

Додаток 2 до рішення
двадцять першої сесії обласної ради
сьомого скликання
18 грудня 2019 року № 4-21/VII

ПЛАН ЗАХОДІВ

з реалізації у 2021-2023 роках

СТРАТЕГІЇ

СТАЛОГО РОЗВИТКУ

ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

на період до 2027 року

Зміст

1. Підстави, методика та процес підготовки Плану заходів з реалізації Стратегії, головні розробники	4
2. Програми регіонального розвитку	7
2.1. Програма 1. Розвиток людського потенціалу	7
2.1.1. Актуальні проблеми та потреби.....	7
2.1.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 1.....	8
2.1.3. Очікувані результати реалізації Програми 1.....	9
2.1.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 1.....	10
2.1.5. Передумови та ризики виконання Програми 1.....	11
2.2. Програма 2. Комфортні та безпечні умови для життя	12
2.2.1. Актуальні проблеми та потреби.....	12
2.2.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 2.....	13
2.2.3. Очікувані результати реалізації Програми 2.....	14
2.2.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 2.....	15
2.2.5. Передумови та ризики виконання Програми 2.....	16
2.3. Програма 3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки	16
2.3.1. Актуальні проблеми та потреби.....	17
2.3.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 3.....	18
2.3.3. Очікувані результати реалізації Програми 3.....	19
2.3.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 3.....	20
2.3.5. Передумови та ризики виконання Програми 3.....	21
2.4. Програма 4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності	22
2.4.1. Актуальні проблеми та потреби.....	22
2.4.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 4.....	23
2.4.3. Очікувані результати реалізації Програми 4.....	23
2.4.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 4.....	24
2.4.5. Передумови та ризики виконання Програми 4.....	25
2.5. Програма 5. Посилення спроможності громадянського суспільства... ..	25
2.5.1. Актуальні проблеми та потреби.....	25
2.5.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 5.....	26
2.5.3. Очікувані результати реалізації Програми 5.....	27
2.5.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 5.....	27
2.5.5. Передумови та ризики виконання Програми 5.....	28
3. Основні суб'єкти реалізації Стратегії.....	29
4. Каталог технічних завдань на проекти регіонального розвитку.....	30
4.1. Технічні завдання Програми 1. Розвиток людського потенціалу.....	30
Технічні завдання напрямку 1.1.	30

Технічні завдання напрямку 1.2.	34
Технічні завдання напрямку 1.3.	52
Технічні завдання напрямку 1.4.	58
Технічні завдання напрямку 1.5.	66
4.2. Технічні завдання Програми 2. Комфортні та безпечні умови для життя	70
Технічні завдання напрямку 2.1.	70
Технічні завдання напрямку 2.2.	78
Технічні завдання напрямку 2.3.	83
Технічні завдання напрямку 2.4.	92
4.3. Технічні завдання Програми 3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки	97
Технічні завдання напрямку 3.1.	97
Технічні завдання напрямку 3.2.	109
Технічні завдання напрямку 3.3.	114
Технічні завдання напрямку 3.4.	117
Технічні завдання напрямку 3.5.	127
4.2 Технічні завдання Програми 4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності.....	135
Технічні завдання напрямку 4.1.	135
Технічні завдання напрямку 4.2.	140
Технічні завдання напрямку 4.3.....	142
4.3. Технічні завдання Програми 5. Посилення спроможності громадянського суспільства.....	147
Технічні завдання напрямку 5.1.....	147
Технічні завдання напрямку 5.2.	154
5. Система моніторингу та оцінки результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року.....	158
6. Індикатори (показники) результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку області на період до 2027 року.....	159
Звіт про стратегічну екологічну оцінку Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року	

1. Підстави, методика та процес підготовки Плану заходів з реалізації Стратегії. Головні розробники

Стратегія сталого розвитку Чернігівської області до 2027 року (далі – Стратегія) розроблена на основі чинного українського законодавства з використанням кращого європейського та українського досвіду,

План реалізації Стратегії розроблено відповідно до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 932 (зі змінами)), Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій та планів заходів з їх реалізації (затверджена Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 року № 79 (зі змінами)).

Стратегія розроблялась на основі регіонального партнерства, яке передбачало участь органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, освітніх та наукових установ, організацій громадянського суспільства, представників приватного сектору та широкого кола зацікавлених сторін області.

Стратегія забезпечує системний та комплексний підхід до подальшого розвитку області з метою ефективного використання наявного потенціалу. В ній ставляться стратегічні та оперативні цілі розвитку регіону на основі принципів сталого розвитку.

Стратегія визначає напрямки та завдання щодо соціально-економічного розвитку Чернігівської області до 2027 року з метою досягнення наступного стратегічного бачення: перетворити Чернігівщину в інвестиційно та туристично привабливий, конкурентоспроможний, екологічно чистий, доброзичливий, соціально стабільний, комфортний для життя, роботи та відпочинку регіон, що в своєму розвитку спирається на тисячолітню княжу та козацьку державницькі традиції й історико-культурну спадщину Чернігово-Сіверщини, з унікальним природно-рекреаційним потенціалом, сприятливими умовами для ведення бізнесу, інноваційною економікою, високим рівнем інформатизації та сучасною сферою послуг.

Стратегія розглядається як плановий документ найвищого рівня в регіоні, а отже її реалізація вимагає зосередження фінансових, фізичних та людських ресурсів. Очікується, що всі зусилля адміністративних органів, громадянського суспільства, наукових кіл і громадян будуть націлені на успішну реалізацію пріоритетів та заходів, передбачених Стратегією.

Стратегія реалізується у два етапи: 2021–2023 та 2024–2027 роки. План реалізації Стратегії (надалі – План) представляє першочергові зусилля по перетворенню поставлених стратегічних цілей в програми і проєкти з визначеними засобами реалізації, відповідальністю і часовими рамками впровадження.

Розробка Плану є окремим важливим процесом стратегічного планування розвитку області, який відбувається через залучення широкого кола суб'єктів регіонального розвитку.

Підготовка Плану на 2021–2023 роки проводилась з жовтня по грудень 2019 року відповідно до цілей, поставлених у Стратегії, з огляду на існуючі та передбачувані можливості розвитку і виклики. Широка група зацікавлених сторін регіонального розвитку активно залучалась до процесу мобілізації регіональних ідей до проєктів, які оцінювалися і групувалися у тематичні програми.

План передбачає наявні та прогнозовані фінансові можливості і забезпечує узгодження зі стратегічними цілями регіональної Стратегії, Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2027 року та іншими важливими аспектами розвитку.

На стратегічному рівні мета розвитку Чернігівської області містить п'ять стратегічних цілей на період до 2027 року. Стратегічні цілі є загальними, тому вони залишаються актуальними і властивими визначеним напрямкам регіонального розвитку після завершення першого програмного циклу, розробленого в цьому Плані. Кожна стратегічна ціль (Програма) складається з декількох оперативних цілей (напрямків).

Стратегічні цілі (Програми)	Оперативні цілі (Напрямки)
1. Розвиток людського потенціалу	1.1. Забезпечення умов для отримання якісної освіти
	1.2. Створення умов для підтримки та формування здорового населення
	1.3. Розвиток сфери культури і мистецтв та збереження історико-культурної спадщини
	1.4. Забезпечення соціального захисту населення та гендерної рівності
	1.5. Підвищення якості та конкурентоспроможності людських ресурсів
2. Комфортні та безпечні умови для життя	2.1. Розвиток транспортної інфраструктури
	2.2. Ефективне планування територіального розвитку
	2.3. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг. Енергозбереження
	2.4. Захист екосистем і збереження довкілля на засадах сталого розвитку
3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки	3.1. Реалізація регіонального інвестиційного потенціалу, нарощення обсягів інвестиційних надходжень
	3.2. Сталий розвиток агропромислового комплексу
	3.3. Розвиток високотехнологічного промислового виробництва
	3.4. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва
	3.5. Підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів області
4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності	4.1. Нарощування виробництва якісної сільгоспсировини та розвиток її поглибленої переробки
	4.2. Розвиток «зелених» технологій та біоекономіки
	4.3. Розвиток інформаційних, інформаційно-комунікаційних технологій та їх впровадження у різних

Стратегічні цілі (Програми)	Оперативні цілі (Напрямки)
	сферах життєдіяльності і виробництва
5. Посилення спроможності громадянського суспільства	5.1. Підвищення ефективності діяльності інститутів громадянського суспільства
	5.2. Покращення доступу громадськості до інформації

При підготовці Плану реалізації Стратегії було взято до уваги такі фактори, як визначення найбільш важливих проблем розвитку області, що можуть бути вирішені на регіональному рівні, виходячи з повноважень обласних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ресурсів, які для цього можуть бути залучені, а також відповідність програм, напрямів і технічних завдань на проекти регіонального розвитку, що пропонуються у Плані, для досягнення стратегічних цілей, визначених у Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року.

Експертними групами, утвореними рішенням Керівного комітету від 21 жовтня 2019 року, проведена робота з мобілізації проєктних ідей та об'єднання їх у технічні завдання до проєктів регіонального розвитку, реалізація яких дозволить досягнути визначених Стратегією цілей.

У фазі розробки Плану реалізації ідеї проєктів були оцінені і зібрані у п'ять тематичних Програм з урахуванням їх взаємного посилення і доповнення.

План реалізації націлений на використання основних економічних можливостей, наявних в області, але також враховує оптимальні способи дотримання принципів сталого розвитку – соціальну інтеграцію, доступність і захист довкілля з урахуванням збереження природних, культурних і історичних ресурсів та надбань.

Важливими є територіальні аспекти реалізації проєктів, які мають призводити до зменшення існуючих дисбалансів розвитку між окремими районами та містами області та сприяти стимулюванню різних форм співробітництва територіальних громад.

Розробниками Плану є Керівний комітет та Робоча група з розробки Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року та Плану заходів з її реалізації на 2021–2023 роки (склад затверджено розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 18 березня 2019 року № 145, зі змінами, внесеними розпорядженням від 08 листопада 2019 року № 633). Головним розробником проєкту Стратегії визначено Департамент розвитку економіки та сільського господарства обласної державної адміністрації. Методичний та консультативний супровід надавався Директоратом регіонального розвитку Міністерства розвитку громад та територій України, Групою радників з впровадження державної регіональної політики Програми «U-LEAD з Європою».

2. Програми регіонального розвитку

Програми регіонального розвитку відповідають стратегічним цілям Стратегії сталого розвитку області на період до 2027 року, а саме:

1. Розвиток людського потенціалу;
2. Комфортні та безпечні умови для життя;
3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки;
4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності (розроблена на засадах смарт-спеціалізації);
5. Посилення спроможності громадянського суспільства.

Програми регіонального розвитку спрямовані на реалізацію передбачених Стратегією оперативних цілей (напрямків) та завдань, конкретизовані в технічних завданнях на проекти регіонального розвитку, з визначенням орієнтовних обсягів і джерел фінансування.

2.1. Програма 1. Розвиток людського потенціалу

Програма 1 складається з 5-ти напрямків, які включають:

- 1.1. Забезпечення умов для отримання якісної освіти;
- 1.2. Створення умов для підтримки та формування здорового населення;
- 1.3. Розвиток сфери культури і мистецтв та збереження історико-культурної спадщини;
- 1.4. Забезпечення соціального захисту населення та гендерної рівності;
- 1.5. Підвищення якості та конкурентоспроможності людських ресурсів.

2.1.1. Актуальні проблеми та потреби

Метою економічного розвитку як країни в цілому, так і кожного регіону держави є створення умов для всебічного розвитку людини, покращення її добробуту, забезпечення її довгого та здорового життя. За рівнем людського розвитку можна судити про рівень соціально-економічного розвитку території і порівнювати рівень життя різних регіонів.

Людський потенціал не лише визначає можливості держави бути забезпеченою творчими, кваліфікованими кадрами в майбутньому, але й впливає на можливості розширеного суспільного відтворення в його демографічних, економіко-соціальних та духовних аспектах.

У сучасних умовах успішність розвитку економіки визначається здатністю до генерації інновацій, перетворень, зростанням ролі людини у відтворювальних процесах. Це висуває на перший план проблему формування людського потенціалу та виявлення пріоритетних напрямків його розвитку. Розвиток людського потенціалу набуває значення головного і визначального фактору економічного зростання.

Якість життя мешканців області залежить від піклування про їх здоров'я, освіти, надання якісних соціальних послуг, належних умов для працевлаштування.

Розвиток людського потенціалу впливає на надходження інвестицій, міграційні процеси, ефективність праці, а відтак є чинником конкурентоспроможності Чернігівщини. Підвищення якості життя мешканців

області забезпечується в результаті реалізації всіх стратегічних цілей і досягається на основі оптимізації використання внутрішнього потенціалу регіону, врахування особливостей організації економічної діяльності, а також культурних цінностей населення. Крім того, на розвиток людського капіталу впливає стан духовності і рівень культурних стандартів.

Однак існують проблеми, які обмежують перспективи, пов'язані з розблокуванням зростання людського потенціалу. Найбільш очевидними проблемами, що гальмують розвиток, є: складна демографічна ситуація, високий рівень безробіття, невідповідність освітніх послуг потребам регіонального ринку праці, низькі доходи сільських домогосподарств, недостатня кількість та аварійний стан об'єктів соціальної інфраструктури в селах (у першу чергу – брак дошкільних навчальних закладів, спортивних об'єктів), значні диспропорції у розвитку територій та адміністративно-територіальних одиниць області.

До Програми 1 відібрано технічні завдання на проекти регіонального розвитку, які стануть кроками до підвищення якості людського потенціалу.

Акцентування цілей стратегічного планування на розвиток людського потенціалу має повернути увагу до якості життя як індикатора конкурентоспроможності регіону та стане поштовхом до стимулювання ділової активності та залучення інвестицій.

Програма 1 включає набір технічних завдань до проектів регіонального розвитку, спрямованих на досягнення Стратегічної цілі 1 «Розвиток людського потенціалу». Зазначені завдання не є самодостатніми для досягнення високої якості життя, однак, при належному ресурсному забезпеченні, впровадження цієї Програми здатне у середньостроковій перспективі здійснити відчутний вплив на підвищення якості розвитку людського потенціалу регіону.

2.1.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 1.

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
Напрямок 1.1. Забезпечення умов для отримання якісної освіти	
1.1. Створення безпечного, комфортного, сучасного освітнього середовища	Чернігівська область
1.2. Рівний доступ до якісної освіти кожній дитині	Чернігівська область
1.3. Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її якості	Чернігівська область
Напрямок 1.2. Створення умов для підтримки та формування здорового населення	
1.4. Розбудова системи громадського здоров'я. Створення єдиного медичного інформаційного простору в регіоні та умов для формування здорового населення	Чернігівська область
1.5. Оптимізація та модернізація закладів охорони здоров'я, що надають первинну медико-санітарну медичну допомогу	Чернігівська область
1.6. Поліпшення умов та якості отримання населенням медичних послуг у багатопрофільних та спеціалізованих закладах охорони здоров'я	Чернігівська область
1.7. Розвиток системи екстреної медичної допомоги	Чернігівська область
1.8. Збереження репродуктивного здоров'я	Чернігівська область,

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
	м.Славутич
1.9. Будівництво нових та капітальний ремонт, реконструкція і оснащення наявних спортивних об'єктів	Чернігівська область
1.10. Будівництво та реконструкція спортивних майданчиків для масового використання	Чернігівська область
1.11. Розвиток мережі спортивних шкіл і секцій	Чернігівська область
Напрямок 1.3. Розвиток сфери культури і мистецтв та збереження історико-культурної спадщини	
1.12. Культурно-мистецький розвиток, доступ до послуг у сфері культури	Чернігівська область
1.13. Живі традиції Чернігівщини	Чернігівська область
1.14. Збереження пам'яток культурної спадщини	Чернігівська область
1.15. Творче самовираження	Чернігівська область
Напрямок 1.4. Забезпечення соціального захисту населення та гендерної рівності	
1.16. Поліпшення умов надання соціальних та реабілітаційних послуг населенню	Чернігівська область
1.17. Поліпшення суспільного становища багатодітних сімей	Чернігівська область
1.18. Створення безпечного та комфортного середовища для оздоровлення та відпочинку дітей в області	Чернігівська область
1.19. Комплексний підхід до вирішення проблеми гендерної нерівності, дискримінації та насильства за ознакою статі у всіх сферах життя суспільства	Чернігівська область
1.20. Створення ефективної системи протидії домашньому насильству	Чернігівська область
Напрямок 1.5. Підвищення якості та конкурентоспроможності людських ресурсів	
1.21. Створення соціальних підприємств традиційних народних ремесел в об'єднаних територіальних громадах Чернігівської області	Чернігівська область
1.22. Створення центру профорієнтації «Обери професію – обери майбутнє» для сільської учнівської молоді	Чернігівська область

2.1.3. Очікувані результати реалізації Програми 1.

Успішна реалізація проектів Програми «Розвиток людського потенціалу» сприятиме досягненню наступних результатів:

- покращення якості надання освітніх послуг;
- поліпшення доступності учнів до місць навчання;
- збалансування обсягів і напрямів підготовки кадрів з регіональною потребою ринку праці;
- створення інклюзивного середовища в освітніх закладах області;
- забезпечення профілактики та ранньої діагностики захворювань;
- забезпечення доступності до якісної та ефективної медичної допомоги населення, особливо у сільській місцевості в умовах реформування галузі охорони здоров'я;
- наближення медичної допомоги до населення за територіальним принципом;
- збільшення кількості об'єктів спортивної інфраструктури;
- зміцнення матеріально-технічної бази дитячо-юнацьких спортивних шкіл, шкіл вищої майстерності, баз олімпійської підготовки;

- задоволення культурних потреб населення та забезпечення рівного доступу громадян до культурних послуг незалежно від місця проживання;
- збереження та відновлення об'єктів історико-культурної спадщини;
- поліпшення якості надання соціальних послуг;
- охоплення послугами оздоровлення та відпочинку не менш як 55% загальної чисельності дітей шкільного віку;
- забезпечення гендерного паритету в усіх сферах суспільного життя;
- зниження рівня насильства стосовно жінок та дітей;
- підвищення рівня зайнятості населення.

2.1.4. Орієнтовний фінансовий план
Програми 1. Розвиток людського потенціалу
 (прогноз потреб у фінансуванні проектів регіонального розвитку)

тис. грн

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		приватні інвестори	міжнародна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
1.1. Створення безпечного, комфортного, сучасного освітнього середовища.	70000	5000	70000	5000	70000	5000			225000
1.2. Рівний доступ до якісної освіти кожній дитині.	8000	22400	8000	22400	8000	22400			91200
1.3. Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її якості.	25000	3000	25000	3000	25000	3000			84000
1.4. Розбудова системи громадського здоров'я. Створення єдиного медичного інформаційного простору в регіоні та умов для формування здорового населення.	64800	8013	63900	7202	72000	8078	200	126	224319
1.5. Оптимізація та модернізація закладів охорони здоров'я, що надають первинну медико-санітарну медичну допомогу.	10000	1110	3846	427	3780	420			19583
1.6. Поліпшення умов та якості отримання населенням медичних послуг у багатопрофільних та спеціалізованих закладах охорони здоров'я.	100000	20000	100000	20000	100000	20000	12700		372700
1.7. Розвиток системи екстреної медичної допомоги.	61702	6850	32400	3600	32400	3600			140552
1.8. Збереження репродуктивного здоров'я.	30000	3000	30000	3000	30000	3000			99000
1.9. Будівництво нових та капітальний ремонт, реконструкція і оснащення наявних спортивних об'єктів.	50000	5000	50000	5000	50000	6000	225000		391000
1.10. Будівництво та реконструкція спортивних майданчиків для масового використання.	15000	2000	20000	2000	25000	2000	5000		71000

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		приватні інвестори	міжнародна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
1.11. Розвиток мережі спортивних шкіл і секцій.		20000		25000		30000	1500		76500
1.12. Культурно-мистецький розвиток, доступ до послуг у сфері культури.	35000	4000	35000	4000	35000	4000	4900	5400	127300
1.13. Живі традиції Чернігівщини.	2600	200	2100	200	2100	200			7400
1.14. Збереження пам'яток культурної спадщини.	4000	1000	4000	1000	4500	1000		5000	20500
1.15. Творче самовираження.	944	203	710	140	222	148			2367
1.16. Поліпшення умов надання соціальних та реабілітаційних послуг населенню.	20000	2000	25000	2500	30000	3000	1400		83900
1.17. Поліпшення суспільного становища багатодітних сімей.		1000		1000		1000			3000
1.18. Створення безпечного та комфортного середовища для оздоровлення та відпочинку дітей в області.	5000	10000	7000	12000	9000	14000			57000
1.19. Комплексний підхід до вирішення проблеми гендерної нерівності, дискримінації та насильства за ознакою статі у всіх сферах життя суспільства.		120		200		250			570
1.20. Створення ефективної системи протидії домашньому насильству.	300	800	400	1000	600	1300			4400
1.21. Створення соціальних підприємств традиційних народних ремесел в об'єднаних територіальних громадах Чернігівської області.	В межах бюджетів проєктів								
1.22. Створення центру профорієнтації «Обери професію – обери майбутнє» для сільської учнівської молоді.	250		180		180			900	1510
Всього	502596	115696	477536	118669	497782	128396	250700	11426	2102801

ДБ*- державний бюджет

МБ*- місцеві бюджети

2.1.5. Передумови та ризики виконання Програми 1.

Загальні передумови, що мають значення для впровадження Програми, полягають в успішності виконання пріоритетних цілей на державному рівні, а також ефективності реагування на виклики, пов'язані з військовим конфліктом на сході України.

На основі викладених у цьому документі технічних завдань розроблятимуться проєкти для подання до Державного фонду регіонального розвитку, проєктів та програм міжнародної технічної допомоги.

Реалізація цієї Програми потребує спільних зусиль влади, інвесторів, донорів та активної участі інститутів громадянського суспільства.

Основні ризики в реалізації Програми:

- недостатність практичного досвіду щодо розробки, підготовки технічної документації, практичної реалізації, фінансового супроводу інвестиційних проєктів окремими суб'єктами регіонального розвитку;
- невиконання суб'єктами регіонального розвитку обов'язку (спроможності) співфінансування реалізації інвестиційних проєктів в передбачуваних обсягах з місцевих бюджетів розвитку, партнерських коштів та інших не заборонених законодавством джерел;
- відсутність місцевих знань та управлінської спроможності для реалізації проєктів і відсутність успіхів у мобілізації необхідних ресурсів.

2.2. Програма 2. Комфортні та безпечні умови для життя

Програма 2 складається з 4-х напрямків, які включають:

- 2.1. Розвиток транспортної інфраструктури;
- 2.2. Ефективне планування територіального розвитку;
- 2.3. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг. Енергозбереження;
- 2.4. Захист екосистем і збереження довкілля на засадах сталого розвитку.

2.2.1. Актуальні проблеми та потреби

Одним із основних критеріїв ефективності розвитку регіону є забезпечення комфортного, безпечного середовища життєдіяльності для людини на всій території регіону, незалежно від розташування місцевості. Громадяни мешкають у конкретних містах, селищах і селах, тому повсякденно мають вирішувати проблеми життєзабезпечення.

Програма 2 спрямована на забезпечення комфортного середовища мешканців області, у таких сферах як: транспортна доступність, підвищення якості житлово-комунального господарства, безпечне довкілля.

Упровадження енергозберігаючих заходів, енергоефективних та новітніх технологій сприятиме зменшенню обсягів енергоспоживання в бюджетній сфері тощо. Впровадження енергоефективних технологій через інструменти, які надаватиме держава, дасть можливість домогосподарствам знизити комунальні платежі та забезпечити більш комфортні умови проживання.

Передбачені заходи із збереження довкілля – розширення природно-заповідного фонду, розчищення і регулювання русел річок і водойм тощо.

Чернігівська область має цілу низку екологічних проблем, які можуть бути вирішені тільки спільними зусиллями держави та всіх громадян регіону.

Проаналізувавши порівняльні переваги, виклики та ризики області, врахувавши можливості впливу на вирішення існуючих проблем, у межах стратегічної цілі на досягнення комфортних та безпечних умов для життя людини, першочергову увагу слід зосередити на:

- покращенні інфраструктури населених пунктів, зокрема дорожньої, транспортної доступності;
- енергоефективності та ощадливому використанні ресурсів, що забезпечує зменшення негативного впливу на довкілля;
- залученні громадськості до вирішення житлово-комунальних проблем через посилення громадського контролю за діяльністю комунальних підприємств; пошуку сучасних підходів до проведення реформ у житлово-комунальній галузі; зростанні інформованості у сфері енергозбереження;
- формуванні екологічного світогляду; заходах для збереження довкілля, очищення забруднених територій; формуванні сучасних підходів до вирішення проблем, пов'язаних з твердими побутовими відходами.

У період дії Плану реалізації Стратегії передбачається сфокусувати увагу на завданнях, що сприятимуть покращенню забезпечення населення якісною питною водою; підвищенню рівня благоустрою населених пунктів; покращенню транспортного сполучення населених пунктів; забезпеченню населених пунктів якісним дорожнім покриттям; підвищенню ефективності, економічності та надійності автомобільних доріг; своєчасному взаємоузгодженню державних, громадських та приватних інтересів під час планування і забудови територій.

Програма 2 включає набір технічних завдань до проєктів регіонального розвитку, спрямованих на вирішення існуючих проблем та досягнення Стратегічної цілі 2 «Комфортні та безпечні умови для життя».

2.2.2. Перелік технічних завдань на проєкти регіонального розвитку Програми 2.

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
Напрямок 2.1. Розвиток транспортно-логістичної інфраструктури та задіяння транзитного потенціалу області	
2.1. Розбудова дорожньої інфраструктури	Чернігівська область
2.2. Створення та розвиток інфраструктури авіаційного транспорту	Чернігівська область
2.3. Поліпшення пасажирських автоперевезень до малонаселених пунктів та на соціальних маршрутах області	Чернігівська область
2.4. Реконструкція, капітальний ремонт мережі міського електротранспорту та оновлення рухомого складу	Чернігівська область
Напрямок 2.2. Ефективне планування територіального розвитку	
2.5. Забезпечення містобудівною документацією населених пунктів області	Чернігівська область
2.6. Коригування (оновлення) схеми планування Чернігівської області	Чернігівська область
2.7. Геоінформаційна система містобудівного кадастру Чернігівської області	Чернігівська область
Напрямок 2.3. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг. Енергозбереження	
2.8. Будівництво та модернізація водопровідно-каналізаційних систем	Чернігівська область
2.9. Поліпшення житлових умов проживання населення	Чернігівська область

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
2.10. Створення комфортного громадського простору	Чернігівська область
2.11. Підвищення енергоефективності будівель бюджетної сфери та житлового фонду	Чернігівська область
2.12. Забезпечення сталого управління побутовими відходами	Чернігівська область
Напрямок 2.4. Захист екосистем і збереження довкілля на засадах сталого розвитку	
2.13. Будівництво туристично-рекреаційного центру «Greenweekend» на території регіонального ландшафтного парку «Міжрічинський»	Чернігівська область
2.14. Поліпшення технічного та екологічного стану водних об'єктів області	Чернігівська область
2.15. Ефективне управління і безпека населення та територій в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів	Чернігівська область
2.16. Проведення заходів еколого-просвітницького спрямування	Чернігівська область

2.2.3. Очікувані результати реалізації Програми 2.

- покращення стану автомобільних доріг загального користування та штучних споруд на них;
- підвищення рівня безпеки дорожнього руху;
- безперервне транспортне сполучення між населеними пунктами області;
- створення передумов для відновлення в області авіаперевезень;
- поширення використання екологічно чистих видів транспорту;
- забезпечення адміністративно-територіальних утворень відповідною містобудівною документацією;
- своєчасне взаємоузгодження державних, громадських та приватних інтересів під час планування і забудови територій;
- покращення якості питної води, розширення мереж централізованого водопостачання та водовідведення;
- поліпшення інфраструктури житлового фонду;
- збільшення введення житла в експлуатацію;
- оптимізація витрат енергоресурсів, підвищення ефективності їх використання;
- створення привабливих та комфортних умов для проживання і відпочинку населення;
- зменшення обсягів захоронення неперероблених побутових відходів, впровадження системи роздільного збирання ТПВ;
- покращення екологічної ситуації, запобігання та попередження надзвичайним ситуаціям.

2.2.4. Орієнтовний фінансовий план

Програми 2. Комфортні та безпечні умови для життя

(прогноз потреб у фінансуванні проєктів регіонального розвитку)

тис. грн

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		приватні інвестори	міжнародна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
2.1. Розбудова дорожньої інфраструктури.	825000		845000		900000				2570000
2.2. Створення та розвиток інфраструктури авіаційного транспорту.					5000				5000
2.3. Поліпшення пасажирських автоперевезень до малонаселених пунктів та на соціальних маршрутах області.	10000	10000	10000	10000	10000	10000			60000
2.4. Реконструкція, капітальний ремонт мережі міського електротранспорту та оновлення рухомого складу.	42600	20200	18000	12000	18000	12000			122800
2.5. Забезпечення містобудівною документацією населених пунктів області.		10000		10000		10000			30000
2.6. Коригування (оновлення) схеми планування Чернігівської області.		3600		3600		3600		3000	13800
2.7. Геоінформаційна система містобудівного кадастру Чернігівської області.		360		355		340			1055
2.8. Будівництво та модернізація водопровідно-каналізаційних систем.	45000	5000	45000	5000	45000	5000		60000	210000
2.9. Поліпшення житлових умов проживання населення.	9500	20000	9500	22000	9500	24000			94500
2.10. Створення комфортного громадського простору.	100000	50000	100000	50000	100000	50000			450000
2.11. Підвищення енергоефективності будівель бюджетної сфери та житлового фонду.	60000	60000	65000	65000	70000	70000	15000	18000	423000
2.12. Забезпечення сталого управління побутовими відходами.	20000	9000	20000	9000	20000	9000			87000
2.13. Будівництво туристично-рекреаційного центру «Greenweekend» на території регіонального ландшафтного парку «Міжрічинський».		1000		1000		1000	3000	3000	9000
2.14. Поліпшення технічного та екологічного стану водних об'єктів області.		9000		9000		9000			27000

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		приватні інвестори	міжнародна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
2.15. Ефективне управління і безпека населення та територій в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів.	10000	9000	10000	9500	10000	10000			58500
2.16. Проведення заходів еколого-просвітницького спрямування.		600		600		600		3000	4800
Всього	1122100	207760	1122500	207055	1187500	214540	18000	87000	4166455

ДБ*- державний бюджет

МБ*- місцеві бюджети

2.2.5. Передумови та ризики виконання Програми 2.

Головними умовами для ефективного впровадження проєктів регіонального розвитку Програми 2 є збільшення державного фінансування на розвиток дорожньої інфраструктури, активна політика енергозбереження, розробка ефективних механізмів сталого управління побутовими відходами.

Також зростання доходів місцевих бюджетів сприятиме збільшенню фінансування на благоустрій населених пунктів, впровадження енергоефективних заходів на об'єктах бюджетної сфери.

В той же час, ризиками в реалізації Програми можуть бути: недостатній обсяг фінансування проєктів з державного бюджету, невиконання суб'єктами регіонального розвитку обов'язку (спроможності) співфінансування реалізації інвестиційних проєктів в передбачуваних обсягах з місцевих бюджетів, відсутність альтернативних джерел фінансування проєктів; недостатність практичного досвіду щодо розробки, підготовки технічної документації, практичної реалізації, фінансового супроводу інвестиційних проєктів окремими суб'єктами регіонального розвитку.

2.3. Програма 3. Підвищення конкурентоспроможності області

Програма 3 складається з 5-ти напрямків, які включають:

- 3.1. Реалізація регіонального інвестиційного потенціалу, нарощення обсягів інвестиційних надходжень;
- 3.2. Сталій розвиток агропромислового комплексу;
- 3.3. Розвиток високотехнологічного промислового виробництва;
- 3.4. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва;
- 3.5. Підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів області.

2.3.1. Актуальні проблеми та потреби

Конкурентоспроможність регіону оцінюється низкою економічних та соціальних показників, одним з яких є валовий регіональний продукт на одну особу, значний приріст якого неможливо забезпечити без розвитку інноваційного промислового сектору і збільшення частки в регіональній економіці виробництв з високою доданою вартістю.

Показники якості життя людей – це основне завдання економічного розвитку територій. Важливе значення у досягненні цих цілей має здатність створити умови регіональним підприємствам для досягнення й утримання конкурентних переваг.

Незважаючи на збільшення обсягів інвестування як зовнішніх, так і внутрішніх, вони залишаються недостатніми для ефективного розвитку регіональної економіки. Підприємства області мають високий ступінь фізичного й морального зносу основних фондів, потерпають від нестачі обігових коштів і недоступності кредитних ресурсів для їх поповнення. Запровадження нових технологій у промисловості здійснюється досить повільно.

Подальший розвиток малого і середнього підприємництва стримують недостатньо розвинута інфраструктура підтримки бізнесу, складність підключення до електромереж, міграція трудових ресурсів тощо.

Підтримка МСБ має здійснюватись у формі розбудови інституційної інфраструктури, поряд із заходами, спрямованими на покращення середовища для ведення бізнесу. Роль установ із підтримки МСБ має також передбачати розвиток підприємницьких ініціатив та навичок населення. Для залучення інвестицій в економіку області необхідним є створення ефективного маркетингу регіону, що буде реалізовано через просування інвестиційного потенціалу області на інвестиційні ринки.

Аграрний комплекс є стратегічним сектором економіки регіону, який гарантує продовольчу безпеку як Чернігівщини, так і держави в цілому, зайнятість сільського населення, сприяє створенню робочих місць, підтримує розвиток сільських територій, зберігає розселення і захищає суспільство від негативних наслідків надмірної урбанізації.

Водночас, орієнтація на переважне виробництво рослинницької продукції не в змозі забезпечити достатню зайнятість для сільського населення. Це відображається на якості життя мешканців сільських територій. Для подальшого розвитку аграрного сектору та його розширеного відтворення сільгосп підприємствам необхідно головну увагу зосередити саме на розвитку галузі тваринництва.

На даний час в області не використовується потенціал річкових транспортних перевезень. Для задоволення потреб ринку вантажоперевезень та пасажироперевезень є необхідність розчищення фарватеру річки Десна та розбудови сучасної інфраструктури річкового транспорту.

В Чернігівській області зосереджений значний історико-культурний і туристичний потенціал, що робить територію області привабливою для розвитку різних видів туризму. Пріоритетними для нашого регіону є культурно-пізнавальний, сільський зелений, швидко набирає обертів такий

вид активного туризму як водний, лікувально-оздоровчий, релігійний туризм. Значна кількість природно-заповідних територій, досить непоганий екологічний стан порівняно з іншими регіонами роблять територію області сприятливою для розвитку також і відпочинку.

Водночас, рівень розвитку туристичної галузі області не відповідає туристично-рекреаційному потенціалу. Туристична інфраструктура більшості туристично-рекреаційних об'єктів та готельне господарство потребують залучення інвестицій, популяризації туристично-рекреаційного потенціалу Чернігівщини; розвитку сільського та фестивального (подієвого) видів туризму.

Основна мета Програми – створення конкурентоспроможної економіки регіону, покращення можливостей регіону залучати стратегічні інвестиції, створення умов для зростання частки малого та середнього підприємництва у структурі економіки області, збільшення його прибутковості, а відповідно, і надходжень до бюджету, сприяння розвитку інноваційної економіки, вирівнювання економічних диспропорцій, розширення міжнародного економічного співробітництва та розвиток туристичного потенціалу області.

Програма 3 включає набір технічних завдань на проекти регіонального розвитку, спрямовані на вирішення існуючих проблем та досягнення Стратегічної цілі 3 «Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки».

2.3.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
Напрямок 3.1. Реалізація регіонального інвестиційного потенціалу, нарощення обсягів інвестиційних надходжень	
3.1. Створення індустріальних парків	Чернігівська область
3.2. Створення наукового парку «Центр оборонних технологій (ЦОТ)»	Чернігівська область
3.3. Створення технопарку	Чернігівська область
3.4. Запровадження сучасних форм кооперації, включаючи кластери	Чернігівська область
3.5. Створення інвестиційних продуктів	Чернігівська область
3.6. Відновлення водно-річкового потенціалу області	Чернігівська область
Напрямок 3.2. Сталий розвиток агропромислового комплексу	
3.7. Сприяння розвитку аграрного ринку регіону	Чернігівська область
3.8. Розвиток фермерства	Чернігівська область
3.9. Розвиток сільськогосподарського дорадництва	Чернігівська область
3.10. Підтримка розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації	Чернігівська область
Напрямок 3.3. Розвиток високотехнологічного промислового виробництва	
3.11. Впровадження інноваційної моделі розвитку економіки Чернігівської області	Чернігівська область
3.12. Підтримка місцевих товаровиробників	Чернігівська область
Напрямок 3.4. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва	
3.13. Забезпечення діяльності Центру підтримки підприємництва, інновацій та стартапів Чернігівської	Чернігівська область

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
області	
3.14. Фінансово-кредитні інструменти розвитку бізнесу	Чернігівська область
3.15. Створення хабу соціального партнерства та підприємництва як елемента інфраструктури підтримки та розвитку молодіжної сфери	Чернігівська область
3.16. Підвищення інституційної спроможності Агенції регіонального розвитку Чернігівської області	Чернігівська область
3.17. Інформаційно-консультаційна підтримка суб'єктів підприємництва та осіб, що бажають відкрити власну справу	Чернігівська область
3.18. Розвиток мережі Центрів підтримки підприємництва на базі ЦНАПів області	Чернігівська область
3.19. Належний ЦНАП	Чернігівська область
Напрямок 3.5. Підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів області	
3.20. Створення сучасних конкурентоспроможних туристичних продуктів та послуг.	Чернігівська область
3.21. Розвиток туристично-рекреаційного потенціалу області	Чернігівська область
3.22. Створення мережі інтерактивних туристично-інформаційних центрів та пунктів	Чернігівська область
3.23. Популяризація сільського зеленого, подієвого та активного видів туризму	Чернігівська область

2.3.3. Очікувані результати реалізації Програми 3.

- покращення інвестиційного клімату та створення позитивного інвестиційного іміджу регіону;
- збільшення кількості реалізованих інвестиційних проєктів;
- забезпечення сталого економічного зростання та створення нових робочих місць;
- зростання обсягів капітальних та прямих іноземних інвестицій;
- зростання обсягів виробництва та переробки сільськогосподарської продукції;
- покращення доступу малих сільгоспвиробників до фінансових ресурсів;
- зростання рівня зайнятості сільського населення, створення нових робочих місць;
- диверсифікація промислового виробництва;
- збільшення обсягів реалізації промислової продукції;
- збільшення питомої ваги продукції та послуг з високою часткою доданої вартості в загальному показнику експорту;
- підвищення ефективності функціонування інфраструктури підтримки МСП;
- розширення доступу МСП до фінансових ресурсів;
- зростання кількості якісних об'єктів інфраструктури у сфері туризму;
- збільшення туристичних потоків та кількості відвідувачів туристичних об'єктів області.

2.3.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки (прогноз потреб у фінансуванні проектів регіонального розвитку)

тис. грн

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		приватні інвестори	міжнародна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
3.1. Створення індустріальних парків.	В межах бюджетів проектів								
3.2. Створення наукового парку «Центр оборонних технологій (ЦОТ)».							4400		4400
3.3. Створення технопарку.		1500		1500			14400	5000	22400
3.4. Запровадження сучасних форм кооперації, включаючи кластери.		100		100		100	18000	15000	33300
3.5. Створення інвестиційних продуктів.		250		250		250	-	1500	2250
3.6. Відновлення водно-річкового потенціалу області.	В межах бюджетів проектів								
3.7. Сприяння розвитку аграрного ринку регіону.		200	-	200	-	200	600	600	1800
3.8. Розвиток фермерства.	5000	100	5000	100	5000	100	3000	3000	21300
3.9. Розвиток сільськогосподарського дорадництва.	250	100	250	100	250	100	1500	3000	5550
3.10. Підтримка розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації.	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1500	3000	10500
3.11. Впровадження інноваційної моделі розвитку економіки Чернігівської області.		100		100		100			300
3.12. Підтримка місцевих товаровиробників.		740		740		740			2220
3.13. Забезпечення діяльності Центру підтримки підприємництва, інновацій та стартапів Чернігівської області.								4500	4500
3.14. Фінансово-кредитні інструменти розвитку бізнесу.		5000		5000		5000		15000	30000
3.15. Створення хабу соціального партнерства та підприємництва як елемента інфраструктури підтримки та розвитку молодіжної сфери.	19005	2111						1600	22716
3.16. Підвищення інституційної спроможності Агенції регіонального розвитку Чернігівської області.		1000		1500		2000		6500	11000
3.17. Інформаційно-консультаційна підтримка суб'єктів підприємництва та осіб, що бажають відкрити власну справу.		300		400		500		2700	3900
3.18. Розвиток мережі Центрів підтримки підприємництва на базі ЦНАПів області.		500		600		700		1800	3600
3.19. Належний ЦНАП.	10000	5000	10000	5000	10000	5000		15000	60000

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		приватні інвестори	міжнародна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
3.20. Створення сучасних конкурентоспроможних туристичних продуктів та послуг.	3600	1000	2000	1200	1200	1100	300	1200	11600
3.21. Розвиток туристично-рекреаційного потенціалу області.	5000	700	7000	900	10000	800	4000	200	28600
3.22. Створення мережі інтерактивних туристично-інформаційних центрів та пунктів.	3700	600	2600	600	1300	800	280	500	10380
3.23. Популяризація сільського зеленого, подієвого та активного видів туризму.		130		150		155	300	300	1035
Всього	47555	20431	27850	19440	28750	18645	48280	80400	291351

ДБ*- державний бюджет

МБ*- місцеві бюджети

2.3.5. Передумови та ризики виконання Програми 3.

Для успішної реалізації Програми в області є всі умови: наявність значної кількості вільних ділянок типу грінфілд та браунфілд, об'єктів незавершеного будівництва, придатних для інвестування, мале і середнє підприємництво, що динамічно розвивається і здатне швидко адаптовуватись до нових потреб ринку; сприятливі природно-кліматичні умови для ведення сільського господарства, поступова диверсифікація зовнішньоекономічної діяльності, наявність можливості для кластеризації економіки, унікальна багатоманітна історико-культурна матеріальна та нематеріальна спадщина Чернігово-Сіверщини.

За умови активізації державної підтримки та МТД щодо покращення інвестиційного клімату, впровадження інновацій, підтримки розвитку малого та середнього бізнесу, оптимізації та законодавчої дерегуляції підприємницької, інвестиційної діяльності, вдосконалення податкової, бюджетної та банківської систем, їх адаптація до європейського права та адміністративної практики країн ЄС реалізація проєктів буде більш ефективною.

Розвитку АПК сприятиме стійка тенденція до попиту на продовольчу продукцію росту цін на світових ринках.

Активізації рекреаційної діяльності сприятиме збільшення інтересу в Україні та за кордоном до туризму: історико-культурного, «зеленого», гастрономічного, рекреаційного, релігійного, промислового, фестивального, екстремального; світова тенденція до кластеризації зазначених послуг.

До реалізації Програми повинні бути залучені ряд інституцій і приватних суб'єктів (програми міжнародної технічної допомоги, державні установи, приватні інвестори) з новітніми інноваційними технологіями та

джерелами фінансування. Для успішності реалізації Програми важливими є ресурси, що виділяються у рамках державних програм.

Основні ризики в реалізації Програми:

- повільне відновлення економіки, нові макроекономічні потрясіння, непередбачувані зміни в законодавстві, зміни на зовнішніх ринках;
- зниження інвестиційного рейтингу регіону та країни в цілому;
- неврегульованість питання постачання на внутрішній ринок України імпортової сировини та товарів, відсутність законодавчого механізму захисту власного товаровиробника від несанкціонованого завозу товарів;
- недостатньо ефективна діяльність державних органів із запобігання і боротьби з корупцією;
- невиконання дохідної частини обласного та інших місцевих бюджетів;
- низька спроможність потенційних виконавців проектів Програми;
- нерациональне використання природних ресурсів в аграрному секторі;
- пасивність агентів регіонального розвитку, зокрема інституційних партнерів Програми, відсутність партнерських відносин зацікавлених сторін, готових підтримати реалізацію конкретних проектів та програми в цілому.

2.4. Програма 4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності

Програма 4 складається із 3-х напрямків, які включають:

4.1. Нарощування виробництва якісної сільгоспсировини та розвиток її поглибленої переробки;

4.2. Розвиток «зелених» технологій та біоекономіки.

4.3. Розвиток інформаційних, інформаційно-комунікаційних технологій та їх впровадження у різних сферах життєдіяльності і виробництва.

2.4.1. Актуальні проблеми та потреби

Стратегічна ціль 4 розроблена на засадах смарт-спеціалізації, яка полягає у виявленні та реалізації унікального для кожного регіону потенціалу економічного розвитку, заснованого на його специфічних конкурентних перевагах. Імплементация принципів смарт-спеціалізації при виборі пріоритетних сфер економічної діяльності в регіоні відкриває можливості залучення коштів європейських структурних та інвестиційних фондів для стимулювання розвитку обраних сфер.

Стратегія смарт-спеціалізації є актуальною для досягнення сталого зростання, сприяючи переходу до ресурсозберігаючої економіки, створюючи конкурентні переваги на внутрішніх та зовнішніх ринках; підтримуючи структурні зміни, пропонуючи нові та кращі робочі місця та соціальні інновації. Смарт-спеціалізація дає можливість розблокувати регіональний потенціал для структурних і технологічних змін, а також промислової модернізації на інноваційних засадах.

Результати дослідження «Smart specialisation in E&IA countries», проведеного групою експертів Joint Research Centre (JRC) Європейської комісії, виявили для Чернігівської області види економічної діяльності, які можуть бути визнані такими, що володіють інноваційним потенціалом.

Базуючись на результатах дослідження JRC та здійснивши поглиблене вивчення статистичної та аналітичної інформації щодо науково-дослідної та інноваційної діяльності Чернігівської області в розрізі видів та підвидів економічної діяльності, а також враховуючи розвиненість необхідної інфраструктури, потенціал суміжних галузей, інвестиційну привабливість тощо, визначено перелік видів діяльності, які можуть сформувати основу для смарт-спеціалізації області.

На основі здійснення широкомасштабних обговорень та процесу підприємницького відкриття, напрямками смарт-спеціалізації регіону було визначено перспективні напрямки, які мають інноваційний потенціал та можуть стимулювати нарощення обсягів випуску продукції в суміжних видах економічної діяльності, а також сприяти прискореному розвитку регіону.

Програма 4 включає набір технічних завдань до проєктів регіонального розвитку, спрямованих на вирішення існуючих проблем та досягнення Стратегічної цілі 4 «Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності».

2.4.2. Перелік технічних завдань на проєкти регіонального розвитку Програми 4.

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
Напрямок 4.1. Нарощування виробництва якісної сільгоспсировини та розвиток її поглибленої переробки	
4.1. Регіональна кластеризація і кооперація агропромислового комплексу Чернігівської області	Чернігівська область
4.2. Підтримка органічного виробництва в Чернігівській області	Чернігівська область
Напрямок 4.2. Розвиток «зелених» технологій та біоекономіки	
4.3. Виробництво вітчизняних біопрепаратів для підвищення продуктивності сільського господарства	Чернігівська область
Напрямок 4.3. Розвиток інформаційних, інформаційно-комунікаційних технологій та їх впровадження у різних сферах життєдіяльності і виробництва	
4.4. STEM-Коледж на базі ЧНТУ	Чернігівська область
4.5. Інформаційно-освітня програма для загальноосвітніх шкіл області з підвищення кваліфікації вчителів та популяризації ІТ-знань серед шкільної молоді	Чернігівська область
4.6. Надання адміністративних послуг в електронній формі	Чернігівська область

2.4.3. Очікувані результати реалізації Програми 4.

- створені ланцюги виробництва сільськогосподарської продукції «від поля до столу»;
- підвищення якості сільськогосподарської продукції та продуктів її поглибленої переробки;

- розширення можливостей виходу на перспективні ринки збуту безпечної сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки;
- ефективне використання природних ресурсів;
- впровадження безпечних технологій у виробництво;
- зменшення кількості утворених відходів виробництва;
- збільшення обсягів виробництва інноваційної продукції;
- збільшення обсягів виробництва продукції з високою доданою вартістю;
- діджиталізація економіки і сфери послуг;
- розширення кадрового потенціалу ІТ-індустрії;
- вдосконалення якості життя населення на базі використання інформаційних технологій;
- системна цифрова трансформація публічних послуг.

2.4.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності

тис. грн

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		приватні інвестори	міжнародна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
4.1. Регіональна кластеризація і кооперація агропромислового комплексу Чернігівської області.	3000,0	300,0	3000,0	300,0	3000,0	300,0		8100,0	18000
4.2. Підтримка органічного виробництва в Чернігівській області.		250,0		250,0		250,0			750
4.3. Виробництво вітчизняних біопрепаратів для підвищення продуктивності сільського господарства.							32955,0		32955
4.4. STEM-Коледж на базі ЧНТУ.								15000,0	15000
4.5. Інформаційно-освітня програма для загальноосвітніх шкіл області з підвищення кваліфікації вчителів та популяризації ІТ-знань серед шкільної молоді.		1300,0		1300,0		1300,0		3000,0	6900
4.6. Надання адміністративних послуг в електронній формі.	500,0	200,0	100,0	100,0	100,0	100,0		900,0	2000
Всього	3500	2050	2100	1950	3100	1950	32955	27000	75605

ДБ*- державний бюджет

МБ*- місцеві бюджети

2.4.5. Передумови та ризики виконання Програми 4.

Умовами для ефективного впровадження проєктів регіонального розвитку в рамках даної Програми є збалансований розподіл земельного фонду області (майже дві третини – землі сільськогосподарського призначення), сприятливі природно-кліматичні умови для ведення сільського господарства, наявність можливості для кластеризації економіки, зокрема у агропромисловому секторі; науковий потенціал, орієнтований на інноваційну діяльність (насамперед, у сфері біологічних, геологічних, технічних, сільськогосподарських наук, розвиток ІТ сфери (є ІТ-кластер та активна ІТ-спільнота).

На загальнодержавному рівні успішному виконанню проєктів сприятиме діджиталізація економіки, поширення інноваційних та високотехнологічних виробництв, елементів їхньої інфраструктури, спрощення застосування та поширення доступності електронного врядування, а також інформаційних технологій в інших сферах сервісу, зокрема з надання адміністративних послуг. Також додатковим стимулом є глобалізація ринків, популяризація та впровадження ЕКО-виробництва, в т.ч. органічного землеробства.

В той же час ризиками, які можуть загрожувати успішному виконанню програми, є: недостатня взаємодія всіх учасників реалізації проєктів (інститути державної та місцевої влади, бізнес, освітні та наукові установи, громадські організації) та їх неготовність взяти участь та надати підтримку у реалізації Програми; недостатній обсяг фінансування проєктів з державного та місцевого бюджетів, відсутність альтернативних джерел фінансування проєктів; недостатність практичного досвіду щодо розробки, підготовки технічної документації, практичної реалізації, фінансового супроводу інвестиційних проєктів окремими суб'єктами регіонального розвитку, недостатня активність у просуванні та реалізації проєктів.

2.5. Програма 5. Посилення спроможності громадянського суспільства

Програма 5 складається з 2-х напрямків, які включають:

5.1. Підвищення ефективності діяльності інститутів громадянського суспільства;

5.2. Покращення доступу громадськості до інформації.

2.5.1. Актуальні проблеми та потреби

Держава та громадянське суспільство доповнюють один одного. Держава функціонує на основі механізмів управління, громадянське суспільство – самоорганізації, але разом вони виконують необхідну функцію механізмів адаптації політичної системи суспільства.

В області напрацьовано механізми взаємодії органів влади з представниками громадськості. Зокрема, представники інститутів громадянського суспільства входять до консультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади (у тому числі облдержадміністрації, її структурних підрозділів), а також включаються до складу оргкомітетів, робочих груп з підготовки та реалізації обласних програм, соціально значимих проєктів.

Разом з тим, є потреба пошуку більш ефективних механізмів взаємодії з інститутами громадянського суспільства, залучення їх до формування та реалізації державної та регіональної політики, а в підсумку – сприяння розвитку в області громадянського суспільства.

Особливо важливою віковою групою з точки зору людського потенціалу є молодь. Від участі цього ресурсу у формуванні та реалізації розвитку області залежить успішність та процвітання всього регіону. Молодь має стати провідником інноваційних змін. Тому необхідно створювати безпечне середовище та найкращі умови для навчання й виховання, всебічного розвитку та самореалізації, комунікації та взаємодії, забезпечити соціальну та психологічну підтримку для молоді усіх вікових категорій.

Інформаційний простір Чернігівщини є достатньо насиченим, наявні належні умови для вільної та безперешкодної діяльності суб'єктів інформаційних відносин. Разом з тим, значною проблемою для інформаційної безпеки України на території області є недостатнє покриття сигналами національних телемовників території прикордонних районів.

Слабкими сторонами місцевих мовників Чернігівської області залишається брак матеріальних та кадрових ресурсів, слабе матеріально-технічне забезпечення, брак ресурсів для створення власних продуктів.

Створення нових радіомовників, перш за все радіостанцій місцевих громад, гальмується браком коштів у місцевих бюджетах.

Програма 5 включає набір технічних завдань до проєктів регіонального розвитку, спрямованих на посилення спроможності громадянського суспільства.

2.5.2. Перелік технічних завдань на проєкти регіонального розвитку Програми 5. Посилення спроможності громадянського суспільства

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
Напрямок 5.1. Підвищення ефективності діяльності інститутів громадянського суспільства	
5.1. Інституційний розвиток організацій громадянського суспільства Чернігівщини	Чернігівська область
5.2. Освітня кампанія зі зниження рівня стигми та дискримінації людей, які мають соціально небезпечні захворювання «Право на життя»	Чернігівська область
5.3. Розвиток молодіжної інфраструктури	Чернігівська область
Напрямок 5.2. Покращення доступу громадськості до інформації	
5.4. Розвиток та захист інформаційного простору Чернігівщини	Чернігівська область
5.5. Онлайн-платформа телерадіоконтенту	Чернігівська область

2.5.3. Очікувані результати реалізації Програми 5.

- посилення інституційної спроможності організацій громадянського суспільства (ОГС);
- підвищення рівня участі жителів області у діяльності громадянських об'єднань;
- підвищення громадської/суспільної свідомості, відповідальності;
- підвищення якості прийнятих управлінських рішень;
- поглиблення процесів самоорганізації та самоврядування в молодіжному середовищі;
- формування громадянської позиції і патріотичне виховання української громадянської ідентичності;
- покращення доступу жителів області до інформації через збільшення доступності сигналу загальнодержавних вітчизняних теле- і радіомовників (зокрема у прикордонних районах), а також через створення нових локальних медіа, перш за все радіостанцій місцевого мовлення;
- створення нових і зміцнення спроможності наявних місцевих медіа, зокрема друкованих ЗМІ, що розповсюджуються на території окремих міст та/чи районів;
- збільшення кількості якісних теле- та радіопрограм власного виробництва;
- максимальне покриття території регіону сигналом вітчизняного телемовлення.

2.5.4. Орієнтовний фінансовий план

Програми 5. Посилення спроможності громадянського суспільства (прогноз потреб у фінансуванні проектів регіонального розвитку)

тис. грн

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		приватні інвестори	міжнародна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
5.1. Інституційний розвиток організацій громадянського суспільства Чернігівщини.		550		550		550		1500	3150
5.2. Освітня кампанія зі зниження рівня стигми та дискримінації людей, які мають соціально небезпечні захворювання «Право на життя».		25		25				100	150
5.3. Розвиток молодіжної інфраструктури.	10000	5000	10000	5000	10000	5000		15000	60000
5.4. Розвиток та захист інформаційного простору Чернігівщини.	5000	500	5000		500			1200	12200
5.5. Онлайн-платформа телерадіоконтенту.								750,0	750,0
Всього	15000	6075	15000	5575	10500	5550		18550	76250

ДБ*- державний бюджет

МБ*- місцеві бюджети

2.5.5. Передумови для ефективного впровадження проєктів регіонального розвитку та ризики, які можуть загрожувати успішному виконанню Програми 5

Для успішного впровадження Програми мають значення доступність та прозорість фінансування реалізації проєктів Плану реалізації Стратегії, Фінансування проєктів повинно бути забезпечено об'єднанням коштів державного, місцевих бюджетів, грантових коштів.

На основі викладених у цьому документі технічних завдань розроблятимуться проєкти для подання до Державного фонду регіонального розвитку, проєктів та програм міжнародної технічної допомоги.

Реалізація цієї програми потребує спільних зусиль влади, інвесторів, донорів та активної участі інститутів громадянського суспільства.

Основні ризики в реалізації Програми:

- недостатність практичного досвіду щодо розробки, підготовки проєктів та їх практичної реалізації окремими суб'єктами регіонального розвитку;
- відсутність місцевих знань та управлінської спроможності для реалізації проєктів і відсутність успіхів у мобілізації необхідних ресурсів.

Всього на реалізацію 5-ти Програм спрямовується 72 технічні завдання (ТЗ), у тому числі:

- по Програмі 1 Розвиток людського потенціалу – 22 ТЗ на суму 2102,8 млн грн;
- по Програмі 2 Комфортні та безпечні умови для життя – 16 ТЗ на суму 4166,5 млн грн;
- по Програмі 3 Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки – 23 ТЗ на суму 291,4 млн грн;
- по Програмі 4 Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер; економічної діяльності – 6 ТЗ на суму 75,6 млн грн;
- по Програмі 5 Посилення спроможності громадянського суспільства – 5 ТЗ на суму 76,3 млн грн.

Всього потреба у фінансуванні становить 6712,5 млн грн, у тому числі: із Державного бюджету – 5064,4 млн грн, із місцевих бюджетів – 1073,8 млн грн, за кошти приватних інвесторів – 350,0 млн грн, за кошти міжнародної допомоги – 224,3 млн грн.

3. Основні суб'єкти реалізації Стратегії

Матриця основних суб'єктів та їх роль у впровадженні Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року представлено у таблиці.

Суб'єкти	Участь у впровадженні	Участь у фінансуванні	Участь у моніторингу і оцінці
Обласна, районні державні адміністрації, об'єднані територіальні громади, органи місцевого самоврядування	Як партнери здійснення проєктів	Спільне фінансування реалізації проєктів регіонального розвитку	Безпосередньо для технічних завдань на проєкти регіонального розвитку зі спільним фінансуванням
Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Запуск проєктів (розробка описів проєктів, організація запрошення до торгів, лобювання, нагляд)	Одна із дійових осіб у мобілізації фінансових ресурсів для реалізації Стратегії	Участь у моніторингу реалізації проєктів регіонального розвитку
Державні органи (міністерства, відомства, установи)	Як партнери здійснення проєктів для відповідних галузей	Спільне фінансування проєктів регіонального розвитку, в яких вони конкретно зацікавлені	Безпосередньо для проєктів регіонального розвитку зі спільним фінансуванням
Проєкти та програми міжнародної технічної допомоги	Надання (міжнародної) технічної допомоги (за потребою)	Спільне фінансування проєктів регіонального розвитку	Безпосередньо для проєктів регіонального розвитку зі спільним фінансуванням
Приватні інвестори і підприємства	Учасники проєктів з приватним компонентом як бенефіціари або партнери реалізації проєктів регіонального розвитку	Фінансовий внесок у проєкти регіонального розвитку з приватним компонентом	Безпосередньо для проєктів регіонального розвитку зі спільним фінансуванням
Обласні, районні і місцеві зацікавлені сторони	Як партнери або бенефіціари проєктів регіонального розвитку, в яких вони безпосередньо зацікавлені	Спільне фінансування здійснення проєктів регіонального розвитку, від яких вони мають безпосередню вигоду	Надання інформації для моніторингу й наступної діяльності
Університети, інститути, освітні заклади	Забезпечення практичних знань (ноу-хау), технічної допомоги	Спільне фінансування проєктів регіонального розвитку, в яких вони зацікавлені	Фахові знання, дані і статистичні звіти для моніторингу у відповідних сферах

4. Каталог технічних завдань на проєкти регіонального розвитку

Технічні завдання до Програми 1. Розвиток людського потенціалу

Технічні завдання Напрямку 1.1. Забезпечення умов для отримання якісної освіти

1.	Назва проєкту	1.1. Створення безпечного, комфортного, сучасного освітнього середовища.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.1. Підвищення якості та безпеки освітніх послуг та забезпечення рівного доступу населення до загальної середньої освіти.
3.	Мета та завдання проєкту	Створення умов для забезпечення рівних можливостей одержання якісної освіти. Розбудова мережі опорних закладів та старшої профільної школи (ліцеїв академічного та професійного спрямування). Оптимізація мережі закладів освіти області з урахуванням демографічних, економічних і соціальних перспектив. Забезпечення доступності та ефективності навчання дітей з особливими освітніми потребами. Оснащення закладів освіти відповідно до вимог програми «Нова українська школа». Формування інформаційної культури учнів та педагогічних працівників, забезпечення їх інформаційних потреб. Оптимізація управління освітою на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Педагогічні та учнівські колективи закладів освіти області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Потребує удосконалення матеріально-технічна база закладів освіти. Існує необхідність будівництва нових шкіл та реконструкція існуючих закладів освіти.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• удосконалення матеріально-технічної бази закладів освіти відповідно до стандартів освіти; • технічне оснащення закладів освіти засобами навчального призначення, у тому числі кабінетами фізики, хімії, біології, географії, математики, навчальними комп'ютерними комплексами з мультимедійними засобами навчання, інтернетизація шкіл; • поліпшення якості знань учнів, ефективне використання наявної матеріально-технічної бази, кадрового потенціалу педагогічних працівників; • підвищення рівня освіти для дітей міської та

		сільської місцевостей; • вдосконалення функціонування опорних шкіл, створення єдиного освітнього простору в межах освітнього округу; • підвищення рівня викладання предметів в освітніх закладах області шляхом використання мультимедійного обладнання і електронних засобів навчального призначення та організації вільного доступу учнів і педагогічних працівників до високоякісних освітніх електронних бібліотек, навчальних матеріалів, навчально-методичних комплексів, цифрових інформаційних ресурсів; • збільшення відсотку охоплення дітей позашкільною освітою.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Підвищення рівня освіти відповідно до потреб регіонального ринку праці.			
	соціальний вплив	• створення комфортних умов під час освітнього процесу для всіх дітей; • підвищення якості набутих знань; • формування пізнавальних інтересів учнів; • формування сучасної мережі старшої профільної школи; • забезпечення рівних можливостей одержання якісної освіти, розширення альтернативних форм її здобуття.			
	екологічний вплив	Проект є нешкідливим для довкілля.			
8.	Основні заходи проєкту	• будівництво закладів освіти; • капітальний ремонт та реконструкція закладів освіти; • створення предметно-просторового спеціального середовища для інклюзивного навчання; • придбання сучасних засобів навчання, комп'ютерної техніки; мультимедійного обладнання; програмного забезпечення; • забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов у приміщеннях закладів загальної середньої освіти.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	75 000,0	75 000,0	75 000,0	225 000,0
	у т.ч. державний бюджет	70 000,0	70 000,0	70 000,0	210 000,0
	місцевий бюджет	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	1.2. Рівний доступ до якісної освіти кожній дитині.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.1. Підвищення якості та безпеки освітніх послуг та забезпечення рівного доступу населення до загальної середньої освіти.
3.	Мета та завдання проєкту	• забезпечення у сільській місцевості регулярного безоплатного перевезення до місць навчання і додому учнів та педагогічних працівників; • раціональне використання кадрового потенціалу педагогічних працівників закладів освіти у сільській місцевості; • створення рівних можливостей для всіх громадян, які проживають і постійно працюють у сільській місцевості, в задоволенні соціальних та культурно-освітніх проблем; • формування належної соціальної інфраструктури села.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Учні та педагогічні працівники сільської місцевості.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Існує необхідність здійснення оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти області. Необхідно придбати 58 шкільних автобусів, з них 2 - спеціальних.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• створення умов для забезпечення у сільській місцевості регулярного безоплатного перевезення учнів та педагогічних працівників до місць навчання, роботи і додому; • створення оптимальної мережі закладів загальної середньої освіти у сільській місцевості; • вирішення проблеми освіти на більш високому рівні – диференціації, індивідуалізації навчання, організації систематичного та якісного контролю за навчальними досягненнями учнів.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Ефективне використання наявної матеріально-технічної бази освітніх закладів, кадрового потенціалу педагогічних працівників, фінансових можливостей освітянської галузі в сільській місцевості.
	соціальний вплив	Поліпшення якості знань учнів, забезпечення соціального захисту учасників освітнього процесу, припинення негативних процесів у соціальній сфері села, досягти позитивних зрушень у забезпеченні життєдіяльності сільського населення.
	екологічний вплив	Проєкт є нешкідливим для довкілля.
8.	Основні заходи про'кту	• закупівля транспортних засобів за рахунок коштів державного бюджету на умовах співфінансування з місцевим бюджетом; • закупівля транспортних засобів за кошти місцевого бюджету;

		здійснення розподілу придбаних транспортних засобів між навчальними закладами відповідно до потреб підвозу; закріплення за закладами освіти територій обслуговування з урахуванням потреби в організації перевезення учнів та педагогічних працівників у сільській місцевості; створення відповідних місць для розміщення шкільного транспорту (особливо в зимовий час); забезпечення контролю за безпекою перевезення учнів.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	30 400,0	30 400,0	30 400,0	91 200,0
	у т.ч. державний бюджет	8 000,0	8 000,0	8 000,0	24 000,0
	місцевий бюджет	22 400,0	22 400,0	22 400,0	67 200,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				
11.	Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	Здійснення проєкту передбачає забезпечення регулярного безоплатного перевезення до місць навчання і додому понад 9 тисяч учнів та 2 тисяч педагогічних працівників, покращення умов підвезення.			

1.	Назва проєкту	1.3. Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її якості.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.2. Підвищення рівня дошкільної освіти.
3.	Мета та завдання проєкту	розбудова мережі закладів дошкільної освіти, підвищення рівня охоплення дітей відповідного віку дошкільною освітою; забезпечення доступності дошкільної освіти, зокрема, в сільській місцевості; відкриття необхідної кількості додаткових груп на базі існуючих закладів дошкільної освіти; відкриття дошкільних відділень у складі закладів загальної середньої освіти; створення умов для збереження та зміцнення здоров'я вихованців закладів дошкільної освіти.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Педагогічні колективи та вихованці закладів дошкільної освіти області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Невідповідність існуючих потреб можливостям забезпечення здобуття дошкільної освіти дітям відповідної вікової категорії. Перевантаження закладів дошкільної освіти (110 обласний показник). Залишається черга на влаштування дітей у заклади дошкільної освіти (370). Скорочення у

		сільській місцевості мережі закладів дошкільної освіти.			
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• формування сучасної мережі закладів дошкільної освіти; • забезпечення рівних можливостей одержання якісної освіти, розширення альтернативних форм її здобуття • зростання щорічного показника охоплення дітей дошкільною освітою у міській та сільській місцевостях; • зростання частки 5-6-річних дітей, які здобувають дошкільну освіту в закладі дошкільної освіти.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Охоплення всіх дітей відповідного віку дошкільною освітою.			
	соціальний вплив	• забезпечення доступності освітніх послуг для дітей дошкільного віку в містах, селищах та селах; • створення комфортних умов під час освітнього процесу для всіх дітей дошкільного віку.			
	екологічний вплив	Проєкт є нешкідливим для довкілля.			
8.	Основні заходи проєкту	• будівництво дитячих дошкільних закладів; • реконструкція, ремонт приміщень закладів дошкільної освіти та реконструкція існуючих будівель закладів дошкільної освіти; • покращення матеріально-технічної бази садочків; • відкриття закладів дошкільної освіти у типових новобудовах та реконструкція пристосованих приміщень.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	28 000,0	28 000,0	28 000,0	84 000,0
	у т.ч. державний бюджет	25 000,0	25 000,0	25 000,0	75 000,0
	місцевий бюджет	3 000,0	3 000,0	3 000,0	9 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

Технічні завдання Напрямку 1.2. Створення умов для підтримки та формування здорового населення

1.	Назва проєкту	1.4. Розбудова системи громадського здоров'я. Створення єдиного медичного інформаційного простору в регіоні та умов для формування здорового населення.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.2.1. Створення системи громадського здоров'я.

3.	Мета і завдання проєкту	Створення умов для формування здорового населення шляхом профілактики та забезпечення раннього виявлення захворювань серед населення, в т.ч. радіаційно індукованої онкологічної, ендокринологічної, гематологічної та іншої патології у вищезначеної вікової категорії мешканців Чернігівської області, значення вакцинації, популяризації здорового способу життя та відповідального ставлення до власного здоров'я. Впровадження єдиної інформаційної системи у регіоні.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області. Комунальне некомерційне підприємство «Обласний центр інформаційно-аналітичних технологій та пропаганди здорового способу життя», обласні, районні та міські медичні заклади регіону, центри первинної медико-санітарної допомоги.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Реалізація даного проєкту ініціює і реалізує комплекс важливих завдань: збереження і зміцнення індивідуального та громадського здоров'я, роз'яснення шляхів оптимізації діяльності галузі охорони здоров'я, впровадження нових ефективних методів інформаційно-комунікативної роботи з різними верствами населення; проведення інформаційно-просвітницьких кампаній щодо попередження соціально небезпечних хвороб, значення вакцинації, профілактики шкідливих звичок (тютюнопаління, алкоголізму, наркоманії). Проєкт передбачає: • ефективне функціонування єдиного медичного інформаційного простору в регіоні; • проведення моніторингу та аналізу показників, що характеризують стан здоров'я та рівень захворюваності в регіоні; • розробку, впровадження та супровід програми щодо створення обласного телемедичного консультативно-діагностичного комплексу; • створення і впровадження інформаційно-комунікаційної програми; • проведення заходів щодо профілактики захворювань та популяризації здорового способу життя, в тому числі скринінгової ранньої діагностики радіаційно індукованої патології; • підтримка проєктів громадських організацій з питань формування здорового способу життя

		та відповідального ставлення до власного здоров'я.			
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	• забезпечення в регіоні стратегічного управління з питань громадського здоров'я; • здійснення групової та популяційної профілактики захворюваності; • створення координаційних міжсекторальних рад з питань демографічного розвитку; • посилення комунікаційної спроможності щодо питань громадського здоров'я; • об'єднання медичних закладів всіх рівнів у єдину інформаційну медичну систему.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Економія коштів за рахунок зменшення захворюваності, інвалідизації населення, насамперед осіб працездатного віку.			
	соціальний вплив	Зменшення захворюваності, інвалідизації та смертності населення, покращання стану здоров'я населення.			
	екологічний вплив	Проект є нешкідливим для довкілля.			
8.	Основні заходи проекту	• створення в області єдиного координуючого закладу, який відповідає за стан громадського здоров'я та медичного інформаційного простору; • створення єдиної регіональної телемедичної системи; • створення комунікаційної стратегії; • створення якісного інформаційного контенту щодо здоров'я та факторів ризику захворювань; • закупівля програмного продукту та інтелектуальної системи дистанційної діагностики, комплексу послуг по налаштуванню каналу захищеного доступу, модуля криптографічного захисту, програмного забезпечення для телемедичного консультування; • організація навчання медичних працівників роботі з програмним продуктом та інтелектуальною системою дистанційної діагностики; • організація роботи з цільовими групами (сільське населення, органи місцевого самоврядування та об'єднані територіальні громади); • створення "методичних рекомендацій" для сімейних лікарів з питань технології проведення скринінгового масового обстеження осіб "цільової групи"; • фіксація, опрацювання та аналіз статистичних даних в ході виконання проекту.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021рік	2022рік	2023рік	Усього

	Всього	72 955,0	71 194,0	80 170,0	224 319,0
	у т.ч. державний бюджет	64 800,0	63 900,0	72 000,0	200 700,0
	місцевий бюджет	8 013,0	7 202,0	8 078,0	23 293,0
	приватні інвестори	100,0	50,0	50,0	200,0
	міжнародна допомога	42,0	42,0	42,0	126,0
11.	Інша інформація щодо проекту (за потреби)	Джерела та обсяг фінансування проекту визначатиметься щороку і можуть бути уточненими під час складання проекту бюджету на відповідний рік (державний бюджет, співфінансування місцевий бюджет).			

1.	Назва проєкту	1.5. Оптимізація та модернізація закладів охорони здоров'я, що надають первинну медико-санітарну медичну допомогу.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.2.2. Підвищення доступності та якості надання медичної допомоги.
3.	Мета та завдання проєкту	Забезпечення ефективного функціонування системи надання населенню доступної і високоякісної первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На сьогодні первинна медико-санітарна допомога (ПМСД), як основа будь-якої системи охорони здоров'я, опікується профілактикою і задовольняє майже 80–90 % потреб населення у медичній допомозі, а також вважається раціональною з погляду економіки, потребуючи лише до 30 % ресурсів галузі охорони здоров'я в цілому. ПМСД дозволяє забезпечити тривалий медичний нагляд в усі періоди життя людини, що дозволяє покращити таку важливу складову національної безпеки держави як збереження та зміцнення здоров'я населення. Отже, кадрове та матеріально-технічне забезпечення первинної ланки, підвищення рівня підготовки та кваліфікації медичних працівників є необхідними для створення умов надання якісної первинної медичної допомоги та формування здорового населення в цілому.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• покращення кадрового забезпечення та матеріально-технічних ресурсів; • забезпечення якісною первинною медичною допомогою мешканців, особливо сільської місцевості; • зниження рівня інвалідності та смертності внаслідок своєчасної діагностики та надання першої медичної допомоги; • покращення роботи з профілактики та

		раннього виявлення серцево-судинних та судинно-мозкових захворювань, онкологічної патології, туберкульозу, ВІЛ/СНІД та інших.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Зменшення витрат бюджетних коштів на лікування хворих, зменшення днів непрацездатності, заощадження коштів на утримання закладів охорони здоров'я.			
	соціальний вплив	Зменшення захворюваності, інвалідизації та смертності населення, насамперед осіб працездатного віку, збільшення показника середньої тривалості життя, покращення якості життя.			
	екологічний вплив	Проект є нешкідливим для довкілля.			
8.	Основні заходи проекту	• проведення реконструкцій та ремонту медичних закладів первинної допомоги; • приведення матеріально-технічної бази закладів первинної допомоги у відповідність до таблиця оснащення; • проведення навчання медичних працівників первинної ланки на циклах спеціалізації та підвищення кваліфікації.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	11 110,0	4 273,0	4 200,0	19 583,0
	у т.ч. державний бюджет	10 000,0	3 846,0	3 780,0	17 626,0
	місцевий бюджет	1 110,0	427,0	420,0	1 957,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проекту	1.6. Поліпшення умов та якості отримання населенням медичних послуг у багатопрофільних та спеціалізованих закладах охорони здоров'я.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	1.2.2. Підвищення доступності та якості надання медичної допомоги.
3.	Мета та завдання проекту	Надання населенню області якісної медичної допомоги у багатопрофільних та спеціалізованих закладах охорони здоров'я. Покращання їх матеріально-технічної бази.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Населення Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Демографічна ситуація в області залишається несприятливою, що негативно впливає на загальноекономічну ситуацію, погіршуючи передумови збереження і поліпшення здоров'я населення. Упродовж тривалого часу в області

		спостерігається зменшення рівня народжуваності та зростання показників смертності, причому обсяги природного скорочення населення з року в рік в області є найбільші в Україні. Оснащення закладів, що надають первинну медичну допомогу, медичним обладнанням та виробами медичного призначення, відповідно до табелів оснащення, затверджених наказами МОЗ України становить близько 40 %; закладів, що надають вторинну медичну допомогу (центральні міські та районні лікарні) – 50 %; третинну (високоспеціалізовану) медичну допомогу – 70 %, (обласні доросла та дитяча лікарні – 40 %, спеціалізовані заклади охорони здоров'я – 75 %). Більшість обладнання, яке є в наявності, фізично зношене, морально застаріле та потребує заміни. З метою покращення якості медичної допомоги, зниження смертності від гострої та хронічної патології, особливо від серцево-судинних, судинно-мозкових захворювань, онкологічної патології, підвищення тривалості життя необхідно забезпечити: • покращення матеріально-технічної бази лікувальних закладів, дооснащення сучасним діагностичним та лікувальним медичним обладнанням, високотехнологічною апаратурою; • застосування високотехнологічних методів діагностики та лікування, впровадження сучасних організаційних і клінічних технологій в медичну практику; • підвищення професійної майстерності медичних працівників.
7	Очікувані результати від реалізації проєкту	• надання пацієнтам якісної висококваліфікованої та вузькоспеціалізованої медичної допомоги при найбільш тяжких захворюваннях, які вимагають комплексного підходу до діагностики і лікування, застосування найбільш складних методів обстеження і лікування з використанням найновіших медичних технологій, в ряді випадків – оперативного втручання, постійного лікарняного спостереження й інтенсивного догляду; • зниження смертності від гострої та хронічної патології, підвищення тривалості життя; • взаємодія і наступність з іншими закладами охорони здоров'я.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Зменшення витрат бюджетних коштів на лікування хворих, зменшення днів непрацездатності.
	соціальний вплив	Зменшення захворюваності, інвалідизації та смертності населення, насамперед осіб працездатного віку, збільшення показника середньої тривалості життя, покращення якості

		життя.			
	екологічний вплив	Проект є нешкідливим для довкілля.			
8.	Основні заходи проєкту	• дооснащення багатoproфільних та спеціалізованих медичних закладів області обладнанням і апаратурою відповідно до таблиця оснащення; • надання медичної допомоги сучасним діагностичним та лікувальним медичним обладнанням; • будівництво, проведення реконструкцій та ремонту лікувальних корпусів, поліклінік, лікарень, відділень тощо; • створення належних житлових умов для медичних працівників; • проведення навчання медичних працівників на циклах спеціалізації та підвищення кваліфікації.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	132 700,0	120 000,0	120 000,0	372 700,0
	у т.ч. державний бюджет	100 000,0	100 000,0	100 000,0	300 000,0
	місцевий бюджет	20 000,0	20 000,0	20 000,0	60 000,0
	приватні інвестори	12 700,0			12 700,0
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	1.7. Розвиток системи екстреної медичної допомоги.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.2.2. Підвищення доступності та якості надання медичної допомоги.
3.	Мета та завдання проєкту	Забезпечення санітарними автомобілями (типу В,С), укомплектованими медичним обладнанням та створення навчально-тренувального центру симуляційної медицини комунального некомерційного підприємства «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» Чернігівської обласної ради. З метою забезпечення надання якісної екстреної медичної допомоги, регламентованих термінів доїзду бригаад екстреної медичної допомоги до пацієнтів відповідно до Постанови КМУ від 21.11.2012 № 1119 «Про норматив прибуття бригаад Е(Ш)МД на місце події» та транспортування хворих у край тяжкому стані для надання медичної допомоги у лікувальні заклади третинного рівня, необхідно забезпечити бригади екстреної медичної допомоги спеціалізованим санітарним автотранспортом у відповідності до нормативу, встановленого МОЗ України (ДСТУ 7031:2009), укомплектованим медичною апаратурою. Метою створення навчально-тренувального

		центру симуляційної медицини є: - навчання із надання домедичної допомоги при травмах, проведення серцево-легеневої реанімації жителями та працівниками екстрених служб Чернігівщини; - забезпечення можливості відпрацювання навичок надання екстреної медичної допомоги лікарями та фельдшерами з медицини невідкладних станів, медичними працівниками інших спеціальностей, водіями бригад екстреної медичної допомоги, санітарного автотранспорту та автотранспортних засобів; - проведення навчально-тренувальних занять для учнів, студентів, вчителів та викладачів учбових закладів щодо особливостей надання допомоги при критичних станах та травмах.
4	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області; особи, які згідно із своїми службовими обов'язками зобов'язані володіти знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги.
6	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Для забезпечення надання вчасної екстреної медичної допомоги населенню Чернігівської області потреба в спеціалізованих автотранспортних засобів у відповідності до нормативу, встановленого МОЗ України (ДСТУ 7031:2009) «Автомобілі швидкої медичної допомоги та їхнє устаткування» складає 125 од.: категорії В – 118 од., категорії С – 7 од. Наявний спеціалізований санітарний транспорт – 104 автомобілі, з яких 62 - неукомплектовані (згідно з ДСТУ) медичним обладнанням, вичерпали свій моторесурс, підлягають списанню або потребують ремонту. У закладі відсутній резерв санітарних автомобілів. Співвідношення спеціалізованого санітарного автотранспорту у Центрі: Тип С – 5 од. (5 %), Тип В – 30 од. (29 %); Тип А – 69 од. (66 %) не відповідає вимогам наказу № 690. Згідно зі статистичними даними раптова зупинка серця є однією з провідних причин смерті в Україні. Як тільки серце перестає виконувати свої функції, людський мозок може вижити без кисню тільки протягом 4-6 хвилин, не зазнаючи будь-яких відчутних ушкоджень. На жаль, бригада екстреної медичної допомоги не завжди може прибути на місце швидше ніж за 10 хвилин. Саме в ці критичні хвилини тільки серцево-легенева реанімація (СЛР), розпочата свідками події, може забезпечити постачання кров'ю кисню до мозку і серця потерпілого, що значно збільшує його шанси на виживання. Пройшовши відповідний тренінг, майже кожна людина може

		навчитися виконувати СЛР. Реанімація, розпочата до приїзду бригади екстреної медичної допомоги і продовжена медиками, може збільшувати вірогідність виживання пацієнтів до 80 %. У проведенні ефективної реанімації бригадою ЕМД найважливішу роль відіграє командна робота, знання протоколу та постійне вдосконалення шляхом відпрацювання практичних навичок на манекенах у симуляційному центрі. Перші хвилини можуть бути вирішальними для постраждалих. Якщо громадяни матимуть необхідні навички і будуть впевненими, що можуть допомогти, це покращить прогноз для постраждалих. Найбільш негативною тенденцією, яка проявляється в Україні, стає катастрофічно високий рівень смертності людей працездатного віку. Статистичні дані свідчать, що серед таких 80 % – чоловіки. А в цілому смертність населення в працездатному віці по Україні в 3,5 рази вища, ніж у європейських країнах. Для зменшення смертності населення від хвороб, травм в результаті ДТП та надзвичайних ситуацій потрібно створення навчально-тренувального симуляційного центру, в якому будуть відпрацьовуватися навички надання першої медичної та домедичної допомоги. Очікується, що організація симуляційного центру забезпечить безпечну і надійну медичну допомогу пацієнтам при будь-яких кризових ситуаціях.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• покращення організації надання екстреної (швидкої) медичної допомоги; • забезпечення доступності, своєчасності та підвищення якості екстреної медичної допомоги; • достатнє забезпечення санітарним автотранспортом Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф дасть змогу удосконалити службу екстреної медичної допомоги; • створення ефективної системи супроводу хворих на догоспітальному етапі надання екстреної медичної допомоги; • забезпечення своєчасної доставки постраждалих до найближчого стаціонару лікувально-профілактичного закладу незалежно від форми власності; • підвищення ефективності дій медичного персоналу щодо забезпечення надання медичної допомоги під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; • підвищення кваліфікації працівників Центру

		ЕМД та медичних працівників Чернігівської області; • покращення навичок командної роботи медичних працівників.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Скорочення видатків на придбання пально-мастильних матеріалів, запасних частин та проведення поточних ремонтів санітарного транспорту.			
	соціальний вплив	Зниження рівня інвалідності та смертності при нещасних випадках, травмах та отруєннях, гострих порушеннях життєвих функцій людини внаслідок захворювань.			
	екологічний вплив	Проект не матиме негативного впливу на навколишнє природне середовище.			
8.	Основні заходи проекту	• придбання 66 (64 – типу В та 2 – типу С) санітарних автомобілів для надання своєчасної, якісної екстреної медичної допомоги населенню області; • навчання спрямовані на підвищення кваліфікації лікарів та фельдшерів пунктів невідкладної допомоги, лікарів та фельдшерів з медицини невідкладних станів, медичних працівників; • навчання жителів Чернігова та області основам домедичної допомоги; • проведення навчально-тренувальних заходів у громадських місцях (школах, коледжах, училищах, університетах, на підприємствах); • навчання з надання екстреної медичної допомоги студентів медичного коледжу в рамках проходження практичних занять на базі КНП Чернігівський ОЦЕМД та МК; • проведення навчальних тренінгів у рамках публічних заходів у місті; • навчання працівників екстрених служб основам домедичної допомоги; • проведення тренінгів із першої медичної допомоги для медичних працівників міста; • навчання основам домедичної допомоги водіїв бригад екстреної медичної допомоги, санітарного транспорту та автотранспортних засобів; • проведення навчально-тренувальних публічних заходів.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	68 552,0	36 000,0	36 000,0	140 552,0
	у т.ч. державний бюджет	61 702,0	32 400,0	32 400,0	126 502,0
	місцевий бюджет	6 850,0	3 600,0	3 600,0	14 050,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1. Назва проєкту	1.8. Збереження репродуктивного здоров'я.
2. Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.2.3. Охорона материнства та дитинства. Збереження репродуктивного здоров'я.
3. Мета та завдання проєкту	Реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я жінок та дітей, що передбачає проведення заходів, спрямованих на забезпечення: - вагітних, роділь, породіль та новонароджених доступною, своєчасною та якісною спеціалізованою та високоспеціалізованою медичною допомогою; - керованості та безперервності, доступності, своєчасності та якості медичної допомоги; - наступності лікувально-діагностичного процесу; - забезпечення жінок області ефективною, спеціалізованою і висококваліфікованою акушерсько-гінекологічною допомогою. Завдання: • надання акушерсько-гінекологічної допомоги вагітним групи високого акушерського та перинатального ризику, зі складною екстрагенітальною патологією, гінекологічної допомоги жінкам, особливо сільській місцевості, а також неонатальної допомоги; • зменшення питомої ваги передчасних та ускладнених пологів, показника перинатальної та немовлячої смертності; • відсутність материнської смертності; • покращення здоров'я населення області (запобігання патологічного запліднення, покращення здоров'я дорослого та дитячого населення області, профілактика вроджених вад розвитку тощо, уточнення причин невиношування вагітності при ранніх викиднях; якісна діагностика хромосомних хвороб людини).
4. Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область, м. Славутич.
5. Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Жінки, вагітні, роділлі, породіллі та новонароджені Чернігівської області та м. Славутич. Діти з вродженими вадами, особи з підозрою на спадкову та хромосомну патологію, подружжя з репродуктивними втратами, сімейні лікарі, лікарі-педіатри.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Поліпшення здоров'я матерів і зменшення дитячої смертності – одна з основних Цілей Розвитку Тисячоліття, визначених ООН. Враховуючи зміни підходів та стандартів у країнах Євросоюзу і світі щодо якісної перинатальної допомоги, а також зобов'язання країни виконувати Цілі, є необхідність у

	реформуванні існуючої системи перинатальної допомоги. Широка мережа стаціонарних та амбулаторно-поліклінічних закладів акушерсько-гінекологічної служби, на перший погляд, сприяє доступності спеціалізованої допомоги. Передусім це стосується допомоги при пологах на рівні центральних районних лікарень, де реєструється менше 300 пологів у рік (80 % пологових відділень в областях), що зумовлює високі ризики ускладнень у пологах та високий показник материнських і перинатальних втрат через відсутність цілодобового чергування лікарів неонатологів, акушерів-гінекологів та анестезіологів, повільне впровадження сучасних перинатальних технологій та недостатнє оснащення необхідним медичним і лабораторним обладнанням. Рівень економічних витрат на одні пологи в таких закладах є мінімум втричі більшим за такий у потужних пологових стаціонарах. У Чернігівській області протягом багатьох років відсутній обласний заклад або відділення з надання акушерсько-гінекологічної допомоги жіночому населенню, що створює значні труднощі в організації надання висококваліфікованої медичної допомоги жінкам сільської місцевості. В умовах демографічної кризи в районах області зменшується кількість пологів, знижується рівень практичної підготовки лікарів акушерів-гінекологів, анестезіологів та неонатологів, існує потреба концентрації вагітних групи високого акушерського та перинатального ризику, зі складною екстрагенітальною патологією та гінекологічних хворих в спеціалізованому та багатопрофільному закладі обласного рівня, яким стане створений обласний перинатальний центр. Оптимальний варіант передбачає: • забезпечення вільного доступу жінок до високотехнологічної і дороговартісної медичної допомоги;• пріоритетність ресурсного забезпечення багатопрофільного лікувального закладу третинного рівня сучасним діагностичним та лікувальним медичним обладнанням, високотехнічною апаратурою;• застосування високотехнологічних методів діагностики та лікування, впровадження сучасних організаційних і клінічних технологій;• уточнення причин невиношування вагітності при ранніх викиднях; якісна діагностика хромосомних хвороб людини;• пренатальна верифікація діагнозу вродженої патології, та вирішення питання щодо

		подальшого ведення вагітності або її переривання; • діагностика остеопорозу, порушення обміну колагену, скелетних аномалій та шляхи їхнього усунення; • збільшення обсягу діагностичних можливостей біохімічної лабораторії ОМГЦ для виявлення спадкових порушень обміну речовин.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• покращання якості акушерсько-гінекологічної допомоги вагітним групи високого акушерського та перинатального ризику, жінкам зі складною екстрагенітальною та гінекологічною патологією і неонатологічної допомоги; • зменшення питомої ваги передчасних та ускладнених пологів, показника перинатальної, немовлячої смертності, дитячої захворюваності та інвалідності; • відсутність материнських втрат. Реалізація проєкту дасть змогу: • забезпечити доступність жінок області та м. Славутича зі складною екстрагенітальною патологією, які вимагають комплексного підходу до якісної, ефективної спеціалізованої і висококваліфікованої медичної допомоги, діагностики та лікування з використанням сучасних медичних технологій; • своєчасно надавати невідкладну високоспеціалізовану медичну допомогу жінкам з екстрагенітальною патологією; • зменшити інвалідність та смертність жінок від захворювань, що потребують спеціалізованої і високоспеціалізованої медичної допомоги.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Зменшення витрат бюджетних коштів на лікування хворих, зменшення днів непрацездатності, зниження інвалідності.
	соціальний вплив	Покращення та збереження репродуктивного здоров'я, значне зменшення хворого населення області, збільшення якості та тривалості життя.
	екологічний вплив	Проєкт не матиме негативного впливу на навколишнє природне середовище.
8.	Основні заходи проєкту	Оснащення обласного перинатального центру сучасним діагностичним та лікувальним обладнанням і апаратурою. Проведення реконструкції та ремонту відділень обласного перинатального центру: Створення на базі Чернігівської обласної медико-генетичної консультації обласного медико-генетичного центру та відділення, яке буде займатися проблемами спадкових дисплазій сполученої тканини та остеопорозу. Покращення матеріальної бази перинатальних закладів (відділень).

9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	33 000,0	33 000,0	33 000,0	99 000,0
	у т.ч. державний бюджет	30 000,0	30 000,0	30 000,0	90 000,0
	місцевий бюджет	3 000,0	3 000,0	3 000,0	9 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	1.9. Будівництво нових та капітальний ремонт, реконструкція і оснащення наявних спортивних об'єктів.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.2.4. Розвиток спортивної інфраструктури.
3.	Мета та завдання проєкту	Створення умов для надання населенню фізкультурно-спортивних послуг; залучення дітей і молоді до занять фізичною культурою і спортом, як важливого чинника здорового способу життя; організації масових занять населення фізичною культурою і спортом; збільшення обсягів рухової активності та зміцнення фізичного здоров'я населення і реабілітації засобами фізичної культури та спорту; підготовки спортивних резервів і спортсменів високого класу; проведення масових спортивних і фізкультурно-оздоровчих та соціально значимих заходів.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Усі верстви і вікові групи населення області. Місцеві громади.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	• недостатній рівень охоплення населення фізкультурно-спортивними послугами; • малий відсоток забезпечення населення області найпростішими площинними спортивними спорудами; • невідповідність спортивних споруд області вимогам ДБН України.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• збудовано (завершено будівництво) – 5, реконструйовано (завершено реконструкцію) 15 капітальних спортивних об'єктів; • створення додаткових робочих місць; • створення умов для відкриття на базі спортивних споруд 10-15 фізкультурно-спортивних закладів (спортивних шкіл або їх відділень, спортивних клубів, секцій та гуртків, фізкультурно-оздоровчих груп), громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування; • збільшення кількості отримувачів фізкультурно-спортивних послуг.

	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	• зміцнення здоров'я населення засобами фізичної культури і спорту та, як наслідок, підвищення продуктивності праці; • збільшення термінів працездатного і продуктивного віку населення.			
	соціальний вплив	• збільшення кількості населення, яке веде здоровий спосіб життя і підтримує себе в добрій фізичній формі; • пропаганда на власних прикладах серед населення переваг здорового способу життя та відмови від шкідливих звичок; • наявність додаткових і доступних умов для розвитку і реалізації фізичних здібностей молодих людей через спорт вищих досягнень; • зменшення кількості людей, які зловживають шкідливими звичками (тютюнопаління, спиртні напої).			
	екологічний вплив	Проект є нешкідливим для довкілля.			
8.	Основні заходи проєкту	• будівництво нових спортивних об'єктів; • капітальний ремонт та реконструкція наявних спортивних об'єктів; • відкриття на базі новозбудованих і оновлених спортивних об'єктів фізкультурно-спортивних закладів (спортивних шкіл або їх відділень, спортивних клубів, секцій та гуртків, фізкультурно-оздоровчих груп).			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього:
	Всього:	105 000,0	130 000,0	156 000,0	391 000,0
	у т.ч. державний бюджет	50 000,0	50 000,0	50 000,0	150 000,0
	місцевий бюджет	5 000,0	5 000,0	6 000,0	16 000,0
	приватні інвестори	50 000,0	75 000,0	100 000,0	225 000,0
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	1.10. Будівництво та реконструкція спортивних майданчиків для масового використання.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.2.4. Розвиток спортивної інфраструктури.
3.	Мета та завдання проєкту	Створення умов для: надання населенню фізкультурно-спортивних послуг; залучення дітей і молоді до занять фізичною культурою і спортом, як важливого чинника здорового способу життя; організації масових занять населення фізичною культурою і спортом; збільшення обсягів рухової активності та зміцнення фізичного здоров'я населення і реабілітації засобами фізичної культури та спорту; підготовки спортивних резервів і спортсменів високого класу; проведення масових

		спортивних і фізкультурно-оздоровчих та соціально значимих заходів.			
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.			
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Всі верстви і вікові групи населення області. Місцеві громади.			
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Недостатній рівень охоплення населення фізкультурно-спортивними послугами. Малий відсоток забезпечення населення області найпростішими площинними спортивними спорудами.			
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Збудовано 30, реконструйовано 20 спортивних майданчиків. Збільшення кількості населення, яке отримує фізкультурно-спортивні послуги.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	• зміцнення здоров'я населення засобами фізичної культури і спорту та, як наслідок, підвищення продуктивності праці; • збільшення термінів працездатного і продуктивного віку населення.			
	соціальний вплив	• збільшення кількості населення, яке веде здоровий спосіб життя і підтримує себе в добрій фізичній формі; • пропаганда серед населення переваг здорового способу життя та відмови від шкідливих звичок; • наявність додаткових і доступних умов для розвитку і реалізації фізичних здібностей молодих людей через спорт вищих досягнень.			
	екологічний вплив	Проєкт не матиме негативного впливу на навколишнє природне середовище.			
8.	Основні заходи проєкту	• будівництво 30 нових спортивних майданчиків зі штучним покриттям; • реконструкція 20 наявних спортивних майданчиків у мультифункціональні; • відкриття на базі збудованих і оновлених спортивних майданчиків спортивних клубів, секцій та гуртків, фізкультурно-оздоровчих груп; • створення умов для отримання фізкультурно-спортивних послуг додатково 13,0-15,0 тис. осіб населення.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього:
	Всього:	18 500,0	23 500,0	29 000,0	71 000,0
	у т.ч. державний бюджет	15 000,0	20 000,0	25 000,0	60 000,0
	місцевий бюджет	2 000,0	2 000,0	2 000,0	6 000,0
	приватні інвестори	1 500,0	1 500,0	2 000,0	5 000,0
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	1.11. Розвиток мережі спортивних шкіл і секцій.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.2.4. Розвиток спортивної інфраструктури.
3.	Мета та завдання проєкту	• розвиток дитячо-юнацького спорту; • створення умов для: залучення дітей і молоді до занять фізичною культурою і спортом як важливого чинника здорового способу життя; • збільшення обсягів рухової активності та зміцнення фізичного здоров'я дітей та молоді і реабілітації дітей з інвалідністю засобами фізичної культури та спорту; • максимальна реалізація здібностей обдарованої молоді у дитячо-юнацькому, резервному спорті, спорті вищих досягнень та виховання її в дусі олімпізму; • удосконалення системи відзначень та заохочення спортсменів та тренерів-викладачів з видів спорту; • зменшення відсотку кількості дітей та учнівської молоді, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Діти, молодь, спортсмени і тренери Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	• недостатній рівень охоплення дітей та молоді фізкультурно-спортивними послугами; • невідповідність вимогам сучасності та значне відставання від світових стандартів ресурсного забезпечення дитячо-юнацького та резервного спорту, а саме фінансового, матеріально-технічного, кадрового, науково-методичного та медико-біологічного; • недостатнє бюджетне фінансування та залучення позабюджетних коштів; • великий відсоток кількості дітей та учнівської молоді, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи; • недостатнє забезпечення матеріального і морального заохочення, зокрема запровадження стипендій та інших виплат спортсменам та їх тренерам; • недостатнє забезпечення спортивних шкіл і секцій необхідним спортивним інвентарем, формою, тренажерами, медикаментами, комп'ютерною технікою.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• збільшення кількості дітей та молоді, охоплених фізкультурно-спортивними послугами (на 20 і більше відсотків); • зменшення кількості дітей та учнівської молоді,

		віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи; • забезпечення матеріального і морального заохочення, зокрема запровадження стипендій та інших виплат спортсменам та їх тренерам; • створення додатково 50 робочих місць; • підвищення рівня кваліфікації кадрів фізичної культури та спорту; • збільшення на 3-5 тис. осіб отримувачів фізкультурно-спортивних послуг.			
8.	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	• зміцнення здоров'я засобами фізичної культури і спорту, як важливого чинника здорового способу життя; • покращення стану матеріально-технічної бази спортивних шкіл і секцій.			
	соціальний вплив	• збільшення кількості дітей та молоді, охоплених заняттями фізичною культурою і спортом; • пропаганда серед дітей та молоді переваг здорового способу життя та відмови від шкідливих звичок.			
	екологічний вплив	Проект є нешкідливим для довкілля.			
9.	Основні заходи проекту	• забезпечення матеріального і морального заохочення, зокрема запровадження стипендій та інших виплат спортсменам та їх тренерам; • забезпечення в повному обсязі спортивних шкіл і секцій необхідним спортивним інвентарем, формою, тренажерами, медикаментами, комп'ютерною технікою; • удосконалення системи відзначень та заохочення спортсменів та тренерів-викладачів з видів спорту; • відкриття 5 нових спортивних шкіл та 20 секцій.			
10.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
11.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього:
	Всього:	20 500,0	25 500,0	30 500,0	76 500,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	20 000,0	25 000,0	30 000,0	75 000,0
	приватні інвестори	500,0	500,0	500,0	1 500,0
	міжнародна допомога				

Технічні завдання Напряму 1.3. Розвиток сфери культури і мистецтва та збереження історико-культурної спадщини

1.	Назва проєкту	1.12. Культурно-мистецький розвиток, доступ до послуг у сфері культури.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.1. Створення умов для культурного розвитку і творчого самовираження громадян. Оптимізація та модернізація мережі сфери культури.
3.	Мета та завдання проєкту	Створення належних умов для підвищення культурного рівня населення, творчого розвитку особистості, організація дозвілля, впровадження інноваційних форм управління культурним капіталом Чернігівщини.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області, заклади культури та дозвілля.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Розвинене культурне середовище є важливою передумовою якісного вдосконалення продуктивних сил, підвищення ефективності суспільного виробництва. Проте практика реформування економічної системи нашої держави свідчить, що в процесі здійснення її масштабної трансформації загострились проблеми сфери культури, невирішеність яких призвела до негативних соціальних та економічних наслідків, серед яких особливе місце займають проблеми регіонального рівня (зменшення бюджетного фінансування, непорядкованість мережі закладів у відповідності з затвердженими нормативами, погіршення матеріально-технічного забезпечення, вивільнення значної кількості працівників тощо). У той же час вагомою передумовою зміцнення ринкової економіки є високий рівень освіченості та інтелектуальної підготовки населення, активізація процесів духовного оновлення та культурного прогресу суспільства, культурний рівень населення. Сьогодні культурне багатство країни залишається ще малодоступним для багатьох людей у зв'язку з їх низькою соціально-культурною активністю, що вимагає зміни економічної бази розвитку регіонів, підвищення рівня людського капіталу, вдосконалення системи культурного виховання як головної умови вирішення стратегічної задачі – формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості. Однією з причин зниження інтересу з боку держави до вирішення цих питань є різні соціальні умови споживання культурних благ і послуг. Вкрай важливими виступають такі ознаки культурного середовища регіону як його культурна привабливість в цілому (рівень сформованості з позицій здатності надання

		культурних послуг та формування привабливого для споживача культурного продукту), інноваційно-інвестиційна привабливість та соціально-культурна активність населення.			
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• задоволено культурні потреби населення та забезпечено рівний доступ громадян до культурних послуг незалежно від місця проживання; • розроблено і впроваджено функціонально та організаційно нові ефективні моделі управління закладами надання культурних послуг з урахуванням щільності населення та територіальної доступності; • модернізовано та зміцнено матеріально-технічну базу установ та закладів культури і мистецтв області; • забезпечено відповідні умови для надання сучасних і якісних послуг населенню.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Економічна ефективність проєкту висока, оскільки капіталізація локальних культурних об'єктів призводить до суттєвих надходжень у місцеві бюджети, актуалізації туристичного потенціалу та значному посиленню якості культурних послуг для жителів області.			
	соціальний вплив	Активізація культурно-мистецької творчості всіх категорій громадян (похилого віку, з обмеженими можливостями, внутрішньо переміщених осіб, учасників АТО/ООС).			
	екологічний вплив	Проєкт не передбачає екологічних ризиків.			
8.	Основні заходи проєкту	• виготовлення ПКД, реконструкція закладів культури, матеріально-технічне переоснащення, капітальні ремонти, ремонтно-реставраційні роботи закладів культури і дозвілля; • запровадження принципу державно-приватного партнерства в управлінні об'єктами культури; • інтеграція культурного життя Чернігівщини в загальноєвропейський дискурс; • здійснення обміну досвідом та практиками створення сучасних культурних установ на базі переосмислення та реконструкції матеріальної культурної спадщини регіону.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	42 000,0	44 300,0	41 000,0	127 300,0
	у т.ч. державний бюджет	35 000,0	35 000,0	35 000,0	105 000,0
	місцевий бюджет	4 000,0	4 000,0	4 000,0	12 000,0
	приватні інвестори	2 500,0	1 900,0	500,0	4 900,0
	міжнародна допомога	500,0	3 400,0	1 500,0	5 400,0

1.	Назва проєкту	1.13. Живі традиції Чернігівщини.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.2. Збереження та промоція нематеріальної культурної спадщини як головного джерела культурного розмаїття.
3.	Мета та завдання проєкту	Популяризація народних традицій, ремесел, фольклору, художніх промислів.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області, етнічні та релігійні спільноти.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Уважне та дбайливе ставлення до історико-культурної спадщини формує авторитет сучасних країн у міжнародній спільноті не менше, ніж сприятливі політичні фактори та зміцнення економіки. Національні традиції, обряди, кухня, самобутні виконавські мистецтва, у тому числі акторська гра, музика, спів, подекуди, несуть більше інформації про країну, ніж її політичний курс чи географічне розташування. Сучасні міжкультурні комунікації є наслідком процесу інтеграції культур, що набуває все більших обсягів. Цей процес охопив різноманітні сфери суспільного життя, і вже важко знайти етнічні спільноти, які б не відчули вплив культур інших народів. Місією проєкту є збереження та передача знань, розширення можливостей та виховання у людей поваги й сприйняття культурного розмаїття, адже мета створення віртуального музею – відтворення й репрезентація у сучасній і доступній формі нематеріальної культурної спадщини Чернігівщини та збільшення кола зацікавлених культурним надбанням нашого народу, що сприятиме формуванню єдиного культурного простору України.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Усвідомлення в суспільстві важливості розвитку, збереження й відродження народного мистецтва . Створено електронний ресурс, який передбачає висвітлення напрямів та елементів, у яких проявляється нематеріальна культурна спадщина Чернігівщини. Основним довгостроковим результатом проєкту виступає усвідомлення в суспільстві важливості розвитку, збереження й відродження народного мистецтва, його інтеграція у глобальний культурний дискурс.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Промоція продукції народних майстрів, художніх ремесел призведе до стимулювання надходжень у місцеві бюджети, активізації регіонального туристичного потоку.
	соціальний вплив	Етнічні та релігійні спільноти зберігають та розвивають свою культурну самобутність.

	екологічний вплив	Проект не передбачає екологічних загроз та наслідків.			
8.	Основні заходи проекту	• проведення фестивалів, ярмарок, майстер-класів, фольклорно-етнографічних експедицій; • віртуалізація нематеріальної культурної спадщини Чернігівщини; • розроблення електронного реєстру – діджиталізація елементів нематеріальної культурної спадщини регіону; • здійснення науково-методичного супроводу реалізації проекту шляхом проведення навчальних семінарів, наукових конференцій; • організація моніторингової діяльності та створення сучасного інформаційно-промоційного ресурсу нематеріальної культурної спадщини регіону; • актуалізація практики залучення міжнародних експертів до вивчення розвитку потенціалу нематеріальної культурної спадщини як драйверу регіональної конкурентоспроможності; • створення стратегії маркетингового просування нематеріальної культурної спадщини на міжрегіональному та міжнародному рівнях; • залучення широкого кола громадськості до ознайомлення з регіональними культурними кодами.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	2 800,0	2 300,0	2 300,0	7 400,0
	у т.ч. державний бюджет	2 600,0	2 100,0	2 100,0	6 800,0
	місцевий бюджет	200,0	200,0	200,0	600,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	1.14. Збереження пам'яток культурної спадщини.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.3. Охорона, відновлення та збереження об'єктів культурної спадщини.
3.	Мета та завдання проєкту	Збереження культурної спадщини як одного з головних чинників формування української національної ідентичності. Застосування сучасних підходів до вдосконалення механізмів збереження та популяризації історико-культурної спадщини та пам'яток архітектури Чернігівської області як одного з головних чинників формування регіональної національної ідентичності.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.

5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Населення Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Незадовільний стан пам'яток культурної спадщини, загроза їх руйнації та знищення.
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	Збереження та відновлення об'єктів історико-культурної спадщини.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Зростання туристичного потенціалу, збільшення кількості відвідувачів, відповідно збільшення надходжень до місцевого бюджету.
	соціальний вплив	Відновлення і збереження культурної спадщини для нащадків, також їх використання в екскурсійно-туристичній діяльності.
	екологічний вплив	Проект не передбачає екологічних загроз та ризиків.
8.	Основні заходи проекту	• проведення інвентаризації пам'яток (археології, історії та монументального мистецтва, архітектури та містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних); збереженості іконостасів, іконопису, скульптур тощо; аварійних пам'яток археології, історії та монументального мистецтва, архітектури та містобудування; • виготовлення ПКД щодо реставрації, ремонту, пристосування, консервації, реабілітації та музеєфікації об'єктів культурної спадщини, упорядження зон охорони пам'яток області; • виконання робіт з реставрації, ремонту, пристосування, консервації, реабілітації та музеєфікації об'єктів культурної спадщини, упорядження зоноохорони пам'яток області; • проведення реконструкції (будівництва), ремонту інженерних мереж та споруд, що впливають на стан збереження об'єктів культурної спадщини; • забезпечення збереження природоохоронних об'єктів та рекреаційних зон на території Чернігівської області; • розробка інвестиційних пропозицій та проектів державно-приватного партнерства, що передбачають створення культурних точок росту регіональної економіки на базі наявних об'єктів культурної спадщини; • створення електронної бази даних про об'єкти культурної спадщини в громадах Чернігівської області, в тому числі: картографічні, геодезичні, бібліографічні, архівні матеріали, фотографії об'єктів (фотоальбоми), тематичні каталоги; • розробка електронних паспортів на об'єкти культурної спадщини (археологічні, історичні, монументального мистецтва, архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтні).

9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	6 000,0	7 000,0	7 500,0	20 500,0
	у т.ч. державний бюджет	4 000,0	4 000,0	4 500,0	12 500,0
	місцевий бюджет	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	1 000,0	2 000,0	2 000,0	5 000,0

1.	Назва проєкту	1.15. Творче самовираження.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.4. Розвиток креативних індустрій та створення культурного продукту.
3.	Мета та завдання проєкту	Створення позитивного іміджу області, розвиток малих територій.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Необхідність в економічних ресурсах для сталого розвитку територій (районів, міст, ОТГ). Привернення уваги до стану культурної спадщини в громадах, відновлення і інтеграція її в життя громад, стимулюючи тим самим економічну привабливість території.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Створення, виробництво, поширення, збереження культурного продукту і підвищення рівня його споживання шляхом формування цілісного інформаційно-культурного простору.
	економічна або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Створення креативного простору у сфері культури та забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад; питома вага власних надходжень закладів культури; залучення до сфери культури інвестицій. Розширення аудиторії та ринків.
	соціальний вплив	Зростання ролі громадянського суспільства в активізації життя громад та сприяння залученню населення в галузі культури.
	екологічний вплив	Проєкт не матиме негативного впливу на навколишнє природне середовище.
8.	Основні заходи проєкту	Підтримка креативних хабів, культурних майданчиків, нових форм художнього та культурного самовираження. Створення цікавих інтерактивних заходів для громадян, особливо на відкритих громадських територіях, які мають ініціювати активну участь мешканців у розвитку міста та населених пунктів, що входять до складу районів, міст та об'єднаних територіальних громад.
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.

10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	1 147,0	850,0	370,0	2 367,0
	у т.ч. державний бюджет	944,0	710,0	222,0	1 876,0
	місцевий бюджет	203,0	140,0	148,0	491,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

Технічні завдання Напрямку 1.4. Забезпечення соціального захисту населення та гендерної рівності

1.	Назва проєкту	1.16. Поліпшення умов надання соціальних та реабілітаційних послуг населенню.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.1. Модернізація матеріально-технічної бази установ та закладів системи соціального захисту населення.
3.	Мета та завдання проєкту	Поліпшення якості надання соціальних послуг; збільшення кола осіб, охоплення соціальними послугами відповідно до потреби; забезпечення надання соціальних послуг відповідно до державних стандартів. Створення умов для надання послуг з комплексної реабілітації для осіб з особливими потребами. Створення належних умов для всебічного розвитку, виховання, реабілітації та комфортного перебування вихованців центрів соціально-психологічної реабілітації дітей.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Особи з особливими потребами, особи похилого віку з інвалідністю I та II групи, діти з глибокою розумовою відсталістю та психічними розладами, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, учасники бойових дій, звільнені з лав Збройних Сил, військовослужбовці, члени їх родин та сім'ї загиблих. Діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти, які залишились без піклування батьків віком від 3 до 18 років, що проживають на території Чернігівської області, вихованці центрів соціально-психологічної реабілітації дітей.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	В області з кожним роком збільшується кількість осіб з психічними розладами, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, та кількість дітей з особливими потребами. Існуюча потужність не дозволяє надати кваліфіковані соціальні та реабілітаційні послуги всім, хто їх потребує. Приміщення, в яких надаються соціальні

		послуги, побудовані понад 50 років тому, внутрішні мережі теплопостачання, водопостачання та каналізації застаріли та потребують оновлення. Існує нагальна потреба у ремонті, утепленні, облаштуванні закладів соціально-психологічної реабілітації дітей.			
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	Створення належних умов для перебування, фізичного розвитку, дозвілля та відпочинку осіб з особливими потребами.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	• економія енергоносіїв; • зменшення бюджетних видатків.			
	соціальний вплив	• збільшення обсягу отриманих послуг з комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю; • створення умов для прискореного процесу реабілітації особам з обмеженими можливостями; • надання комплексу послуг з соціальної, психологічної, фізичної, медичної, психолого-педагогічної, фізкультурно-спортивної та професійної орієнтації особам, які цього потребують, для забезпечення їх повноцінного життя; • реалізація права кожної людини на реабілітацію та отримання соціальних послуг; • створення більш комфортних умов для проживання, виховання дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах, дітей, які залишилися без піклування батьків, розвиток їх фізичної активності, забезпечення змістовного дозвілля.			
	екологічний вплив	Проект не матиме негативного впливу на навколишнє природне середовище/			
8.	Основні заходи проекту	• будівництво, реконструкція, капітальний ремонт закладі соціальної сфери; • покращення матеріально-технічної бази, технічне переоснащення, придбання сучасного обладнання.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	23 200,0	27 700,0	33 000,0	83 900,0
	у т.ч. державний бюджет	20 000,0	25 000,0	30 000,0	75 000,0
	місцевий бюджет	2 000,0	2 500,0	3 000,0	7 500,0
	приватні інвестори	1 200,0	200,0		1 400,0
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	1.17. Поліпшення суспільного становища багатодітних сімей.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.2. Розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, запобігання дитячій бездоглядності та підтримка багатодітних сімей.
3.	Мета та завдання проєкту	Мета: створення сприятливих умов для повноцінної реалізації багатодітними сім'ями області своїх функцій, підвищення їх життєвого рівня. Завдання: поліпшення житлових умов багатодітних сімей області; створення оптимальних соціально-економічних умов для повноцінного виховання та проживання дітей у сім'ї; всебічний розвиток дітей з багатодітних сімей.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Багатодітні сім'ї.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Більшість багатодітних сімей перебуває в складних життєвих обставинах, що зумовлює неспроможність забезпечувати необхідні умови для проживання та виконання ними своїх функцій. Відзначається значний рівень невпевненості багатодітних сімей у своєму майбутньому. Відсутність усвідомлення відповідального батьківства у вихованні та всебічному розвитку дітей.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• удосконалено систему надання допомоги багатодітним сім'ям, зокрема тим, що перебувають у складних життєвих обставинах; • створено передумови для змістовного дозвілля багатодітних родин з урахуванням потреб різних вікових груп; • підвищено суспільний статус багатодітної сім'ї та відповідальність батьків за народження та виховання дітей.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Підвищення рівня та якості життя багатодітних сімей.
	соціальний вплив	• підвищення престижу багатодітних сімей, формування у підростаючого покоління бажання створювати міцні великі сім'ї. • підвищення рівня готовності подружжя до виконання функцій батька і матері.
	екологічний вплив	Проєкт не матиме негативного впливу на навколишнє природне середовище.
8.	Основні заходи проєкту	• започаткування Школи відповідального батьківства; • забезпечення обстеження соціально-

		побутових умов багатодітних сімей, які потрапили у складні життєві обставини, визначати їх першочергові потреби; • матеріальне стимулювання при народженні дитини; • поліпшення житлових умов багатодітної сім'ї; • підтримка заходів започаткування власної справи; • заходи, спрямовані на родинно-сімейне виховання, пропаганду українських традицій подружнього життя; • проведення просвітницької роботи через засоби масової інформації з роз'яснення права багатодітної сім'ї на державну підтримку, в тому числі у сфері соціального забезпечення, охорони здоров'я, освіти.			
9	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	1.18. Створення безпечного та комфортного середовища для оздоровлення та відпочинку дітей в області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.3. Оздоровлення та відпочинок дітей.
3.	Мета та завдання проєкту	Мета: створення умов для належної організації повноцінного оздоровлення і відпочинку дітей області. Завдання: поліпшення стану здоров'я дітей, відновлення їх життєвих сил; забезпечення зайнятості дітей у канікулярний період; запобігання дитячій бездоглядності; розвиток творчих здібностей дітей, їх національно-патріотичне виховання.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Діти віком від 7 до 18 років.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	• низький рівень матеріально-технічного забезпечення закладів оздоровлення, що не відповідає вимогам безпеки та актуальним потребам роботи з дітьми та молоддю та запитам дітей; • погіршення стану здоров'я дітей та молоді;

		• комерціалізація соціальної сфери обмежує доступ дітей до позашкільної освіти, задоволення їх культурних інтересів та спортивно-оздоровчих потреб; • організація виховного процесу та дозвілля в дитячих закладах не відповідає сучасним підходам до використання активних форм відпочинку і оздоровлення; • недостатній рівень кадрового забезпечення.			
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	• відновлення роботи нефункціонуючих дитячих закладів оздоровлення та відпочинку області; • покращення матеріально-технічного стану закладів оздоровлення та відпочинку; • забезпечення функціонування дитячих закладів оздоровлення та відпочинку відповідно до вимог Державного соціального стандарту оздоровлення та відпочинку дітей; • охоплення послугами оздоровлення та відпочинку не менш як 55 % загальної чисельності дітей шкільного віку; • максимальне забезпечення послугами оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки; • забезпечення виконання норм відповідно до Правил пожежної безпеки в Україні.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Зменшення витрат на утримання закладів через вжиття заходів енергоефективності, впровадження енергоощадних технологій та реконструкція зовнішнього освітлення.			
	соціальний вплив	Збільшення кількості дітей, охоплених організованими формами відпочинку та оздоровлення.			
	екологічний вплив	Проект не матиме негативного впливу на навколишнє природне середовище.			
8.	Основні заходи проекту	• проведення капітального ремонту, оснащення, реконструкції дитячих закладів оздоровлення та відпочинку; • організація оздоровлення та відпочинку дітей області в закладах місцевої оздоровчої бази та за межами області; • впровадження новітніх телекомунікаційних технологій; • реалізація заходів щодо функціонування цілорічних закладів оздоровлення та відпочинку.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	15 000,0	19 000,0	23 000,0	57 000,0

у т.ч. державний бюджет	5 000,0	7 000,0	9 000,0	21 000,0
місцевий бюджет	10 000,0	12 000,0	14 000,0	36 000,0
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	1.19. Комплексний підхід до вирішення проблеми гендерної нерівності, дискримінації та насильства за ознакою статі у всіх сферах життя суспільства.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.4. Забезпечення гендерної рівності. Запобігання та протидія домашньому насильству або насильству за ознакою статі.
3.	Мета та завдання проєкту	Мета: запобігання та протидія дискримінації та насильства за ознакою статі. Завдання: зменшення гендерного дисбалансу, зокрема у сфері державної служби та управління людськими ресурсами; встановлення гендерного паритету в різних сферах життя суспільства; розширення економічних можливостей жінок, зменшення гендерного розриву у економічних можливостях та політичній участі жінок і чоловіків.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Жінки та чоловіки різних вікових груп.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Недостатній рівень економічної незалежності жінок і чоловіків, існування гендерних стереотипів у суспільстві, низький рівень гендерної культури, поширені в суспільстві звичаї чи традиції про соціальні функції (становище, обов'язки тощо) жінок і чоловіків.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	створено комплексну систему реагування на випадки дискримінації та насильства за ознакою статі; підвищено рівень обізнаності громадськості щодо утвердження гендерної рівності в суспільстві.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Зменшення гендерного розриву у економічних можливостях жінок і чоловіків.
	соціальний вплив	надання можливості працівникам з дітьми поєднувати професійні та сімейні обов'язки; зменшення рівня дискримінації та гендерно зумовленого насильства.
	екологічний вплив	Проєкт не матиме негативного впливу на навколишнє природне середовище.
8.	Основні заходи проєкту	проведення соціологічних опитувань серед різних соціальних груп населення з метою виявлення рівня обізнаності щодо гендерної проблематики; проведення інформаційних кампаній

		(форумів, засідань за «круглим столом», акцій, зустрічей, конференцій тощо), спрямованих на подолання гендерних стереотипів, запобігання та протидію дискримінації та насильства за ознакою статі; • підвищення професійного рівня державних службовців, представників органів місцевого самоврядування, працівників державних підприємств, установ та організацій з питань дискримінації за гендерною ознакою та гендерно зумовленого насильства; • проведення заходів щодо залучення жінок до процесу прийняття суспільно важливих рішень.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	120,0	200,0	250,0	570,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	120,0	200,0	250,0	570,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проекту	1.20. Створення ефективної системи протидії домашньому насильству.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	1.4.4. Забезпечення гендерної рівності. Запобігання та протидія домашньому насильству або насильству за ознакою статі.
3.	Мета та завдання проекту	Мета: створення спеціалізованих служб для підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі. Завдання: створення та забезпечення діяльності спеціалізованих служб підтримки осіб, які зазнали домашнього насильства або насильства за ознакою статі; проведення інформаційно-просвітницької діяльності щодо форм, проявів та наслідків домашнього насильства; удосконалити механізм швидкого реагування на факти домашнього насильства та надання допомоги постраждалим особам.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Населення області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	• низький рівень поінформованості населення щодо проблеми домашнього насильства або насильства за ознакою статі; • небажання жінок визнавати себе жертвою насильства; • недосконалий механізм взаємодії між суб'єктами, до компетенції яких належить здійснення

		заходів з протидії домашньому насильству; • відсутність в області в достатній кількості спеціалізованих служб підтримки осіб постраждалих від насильства.			
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• гарантована особам, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі, безпека та забезпечення їх основоположних прав і свобод, отримання ними якісної соціально-психологічної допомоги; • забезпечено умови подальшого розвитку соціального середовища, що сприятиме «нульовій толерантності» по відношенню до насильства в суспільстві; • підвищено рівень поінформованості громадян щодо проблеми насильства; • 100 % охоплено послугами спеціалізованих служб підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Зменшення економічних втрат внаслідок насильства (в результаті непрацездатності працівників несуть збитки як представники суспільства, включаючи самих потерпілих, членів їх сімей та кривдників, роботодавців, так і страхові фонди та бюджети різного рівня).			
	соціальний вплив	Зниження рівня латентності явища домашнього насильства або насильства за ознакою статі.			
	екологічний вплив	Проєкт не матиме негативного впливу на навколишнє природне середовище.			
8.	Основні заходи проєкту	• проведення інформаційно-просвітницьких заходів, спрямованих на підвищення рівня поінформованості населення щодо проблеми домашнього насильства або насильства за ознакою статі; • забезпечення реалізації корекційних програм для осіб, які вчиняють домашнє насильство; • створення мережі мобільних бригад, притулків для постраждалих осіб та денних центрів соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі; • забезпечення проведення навчань, тренінгів, семінарів для спеціалістів, які здійснюють заходи у сфері протидії домашньому насильству.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	1 100,0	1 400,0	1 900,0	4 400,0
	у т.ч. державний бюджет	300,0	400,0	600,0	1 300,0
	місцевий бюджет	800,0	1 000,0	1 300,0	3 100,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

Технічні завдання Напряму 1.5. Підвищення якості та конкурентоспроможності людських ресурсів

1.	Назва проєкту	1.21. Створення соціальних підприємств традиційних народних ремесел в об'єднаних територіальних громадах Чернігівської області.
2.	Номер і назва завдання Стратегії, якому відповідає проєкт	1.5.1. Сприяння продуктивній зайнятості, підвищення якості та конкурентоспроможності робочої сили.
3.	Мета та завдання проєкту	Мета: розвиток соціального підприємництва у територіальних громадах; удосконалення моделі державно-приватного партнерства у напрямку супроводження діяльності соціальних підприємств та розвитку ОТГ; Завдання: створення у вільних приміщеннях сільських населених пунктах ОТГ соціальних підприємств, основним напрямком діяльності яких буде один з різновидів традиційних народних ремесел (виробництво аутентичного вишиваного одягу, виготовлення виробів з лози, виготовлення гончарних виробів тощо), підтримка традиційних народних ремесел через виробництво затребуваної продукції; підвищення рівня зайнятості сільського населення, в тому числі шляхом участі підприємства у загальнодержавних програмах сприяння зайнятості.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Працездатне населення ОТГ; безробітні сільські мешканці – шукачі роботи; населення громад.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Високий рівень безробіття, особливо в сільській місцевості.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• зростання дохідності та забезпечення соціально-економічного розвитку громад; • розвиток соціального підприємства в регіоні як одного із засобів підвищення конкурентоспроможності громад; • популяризація традиційних народних ремесел (вишивання, лозоплетіння, гончарство та інших), попит на продукцію яких сьогодні стабільно високий.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Економічний ефект буде забезпечений шляхом: ефективного використання вільних приміщень ОТГ, забезпечення продуктивної зайнятості мешканців громад, забезпечення дохідності та поповнення бюджету ОТГ; можливості рефінансування прибутків соціального підприємства у соціальні програми громади.
	соціальний вплив	Зменшення рівня безробіття населення.
	екологічний вплив	Проєкт є нешкідливим для довкілля. Соціальні підприємства будуть створюватися з дотриманням норм екологічної безпеки.

8.	Основні заходи проєкту	• створення та реєстрація соціального підприємства, підбір персоналу, в тому числі шляхом участі у загальнодержавних програмах сприяння розвитку підприємництва та працевлаштування безробітних громадян; • ремонт приміщення, облаштування виробничої площі та робочих місць; • придбання та налаштування обладнання для виробничих потреб; • організація ведення господарської діяльності виробництва та збуту продукції.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	Обсяги фінансування проєкту будуть залежати від специфіки обраної виробничої діяльності. Може бути солідарне фінансування з державного, місцевого бюджетів та коштів міжнародної допомоги, яка спрямовується на розвиток громад.			
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет				
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	1.22. Створення центру профорієнтації «Обери професію – обери майбутнє» для сільської учнівської молоді.
2.	Номер і назва завдання Стратегії, якому відповідає проєкт	1.5.2. Організація ефективної профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю та безробітним населенням.
3.	Мета та завдання проєкту	Мета: створення сучасного центру професійної орієнтації сільської молоді на базі Менської районної філії Чернігівського обласного центру зайнятості (у якості пілотного центру) для реалізації системного підходу до вибору актуальних на ринку праці професій відповідно до потреб економіки, підвищення соціальної активності молодих людей та їх конкурентоздатності на ринку праці. Завдання : забезпечити доступ сільської молоді до сучасних методик та ресурсів профорієнтації; створити передумови для професійної самореалізації сільської молоді, підтримки її підприємницьких ініціатив, та запобігання молодіжному безробіттю шляхом проведення системної профорієнтаційної роботи; відновити престиж робітничих професій, зменшити професійний дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили; удосконалити модель співпраці служби зайнятості, органів місцевого самоврядування, навчальних закладів та роботодавців у напрямку профорієнтації учнівської молоді на засадах державно-приватного партнерства.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Проєкт поширюється на територію Менського району Чернігівської області, включає територію

		та населення Менської об'єднаної територіальної громади. На другому етапі реалізації проєкту (2022 рік) до нього буде долучена молодь, що мешкає у прилеглих районах (Чернігівський, Сосницький, Корюківський, Борзнянський та Коропський).
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	• молодь віком 15-17 років (970 осіб щорічно), яка мешкає в Менському районі, та навчається у закладах середньої освіти; • безробітні молоді люди віком від 18 до 35 років, що звертаються за отриманням послуг до Менської районної філії Обласного центру зайнятості (330 осіб щорічно); • зайнята молодь віком до 35 років (120 осіб щорічно), яка бажає змінити професію чи місце роботи, або відкрити власний бізнес. Непрямі отримувачі користі від проєкту: батьки та члени сімей учнів, які мешкають у сільській місцевості та, у більшості, відносяться до малозабезпечених категорій населення, керівники закладів загальної середньої освіти Менського району, обласних закладів професійно-технічної та вищої освіти, роботодавці Чернігівської області, які мають постійну потребу в кадрах (4700 осіб щорічно); інші особи, які користуватимуться результатами професійної діяльності прямих бенефіціарів проєкту (3000 осіб щорічно).
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Ринок праці регіону перенасичений спеціалістами економічного, юридичного, фінансового напрямів та фахівцями з управління. Загострюється потреба економіки в інженерно-технічних кадрах, кваліфікованих працівниках «з інструментом», представниках робітничих професій (72 % у загальній кількості вакансій). При цьому оновлення людського капіталу за рахунок молоді є вкрай недостатнім через демографічну кризу в регіоні, значні темпи трудової міграції. Через відсутність системної профорієнтаційної роботи з молоддю та вибору нею неактуальних професій, поширюється молодіжне безробіття з комплексом супутніх соціальних ризиків, знижується продуктивність праці та погіршується якість робочої сили, зростають державні видатки на допомогу по безробіттю та професійну перепідготовку. Вкрай актуальною є організація профорієнтаційних заходів з молоддю, яка проживає у сільській місцевості, де відчувається брак людських, технічних та інформаційних ресурсів для проведення такої роботи. Створення центру профорієнтації «Обери професію – обери майбутнє» дозволить розробити прототип профорієнтаційного коворкінгу в одному з найбільших районів Чернігівської

		області (Менському), який має достатній потенціал молоді, у т.ч. учнівської. Центр сприятиме доступу сільської молоді до усвідомленого вибору майбутньої професії з використанням сучасних засобів професійної орієнтації, відновленню престижу робітничих професій, зменшенню обсягів молодіжного безробіття та трудової міграції.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	• послугами центру профорієнтації скористається: у 2021 році 500 молодих людей Менського району; у 2022 році – 1100 молодих людей Менського району та прилеглих територій інших районів області у 2023 році – 1200 молодих людей Менського та інших районів області; • охоплення учнів 8-11 класів закладів середньої освіти профорієнтаційними послугами в Менському та прилеглих до нього районах становитиме: у 2021 р. – 55 % до загальної чисельності учнів цієї вікової категорії; у 2022 р. – 65 %; у 2023 р. – 75 %. • кількість молодих людей віком до 35 років, мешканців районів області, на які поширюється дія проєкту, що набудуть статус безробітного: у 2021 р. – 1200 осіб; у 2022 р. – 1150 осіб; у 2023 р. – 1100 осіб.
	соціальний вплив	Реалізація проєкту забезпечить вільний доступ молодих людей, які мешкають у сільській місцевості, до участі в профорієнтаційних заходах, тестуванні, що надасть можливість сформувати Soft skills. Це сприятиме зваженому та усвідомленому обранню майбутньої професії, визначенню шляхів її здобуття, плануванню професійної кар'єри, що є запорукою професійної самореалізації та особистісної незалежності.
	екологічний вплив	Проєкт є нешкідливим для довкілля.
8.	Основні заходи проєкту	• придбання та встановлення меблів та інших предметів інтер'єру тематичного спрямування; • придбання, встановлення та первинне налаштування технічних засобів; • завантаження системного і прикладного програмного забезпечення, зокрема для комп'ютерної тестової діагностики • навчання фахівців принципам організації роботи центру, використанню в роботі техніки та програмного забезпечення; • інформування сільської молоді про діяльність центру професійної орієнтації через засоби масової інформації, під час інформаційних заходів та промо-акцій; • організація групових профорієнтаційних заходів (семінарів, тренінгів, презентацій та ін.), індивідуальних профконсультацій, в т.ч. із

		застосуванням психодіагностичного тестування, консультування щодо організації та розвитку власних бізнес-проектів тощо; • облаштування інформаційного простору для презентації навчальних закладів та роботодавців.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	950,0	280,0	280,0	1 510,0
	у т.ч. державний бюджет	250,0*	180,0*	180,0*	610,0*
	місцевий бюджет				
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	700,0	100,0	100,0	900,0
11.	Інша інформація щодо проекту (за потреби)	* - кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.			

Технічні завдання Програми 2. Комфортні та безпечні умови для життя

Технічні завдання Напрямку 2.1 Розвиток транспортної інфраструктури

1.	Назва проекту	2.1. Розбудова дорожньої інфраструктури.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії, якому відповідає проект	2.1.1. Будівництво і модернізація мережі автомобільних доріг загального користування та штучних споруд на них.
3.	Мета та завдання проекту	розвиток транспортної інфраструктури; забезпечення комфортного та безпечного життєвого середовища для населення області.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Населення Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Основною проблемою розвитку дорожньої інфраструктури є недостатній рівень фінансування будівельних та ремонтних робіт. Через незадовільний експлуатаційний стан більшості доріг в області зростає небезпека дорожнього руху, збільшується кількість дорожньо-транспортних пригод. Сама мережа автомобільних доріг потребує розширення. Протяжність доріг загального користування місцевого значення складає 4760,2 км. На даний час більшість автомобільних доріг знаходяться в незадовільному стані та потребують невідкладного ремонту. На дорогах місцевого значення розташовано 246 мостів протяжністю 5224,53 пог. м з них: 188 – на дорогах обласного значення; 58 – на дорогах районного значення. Згідно з технічними звітами обстежень мостових переходів на дорогах загального користування місцевого значення (за 2008–2013 рр.) 20 мостів, у

		складі яких 3 – дерев'яні, перебувають в аварійному стані та потребують капітального ремонту чи реконструкції. Сукупність дефектів призводить до порушення нормальної експлуатації мостів і вимагають постійного контролю.			
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	• поліпшення транспортно-експлуатаційного стану мостових споруд та автомобільних доріг; • покращення транспортного сполучення населених пунктів; • забезпечення населених пунктів якісним дорожнім покриттям; • посилення безпеки дорожнього руху; • зниження ризиків дорожньо-транспортних пригод.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	• створення розвиненої дорожньої інфраструктури, покращення стану дорожнього покриття, його нове будівництво є одними з основних складових соціально-економічному розвитку регіону із залученням практично всіх галузей економіки; • подальша експлуатація відновлених автошляхів приводить до інтенсивного розвитку прилеглих територій, створює привабливий клімат для внутрішніх та зовнішніх інвестицій.			
	соціальний вплив	• покращення регулярних автобусних перевезень, проїзду транспорту невідкладної допомоги (медичної, пожежної тощо), підвозу учнів до опорних шкіл.			
	екологічний вплив	Після будівництва та реконструкції обходів населених пунктів області зменшується забруднення навколишнього природного середовища в населених пунктах викидами забруднюючих речовин, які утворюються при спалюванні палива.			
8.	Основні заходи проекту	• будівництво, реконструкція та капітальний ремонт доріг; • поточний, середній та поточний дрібний ремонт дорожнього покриття та експлуатаційне утримання доріг; • здійснення капітального ремонту аварійних мостів на автомобільних дорогах загального користування місцевого значення.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	825 000,0	845 000,0	900 000,0	2 570 000,0
	у т.ч. державний бюджет	825 000,0	845 000,0	900 000,0	2 570 000,0
	місцевий бюджет				
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	2.2. Створення та розвиток інфраструктури авіаційного транспорту.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії, якому відповідає проєкт	2.1.2. Створення умов для відновлення авіаперевезень на міжрегіональних та міжнародних сполученнях.
3.	Мета та завдання проєкту	Поліпшення транспортного сполучення регіону та ефективне використання його географічного розташування, як транзитного центру. Створення міжнародного аеропорту «Чернігів» та забезпечення його функціонування. Впровадження техніко-економічного обґрунтування проєкту по створенню міжнародного аеропорту шляхом модернізації аеродрому Військово-повітряних сил Збройних сил України для спільного цивільно-військового використання.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область, суміжні регіони, Київська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення області, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки ЗС України.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Чернігівська область є північним регіоном України та межує з Російською Федерацією і Республікою Білорусь. Однак, регіон залишається на периферії сучасних процесів розвитку, не використовуючи у повній мірі переваги географічного розташування, історико-культурний та туристично-рекреаційний потенціал. Транспортна «ізоляція» обласного центру, а саме відсутність в області авіасполучення, цивільних пасажирських та вантажних авіаційних перевезень гальмують розвиток туризму, ділового середовища, інтеграції регіону до європейського культурно-ділового простору.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• розроблено комплект техніко-економічного обґрунтування, кошторисно-проектної документації міжнародного аеропорту через модернізацію аеродрому ВПС ЗСУ для спільного цивільно-військового використання; • створено умови для авіаперевезень на міжрегіональних та міжнародних сполученнях.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	• очікувані обсяги перевезень пасажирів на рік 100 тис. пасажирів, починаючи з 3-го року впровадження проєкту; • за прогнозом: 50 тис. туристів за рік, 250 млн грн виручки сфери обслуговування і торгівлі; 150 млн грн інвестицій у нову інфраструктуру авіагалузі (пасажирський термінал, облаштування інфраструктури міжнародного пункту пропуску, облаштування території летовища); • поліпшення інвестиційного середовища області; • можливість швидкої передислокації рухомого складу при зміні пасажиропотоків, у тому числі через аварії на інших видах транспорту.

	соціальний вплив	• доступність користування авіатранспортом для 50 тис. мешканців Чернігівської області, 20 тис. інших суміжних областей, 30 тис. авіапасажирів чартерних рейсів за рахунок іноземних туристів; • швидкість доставки пасажирів і вантажів, можливість досягнення віддалених районів, висока надійність.			
	екологічний вплив	Основними джерелами потенційних дій на довкілля аеропорту є, окрім авіаційного шуму, що створюється при наземній і льотній експлуатації повітряних суден, викиди двигунів повітряних суден і спецавтотранспорту; забруднення ґрунтів стічними водами та відходи, що утворюються у процесі господарської діяльності авіаперевізника, а також місця їх зберігання.			
8.	Основні заходи проекту	• техніко-економічне обґрунтування створення міжнародного аеропорту через модернізацію аеродрому ВПС ЗСУ для спільного цивільно-військового використання; • розробка комплексу КПД та здійснення комплексу монтажних-будівельних робіт інфраструктури цивільного аеропорту; • розробка та узгодження документації функціонування міжнародного пункту пропуску з Держприкордонслужбою, Мінінфраструктури.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Усього
	Всього			5 000,0	5 000,0
	у т.ч. державний бюджет			5 000,0	5 000,0
	місцевий бюджет				
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проекту	2.3. Поліпшення пасажирських автоперевезень до малонаселених пунктів та на соціальних маршрутах області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії, якому відповідає проект	2.1.3. Розширення та вдосконалення мережі підприємств транспорту.
3.	Мета та завдання проекту	Покращення автотранспортного обслуговування жителів області із забезпеченням високого рівня комфортності і надійності пасажирських автоперевезень. Налагодження регулярних пасажироперевезень мешканців віддалених малонаселених пунктів області. Розробка за участю мешканців оптимальної схеми маршрутів пасажироперевезень в області; облаштування транспортної інфраструктури для здійснення регулярних пасажироперевезень; створення організаційної (спільне КП) та технічної (рухомий склад) основ для здійснення пасажироперевезень.

		Функціонування комунальних підприємств автомобільного транспорту в територіальних громадах області, в тому числі на засадах міжмуніципального співробітництва. Оновлення рухомого складу автобусів області та пристосування пасажирського автомобільного транспорту до потреб осіб з особливими потребами.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Територія Чернігівської області одна з найменш населених в Україні. Характерна її особливість – значна кількість малонаселених пунктів (до 100 осіб). Розташовані вони, як правило, на значних відстанях один від одного та від адміністративних центрів. Приміські пасажирські автоперевезення все більше втрачають свою рентабельність для перевізників, оскільки більшість мешканців віддалених малонаселених пунктів області переважно люди похилого віку з низьким рівнем купівельної спроможності, які не представляють особливого інтересу для приватного автоперевізника. Як наслідок – маємо зменшення пасажиропотоку, а мешканці віддалених малонаселених пунктів позбавляються можливості регулярного транспортного сполучення, не можуть вчасно отримати необхідні їм соціальні, адміністративні та інші послуги. Отже, погано виконується важлива соціальна функція.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• створено умови для надання якісних послуг з перевезень пасажирів населенню громад та районів, покращення транспортного забезпечення регіону, вдосконалення мережі транспортних підприємств області; • у партисипативний спосіб розроблена та оприлюднена оптимальна схема (мережі) маршрутів регулярного транспортного сполучення з врахуванням інтересів мешканців малонаселених пунктів; • створено організаційні та технічні умови для здійснення пасажироперевезень мешканців віддалених малонаселених пунктів.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	• вартість проїзду пасажирських автоперевезень, що здійснюють комунальні підприємства автомобільного транспорту, створені на території об'єднаних територіальних громад області, може бути нижча за вартість перевезень приватних перевізників; • досягнення самоокупності пасажироперевезень до малонаселених пунктів за рахунок кращого контролю, а також комбінації спільним підприємством комунальної власності більш та

		менш прибуткових маршрутів; • збільшення надходжень до місцевих бюджетів за рахунок більшої мобільності місцевих мешканців та їхньої економічної активності. Оновлення рухомого складу автобусів призведе до: • зниження експлуатаційних витрат за рахунок економії на ремонтах; • зниження втрат від простоїв, пов'язаних з систематичними відмовами в роботі автобусів; • економії фонду оплати праці (ремонтних бригад); • збільшення кількості платних пасажирів та, відповідно, доходної частини підприємства за рахунок комфортності та надійності руху; • підвищення інтенсивності та ефективності використання наявного автотранспорту комунальної форми власності.
	соціальний вплив	• зняття соціальної напруги у зв'язку з вирішенням проблеми транспортного сполучення з райцентром відділених малонаселених пунктів, до місця роботи, навчання, лікарні за зручним узгодженим розкладом; • створення нових робочих місць жителів районів області у новостворених комунальних підприємствах автотранспорту; • задоволення потреб населення у якісному, стабільному транспортному обслуговуванні; • нові низькопідлогові автобуси забезпечать більшу доступність транспорту для осіб з обмеженими фізичними можливостями та маломобільних груп населення і дозволять збільшити зону охоплення маршрутної мережі спеціальним рухомим складом; • встановлення гнучкої системи тарифів, що розрахована на місцевого отримувача послуг із пасажироперевезень.
	екологічний вплив	Помірний вплив на навколишнє середовище, пов'язаний із проведенням ремонтів транспортної інфраструктури та незначним збільшенням руху транспорту (за рахунок пасажирських автобусів).
8.	Основні заходи проекту	• створення та функціонування комунальних автотранспортних підприємств на території об'єднаних територіальних громад області, у тому числі на засадах міжмуніципального співробітництва; • підготовка та підписання договору міжмуніципального співробітництва зацікавленими територіальними громадами області; • залучення експертів та експертного узагальнення отриманої інформації, перегляду на основі отриманих рекомендацій існуючої мережі транспортних маршрутів – корегування наявних, розробка та затвердження нових; • дослідження можливості та (за його результатами) підключення до системи руху за маршрутами (типу «ДОЗОР»);

		• обладнання транспортної інфраструктури (зупинок громадського транспорту); • розробка, затвердження та реєстрація статуту спільних підприємств комунальної власності (СПКВ), штатного розпису; • придбання необхідного автотранспорту; • отримання ліцензії на пасажироперевезення; встановлення та погодження сторонами тарифів для здійснення пасажироперевезень.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	20 000,0	20 000,0	20 000,0	60 000,0
	у т.ч. державний бюджет	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
	місцевий бюджет	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	2.4. Реконструкція, капітальний ремонт мережі міського електротранспорту та оновлення рухомого складу.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії, якому відповідає проєкт	2.1.4. Розвиток якісної та доступної транспортної інфраструктури, у т.ч. екологічно чистих видів транспорту.
3.	Мета та завдання проєкту	• підвищення ефективності функціонування міського електричного транспорту; • забезпечення високого рівня комфортності та надійності перевезень громадським транспортом; • спрощення пересування пасажирів з обмеженими фізичними можливостями та пасажирів пільгових категорій міським транспортом; • забезпечення безпересадочним сполученням найбільших житлових районів та промислових зон міста; • зменшення рівня забруднення довкілля.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	м. Чернігів.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Жителі обласного центра та області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Комунальне підприємство «Чернігівське тролейбусне управління» Чернігівської міської ради (КП «ЧТУ») працює в місті Чернігові з 1964 року і є найбільшим транспортним підприємством міста. Довжина контактної мережі м. Чернігова становить 110,471 км (220,942 км контактного проводу) та 2607 опор (залізобетонних – 2389 шт., металевих – 218 шт.). Існуюча контактна мережа має знос понад 75 %, кабельна мережі – 100 %. Капітальний ремонт контактної мережі не проводився з 2005 по 2015 р. Підприємство експлуатує 10 тягових підстанцій міського електротранспорту. Капітальні ремонти тягових підстанцій не проводились до 2017 року. Капітальний ремонт (заміна) кабельних мереж

		жодного разу не проводився до 2018 року. На балансі підприємства знаходяться 108 одиниць рухомого складу електротранспорту, з яких 34 низькопідлогових, пристосовані для перевезення осіб з обмеженими фізичними можливостями. Проте кількість пасажирських тролейбусів, що відпрацювали нормативний строк експлуатації (більше 10 р.), становить 82 одиниці (80 % загальної кількості пасажирського рухомого складу) та є необхідність оновлення рухомого складу електротранспорту для підвищення рівня обслуговування населення.			
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	• здійснено капітальний ремонт контактної тролейбусної мережі, обладнання тягових підстанцій, заміни кабельних ліній мережі живлення; • оновлено та збільшено рухомий склад тролейбусів.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	• зниження експлуатаційних витрат, пов'язаних із систематичними відмовами в роботі, аварійними пошкодженнями та інше; • зниження споживання електричної енергії; • підвищення коефіцієнта корисної дії обладнання.			
	соціальний вплив	• забезпечення доступності транспорту для осіб з обмеженими фізичними можливостями та маломобільних груп; • підвищення рівня обслуговування населення та ефективне використання тролейбусної маршрутної мережі, а саме виключення необхідності застосування автобусів з малою пасажиромісткістю на тролейбусних маршрутах міста.			
	екологічний вплив	Заходи проекту будуть сприяти розвитку екологічного виду транспорту – міського електротранспорту та зменшенню втрат електроенергії за рахунок нового енергоефективного обладнання.			
8.	Основні заходи проекту	• капітальний ремонт контактної мережі із заміною залізобетонних опор, контактного дроту та всіх спецчастин; • заміна кабельних ліній мережі 10 кВ; • капітальний ремонт обладнання тягових підстанцій; • оновлення рухомого складу комунального підприємства «Чернігівське тролейбусне управління» Чернігівської міської ради шляхом придбання нових енергоефективних низькопідлогових тролейбусів; • підготовка та перепідготовка водіїв з урахуванням особливостей керування новим рухомим складом; • забезпечення доступності транспортних послуг для всіх громадян, у тому числі для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, шляхом створення для них доступного середовища для вільного пересування.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього

	Всього	62 800,0	30 000,0	30 000,0	122 800,0
	у т.ч. державний бюджет	42 600,0	18 000,0	18 000,0	78 600,0
	місцевий бюджет	20 200,0	12 000,0	12 000,0	44 200,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

Технічні завдання Напрямку 2.2 Ефективне планування територіального розвитку

1.	Назва проєкту	2.5. Забезпечення містобудівною документацією населених пунктів області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії, якому відповідає проєкт	2.2.1. Розроблення містобудівної документації та забезпечення її публічності.
3.	Мета та завдання проєкту	Підтримка розробки містобудівної документації як основного інструменту вирішення питань забудови території, планування та розвитку території населеного пункту.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення області, органи місцевого самоврядування, органи державної влади, проєктні організації, потенційні інвестори.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Повільні темпи розроблення (оновлення) містобудівної документації населених пунктів області в основному зумовлені недостатнім фінансуванням видатків з місцевих бюджетів. Загальна ситуація ускладнюється відсутністю актуалізованого цифрового картографічного матеріалу, який є вихідним матеріалом для розроблення містобудівної документації, та повинен створюватися відповідно до Закону України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність» за кошти місцевих бюджетів. На практиці це означає, що частина населених пунктів області та інші території позбавлені надійної містобудівної основи для обґрунтування рішень щодо їх розвитку, розміщення об'єктів будівництва, відведення земельних ділянок для різних функціональних потреб, що призводить до прийняття суперечливих рішень щодо забудови територій та оскарження цих рішень.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Забезпечення містобудівною документацією населених пунктів області та як результат – вирішення питань раціонального використання територій, підготовки обґрунтованих пропозицій щодо встановлення та зміни меж населених пунктів, здійснення комплексної забудови територій, збільшення обсягу інвестицій.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Затверджена містобудівна документація є основним інструментом для залучення потенційних інвестицій, оскільки визначає режими та параметри використання території, обмеження забудови, тощо.

	соціальний вплив	Оприлюднена містобудівна документація дасть змогу унеможливити неоднозначне застосування містобудівного та земельного законодавства, виключить можливість для зловживань окремими посадовими особами місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а прийняття суперечливих рішень щодо забудови територій та оскарження цих рішень.			
	екологічний вплив	Відсутній (у складі генерального плану мають бути визначені основні фактори впливу на оточуюче середовище та закладені проектні рішення щодо їх вирішення).			
8.	Основні заходи проекту	• розроблення топографо-геодезичної основи генеральних планів населених пунктів; • розроблення генеральних планів та зонінгів населених пунктів; • розроблення розділу стратегічної екологічної оцінки генеральних планів населених пунктів; • проведення експертизи генеральних планів (для міст).			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проекту	2.6. Коригування (оновлення) схеми планування Чернігівської області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії, якому відповідає проект	2.2.1. Розроблення містобудівної документації та забезпечення її публічності.
3.	Мета та завдання проекту	Підтримка розробки містобудівної документації, як основного інструменту вирішення питань забудови території, планування та розвитку території населеного пункту.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Населення області, органи місцевого самоврядування, органи державної влади, проектні організації, потенційні інвестори.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Схема планування території Чернігівської області (далі – Схема) розроблена ДП «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст “ДІПРОМІСТО” імені Ю.М. Білокопя» в період 2007–2011 роки та затверджена рішенням сесії Чернігівської обласної ради десятої сесії шостого скликання від 28.09.2012. Але в результаті кардинальних змін, які відбулись в державі за останнє десятиліття – переходом до інноваційних, цифрових технологій в управлінні розвитком

		територій, процесом децентралізації, декомунізації, змінами нормативно-законодавчої бази, появою абсолютно нових військових, соціально-економічних загроз та викликів, виникла нагальна потреба в коригуванні матеріалів Схеми. Також слід зазначити, що в результаті переформатування законодавства Схеми вже не відповідає вимогам ряду нормативно-правових актів, і в першу чергу Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», де зазначено, що містобудівна документація повинна створюватись в державній системі координат УСК-2000 та в форматі геопросторових даних. Зокрема, невідповідність діючої Схеми цим нормам фактично унеможливує повноцінне створення та ведення містобудівного кадастру області.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Основним призначенням Схеми є забезпечення гармонійного розвитку територій, у першу чергу інвестиційно-привабливих, вдосконалення адміністративно-територіального устрою країни та встановлення меж населених пунктів, створення підстав для розроблення містобудівної документації, яка відповідатиме міжнародним нормам і стандартам. Приведена до актуального стану, Схеми стане стратегічним базовим документом для оновлення всієї містобудівної документації місцевого рівня: схем планування територій адміністративних районів, схем планування території сільських рад, генеральних планів населених пунктів, зон тривалого й короткочасного відпочинку, схем і проєктів розвитку транскордонних регіонів, регіональних правил забудови, проєктів проходження міжнародних транспортних коридорів, а також схем захисту територій і населених пунктів від небезпечних геологічних і гідрогеологічних процесів.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Затверджена містобудівна документація є основним інструментом для залучення потенційних інвестицій, оскільки визначає режими та параметри використання території, обмеження забудови тощо
	соціальний вплив	Оприлюднена містобудівна документація дасть змогу унеможливити неоднозначне застосування містобудівного та земельного законодавства, виключить можливість для зловживань окремими посадовими особами місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а прийняття суперечливих рішень щодо забудови територій та оскарження цих рішень.
	екологічний вплив	У складі Схеми визначені основні фактори впливу на оточуюче середовище та закладені проєктні рішення щодо їх вирішення.
8.	Основні заходи проєкту	• розроблення топографо-геодезичної основи для розробки Схеми; • розроблення Схеми; • розроблення стратегічної екологічної оцінки Схеми; • проведення експертизи Схеми.

9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2021	2022	2023	Усього
	Всього	4 600,0	4 600,0	4 600,0	13 800,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	3 600,0	3 600,0	3 600,0	10 800,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0

1.	Назва проекту	2.7. Геоінформаційна система містобудівного кадастру Чернігівської області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії, якому відповідає проект	2.2.2. Впровадження геоінформаційних систем містобудівного кадастру та забезпечення їх публічності.
3.	Мета та завдання проекту	Створення геоінформаційної системи містобудівного кадастру Чернігівської області та як результат – використання сучасних передових технологій при прийнятті управлінських рішень та забезпечення провадження в регіоні єдиної державної політики у сфері містобудування та архітектури.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Населення області, органи місцевого самоврядування, органи державної влади, проектні організації, потенційні інвестори.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Рішенням обласної ради від 18.12.2015 № 17-2/VI затверджено регіональну цільову Програму ведення містобудівного кадастру Чернігівської області на 2016-2018 роки (далі – Програма), розроблену на виконання вимог Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та постанови КМУ від 25.05.2011 № 559 «Про містобудівний кадастр». У 2017 р. рішенням обласної ради від 07.12.2017 № 14-2/VI затверджено зміни до Програми. Але на сьогодні основним стримуючим чинником створення містобудівного кадастру області є недостатній обсяг фінансування Програми.
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	Створення системи містобудівного кадастру області та запуск геопорталу (веб-сайту) в експлуатацію дасть можливість в повному обсязі реалізувати схему планування території області, стратегію її розвитку, постійно забезпечувати органи державної та місцевої влади актуальною і об'єктивною інформацією про дійсний стан і статус об'єктів землекористування та нерухомості, зміни їх характеристик, функціонального використання, результатів економічної оцінки, метричних даних, використовувати широкий функціонал формування запитів до інтерактивної цифрової бази даних містобудівного кадастру області, створить можливість розміщення користувацької картографічної інформації тощо.

	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Розгортання геопорталу містобудівного кадастру області, початок процесу дослідної експлуатації, опрацювання функціоналу геопорталу та прийняти рішення щодо його подальшого розвитку та доповнення. Налагодження каналів обміну інформацією між містобудівним кадастром області та структурними підрозділами облдержадміністрації, кадастровими системами районного та місцевого рівнів, наповнення геоінформаційної системи відповідними реєстрами, затвердженою містобудівною документацією (у т.ч. Схемою планування території Чернігівської області), статистичною інформацією щодо динаміки розвитку області тощо.			
	соціальний вплив	Громадськість отримає широке коло геоінформаційних сервісів і послуг в регіоні, можливість отримання вільного доступу до затвердженої містобудівної документації через геопортал містобудівного кадастру та іншої інформації.			
	екологічний вплив	Впровадження геоінформаційної системи містобудівного кадастру дасть змогу ефективно врахувати заходи визначені розділом стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації та проводити моніторинг стану довкілля.			
8.	Основні заходи проєкту	• забезпечення розвитку містобудівного кадастру Чернігівської області детальним описом вимог і завдань до різних її компонентів, відповідним нормативно-правовим забезпеченням; • створення апаратно-технічної та програмної бази містобудівного кадастру області; • формування первинної геопросторової бази даних містобудівного кадастру області та організація робіт з інформаційного наповнення; • організація інформаційного та технічного захисту системи містобудівного кадастру області.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021	2022	2023	Усього
	Всього	360,0	355,0	340,0	1 055,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	360,0	355,0	340,0	1 055,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

Технічні завдання Напряму 2.3 Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг. Енергозбереження

1.	Назва проєкту	2.8. Будівництво та модернізація водопровідно-каналізаційних систем.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.3.1. Забезпечення населення якісною питною водою.
3.	Мета та завдання проєкту	Забезпечення і підвищенні якості надання комунальних послуг споживачам на території області шляхом виконання технічних заходів, направлених на надійне та стале функціонування систем водопостачання та водовідведення.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Споживачі комунальних послуг на території Чернігівської області та підприємства-надавачі послуг.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Діюча мережа водопостачання та водовідведення області відпрацювала свій ресурс. Переважна більшість мереж замортизовані та знаходяться в аварійному стані. Обстеження очисних споруд області показало, що більшість з них збудована в минулому сторіччі і не відповідає сучасним нормативним вимогам. Майже на всіх очисних спорудах стічна вода після очисних споруд містить амонійного азоту і фосфатів більше від нормативних вимог. Це може пояснюватись тим, що за роки, коли експлуатувались очисні споруди, з'явилася велика кількість нових миючих та чистячих засобів, які збільшили навантаження на очисні споруди сполуками азоту та фосфору. За ці роки суттєво змінились санітарні норми, а проєктування очисних споруд відбувалось за старими санітарними нормами і правилами, які діяли в 50-60-ті роки минулого століття.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• підвищення рівня та якості надання послуг населенню відповідно до санітарно-гігієнічних норм та стандартів, передбачених чинним законодавством України; • покращення технічного стану мереж водопостачання і водовідведення та впровадження сучасних, передових технологій, направлених на підвищення енергоефективності обладнання та скорочення технологічних втрат; • зменшення споживання водних ресурсів; • інтенсифікація біохімічних процесів очистки стічних вод в очисних спорудах.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Скорочення споживання водних ресурсів, технологічних втрат у мережах, що впливатиме

		на собівартість послуг і призведе до стримання динаміки росту видатків на комунальні послуги як для населення, так і для місцевих бюджетів. Це дасть можливість органам місцевого самоврядування та виконавчої влади перенаправити вивільнені кошти на реалізацію інших проєктів розвитку.			
	соціальний вплив	Покращення якості комунальних послуг, зниження соціальної напруги серед споживачів послуг.			
	екологічний вплив	Поліпшення стану екологічної безпеки територій, зменшення концентрацій азоту та фосфору до нормативних вимог на скид в водні об'єкти. Поліпшення стану екологічної безпеки територій, стану підземних ґрунтових вод.			
8.	Основні заходи проєкту	розширення централізованої системи водопостачання та водовідведення; будівництво нових водогонів, водозаборів, очисних споруд для очищення стічних вод, що утворюються в промисловості, комунальному господарстві та інших галузях; капітальний ремонт, реконструкція, модернізація мереж, водопостачання і водовідведення та технологічного обладнання.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього:
	Всього:	92 000,0	58 000,0	60 000,0	210 000,0
	у т.ч. державний бюджет	45 000,0	45 000,0	45 000,0	135 000,0
	місцевий бюджет	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	42 000,0	8 000,0	10 000,0	60 000,0

1.	Назва проєкту	2.9. Поліпшення житлових умов проживання населення.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.3.2. Забезпечення утримання житлового фонду в належному стані, поліпшення житлових умов проживання населення та благоустрій територій населених пунктів.
3.	Мета та завдання проєкту	Реалізація гарантій держави в частині забезпечення житлом і належним соціальним захистом, впровадження в області державних та регіональних програм з житлового забезпечення населення, закріплення кадрів для забезпечення обслуговування сільського населення якісними послугами.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Незахищені верстви населення, спеціалісти закладів охорони здоров'я, освіти, культури, внутрішньо переміщені особи та військовослужбовці – учасники ООС,

		військовослужбовці, їх сім'ї, інваліди, молодь, які, відповідно до діючого законодавства, потребують поліпшення житлових умов.			
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	В області склалась напружена ситуація із забезпеченням житлом тих категорій громадян, які відповідно до діючого законодавства потребують поліпшення житлових умов. З кожним роком скорочуються не тільки обсяги фінансування, а й самі програми, які передбачають будівництво житла або його пільгове кредитування. Також проблеми пошуку доступного житла є однією із найгостріших проблем сьогодення для осіб, які є вимушеними переселенцями із Сходу України та Автономної республіки Крим.			
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Вирішення житлових проблем населення. Закріплення молодих спеціалістів на місцях.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Кошти, що виділяються розпорядниками бюджетних коштів різних рівнів (від Державного до сільського) для реалізації заходів не втрачаються безповоротно, а повертаються до своїх розпорядників після повернення. Позичальниками раніш отриманих кредитів та в подальшому спрямовуються на кредитування наступних кредитів.			
	соціальний вплив	Забезпечення житлом незахищених верств населення.			
	екологічний вплив	Проєкт не несе екологічних загроз.			
8.	Основні заходи проєкту	реалізація цільових програм підтримки житлового будівництва та забезпечення житлом пільгових категорій населення; будівництво житлових будинків; реконструкція існуючих приміщень під житлові будинки; забезпечення новим житлом мешканців непридатного для проживання та застарілого житлового фонду; реалізація функцій соціального захисту окремих категорій громадян; придбання квартир та грошова компенсація за придбання квартир незахищеним верствам населення.			
9.	Періодреалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	29 500,0	31 500,0	33 500,0	94 500,0
	у т.ч. державний бюджет	9 500,0	9 500,0	9 500,0	28 500,0
	місцевий бюджет	20 000,0	22 000,0	24 000,0	66 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	2.10. Створення комфортного громадського простору.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.3.2. Забезпечення утримання житлового фонду в належному стані, поліпшення житлових умов проживання населення та благоустрій територій населених пунктів.
3.	Мета та завдання проєкту	Підвищення комфортних умов життєдіяльності населення та їх естетичного відпочинку.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області, органи місцевого самоврядування.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Сучасний стан благоустрою населених пунктів області характеризується переважно як незадовільний: дороги, тротуари, сквери, парки, пляжі, місця для відпочинку – все це потребує відновлення та вдосконалення. На недостатньому рівні проводиться робота по розробці та затвердженню органами місцевого самоврядування місцевих нормативно-правових актів (правил благоустрою, схем санітарного очищення, програм та заходів з благоустрою населених пунктів), що пов'язано із недостатністю ресурсів (фінансових, кадрових). Відсутність цих актів та програмних документів не дозволяє забезпечити сталий розвиток всіх підсистем сфери благоустрою населених пунктів, через що інколи загострюється соціальна напруга в суспільстві.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Утримання територій населених пунктів в належному стані. Збереження об'єктів загального користування, природних ландшафтів. Належне використання територій, будівель та інженерних споруд. Поліпшення безпеки дорожнього руху. Створення привабливих та комфортних умов для проживання і відпочинку населення.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Активізація подальшого сталого розвитку економічної сфери регіону.
	соціальний вплив	Підвищення рівня громадянської свідомості. Зниження соціальної напруги навколо існуючого стану об'єктів благоустрою населених пунктів.
	екологічний вплив	Покращення екологічної ситуації.
8.	Основні заходи проєкту	• модернізація мереж зовнішнього освітлення вулиць у населених пунктах області; • облаштування місць для активного відпочинку та дозвілля населення (спортивні та дитячі майданчики, парки, сквери, пляжі та інше); • будівництво та проведення ремонту доріг комунальної власності, зупинок громадського транспорту, велодоріжок;

		організація та проведення роботи по розробці та затвердженню органами місцевого самоврядування правил благоустрою та схем санітарного очищення населених пунктів; створення інклюзивного простору.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього:	150 000,0	150 000,0	150 000,0	450 000,0
	у т.ч. державний бюджет	100 000,0	100 000,0	100 000,0	300 000,0
	місцевий бюджет	50 000,0	50 000,0	50 000,0	150 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	2.11. Підвищення енергоефективності будівель бюджетної сфери та житлового фонду.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.3.3. Підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами.
3.	Мета та завдання проєкту	Зменшення понаднормових втрат тепла через огорожувальні конструкції будівель закладів бюджетної сфери та житлового фонду, покращення експлуатаційних характеристик будівель та зовнішнього вигляду, створення належних умов перебування у будівлях, скорочення споживання паливно-енергоресурсів, відповідно витрат на оплату їхньої вартості, популяризація ощадливого енергоспоживання.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Населені пункти Чернігівської області.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Мешканці Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Проблема неефективного використання енергоресурсів має місце у багатьох будівлях як житлового фонду, так і в будівлях бюджетних установ. На сьогодні будівлі характеризуються значними обсягами споживання енергоресурсів та одночасно значним потенціалом до енергозбереження. Понаднормове споживання зумовлене високою теплопровідністю огорожуючих конструкцій. За оцінками як вітчизняних, так і закордонних експертів, потенціал економії електроенергії в будинках і спорудах дорівнює 50-65 %, а теплової енергії – близько 50 %. Втрати тепла відбуваються через вікна, стіни, горища, підлогу та системи вентиляції. Незадовільний технічний стан будівель визначений значним терміном їх експлуатації та відсутністю фінансової можливості проведення капітальних ремонтів. Як правило, капітальні ремонти проводяться

		частково, що унеможливило повне вирішення існуючих проблем у будівлях. Зважаючи на тенденції до постійного зростання вартості енергоносіїв, така ситуація призводить до щорічного зростання витрат населення та місцевих бюджетів на оплату спожитих енергоресурсів. Збільшення фінансового навантаження на населення та місцеві бюджети призводить до неспроможності реалізації інфраструктурних та соціальних проєктів, що у свою чергу веде до гальмування розвитку територіальної громади. Будівлі шкіл, дитячих садків, лікарень та житлового фонду потребують проведення заходів з утеплення, заміни вікон, дверей, дахів тощо. Впровадження сучасних енергозберігаючих технологій та вдосконалення обліку і контролю витрачання енергоресурсів дасть можливість раціонально їх використовувати.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• зменшення споживання паливно-енергетичних ресурсів; • скорочення витрат на оплату за спожиті паливно-енергетичні ресурси; • поліпшення комфортності умов перебування у будівлях з дотриманням санітарно-гігієнічних норм; • покращення як теплозахисних характеристик будівель, так і в цілому технічного стану будівель, та продовження терміну їх експлуатації; • підвищення класу енергетичної ефективності будівель; • підвищення фінансової спроможності мешканців та органів місцевої влади; • раціональне використання бюджетних коштів; • підвищення рівня свідомості мешканців щодо необхідності ощадливого ставлення до енергоресурсів; • підвищення компетенції власників житлового фонду, органів місцевої влади щодо реалізації проєктів, направлених на підвищення енергоефективності будівель.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Скорочення витрат бюджетних установ та населення на оплату за спожиті енергоносії на 30-40 %.
	соціальний вплив	Проєкт має важливе соціальне значення, оскільки за результатами його реалізації будуть створені належні умови перебування в приміщеннях закладів бюджетної сфери та житлового фонду, які відповідатимуть санітарно-гігієнічним вимогам. Крім того, підвищиться рівень інституційної спроможності громад до залучення інвестицій для реалізації

		енергоефективних проєктів та рівень свідомості мешканців щодо необхідності ощадливого ставлення до енергоресурсів.			
	екологічний вплив	Скорочення обсягу шкідливих викидів парникових газів (CO ₂) за рахунок зменшення споживання будівлями паливно-енергетичних ресурсів.			
8.	Основні заходи проєкту	• сертифікація енергетичної ефективності будівель на основі проведеного енергоаудиту; • розробка проєктної документації; • будівництво, реконструкція, капітальний ремонт будівель закладів бюджетної сфери та житлового фонду із застосуванням сучасних технологій та обладнання, направлених на підвищення класу енергоефективності будівель у відповідності до законодавства із забезпечення енергоефективності житлових та громадських будівель (утеплення огорожувальних конструкцій будівель (фасади, цоколь, перекриття підвалу та горища), заміна вікон та дверей на енергоефективні металопластикові; будівництво, ремонт та модернізація систем опалення, водопостачання та водовідведення, вентиляційних систем, мереж електропостачання, заміна котельного обладнання на енергоефективне, технологічного обладнання в їдальнях, улаштування обладнання/устаткувань що працюють із використанням альтернативних джерел енергії тощо); • удосконалення обліку та контролю витрачання енергоресурсів; • проведення просвітницької роботи, спрямованої на підвищення свідомості населення до енергоощадності; • здійснення місцевими органами влади фінансової підтримки на впровадження заходів з енергоефективності для житлових будівель ОСББ.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього:	131 000,0	141 000,0	151 000,0	423 000,0
	у т.ч. державний бюджет	60 000,0	65 000,0	70 000,0	195 000,0
	місцевий бюджет	60 000,0	65 000,0	70 000,0	195 000,0
	приватні інвестори	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
	міжнародна допомога	6 000,0	6 000,0	6 000,0	18 000,0

1.	Назва проєкту	2.12. Забезпечення сталого управління побутовими відходами.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.3.4. Розвиток сфери управління твердими побутовими відходами.
3.	Мета та завдання проєкту	Створення умов для підвищення стандартів життя населення шляхом впровадження системного підходу до поводження з побутовими відходами.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області, органи місцевого самоврядування.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На сьогодні в області, як і по всій Україні, домінуючим способом поводження з побутовими відходами залишається їх вивезення та захоронення на полігонах та сміттєзвалищах. У більшості населених пунктів області функціонує унітарна система збору твердих побутових відходів, що унеможливило вилучення відходів, які мають ресурсну цінність безпосередньо на об'єктах їх утворення. У 2018 р. було зібрано 216,2 тис. тонн твердих побутових відходів, з яких на полігони та звалища перевезено 215,7 тис. тонн, і тільки 496,5 тонн – на заготівельні пункти вторинної сировини (м. Ніжин, Прилуки, Менський та Сосницький райони). Санітарне очищення територій населених пунктів від твердих побутових відходів зараз є одним із найважливіших елементів їх життєзабезпечення і водночас однією із найскладніших проблем. Так, на сьогодні практично відсутня достовірна систематизована інформація щодо потоків відходів (їх якісний склад, об'єми, доля ресурсоцінних відходів і можливості їх переробки в області), а також проблеми, які пов'язані з функціонуванням полігонів та сміттєзвалищ. Сюди ж необхідно додати недостатню кількість та незадовільний стан спеціалізованої техніки, наявність безсистемного накопичення сміття та відсутність обвалування, яке призводить до засмічення прилеглих до сміттєзвалищ територій.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Зменшення утворення твердих побутових відходів та зниження їх негативного впливу на здоров'я людини і навколишнє природне середовище. Створення умов, що сприятимуть забезпеченню повного охоплення населення послугами вивезення (з обов'язковим впровадженням роздільного збирання), переробки та захоронення твердих побутових відходів.

	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Надходження до бюджетів громад додаткових коштів від продажу вторинної сировини. Збільшення економічної спроможності громад через залучення зовнішніх інвестицій.			
	соціальний вплив	Покращення надання послуги з поводження з побутовими відходами. Формування свідомого й бережливого ставлення до екосистеми.			
	екологічний вплив	Зменшення екологічних ризиків та максимальне використання вторинних ресурсів. Зменшення шкідливого впливу на довкілля та здоров'я людей. Зменшення рівня забруднення надземних та підземних вод, ґрунтів та навколишнього середовища.			
8.	Основні заходи проекту	• визначення на основі міжмуніципального співробітництва оптимальних районів охоплення та розташування регіональних об'єктів поводження з побутовими відходами (сміттеперевантажувальних станцій, сміттесортувальних ліній, сміттепереробних заводів, полігонів тощо); • будівництво об'єктів приймання, переробки та утилізації ТПВ, розширення сфер їх використання як вторинної сировини (будівництво сміттесортувальних ліній та об'єктів з переробки відходів); • будівництво нових полігонів твердих побутових відходів, які відповідають встановленим стандартам; • будівництво мережі сміттеперевантажувальних станцій з метою зменшення загальних транспортних витрат; • оновлення парку спецавтотранспорту та створення контейнерних майданчиків для збору і вивезення твердих побутових відходів та їх роздільного збирання; • проведення тренінгів/семінарів для працівників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання з управління побутовими відходами, школярів і населення з поводження та управління побутовими відходами; • проведення освітньо-інформаційної кампанії серед населення щодо екологічної необхідності постійного та правильного поводження з побутовими відходами, важливості впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів та зменшення їх утворення.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього:	29 000,0	29 000,0	29 000,0	87 000,0
	у т.ч. державний бюджет	20 000,0	20 000,0	20 000,0	60 000,0

	місцевий бюджет	9 000,0	9 000,0	9 000,0	27 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

Технічні завдання Напрямку 2.4 Захист екосистем і збереження довкілля на засадах сталого розвитку

1.	Назва проєкту	2.13. Будівництво туристично-рекреаційного центру «Green weekend» на території регіонального ландшафтного парку «Міжрічинський».
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.4.1. Охорона навколишнього природного середовища, збереження та розвиток заповідних територій.
3.	Мета та завдання проєкту	Збереження екологічної спадщини, пропагування життя в стилі «Еко», створення умов для проведення еколого-освітніх заходів і тематичних екскурсій, популяризація зеленого туризму, організація активного відпочинку з елементами любительського рибальства, фотополування зі спостережних веж, спортивного орієнтування, велоспорту, водних видів спорту.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Територія площею 78753,95 га у Козелецькому та Чернігівському районах, Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області. Центр також розрахований для надання послуг жителям інших регіонів України та іноземним відвідувачам. Кінцевий бенефіціар – комунальний заклад «Регіональний ландшафтний парк «Міжрічинський»».
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Необхідність збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів і об'єктів, створення робочих місць, підвищення рівня екологічної свідомості та екоосвіти населення, забезпечення умов для організованого відпочинку населення та розвитку туризму.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Розвиток територій, туристичної й рекреаційної інфраструктури та створення нових робочих місць.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Передбачається залучення коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, Програми розвитку ООН в Україні (в рамках проєкту «Сприяння сталому управлінню тваринництвом та збереження екосистем в Північній частині України»), приватних інвесторів. Кошти, отримані за прокат та екскурсії, що стануть довгостроковими безповоротними інвестиціями, спрямовувати-

		муться на збереження та розвиток РЛП «Міжрічинський».			
	соціальний вплив	Центр стане місцем, наповненим життям, креативністю, високим ритмом, до якого хочеться повертатися й отримувати позитивні емоції. Проект сприятиме створенню нових сервісів, робочих місць та значно розширить можливості для бізнесу, в тому числі для місцевих жителів.			
	екологічний вплив	Збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів, підвищення рівня екологічного виховання населення.			
8.	Основні заходи проекту	Створення комплексу об'єктів, а саме: еколого-освітнього центру, рекреаційного пункту, кемпінгу, туристичних будиночків, музею, пунктів прокату велосипедів, квадроциклів, засобів водного транспорту, спортивного знаряддя та туристичних аксесуарів і обладнання, дитячого майданчика, мотузкового парку, екологічних стежок, фітосаду, зеленого лабіринту тощо.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	3 000,0	3 000,	3 000,0	9 000,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
	приватні інвестори	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
	міжнародна допомога	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
12	Інша інформація щодо проекту (за потреби)	РЛП «Міжрічинський» розміщується на перетині Дніпровського та Поліського екокоридорів, є об'єктом Смарагдової мережі України, яка в свою чергу входить до європейської екомережі «NATURA 2000», створеної відповідно до Бернської конвенції. На цій велетенській природоохоронній території поєднані найрізноманітніші краєвиди – соснові ліси, льодовикові піщані дюни, заповідні непрохідні болота та луки. Парк є об'єктом природно-заповідного фонду України, що створений для збереження рідкісних видів тварин, рослин та унікальних природних ландшафтів регіону.			

1.	Назва проекту	2.14. Поліпшення технічного та екологічного стану водних об'єктів області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	2.4.1. Охорона навколишнього природного середовища, збереження та розвиток заповідних територій.
3.	Мета та завдання проекту	Покращення екологічної ситуації, зокрема поліпшення технічного стану та благоустрою водних об'єктів.

4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.			
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області.			
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Внаслідок антропогенних чинників та господарської діяльності в області спостерігається погіршення стану річок та водойм, зокрема їх забруднення, висихання, замуленість, обміління, заболоченість та заростання рослинністю. Крім того, берегові лінії водних об'єктів вкриті зарослями та засмічені рештками дерев і відходами. Така ситуація негативно впливає на інвестиційний розвиток прилеглих територій та населених пунктів, погіршує умови життєдіяльності населення.			
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Поліпшення технічного стану водних об'єктів, покращення екологічної ситуації на прибережних територіях, запобігання та попередження забруднення об'єктів довкілля, створення належних умов для організації життєдіяльності населення, розвиток рекреаційних зон і туризму, збереження біологічного різноманіття, підвищення інвестиційної привабливості територій і населених пунктів області.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Реалізація проєкту сприятиме розвитку туристичної й рекреаційної інфраструктури.			
	соціальний вплив	Створення сприятливих умов для організації життєдіяльності, дозвілля й відпочинку населення, а також створення робочих місць на об'єктах туристичної і рекреаційної інфраструктури.			
	екологічний вплив	Покращення екологічної ситуації, поліпшення санітарного та екологічного стану водних об'єктів та прилеглих територій, збереження біологічного різноманіття.			
8.	Основні заходи проєкту	• заходи щодо поліпшення технічного стану водних об'єктів; • розчищення замулених та зарослих ділянок річок і водойм; • укріплення берегових смуг; • поліпшення гідрологічного режиму, облаштування прибережних територій та рекреаційних зон; • будівництво (реконструкція) гідротехнічних і очисних споруд; • проведення досліджень стану водойм.			
9.	Період реалізації проєкту:	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	9 000,0	9 000,0	9 000,0	27 000,0

	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	9 000,0	9 000,0	9 000,0	27 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту (далі - проєкт)	2.15. Ефективне управління і безпека населення та територій в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.4.2. Створення умов для безпечного проживання та життєдіяльності населення.
3.	Мета та завдання проєкту	Підвищення спроможності регіону попереджувати, реагувати та ліквідувати наслідки надзвичайних ситуацій.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Органи державної влади, органи місцевого самоврядування.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Існуючі підрозділи оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, місцевої та добровільної пожежної охорони, технічний стан спеціальної техніки, що знаходиться на їх озброєнні, не завжди можуть забезпечити нормативний час прибуття підрозділів до місця виникнення надзвичайної ситуації або події, що становить 20 хвилин з моменту отримання виклику.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Забезпечення пожежної та техногенної безпеки населення, об'єктів і територій області. Розбудова інфраструктури місцевих та добровільних пожежно-рятувальних підрозділів, забезпечення їх функціонування. Забезпечення безпеки людей на водних об'єктах. Оперативне реагування пожежно-рятувальних підрозділів на виникнення НС та пожеж.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Зменшення матеріальних втрат внаслідок надзвичайних ситуацій та пожеж.
	соціальний вплив	Доступність публічних послуг в напрямку цивільного захисту, підвищення їх якості.
	екологічний вплив	Зменшення кількості пожеж та надзвичайних ситуацій і їх впливу на довкілля.
8.	Основні заходи проєкту	• створення місцевих та добровільних пожежно-рятувальних підрозділів; • розбудова інфраструктури із забезпечення їх функціонування, у т.ч. будівництво центрів безпеки громад; • технічне переоснащення органів управління та сил цивільного захисту області; • організація гуманітарного розмінування на територіях та акваторіях регіону, у тому числі об'єктах природно-заповідного фонду;

		• створення, використання, утримання та реконструкція фонду захисних споруд цивільного захисту з урахуванням потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення; • створення та підтримання у постійній готовності територіальної та місцевих систем централізованого оповіщення, здійснення їх модернізації та забезпечення функціонування; • навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	19 000,0	19 500,0	20 000,0	58 500,0
	у т.ч. державний бюджет	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
	місцевий бюджет	9 000,0	9 500,0	10 000,0	28 500,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	2.16. Проведення заходів еколого-просвітницького спрямування.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.4.3. Формування екологічної свідомості та екологічної культури громадян.
3.	Мета та завдання проєкту	Підвищення рівня екологічної освіти, культури та свідомості громадян, збереження екологічної спадщини, пропагування життя в стилі «Еко», зниження рівня забруднення довкілля.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Жителі та гості Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Необхідність залучення представників громадськості, в тому числі молоді до вирішення проблем довкілля.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Підвищення рівня екологічної свідомості, культури та екоосвіти населення, залучення представників громадськості, в тому числі молоді до вирішення проблем довкілля, зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	
	соціальний вплив	Підвищення прагнення до здорового способу життя.
	екологічний вплив	Зниження рівня забруднення довкілля.

8.	Основні заходи проекту	• проведення екологічних конкурсів, фестивалів, акцій, семінарів; • видання тематичної літератури; • розміщення соціальної реклами екологічного спрямування; • облаштування природних криниць і джерел; • висвітлення інформації з питань охорони довкілля на сайтах органів влади, установ, організацій, у засобах масової інформації; • створення еколого-просвітницьких центрів.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	1 600,0	1 600,0	1 600,0	4 800,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	600,0	600,0	600,0	1 800,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
11.	Інша інформація щодо проекту	У рамках еколого-просвітницької діяльності заплановано: проведення щорічного обласного екологічного конкурсу «Одна планета – одне майбутнє» та екофестивалю «Життя в стилі ЕКО», тематичних нарад, семінарів, навчань, круглих столів тощо; облаштування природних джерел і криниць області; виготовлення та розміщення рекламних постерів соціально-екологічного спрямування; видання Екологічного паспорта Чернігівської області та щорічної Доповіді про стан навколишнього природного середовища в області; виготовлення тематичних буклетів; друк тематичної літератури екологічного спрямування; видання екологічного календаря; висвітлення інформації з питань охорони навколишнього природного середовища, зокрема, про заходи, що вживаються з метою покращення стану довкілля.			

Технічні завдання до Програми 3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки

Технічні завдання Напрямку 3.1 . Реалізація регіонального інвестиційного потенціалу, нарощення обсягів інвестиційних надходжень

1.	Назва проекту	3.1. Створення індустріальних парків.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	3.1.1. Розвиток інституційної інфраструктури, що сприяє залученню інвестицій.
3.	Мета та завдання проекту	Забезпечення економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності регіону,

		активізація інноваційно-інвестиційної діяльності, створення нових робочих місць, розвиток сучасної наукової, виробничої, інженерно-транспортної та ринкової інфраструктури.			
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.			
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області			
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На сьогодні існує проблема обмеженості інвестиційних ресурсів, яка стримує розвиток економіки області, уповільнює процес створення нових виробничих потужностей, знижує потенційну конкурентоспроможність регіону.			
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• створення нових виробничих потужностей з високим рівнем конкурентоспроможності; • створення нових робочих місць; • розвиток міжгалузевої кооперації між учасниками індустріального парку та підприємствами міста і області, а також представниками малого та середнього бізнесу; • підвищення конкурентоспроможності області; • насичення ринку новою конкурентоспроможною продукцією вітчизняного виробництва та збільшення експортного потенціалу місцевих підприємств.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Збільшення обсягів інвестування, активізація інвестиційних процесів в області.			
	соціальний вплив	Зростання добробуту населення за рахунок зростання заробітної плати та поліпшення умов праці.			
	екологічний вплив	Проєкт не несе екологічних загроз.			
8.	Основні заходи проєкту	• вибір земельних ділянок для створення індустріального парку; • облаштування інфраструктури індустріальних парків; • затвердження концепції індустріальних парків; • вибір керуючої компанії, визначення учасників, укладання відповідних договорів; • реєстрація індустріальних парків в Державному реєстрі індустріальних парків; • започаткування діяльності індустріальних парків; • моніторинг функціонування індустріальних парків.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	В межах бюджетів проєктів.			
11.	Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	Функціональне призначення індустріального парку полягає у розбудові сучасного виробничо-промислового комплексу з підготовленою та			

	розвиненою інженерно-транспортною інфраструктурою, складськими та адміністративними приміщеннями, набором необхідних сервісних послуг, спрощеними регуляторними процедурами та пакетом інвестиційних стимулів для виробничих і науково-дослідних підприємств.

1.	Назва проєкту	3.2. Створення наукового парку «Центр оборонних технологій (ЦОТ)».
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.1. Розвиток інституційної інфраструктури, що сприяє залученню інвестицій.
3.	Мета та завдання проєкту	Розвиток науково-технічної та інноваційної діяльності, ефективне та раціональне використання наявного наукового потенціалу, матеріально-технічної бази, залучення інвестицій, розробка та виробництво сучасних зразків озброєння, військової техніки та товарів подвійного використання для комерціалізації результатів наукових досліджень і їх впровадження на вітчизняному та закордонному ринках.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Науково-дослідні установи Чернігівської області, науковці, дослідники, інноватори, промислові підприємства, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки ЗС України. Студенти, випускники, аспіранти вищих військових навчальних закладів та інших навчальних закладів.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Інвестиції та інновації відіграють ключову роль у формуванні вектору розвитку області у майбутньому. Застарілі підходи до ведення бізнесу, розвитку освіти і науки, підтримання інфраструктури призводять до того, що область стає неконкурентоздатною. Відповідно пошук шляхів активізації інвестиційно-інноваційної діяльності та розвитку структурних елементів інноваційної системи є актуальним. Оскільки Чернігівська область має значний потенціал у сфері оборонної промисловості, на часі є підтримка співпраці підприємств, які можуть підтримувати обороноздатність країни шляхом виробництва продукції військового призначення. В області діє Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (ДНВЦ) ЗС України, який здійснює розробку широкого спектру продукції військового озброєння від стрілецького до літальних апаратів, що

		відповідає стандартам та кращим світовим аналогам, а виробництво здійснюється у співпраці з підприємствами області. При цьому у більшості підприємств промисловості відсутній належний конструкторський супровід, бази та бойова техніка для проведення натурних випробувань дослідних зразків озброєння та військової техніки. Створення наукового парку «ЦОТ» на базі ДНВЦ надасть можливість його учасникам та партнерам отримати фінансові пільги та преференції згідно з чинним законодавством, сприятиме розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• формування фінансово вигідних умов підприємствам оборонно-промислового комплексу України для проведення практичних досліджень та комплексу натурних випробувань зразків озброєння та військової техніки (ОВТ); • розробка і впровадження новітніх технологій у сфері виробництва ОВТ та продукції подвійного призначення (ППП); • проведення досліджень, експертиз, здійснення технічного нагляду за виробництвом ОВТ і PPP; • постачання високотехнологічної продукції оборонного і подвійного призначення на внутрішній і зовнішні ринки; • розвиток міжнародного і вітчизняного співробітництва у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, зокрема у сфері трансферу технологій, сприяння залученню іноземних інвестицій; • проведення первинної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу та особового складу користувачів ОВТ; • позиціонування Чернігівщини як регіону хай-теку в безпекових технологіях та його інтеграція в світову еліту виробників оборонних технологій.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Створення наукового парку «ЦОТ» як платформи розвитку інновацій в оборонній, авіакосмічній та інформаційній індустріях має високу економічну та бюджетну ефективність та дозволит підвищити конкурентоспроможність учасників наукового парку та його партнерів, створювати інноваційні продукти з високою доданою вартістю; створити високопродуктивні високооплачувані робочі місця в регіоні та збільшити надходження до бюджетів усіх рівнів.

	соціальний вплив	До розроблення і виконання проєктів наукового парку ЦОТ будуть залучені науковці та працівники ДНВЦ ЗС України, студенти, випускники, аспіранти вищих військових навчальних закладів та інших навчальних закладів, що сприятиме підвищенню інноваційної активності серед населення області. Проєкт сприятиме збереженню наукової еліти області, реалізації інтелектуального потенціалу населення, зростанню доходів за рахунок збільшення заробітних плат, забезпеченню соціального захисту.			
	екологічний вплив	Проєкт не несе екологічних загроз.			
8.	Основні заходи проєкту	• розроблення установчих документів (статут і засновницький договір про створення НП «ЦОТ»); • визначення переліку пріоритетних напрямів діяльності; • визначення переліку наукових розробок, які забезпечать розвиток НП «ЦОТ»; • визначення співзасновників та наявної і потенційної інфраструктури, необхідної для використання в діяльності НП «ЦОТ»; • подання Міністерству освіти і науки України заяви та необхідного пакету документів для реєстрації наукового парку.			
9.	Період реалізації проєкту	2020–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	1 200,0	1 500,0	1 700,0	4 400,0
11.	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет				
	приватні інвестори	1 200,0	1 500,0	1 700,0	4 400,0
	міжнародна допомога				

1.	Назва проєкту	3.3. Створення технопарку.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.1. Розвиток інституційної інфраструктури, що сприяє залученню інвестицій.
3.	Мета та завдання проєкту	Створення елементів інституційного середовища як платформи для зростання інвестиційних потоків, розвитку інновацій та передових технологій.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Науково-дослідні установи Чернігівської області, студентська молодь, науковці та дослідники, промислові підприємства Чернігівської області та наукоємний бізнес, інститутції з підтримки трансферу технологій та залучення інвестицій.

6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Важливу роль у розвитку інноваційного підприємництва відіграє інноваційна інфраструктура, яка являє собою комплекс підприємств, організацій і закладів, які розробляють і виготовляють науково-технічну продукцію, сприяють ефективному функціонуванню інноваційного ринку, виконують роботи і надають послуги, пов'язані з плануванням і виконанням інноваційного процесу, виробництвом і реалізацією інноваційної продукції. Формування організаційно-інноваційних структур, які сприяють створенню та втіленню інноваційних розробок є особливо актуальним для Чернігівської області та її науково-дослідних установ. Вхід країни в ринкові умови та можливість впровадження інноваційних розробок потребують створення відповідних умов для комерціалізації ідей інноваційної сфери. Діяльність технопарку спрямована на впровадження інновацій як однієї з найважливіших стратегічних складових державної політики соціально-економічного розвитку не тільки Чернігівщини, а і країни в цілому.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• стимулювання інноваційної діяльності у вузах і науково-дослідних організаціях, спрямованої на активізацію структурної перебудови економіки регіону; • створення сприятливих стартових умов для вчених, аспірантів, студентів та молодих спеціалістів по запуску малих і середніх підприємств з напрямом діяльності у сфері наукомістких виробництв і високих технологій; • створення сприятливого середовища для існуючих і перспективних бізнесів, зацікавлених у взаємовигідній співпраці з науково-освітніми організаціями з метою використання їх наукового і кадрового потенціалу; • формування інноваційної інфраструктури, що забезпечує зв'язок технопарку з органами державної та регіональної влади, фінансовими, виробничими та бізнес-структурами, необхідних для пошуку джерел фінансування інноваційних проєктів, виробників і споживачів високотехнологічної, наукоємної продукції; підготовку та експертизу (попередня, технічна та комерційна) інноваційних пропозицій та проєктів; • супровід інноваційних пропозицій, проєктів, а також технічної та технологічної документації на етапах розробки, впровадження їх у серійне виробництво; • сервісні послуги, необхідні для ефективного

		виконання інноваційних проєктів, а саме, ведення бухгалтерського обліку, аудиту, проведення маркетингових досліджень, надання юридичних послуг тощо; • сприяння міжнародним науково-технічним зв'язкам високотехнологічних МСП в науковій та інноваційній діяльності; • створення нових робочих місць в наукоміській та високотехнологічній галузях регіону; • імплементація розроблених в рамках діяльності наукового парку інноваційних технологічних рішень та технологічних продуктів не лише на території України, а й за кордоном, що забезпечить сталу економічну вигоду і сприятиме зміцненню престижу України на міжнародному науковому рівні.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Оскільки Чернігівський технопарк – місце концентрації зусиль різних учасників інноваційного процесу, спрямованих на комерціалізацію інновацій і розвиток малого і середнього бізнесу, проєкт має високу бюджетну ефективність та позитивну економічну динаміку.
	соціальний вплив	Технопарк закладає підвалини для створення та постійного розширення соціальної бази регіону з підприємницької та дослідницької роботи у сфері наукоємних технологій.
	екологічний вплив	Проєкт не несе екологічних загроз.
8.	Основні заходи проєкту	• створення концепції та положення щодо діяльності технопарку; • створення інфраструктури, що складається з будівель та споруд, комунікацій та інших систем для створюваних і діючих високотехнологічних, наукоміських МСП – учасників технопарку; • започаткування діяльності технопарку; • здійснення консультування розміщених на території парку малих і середніх підприємств з питань організації їх діяльності та ефективного управління; • проведення семінарів та навчання персоналу компаній-клієнтів; • проводити маркетингову, інжинірингову, фінансову експертизу та конкурсний відбір бізнес-проєктів; • створити та підтримувати бази даних з інноваційної, технологічної, організаційно-інформації, пропозицій; • надавати підприємцям допомогу в організації патентно-ліцензійних робіт; • проводити заходи щодо співробітництва та обміну досвідом із закордонними партнерами та інвесторами.

9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021рік	2022рік	2023рік	Усього
	Всього	13 700,0	8 700,0		22 400,0
11.	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	1 500,0	1 500,0		3 000,0
	приватні інвестори	7 200,0	7 200,0		14 400,0
	міжнародна допомога	5 000,0			5 000,0

1.	Назва проєкту	3.4. Запровадження сучасних форм кооперації, включаючи кластери.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.1. Розвиток інституційної інфраструктури, що сприяє залученню інвестицій.
3.	Мета та завдання проєкту	Розвиток ефективних форм співпраці та кооперації між суб'єктами господарювання у формі кластерів, ефективне використання наявного ресурсного та наукового потенціалу, підвищення конкурентоспроможності підприємств, які входять до кластерів за рахунок синергетичного ефекту від їх об'єднання.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Науково-дослідні та освітні інституції. Науковці, дослідники, інноватори. Місцеві органи влади, спеціалізовані агенції. Бізнес-спільнота (компанії, організації, підприємства-виробники).
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	В наш час прогресивні країни розглядають свою конкурентоспроможність через призму кластерів, а не галузей. Галузева сегментація більш не працює тому що замість розвитку ринку учасники сфокусовані на лобовій конкуренції і досягненні своїх внутрішніх цілей. Це висушує їх ресурси і веде до низької конкурентоспроможності на зовнішніх ринках. Різко зростає потреба в спеціалізації і досконалості створенні ціннішої пропозиції для споживача. Кластерний підхід дає змогу об'єднувати групи людей, індустрії, а також освіту навколо конкретних галузей. Така взаємодія спроможна породити ціле, яке є більшим за суму його частин. Чернігівська область має надзвичайно широкий спектр для кластеризації в системі пов'язаних галузей. Саме тому важливе значення має стимулювання розвитку кластерів та зв'язків в інноваційних екосистемах співпраці та взаємодії ключових учасників регіональної інноваційної системи, в тому числі шляхом підтримки розвитку існуючих і створення нових кластерних ініціатив. Для розвитку регіону створення кластерів є тим етапом розвитку, коли всі учасники отримують

		додаткові переваги співробітництва, не конкурують, а отримують «win-win» результат спільними зусиллями. Тільки завдяки синергії та спільним зусиллям вдасться підвищити конкурентоспроможність регіону і кожного окремого підприємства.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• підвищення рівня науково-інноваційної активності в області; • збільшення кількості кластерних об'єднань та покращення бізнес-середовища; • зміцнення зв'язків та покращення комунікації та взаємодії бізнесу, влади та наукових та освітніх інституцій; • ефективне застосування сучасних технологій та інноваційних бізнес-рішень; • розширення мережі ділових контактів та вихід на нові ринки збуту; • підвищення конкурентоспроможності місцевих виробників товарів та послуг, збільшення обсягів експорту; • залучення додаткового фінансування та міжнародної допомоги для розвитку кластерів та підтримки кластерних ініціатив; • інтеграція регіональних кластерів до міжнародної та європейської кластерної спільноти.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Запровадження сучасних форм кооперації, включаючи кластери, дозволить: • підвищити конкурентоспроможність місцевих виробників товарів та послуг; відкрити нові та розширити діючі виробництва; • збільшити обсяги реалізованої продукції та наростити експортний потенціал; • створити нові робочі місця та збільшити надходження до бюджетів усіх рівнів.
	соціальний вплив	Проєкт сприятиме розширенню співпраці представників приватного, державного та наукового секторів, підвищенню ділової активності регіону, створенню нових та розширенню діючих виробництв, зростанню добробуту та покращенню рівня соціального захисту місцевого населення.
	екологічний вплив	Проєкт не несе екологічних збитків та загроз.
8.	Основні заходи проєкту	• поширення інформації про успішні практики застосування кластерного підходу, позитивний досвід співпраці та кооперації у формі кластерів; • організація та проведення тематичних конференцій, семінарів та «круглих столів» для потенційних учасників кластеру, із залученням фахівців відомих вітчизняних та зарубіжних діючих кластерних об'єднань; • стимулювання створення та підтримка

		кластерних ініціатив в регіоні; • промоція та розвиток компаній-членів кластеру; • розширення доступу до додаткових джерел фінансування, програм міжнародної технічної допомоги та позабюджетного фінансування від МФО; • активізація транскордонної та міжсекторальної кооперації кластерних та підприємницьких мереж; • підтримка інтеграції до міжнародної та європейської кластерної спільноти.			
9.	Період реалізації проєкту	2020–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021рік	2022рік	2023рік	Усього
	Всього	10 100,0	11 100,0	12 100,0	33 300,0
11.	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	100,0	100,0	100,0	300,0
	приватні інвестори	5 000,0	6 000,0	7 000,0	18 000,0
	міжнародна допомога	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0

1.	Назва проєкту	3.5. Створення інвестиційних продуктів.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.2. Підтримка інвестиційної активності та збільшення інвестиційних надходжень.
3.	Мета та завдання проєкту	• створення сприятливого інвестиційного клімату на території області; • сприяння вітчизняним та іноземним інвесторам у всебічному ознайомленні з об'єктами інвестування; • запровадження нових форм налагодження контактів між вітчизняними та зарубіжними інвесторами, підтримка активності вітчизняних підприємців у пошуку партнерів.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Обсяги інвестування як зовнішніх, так і внутрішніх інвестицій залишаються недостатніми для ефективного розвитку регіональної економіки. Враховуючи необхідність активізації процесу залучення інвестицій в економіку та поліпшення інвестиційного клімату області, необхідними і першочерговими заходами є налагодження робочих контактів з вітчизняними та іноземними інвесторами, інформування їх щодо інвестиційного потенціалу регіону з метою збільшення притоку інвестиційних ресурсів. Однією з важливих складових процесу формування інвестиційного іміджу регіону є створення інвестиційних продуктів (експозиції, презентації, інтерактивна інвестиційна карта,

		каталоги інвестиційних пропозицій, об'єктів інвестування, оновлення Дорожньої карти інвестора тощо). Інвестиційні продукти мають на меті сформувати позитивний образ відкритої області шляхом пропаганди та «реклами» конкурентних переваг регіону, його економічного потенціалу та інвестиційних можливостей.			
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	• збільшення залучених зовнішніх та внутрішніх інвестицій в економіку області; • збільшення експортного потенціалу підприємств регіону.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Створення нових виробничих потужностей з високим рівнем конкурентоспроможності відповідне збільшення бюджетних надходжень.			
	соціальний вплив	Створення нових робочих місць, зростання доходів населення за рахунок збільшення заробітної плати.			
	екологічний вплив	Відсутній.			
8.	Основні заходи проекту	• наповнення та удосконалення Інтерактивної інвестиційної карти Чернігівської області та Економічного порталу з питань інвестиційної діяльності; • створення та розповсюдження презентаційних матеріалів про інвестиційний потенціал області; • проведення презентаційних заходів.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021рік	2022рік	2023рік	Усього
	Всього	750,0	750,0	750,0	2250,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	250,0	250,0	250,0	750,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	500,0	500,0	500,0	1 500,0

1.	Назва проекту	3.6. Відновлення водно-річкового потенціалу області.			
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії, якому відповідає проект	3.1.4. Створення умов для відновлення та використання транспортно-транзитних та логістичних можливостей водно-річкової мережі області.			
3.	Мета та завдання проекту	• відновлення вантажних і пасажирських перевезень річками Дніпро і Десна; • забезпечення міжнародного транспортного сполучення з Білоруссю річками Дніпро, Прип'ять. • збереження автодоріг, зниження собівартості експорту продукції, виробленої в області; • відновлення суднобудування; • захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та с/г угідь на території області у ході проведення руслоочисних робіт р. Десна;			

		• забезпечення потреб у річному піску, видобутого під час розчищення фарватеру р. Десна.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Товаровиробники, що працюють в зоні українського Придесення, Республіки Білорусь, будівельні, машинобудівні, суднобудівні і судноплавні компанії, населення українського Придесення, Білорусі, Придніпров'я.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	У 1991 р. річковий порт Чернігів здійснював перевалку вантажів обсягом більше 5 млн тонн, на сьогодні не здійснюється жодних вантажних перевезень. Навантаження прийняли на себе автошляхи, які від цього зазнають інтенсивного руйнування. Чернігівська область – найвіддаленіша від морських портів і тому має найдорожчу цінову складову доставки товарів на експорт. Автомобільний і залізничний транспорт екологічно значно брудніші водного. Будівництво і ремонт автодоріг і залізничних магістралей дуже витратні. Проведення робіт з розчистки русел річок та дна водойм спрямовано на недопущення ерозії берегів, підмиву берегозахисних та протиаводкових споруд, мостів, затоплення та підтоплення прибережних територій, крім того дає прибуток від видобутку та продажу піску.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Розчищення русла Десни та відновлення судноплавства дозволить: • знизити вартість вироблених на Чернігівщині і експортованих річками і морем товарів; • забезпечити міжнародний транзит товарів з Білорусі і наповнювати бюджет України; • знизити собівартість продукції, виробленої з використанням річкового піску, видобутого під час розчищення фарватеру; • створити робочі місця у сфері розчищення русла річок, суднобудування, машинобудування, обслуговування потреб регулювання річкового стоку; • знизити і упередити збитки від підтоплень у повінь; • здійснити розчищення від замулення р. Десна.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Забезпечення потреб у річному піску, видобутого під час розчищення фарватеру.
	соціальний вплив	Створення нових робочих місць.
	екологічний вплив	Поліпшення екологічного стану – попередження (призупинення) подальших ерозійних процесів руйнації р. Десни та стабілізація берегової лінії.
8.	Основні заходи проєкту	• дослідження сучасного стану річок; • проведення руслоочисних робіт на р. Десна з метою створення умов для судноплавства;

		• створення кластеру «Водна магістраль».			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього				
	у.т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет				
	приватні інвестори	В межах бюджетів проєктів.			
	міжнародна допомога				

Технічні завдання Напряму 3.2. Сталий розвиток агропромислового комплексу

1.	Назва проєкту	3.7. Сприяння розвитку аграрного ринку регіону.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.2.1. Покращення доступу агровиробників та переробників до ринків збуту.
3.	Мета та завдання проєкту	Налагодження співпраці сільгоспвиробників з торговельними мережами, перспективними ринками збуту та переробниками агропродукції, оптовими ринками. Проведення ярмаркових заходів та підтримка участі у міжнародних заходах місцевих виробників з метою розширення ринків реалізації агропродукції. Консультативна підтримка агровиробників з питань сертифікації продукції. Стимулювання впровадження і функціонування систем управління якістю, безпечністю виробництва продуктів харчування, екологічного управління та інших систем управління відповідно до міжнародних стандартів.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Суб'єкти виробничої діяльності в агропромисловому комплексі області усіх форм власності, сільські території.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	У більшості сільськогосподарських підприємств немає розробленої ефективної системи стратегічного управління, а існує лише орієнтація на розмиті цілі. Рівень стратегічного управління знаходиться на низькому рівні. В сучасних умовах його можна назвати задовільним, оскільки він забезпечує виживання господарств, проте для подальшого розвитку аграрного сектору та його розширеного відтворення керівництву підприємств необхідно головну увагу зосередити саме на стратегічному управлінні.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Зростання конкурентоспроможності сільгосппідприємств.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Збільшення рентабельності підприємств, надходжень до бюджету та рівня заробітної плати.

	соціальний вплив	Підвищення доходів населення, створення нових робочих місць.			
	екологічний вплив	Збільшення екологічності ведення господарства за рахунок використання нових технологій.			
8.	Основні заходи проекту	• проведення ярмаркових заходів, фестивалів; • підтримка участі у міжнародних заходах місцевих виробників з метою розширення ринків реалізації продукції; • налагодження співпраці сільгоспвиробників з торговельними мережами, перспективними ринками збуту та переробниками агропродукції, оптовими ринками; • надання інформаційно-консультативної допомоги сільгосп підприємствам з питань маркетингу сільгосп продукції.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	600,0	600,0	600,0	1 800,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	200,0	200,0	200,0	600,0
	приватні інвестори	200,0	200,0	200,0	600,0
	Міжнародна допомога	200,0	200,0	200,0	600,0

1.	Назва проекту	3.8. Розвиток фермерства.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	3.2.2. Підтримка розвитку фермерства та малих сільгоспвиробників.
3.	Мета та завдання проекту	Підвищення ефективності ведення господарства середніми та малими сільгоспвиробниками. Створення нових фермерських та сімейних фермерських господарств. Підвищення фінансової спроможності малих та середніх сільгоспвиробників.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Малі та середні суб'єкти виробничої діяльності в агропромисловому комплексі області усіх форм власності, сільськогосподарські дорадчі служби, кооперативи та фермерські асоціації.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Більшість малих та середніх сільгоспвиробників, а також ініціативних громадян, які вирішили зайнятися сільським господарством, не мають достатнього досвіду та ресурсів для повноцінного та ефективного функціонування їх бізнесу. Проект покликаний підвищити спроможність існуючих господарств, заохотити та підтримати створення нових.
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	Питома вага валової сільськогосподарської продукції області, виробленої фермерськими господарствами, становить 10 %.

	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Підвищення рентабельності підприємств, надходжень до бюджету та рівня заробітної плати.			
	соціальний вплив	Підвищення доходів населення, створення нових робочих місць.			
	екологічний вплив	Немає впливу на екологію.			
8.	Основні заходи проєкту	• фінансова підтримка розвитку фермерських господарств; • інформаційно-консультаційна підтримка фермерських господарств; • підтримка молодих фермерів та сімейних фермерських господарств; • популяризація використання успішних практик розвитку фермерства; • надання інформаційно-консультаційних послуг з питань створення та діяльності фермерських господарств; • залучення наукового потенціалу для інформаційної та організаційної підтримки фермерства.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	7 100,0	7 100,0	7 100,0	21 300,0
	у т.ч. державний бюджет	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
	місцевий бюджет	100,0	100,0	100,0	300,0
	приватні інвестори	1000,0	1000,0	1000,0	3 000,0
	міжнародна допомога	1000,0	1000,0	1000,0	3 000,0

1.	Назва проєкту	3.9. Розвиток сільськогосподарського дорадництва.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.2.3. Розбудова системи сільськогосподарського дорадництва.
3.	Мета та завдання проєкту	Надання консультативного супроводу з питань ведення бізнесу для малих та середніх виробників, особистих селянських господарств. Реалізація ініціатив з розвитку підприємницької діяльності у сільській місцевості. Організація навчання сільгоспвиробників для підвищення ефективності ведення аграрного бізнесу.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Суб'єкти виробничої діяльності в агропромисловому комплексі області усіх форм власності, сільські території.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На сучасному ринку конкурентоспроможність підприємців значною мірою залежить від їх знань та навичок. Саме тому успішні компанії приділяють значну увагу розвитку компетенції своїх працівників. Для того, щоб підвищити

		продуктивність та збільшити дохід, регіональні виробники сільськогосподарської продукції потребують спеціальних технічних навичок та навчання менеджменту, окрім інших послуг щодо агропромислового розвитку. Розбудова спроможності та технічна допомога за ринковими умовами є часто недоступною для малих та середніх товаровиробників через недостатність часу, технічні та фінансові проблеми. Навчальний план має базуватися на виявлених потребах сектору та містити питання, актуальні для сільськогосподарських виробників. Залежно від виявлених потреб, мають бути створені тренінгові модулі за певними темами: створення кооперативів, асоціацій виробників, пошук нових технологій та сільськогосподарських продуктів, які мають ринки збуту. Окрім навчальних потреб, також мають бути враховані вимоги щодо технічної допомоги, надання консультацій з реєстрації, отримання дозволів, подання запитів на фінансування.			
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Дорадчими послугами охоплено 10 % фермерських господарств.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Підвищення рентабельності господарств, надходжень до бюджету та рівня заробітної плати.			
	соціальний вплив	Підвищення доходів населення, створення нових робочих місць.			
	екологічний вплив	Не має екологічного впливу.			
8.	Основні заходи проєкту	• підготовка та здійснення аналізу потреб у навчанні/послугах (розробка методології, дослідження, аналіз, звіт); • розробка планів тематичного навчання суб'єктів аграрного бізнесу; • проведення процедури вибору надавачів послуг; • підготовка та проведення рекламних заходів, спрямованих на підвищення зацікавленості малих та середніх товаровиробників взяти участь у тренінгах; • організація тренінгів / надання послуг, оцінювання та підготовка звіту.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	1 850,0	1 850,0	1 850,0	5 550,0
	у т.ч. державний бюджет	250,0	250,0	250,0	750,0
	місцевий бюджет	100,0	100,0	100,0	300,0
	приватні інвестори	500,0	500,0	500,0	1 500,0
	міжнародна допомога	1000,0	1000,0	1000,0	3 000,0

1.	Назва проєкту	3.10. Підтримка сільськогосподарської кооперації. розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.2.4. Розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації.
3.	Мета та завдання проєкту	Створення умов для перероблення та збуту сільськогосподарської продукції, розбудови виробничої та соціальної інфраструктури у сільській місцевості. Збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції. Створення нових робочих місць. Підвищення рівня доходів сільського населення.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Суб'єкти виробничої діяльності в агропромисловому комплексі області усіх форм власності, сільські території.
6.	Описпроблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, як правило, є кооперативами «одного села», мають слабку матеріальну та фінансову базу, що викликає певні сумніви у їх здатності до швидкого саморозвитку. Досвід розвитку СОКів свідчить, що однією з причин, яка перешкоджає їх створенню, є те, що на початку діяльності у них не вистачає коштів на покриття витрат із створення та адміністрування. Закупівля обладнання для кооперативів дозволить швидшими темпами пройти процес становлення та перейти до сталого розвитку.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Створення нових сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Підвищення рентабельності господарств, надходжень до бюджету та рівня заробітної плати.
	соціальний вплив	Підвищення доходів населення, створення нових робочих місць.
	екологічний вплив	Збільшення екологічності ведення господарства за рахунок використання нових технологій.
8.	Основні заходи проєкту	• навчання шляхом проведення семінарів та тренінгів для підвищення поінформованості сільського населення про переваги сільськогосподарської кооперації та заохочення до об'єднання в сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи; • проведення дорадчо-консультативної роботи з членами кооперативів; • надання фінансової підтримки кооперативам для створення матеріально-технічної бази; • вивчення, узагальнення, розповсюдження позитивного досвіду.
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки.

10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	3 500,0	3 500,0	3 500,0	10 500,0
	у т.ч. державний бюджет	1000,0	1000,0	1000,0	3 000,0
	місцевий бюджет	1000,0	1000,0	1000,0	3 000,0
	приватні інвестори	500,0	500,0	500,0	1 500,0
	міжнародна допомога	1000,0	1000,0	1000,0	3 000,0

Технічні завдання Напряму 3.3. Розвиток високотехнологічного промислового виробництва.

1.	Назва проекту	3.11. Впровадження інноваційної моделі розвитку економіки Чернігівської області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	3.3.2. Створення умов для використання новітніх технологій та запровадження інновацій.
3.	Мета та завдання проекту	Активізація інноваційної діяльності шляхом відтворення, розвитку і використання науково-технічного потенціалу, прискореного технічного та технологічного оновлення виробництва для забезпечення стабільного економічного зростання. Стимулювання та заохочення інноваційної діяльності, популяризації та просування на ринок інноваційних розробок.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Науковці, винахідники, підприємці.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Недостатній рівень взаємодії стейкхолдерів інноваційного процесу «освіта–наука–виробництво».
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	Диверсифікація промислового виробництва. Розвиток високотехнологічних виробництв.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Збільшення питомої ваги інноваційно-активних підприємств. Збільшення обсягів реалізації інноваційної продукції.
	соціальний вплив	Створення нових робочих місць. Залучення молоді до інноваційних процесів.
	екологічний вплив	Комплексне використання ресурсів. Впровадження маловідходних, екологічно чистих, енергозберігаючих технологій.
8.	Основні заходи проекту	• проведення конкурсу «Краща інноваційна розробка»; • розповсюдження серед бізнесових кіл інноваційних розробок – конкурсних робіт; • сприяння впровадження інноваційних розробок у виробництво; • оптимізація роботи ланцюгів «освіта–наука–

		виробництво».			
9.	Період реалізації проекту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис.грн:	2021рік	2022рік	2023рік	Усього
	Всього	100,0	100,0	100,0	300,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	100,0	100,0	100,0	300,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

1.	Назва проекту	3.12. Підтримка місцевих товаровиробників.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	3.3.3. Сприяння просуванню продукції товаровиробників області на внутрішньому та зовнішньому ринках.
3.	Мета та завдання проекту	Сприяння виробництву високоякісних та конкурентоспроможних товарів (продукції) місцевого виробництва та їх популяризація. Підтримка ініціатив і зусиль місцевих товаровиробників щодо покращання якості продукції.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Суб'єкти малого і середнього підприємництва, які зареєстровані та займаються виробництвом товарів (продукції) на території Чернігівської області. Підприємства – резиденти України, які зареєстровані і здійснюють діяльність в Чернігівській області. Об'єкти, підпорядковані суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сфері роздрібною торгівлі Чернігівської області (крім м. Чернігова).
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Звуження ринків збуту продукції (товарів) місцевого виробництва та зменшення їх присутності у сфері роздрібною торгівлі області. Низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва у більшості місцевих товаровиробників.
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	поширено досвід підприємств, які виробляють якісну продукцію; розроблено, впроваджено на підприємствах області системи управління якістю, управління безпечністю харчових продуктів; покращено імідж місцевих товаровиробників; зростання обороту роздрібною торгівлі по області.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	розвиток конкурентного середовища; підвищення конкурентоздатності продукції і товарів місцевого виробництва; збільшення податкових надходжень до

		місцевих бюджетів; • підвищення відповідальності суб'єктів господарювання перед споживачами. Захист прав і інтересів споживачів; • забезпечення продовольчої безпеки області; • активізація подальшого сталого розвитку економічної сфери регіону.			
	соціальний вплив	• виробництво та популяризація високоякісних та конкурентоспроможних товарів (продукції) місцевого виробництва; • надання доступу до якісних місцевих товарів і продукції, насичення ними споживчого ринку області; • створення нових робочих місць; • забезпечення зайнятості населення, підвищення рівня його доходів і добробуту.			
	екологічний вплив	Відсутній.			
8.	Основні заходи проекту	• організація та проведення щорічного обласного конкурсу «Кращий товар Чернігівщини»; • здійснення часткового відшкодування витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях; • проведення семінарів (тренінгів) з питань дотримання санітарного законодавства безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, дотримання законодавства про захист прав споживачів тощо; • проведення у ЗМІ інформаційної кампанії з висвітлення переваг продукції місцевого виробництва, рівня якості та презентації нових видів товарів; • розроблення та виготовлення промоційної продукції про місцевих товаровиробників. інформаційно-консультаційна підтримка місцевих товаровиробників.			
9.	Період реалізації проекту	2021–2023 роки			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	740,0	740,0	740,0	2 220,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	740,0	740,0	740,0	2 220,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

Технічні завдання Напряму 3.4. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва

1.	Назва проєкту	3.13. Забезпечення діяльності Центру підтримки підприємництва, інновацій та стартапів Чернігівської області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.4.1. Підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого та середнього підприємництва.
3.	Мета та завдання проєкту	створення інноваційного середовища для продукування та реалізації креативних ідей та успішних стартапів; підвищення конкурентоспроможності МСП та підтримка підприємців шляхом передачі відповідних знань і навичок; сприяння активізації розвитку малого та середнього підприємництва в Чернігівській області; поглиблення міжобласного співробітництва у сфері малого та середнього бізнесу.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення та суб'єкти підприємницької діяльності Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Недостатньо розвинута інфраструктура підтримки підприємництва. Низький рівень послуг та їх спектр, що надаються суб'єктами інфраструктури підтримки МСП для бізнесу та осіб, які бажають розпочати власну справу. Слабка координація взаємодії між елементами інфраструктури підтримки бізнесу.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Поширено інформацію про започаткування та ведення бізнесу, успішні бізнес-практики. Розроблено бізнес-плани, впроваджено інвестиційні проєкти, стартапи тощо. Покращено умови для міжрегіонального та міжнародного співробітництва у сфері малого бізнесу. Розвинуте бізнес-середовище.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Збільшено кількість юридичних та фізичних осіб підприємців. Збільшено обсяги реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) малим та середнім бізнесом. Забезпечено додаткові надходження у місцевий бюджет.
	соціальний вплив	Надана допомога особам, які мають бажання розпочати власну справу та підприємцям-початківцям, в тому числі молоді, демобілізованим із зони АТО, ООС та ВПО, маломобільним групам населення тощо.
	екологічний вплив	Проєкт є нешкідливим для довкілля.
8.	Основні заходи проєкту	функціонування бізнес-акселератора, інноваційної лабораторії майстерні, коворкінг-

		зони; • надання інформаційно-консультативних послуг з питань організації та ведення підприємницької діяльності; • надання допомоги підприємцям-початківцям по розробці і впровадженню інноваційних проєктів та стартапів; • інформування про можливості залучення кредитних та інвестиційних ресурсів, допомога в підготовці необхідних документів; • відстеження та інформування підприємців про програми розвитку бізнесу, організацій-донорів тощо; • проведення спеціалізованих семінарів, тренінгів, зустрічей; • підтримка участі у всеукраїнських та міжнародних конкурсах стартапів; • пошук бізнес-партнерів. • створення Офісу сприяння залученню грантів			
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	1 000,0	1 500,0	2 000,0	4 500,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет				
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	1000,0	1 500,0	2 000,0	4 500,0

1.	Назва проєкту	3.14. Фінансово-кредитні інструменти розвитку бізнесу.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.4.2. Розширення доступу бізнесу до фінансово-кредитних ресурсів.
3.	Мета та завдання проєкту	Функціонування в регіоні стабільної і гнучкої системи фінансово-кредитної підтримки.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Суб'єкти підприємницької діяльності Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Обмеженість фінансових ресурсів для реалізації бізнес-ідей, обтяжливі кредитні ставки банківських установ для МСП, що ускладнює подальший розвиток підприємництва та виробництва нових продуктів (товарів, послуг).
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Запроваджено ефективні, фінансово-кредитні механізми для підтримки МСП. Збільшено обсяги наданої фінансово-кредитної підтримки суб'єктам малого та середнього підприємництва. Створено нові робочі місця.

	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Збільшено кількість суб'єктів малого і середнього підприємництва, створено додаткові робочі місця, зменшено кількість безробітних. Збільшено надходження до бюджетів всіх рівнів.			
	соціальний вплив	Залучено до підприємницької діяльності вразливі категорії населення.			
	екологічний вплив	Пріоритетна підтримка бізнес-проєктів, стартапів, ідея яких полягає у розробці або впровадженні технологій, що скорочують шкідливий вплив на клімат і зменшують витрати енергії.			
8.	Основні заходи проєкту	розширення кредитного портфелю Державної організації «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області»; оголошення про проведення конкурсу на отримання фінансово-кредитної підтримки; надання фінансово-кредитної підтримки МСП, відібраним за результатами конкурсу; реалізація додаткових механізмів фінансово-кредитної підтримки МСП, зокрема надання кредитних гарантій; підвищення поінформованості суб'єктів підприємництва про можливості використання фінансових інструментів, що пропонують фінансово-кредитні установи.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0

1.	Назва проєкту	3.15. Створення хабу соціального партнерства та підприємництва, як елемента інфраструктури підтримки та розвитку молодіжної сфери.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.4.3. Інформаційно-консультаційна допомога, розвиток інфраструктури підтримки МСП та забезпечення надання якісних публічних послуг.
3.	Мета та завдання проєкту	Створення сучасної, доступної платформи для організації інноваційного та підприємницького підходу до вирішення соціальних проблем Чернігівщини, підвищення ділової активності молоді, а також розвитку соціального діалогу. Завдання: створення хабу соціального партнерства та підприємництва; створення умов для розвитку та реалізації підприємницьких ідей громади Чернігівської

		області; • створення та/або імплементація апробованих практик вирішення соціальних проблем регіону через навчання соціальному підприємництву представників громади регіону; • створення осередку банку соціальних ідей та пошуку можливостей для стартапів соціального підприємництва та коворкінгу; • створення умов для: навчання і профорієнтації молоді, перепрофілювання та переорієнтації трудових кадрів; відкритого конструктивного діалогу бізнесу, органів місцевого самоврядування та молоді; • підтримка громадянських ініціатив населення, у т.ч. молоді, молодіжних та дитячих громадських організацій; • розвиток молодіжної інфраструктури.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Випускники навчальних закладів, самозайнята молодь, організації громадянського суспільства, органи місцевого самоврядування, об'єднані територіальні громади.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Молодь – це динамічна частина суспільства, яка має високий підприємницький потенціал, новаторське та економічне мислення, а також високу техніко-технологічну культуру. Саме молодь здатна генерувати нові ідеї, максимально ефективно брати участь в економічному житті свого регіону та країни, швидко сприймаючи все нове та не боючись брати на себе ризики. Це призводить до необхідності перегляду соціальної ролі молоді та викликає потребу в створенні системи, що дозволить формувати та розвивати освічених та висококваліфікованих підприємців. Окрім можливостей реалізувати себе у підприємстві, отримати незалежність та стати самостійними, важливим мотивом для молоді є потреба в суспільно корисній діяльності. Об'єднати ці фактори може саме соціальне підприємство.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• створено хаб соціального партнерства та підприємництва та облаштовано приміщення коворкінгу та конференц-зон; • створено сучасний, комфортний, доступний простір з освітньо-інформаційним наповненням на базі комунальної установи «Чернігівський обласний молодіжний центр» Чернігівської обласної ради; • розроблено освітньо-інформаційну Програму, спрямовану на досягнення позитивних змін у громаді;

		• сформовано команду менторів з відповідним кваліфікаційним рівнем.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Підсилено економічну та інституційну спроможність регіону через розвиток молодіжного підприємництва, посилення трудового потенціалу, залучення додаткових ресурсів від проєктної діяльності. В подальшому кадрову та ресурсну діяльність хабу буде забезпечено комунальною установою «Чернігівський обласний молодіжний центр» Чернігівської обласної ради.
	соціальний вплив	Створення хабу дасть поштовх для посилення системи взаємозв'язків між представниками найманих працівників, роботодавцями та їх об'єднаннями, державою шляхом взаємних консультацій, переговорів на взаємоузгоджених принципах з метою дотримання прав та інтересів всіх сторін. Створення хабу є соціальною інновацією – це нові підходи до вирішення соціальних проблем чи реалізації ідей, які є більш ефективними, результативними, сталими. Прикладом такого підходу є навчання, підтримка та розвиток соціального підприємництва. Також це сприятиме активізації громадянського суспільства та підвищенню громадянської свідомості через різні форми демократії участі; підвищенню компетенцій ОГС через всеукраїнські та міжнародні платформи; впровадженню міжнародних успішних практик; залученню зовнішніх інвестицій у громадський сектор.
	екологічний вплив	Проєкт є нешкідливим для довкілля.
8.	Основні заходи проєкту	• проведення ремонтно-реставраційних робіт, орієнтованих на створення хабу соціального партнерства та підприємництва; • облаштування приміщень коворкінгу та конференц-зон; • організація роботи ресурсного сервісу на базі хабу; • проведення сесій, навчання та консультацій щодо здійснення господарської діяльності, юридичного, бухгалтерського, адміністративного супроводу суб'єктів підприємництва, у тому числі соціального; • створення банку соціальних ідей; • залучення молоді, суб'єктів соціально-орієнтованого бізнесу до вирішення соціальних проблем у суспільстві; • проведення навчальних профорієнтаційних заходів для молоді, а також заходи з перепрофілювання та переорієнтації трудових кадрів; • створення Лабораторії демократичних перетворень: придбання оргтехніки та мультимедійного та звукового обладнання для

		реалізації освітньо-інформаційної Програми (роботи сесійних груп, освітніх модулів, тощо з охопленням не менше ніж 40 осіб одночасно); • придбання меблів для проведення семінарів, тренінгів, конференцій; • розробка, виготовлення методичних та інформаційних роздаткових матеріалів для забезпечення ними учасників освітньо-інформаційної Програми; • підготовка та навчання менторів відповідного кваліфікаційного рівня; • розробка освітньо-інформаційної Програми з освітніх модулів, в основу якої покладено «Цілі сталого розвитку», «Декларація ООН з освіти та виховання в області прав людини», хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини; • організація та проведення тренінгів, інформаційних зустрічей, а також виїзних семінарів у рамках реалізації освітньо-інформаційної Програми; • організація консультативного та менторського супроводу для ОГС та ініціативних груп ОТГ.			
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	20 316,0	700,0	700,0	20 716,0
	у т.ч. державний бюджет	19 005,0			19 005,0
	місцевий бюджет	2 111,0			2 111,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	200,0	700,0	700,0	1 600,0

1.	Назва проєкту	3.16. Підвищення інституційної спроможності Агенції регіонального розвитку Чернігівської області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.4.3. Інформаційно-консультаційна допомога, розвиток інфраструктури підтримки МСП та забезпечення надання якісних публічних послуг.
3.	Мета та завдання проєкту	Реалізація в області державної регіональної політики, об'єднання зусиль мешканців, влади та бізнесу для вирішення ключових питань, в тому числі розвитку МСП.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення та суб'єкти підприємницької діяльності Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Проблемою є недостатньо розвинута інфраструктура об'єктів підтримки підприємництва та не в повній мірі налагоджена комунікація між органами влади, бізнесом, науково-освітніми установами та громадянським

		суспільством.			
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Збільшено кількість реалізованих проєктів регіонального розвитку. Збільшено кількість проведених заходів для МСП.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Створено нові робочі місця. Збільшено обсяги прямих іноземних та капітальних інвестицій. Забезпечено додаткові надходження у місцевий бюджет.			
	соціальний вплив	Забезпечено залучення населення до підприємницької діяльності, реалізації проєктів регіонального розвитку.			
	екологічний вплив	Проєкт є нешкідливим для довкілля.			
8.	Основні заходи проєкту	• ініціювання та розробка проєктів регіонального розвитку, в тому числі для підтримки МСП; • допомога об'єднаним територіальним громадам в розробці стратегічних документів; • пошук донорів для реалізації проєктів регіонального та місцевого розвитку; • пошук та демонстрація інвестиційних можливостей регіону; • підтримка у налагодженні стосунків між інвесторами та органами місцевої влади; • сприяння налагодженню зв'язків між наукою та бізнесом; • ініціювання створення міжпідприємницьких утворень (кластерів, індустріальних парків, промислово-технологічних зон тощо) та розвитку кооперації; • сприяння просуванню місцевих та регіональних підприємств на внутрішньому та зовнішніх ринках.			
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	2 500,0	3 500,0	5 000,0	11 000,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	1000,0	1 500,0	2 000,0	4 500,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	1500,0	2 000,0	3 000,0	6 500,0

1.	Назва проєкту	3.17. Інформаційно-консультаційна підтримка суб'єктів підприємництва та осіб, що бажають відкрити власну справу.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.4.3. Інформаційно-консультаційна допомога, розвиток інфраструктури підтримки МСП та забезпечення надання якісних публічних послуг.
3.	Мета та завдання проєкту	Реалізація різноманітних освітніх програм для суб'єктів підприємництва та осіб, що бажають відкрити власну справу. Підвищення рівня фінансової грамотності.

4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.			
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Суб'єкти підприємницької діяльності та особи, що бажають розпочати власну справу.			
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Недостатній рівень знань серед підприємців з питань сучасних методів та форм організації господарювання.			
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Підвищено обізнаність суб'єктів підприємництва та осіб, бажаючих відкрити власну справу в питаннях ведення господарської діяльності, правової основи підприємництва, маркетингових досліджень, фінансів, бізнес-планування тощо. Проведені освітні заходи для підприємців та осіб, що бажають розпочати власну справу.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Збільшено кількість бажаючих відкрити чи розширити власну справу. Збільшено доходи місцевих бюджетів.			
	соціальний вплив	Залучено до підприємницької діяльності малозахищені верстви населення.			
	екологічний вплив	Проєкт є нешкідливим для довкілля.			
8.	Основні заходи проєкту	інформаційно-консультативна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва та об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва, у т.ч. систематичне висвітлення актуальної інформації для підприємців області в мережі Інтернет; надання інформаційно-консультативної допомоги, зокрема, проведення тренінгів, семінарів, консультацій для сільського населення з метою стимулювання залучення до започаткування власної справи на селі; організація через інфраструктуру підтримки малого і середнього підприємництва навчальних курсів, тренінгів, семінарів щодо покращення фінансової грамотності суб'єктів малого і середнього підприємництва, в тому числі з метою сприяння їх доступу до фінансування, допомозі у започаткуванні та управлінні бізнесом, складанні бізнес-планів тощо; створення системи дистанційної освіти на основі Інтернет-технологій для підтримки всіх зацікавлених сторін в освіті та наставництві Чернігівської області та з метою масштабування проєктних практик в інші регіони України; впровадження нових методів навчання протягом усього життя та механізмів забезпечення якості освіти, що надаються у сфері підприємництва та бізнесу в громадах Чернігівщини.			
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього

Всього	1 100,0	1 300,0	1 500,0	3 900,0
у т.ч. державний бюджет				
місцевий бюджет	300,0	400,0	500,0	1 200,0
приватні інвестори				
міжнародна допомога	800,0	900,0	1 000,0	2 700,0

1.	Назва проєкту	3.18. Розвиток мережі Центрів підтримки підприємництва на базі ЦНАПів області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.4.3. Інформаційно-консультаційна допомога, розвиток інфраструктури підтримки МСП та забезпечення надання якісних публічних послуг.
3.	Мета та завдання проєкту	Розвиток інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення та суб'єкти підприємницької діяльності Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Недостатньо розвинута інфраструктура підтримки підприємництва. Низький рівень послуг та їх спектр, що надаються об'єктами інфраструктури підтримки МСП для бізнесу та осіб, які бажають розпочати власну справу. Слабка координація взаємодії між елементами інфраструктури підтримки бізнесу.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Центрами підтримки підприємництва забезпечено надання базового рівня безкоштовної, інформаційної та консультативної підтримки бізнесу та особам, які бажають розпочати власну справу. Центрами підтримки підприємництва локалізовано та використано інструменти державного інфо-сервісу Start Business Challenge з покроковими інструкціями та детальною інформацією про дозвільні документи, які необхідні для започаткування різних видів бізнесу.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Розширено спектр послуг. Збільшено кількість юридичних та фізичних осіб підприємців. Збільшено обсяги реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) малим та середнім бізнесом. Забезпечено додаткові надходження у місцевий бюджет.
	соціальний вплив	Підвищено рівень обізнаності щодо започаткування та ведення власної справи. Задоволено індивідуальні потреби отримувачів послуг.
	екологічний вплив	Проєкт є нешкідливим для довкілля.
8	Основні заходи проєкту	організація роботи Центрів підтримки підприємництва на базі ЦНАП області; забезпечення координації діяльності ЦПП з

		іншими об'єктами інфраструктури підтримки підприємництва; • надання інформаційно-консультативної, менторської підтримки; • проведення моніторингу інфраструктури підтримки підприємництва області та спектру їх послуг; • актуалізація бази об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва та переліку послуг, які надаються ними для суб'єктів МСП, та розміщення у відкритому доступі.			
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	1 000,0	1 200,0	1 400,0	3 600,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	500,0	600,0	700,0	1 800,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	500,0	600,0	700,0	1 800,0

1.	Назва проєкту	3.19. Належний ЦНАП.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.4.3. Інформаційно-консультаційна допомога, розвиток інфраструктури підтримки МСП та забезпечення надання якісних публічних послуг.
3.	Мета та завдання проєкту	Підвищення якості надання адміністративних послуг.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Одним із критеріїв успіху реформи децентралізації є надання якісних адміністративних послуг, наближення їх до мешканців громад та створення прозорої та сервісно-орієнтованої системи надання адміністративних послуг. Змінюється формат діяльності мережі ЦНАПів, постійно збільшується перелік послуг, які надаються через ЦНАП, чисельність персоналу, площа приміщень, а також кількість органів місцевого самоврядування, які створюють власні ЦНАПи. З метою надання якісних послуг необхідне розширення мережі ЦНАПів в області, створення відкритого простору, зонування приміщень та безперешкодного доступу для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Створено нові та модернізовано вже діючі ЦНАПи. Оновлено матеріально-технічне забезпечення ЦНАПів. Покращено якість та стандарти надання адміністративних послуг.

	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Збільшено кількість послуг, підвищено продуктивність праці адміністраторів ЦНАПів. Забезпечено надходження за надання платних адміністративних послуг до місцевих бюджетів.			
	соціальний вплив	Створено нові робочі місця. Створено сприятливі умов для доступу до приміщень осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення.			
	екологічний вплив	Проєкт є нешкідливим для довкілля.			
8.	Основні заходи проєкту	розробка проєктно-кошторисної документації, архітектурно-дизайнерських рішень інтер'єру та оздоблення приміщень ЦНАП; будівництво приміщень під нові ЦНАП та модернізація існуючих (виконання робіт з ремонту приміщень, включаючи роботи зі створення сприятливих умов для доступу до приміщень людей з обмеженими фізичними можливостями) в органах місцевого самоврядування; матеріально-технічне забезпечення, у т.ч. придбання меблів, оргтехніки та програмного забезпечення; створення філій та віддалених робочих місць ЦНАП; навчання адміністраторів та спеціалістів громади.			
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	20 000,0	20 000,0	20 000,0	60 000,0
	у т. ч. державний бюджет	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
	місцевий бюджет	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0

Технічні завдання Напряму 3.5. Підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів області

1.	Назва проєкту	3.20. Створення сучасних конкурентоспроможних туристичних продуктів та послуг.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.5.1. Формування позитивного іміджу області як регіону, привабливого для туризму.
3.	Мета та завдання проєкту	Формування стійкого позитивного туристичного іміджу регіону на внутрішньому та зовнішньому ринку туристичних послуг через створення на території області сучасного конкурентоспроможного туристичного продукту.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.

5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області, туристи з інших регіонів України та іноземні туристи, представники туристичного бізнесу, заклади сфери обслуговування, заклади культури та дозвілля, фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Чернігівська область з її неповторними краєвидами, унікальними архітектурними комплексами, всесвітньо відомими пам'ятками, самобутніми народними звичаями та традиціями, багатою культурною спадщиною має всі умови для розвитку туристичної індустрії. Однак загальний рівень інформаційно-рекламного забезпечення регіону на внутрішньому і на зовнішньому ринках не відповідає її потужному туристично-рекреаційному потенціалу.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• створення сучасного конкурентоспроможного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби населення; • підвищення туристичного іміджу регіону на внутрішньому та зовнішньому ринках туристичних та рекреаційних послуг; • покращення надання сучасних інформаційних послуг для туристів, які подорожують Чернігівською областю; • створення нових робочих місць, зростання добробуту та зайнятості населення; • залучення до подорожей людей з інвалідністю; • створення належних умов для розвитку туристичної сфери та суміжних галузей економіки.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Нині кожен турист, який відвідує Чернігівську область, витрачає на свої потреби, в середньому, 50-150 дол. США. За рахунок збільшення кількості туристів та екскурсантів області на 20-30 % та часу їх перебування на території області збільшаться надходження до місцевих бюджетів, виникне необхідність у створенні нових робочих місць, що призведе до загального зростання добробуту та зайнятості населення.
	соціальний вплив	Реалізація проєкту сприятиме створенню нових робочих місць, зниженню рівня безробіття, залученню до подорожей людей з інвалідністю та соціально незахищених категорій населення.
	екологічний вплив	Реалізація проєкту не несе за собою негативного впливу на навколишнє природне середовище. Створення сучасного конкурентоспроможного туристичного продукту з урахуванням місцевої автентики та традицій сприятиме формуванню екологічно-орієнтованого мислення відпочиваючих.

8.	Основні заходи проєкту	• створення обласного центру розвитку туризму та промоції туристичного потенціалу області на внутрішньому та зовнішньому ринку туристичних послуг; • створення сучасного аудіогіду Чернігівщиною українською, англійською та російською мовами з адаптацією під потреби людей з інвалідністю; • організація та проведення інформаційних та промотурів для тревел-блогерів, ЗМІ, туристичних операторів та туристичних агенцій; • поширення інформації про туристично-рекреаційний потенціал регіону (розміщення інформації на офіційних веб-сайтах державних установ, місцевих та всеукраїнських ЗМІ, туристичних сайтах, соцмережах, участь у міжнародних та українських виставкових заходах тощо); • виготовлення сучасної інформаційно-презентаційної продукції (сучасний мобільний виставковий стенд, проморолики, друкована та сувенірна автентична продукція тощо); • організація та проведення Міжрегіонального туристичного форуму; • залучення потенційних інвесторів для розвитку туристичної галузі.			
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн.:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	5 100,0	3 600,0	2 900,0	11 600,0
	у т.ч. державний бюджет	3 600,0	2 000,0	1 200,0	6 800,0
	місцевий бюджет	1000,0	1 200,0	1 100,0	3 300,0
	приватні інвестори	100,0	100,0	100,0	300,0
	міжнародна допомога	400,0	300,0	500,0	1 200,0

1.	Назва проєкту	3.21. Розвиток туристично-рекреаційного потенціалу області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.5.2. Розвиток рекреаційної інфраструктури та підвищення привабливості наявних об'єктів.
3.	Мета та завдання проєкту	Створення належних умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності з дотриманням вимог щодо охорони заповідних природних комплексів та об'єктів. Збереження історико-культурних цінностей та природної спадщини.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області, туристи з інших регіонів України та іноземні туристи, представники туристичного бізнесу, заклади сфери обслуговування, заклади культури та дозвілля, фізичні особи – суб'єкти підприємницької

		діяльності, органи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Недостатньо розвинена туристично-рекреаційна інфраструктура в регіоні не в змозі повністю забезпечити необхідні умови для надання рекреаційно-туристичних послуг і, відповідно, високої якості обслуговування рекреантів та туристів. Створення сучасних туристичних атракцій сприятиме комплексному відтворенню потреб населення та туристів в процесі реалізації їхніх особистих та суспільних рекреаційних потреб за допомогою надання різного роду рекреаційних послуг і духовних благ.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• розвиток туристично-рекреаційного потенціалу регіону; • покращення якості надання послуг та якості дозвілля для мешканців регіону та для туристів, які подорожують Чернігівською областю, шляхом створення додаткових зон відпочинку; • збільшення туристичних потоків; • збереження історико-культурних цінностей та природної спадщини; • забезпечення дотримання обов'язкових норм, правил, вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Створення додаткових та облаштування існуючих туристичних об'єктів, територій, місць відпочинку туристів, екскурсійних маршрутів сприятиме збільшенню кількості відвідуваності туристично-рекреаційних об'єктів регіону як місцевими жителями, так і туристами, що, в свою чергу, сприятиме зростанню надходжень до місцевих бюджетів за рахунок суб'єктів туристичної сфери та суміжних галузей економіки.
	соціальний вплив	Реалізація проєкту надасть можливість забезпечити доступність змістовного та різноманітного дозвілля для жителів регіону та туристів, підвищення якості життя населення та його задоволеності рівнем життя, сприятиме створенню нових робочих місць та зниженню рівня безробіття.
	екологічний вплив	Забезпечення територіальної цілісності природного комплексу, як природного містобудівного кордону, що створює психологічно і екологічно комфортний простір. Збереження та відтворення природних екосистем, рослинного і тваринного світу, садово-паркового середовища, лісопаркових угідь.
8.	Основні заходи проєкту	• створення нових туристичних атракцій; • будівництво та реконструкція туристично-рекреаційних об'єктів, територій; • облаштування туристичних об'єктів, територій, місць відпочинку туристів, екскурсійних

		маршрутів; • виготовлення та встановлення дорожньої навігації до туристичних об'єктів, інформаційних знаків; • створення та облаштування водних маршрутів.			
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн.:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	6 700,0	9 600,0	12 300,0	28 600,0
	у т.ч. державний бюджет	5 000,0	7 000,0	10 000,0	22 000,0
	місцевий бюджет	700,0	900,0	800,0	2 400,0
	приватні інвестори	1000,0	1500,0	1 500,0	4 000,0
	міжнародна допомога		200,0		200,0

1.	Назва проєкту	3.22. Створення мережі інтерактивних туристично-інформаційних центрів та пунктів.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.5.2. Розвиток рекреаційної інфраструктури та підвищення привабливості наявних об'єктів.
3.	Мета та завдання проєкту	Формування на території області якісної інформаційної системи позиціонування туристично-рекреаційного потенціалу Чернігівщини шляхом створення спеціалізованих інтерактивних центрів, основною функцією яких буде накопичення та розповсюдження якісної туристичної інформації про потенціал області та актуальні туристичні пропозиції.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області, туристи з інших регіонів України та іноземні туристи, представники туристичного бізнесу, заклади сфери обслуговування, заклади культури та дозвілля, фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, органи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Для більшості подорожуючих Чернігівщина – малозвіданий край. Область в основному асоціюється з обласним центром – Черніговом, з гетьманською столицею – Батурином, з Качанівкою (завдяки історичним серіалам), Голубими озерами та ще з декількома об'єктами. Однак на території області є велика кількість інших маловідомих історичних місць, пам'яток, природних об'єктів, інформація про які в Інтернет-просторі взагалі відсутня, що не дає можливості потенційному туристу запланувати відвідування тої чи іншої маловідомої дестинації регіону, відтак турист затримується в області максимум на одну добу. У свою чергу, слабо розвинена інформаційно-туристична інфраструктура призводить до того, що в майбутньому турист,

		який відвідав область, навряд чи повернеться та буде рекомендувати регіон друзям. А це впливає на загальний рівень відвідуваності регіону та рівень надходжень до місцевих бюджетів від господарської діяльності суб'єктів туристичної діяльності області. Подорожуючи Чернігівською областю, турист або екскурсант не завжди має змогу отримати повну інформацію про ту чи іншу дестинацію, як він відвідує. Певні інформаційні ресурси начебто є, але інформація, яка там надається, - або часткова, або недостатня, або взагалі застаріла та не відповідає дійсності. Створення інтерактивних просторів як елементів інноваційної інфраструктури туристичної індустрії надасть змогу туристам та іншим суб'єктам туристичної сфери, отримати повну, актуальну туристичну інформацію та консультативні послуги щодо туристичної діяльності у певній місцевості та за її межами.
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	• створення інтерактивних просторів, де турист може без допомоги консультанта самостійно отримати необхідну йому інформацію; • покращення умов надання інформації та консультації про туристичні можливості та ресурси місцевості; • приваблення у місцевість більшої кількості туристів та екскурсантів; • покращення конкурентних переваг місцевості через покращення інфраструктури, зокрема туристичної; • раціональне використання туристично-рекреаційних ресурсів місцевості; • систематизація планування, організування, моніторингу і контролю та регулювання туристичних та інформаційних потоків; • збільшення надходжень до місцевих бюджетів.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Реалізація проекту надасть змогу туристам та іншим суб'єктам туристичної сфери, отримати повну, актуальну туристичну інформацію та консультативні послуги щодо туристичної діяльності у певній місцевості та за її межами, що сприятиме збільшенню кількості туристів в регіоні, зростанню надходжень до місцевих бюджетів та формуванню позитивного іміджу регіону як регіону з розвинутою туристичною інфраструктурою.
	соціальний вплив	Створення нових робочих місць, зниження рівня безробіття та зростання загального добробуту населення.
	екологічний вплив	Проект не матиме негативного впливу на навколишнє природне середовище.
8.	Основні заходи проекту	• створення та облаштування мережі

		інтерактивних туристично-інформаційних центрів та пунктів; створення регіональної Інтернет-платформи з базою даних про туристичний потенціал Чернігівської області; придбання та встановлення сенсорних кіосків, у задалегідь визначених місцях та підключення їх до регіональної Інтернет-платформи з постійною технічною підтримкою; розробка мобільного додатку «Гід по Чернігівській області» (англійською та українською мовами) з підключенням до регіональної Інтернет-платформи; встановлення дорожньої навігації до створених туристично-інформаційних центрів та пунктів.			
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн.:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	4 580,0	3 500,0	2 300,0	10 380,00
	у т.ч. державний бюджет	3 700,0	2 600,0	1 300,0	7 600,0
	місцевий бюджет	600,0	600,0	800,0	2 000,0
	приватні інвестори	80,0	100,0	100,0	280,0
	міжнародна допомога	200,0	200,0	100,0	500,0

1.	Назва проєкту	3.23. Популяризація сільського зеленого, подієвого та активного видів туризму.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.5.3. Розвиток зеленого (екологічного), подієвого, активного та інших видів туризму, створення сучасних туристичних маршрутів та продуктів, а також центрів відпочинку.
3.	Мета та завдання проєкту	Створення позитивного іміджу області та окремих туристичних територій через розвиток сільського зеленого, подієвого та активного видів туризму на Чернігівщині.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення Чернігівської області, туристи з інших регіонів України та іноземні туристи, представники туристичного бізнесу, заклади сфери обслуговування, заклади культури та дозвілля, фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, органи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Сільський зелений, подієвий та активний види туризму на Чернігівщині залишаються недостатньо розрекламованими та популяризованими, що стримує збільшення чисельності внутрішніх та в'їзних туристів, а також диверсифікацію економіки регіону.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	підготовка якісних матеріалів для популяризації потенціалу сільського зеленого, подієвого та

		активного туризму в регіоні; • створення умов для розвитку підприємництва та самозайнятості у сфері зеленого туризму; • впровадження міжнародного та вітчизняного досвіду з розвитку сільського зеленого, подієвого та активного видів туризму; • популяризація фестивального руху в регіоні. • популяризація сільського зеленого туризму серед сільських жителів як джерела додаткового або основного прибутку та збільшення кількості садиб та еко-комплексів на селі; • впровадження кластерних моделей розвитку різних видів туристичної діяльності для спільного позиціонування туристичного потенціалу регіону; • відродження народних промислів та історико-культурної спадщини регіону.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Реалізація проекту сприятиме підвищенню ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу територій, збільшенню чисельності внутрішніх та в'їзних туристів, збільшенню доходів та зайнятості сільського населення, покращенню інфраструктури сільської місцевості, розширенню сфери надання туристичних послуг відповідної території, що сприятиме збільшенню надходжень до місцевих бюджетів.
	соціальний вплив	Реалізація проекту надасть можливість підвищити рівень обізнаності мешканців регіону щодо розвитку підприємництва та самозайнятості у сфері туризму, сприятиме зменшенню рівня безробіття населення, зокрема сільських жителів, шляхом популяризації сільського зеленого туризму як джерела додаткового або основного доходу, забезпечить зростання загального рівня добробуту населення регіону, сприятиме зменшенню відтоку сільської молоді в місто.
	екологічний вплив	Проект спрямований на підвищення рівня екологічної освіти представників органів місцевого самоврядування, туристичної сфери області та бажаючих займатися туристичною діяльністю, та на раціональне використання наявних природних ресурсів під час ведення підприємницької діяльності.
8.	Основні заходи проекту	• розробка і поширення тематичних інформаційних матеріалів; • організація та проведення навчань, семінарів з розвитку туризму для представників органів місцевого самоврядування, туристичної сфери області та бажаючим займатися туристичною діяльністю; • створення щорічного календаря туристичних подій та його позиціонування на внутрішньому і зовнішньому ринку туристичних послуг;

		• забезпечення туристичної складової під час проведення культурно-мистецьких заходів; • організація та проведення масових заходів туристичного спрямування, які сприятимуть залученню більшої кількості екскурсантів та туристів; • проведення промотурів для вивчення досягнень у галузі туризму як в Україні, так і за кордоном; • створення та оновлення електронного реєстру туристичних об'єктів та послуг, що надаються в регіоні; • промоція сільського зеленого, подієвого та активного видів туризму на Чернігівщині.			
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн.:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	330,0	350,0	355,0	1 035,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	130,0	150,0	155,0	435,0
	приватні інвестори	100,0	100,0	100,0	300,0
	міжнародна допомога	100,0	100,0	100,0	300,0

Технічні завдання до Програми 4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності

Технічні завдання Напряму 4.1. Нарощування виробництва якісної сільгоспсировини та розвиток її поглибленої переробки

1.	Назва проєкту	4.1. Регіональна кластеризація і кооперація агропромислового комплексу Чернігівської області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	4.1.1. Створення умов для нарощування виробництва сільгосппродукції та розбудова ланцюгів її переробки за схемою «від поля до столу».
3.	Мета та завдання проєкту	Об'єктивна необхідність розвитку конкурентоспроможного агропромислового виробництва Чернігівщини в умовах ринкових відносин вимагає принципово нових підходів до організації його ведення. Відповідно, постають наступні завдання: • запровадження механізмів ресурсного, технологічного та організаційного оновлення підприємств; • надання супроводу у залученні ними інвестицій; • захист інтересів регіональних агровиробників, побудова замкнутого циклу виробництва, переробки та реалізації продукції, • супровідна допомога у виході на зовнішні ринки, впровадження інновацій та розбудова виробничої

		інфраструктури. Вищенаведені завдання окреслюють ключову мету – активний розвиток інтеграційно-кластерних процесів у сфері агропромислового комплексу Чернігівської області. Відтак, процеси галузево-територіальної інтеграції та економічної кластеризації в агропромисловій сфері Чернігівщини є закономірним етапом та чинником об'єктивного розвитку регіональних ринкових систем. Вони є основою для активного формування нового типу економічних відносин між економічними суб'єктами, а також розвитку нових механізмів реалізації їх економічних інтересів. Ключова мета проекту – кластерна інтеграція сільськогосподарських підприємств Чернігівщини.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Суб'єкти виробничої діяльності в агропромисловому комплексі області усіх форм власності, сільські території. Малий та середній бізнес. Мешканці області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Процеси глобалізації, висока конкуренція на ринках аграрної продукції та сучасні досягнення науки змінили вектор розвитку економіки та організації АПК. Майбутнє формування виробничих структур направлено на підвищення конкурентоспроможності підприємств на основі інтеграції, розвитку виробничої кооперації та створення інноваційних економічних систем – агропромислових кластерів. Нині найбільш затребуваним інструментом агропромислової політики є кластерна стратегія, яка добре зарекомендувала себе в усьому світі та забезпечує високу рентабельність виробництва, підвищення конкурентоспроможності продукції, а значить, і розширення ринків збуту. Кластерний підхід стає одним з базових методів реалізації державної економічної політики. Це найбільш дієвий і відповідний ринковим механізмам інструмент підтримки регіонального агро-бізнесу в умовах глобальної конкуренції. Крім того, нарощування виробництва продуктів харчування, забезпечення їх високої якості є одним із важливих завдань як національної економіки загалом, так і регіональної зокрема. Крім того, серед багатьох глобальних проблем, особливе місце належить продовольчій. Суть розв'язання даної проблеми на рівні Чернігівської області полягає, насамперед, у створенні стійких систем сільськогосподарського виробництва на основі впровадження наукоємних технологій та кластерного підходу у сфері виробництва конкурентоспроможної аграрної продукції.

		Сільське господарство України в основному сконцентроване на рослинництві і є монокультурним – переважають олійні, зернові та технічні культури, що призводить не тільки до виснаження ґрунтів, а й негативно позначається на занятості у сільській місцевості. Вирощування нішевих культур давно стало одним із трендів сільського господарства в Україні, причому спробувати себе в ніші намагаються як і малі фермерські господарства, так і великі агрохолдинги. Привабливість цього сегменту ринку полягає у досить високій рентабельності, можливості диверсифікувати ризики виробництва та урізноманітнити сівозміну. Крім того, нішеве виробництво характеризується експортоорієнтованістю і здебільшого низьким рівнем конкуренції. Такі культури, за належної підтримки такої діяльності фермерів, могли б стати цікавим інструментом диверсифікації сільської економіки.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• розроблено та впроваджено перспективні інтеграційні кластерні програми, що ґрунтуються на диверсифікації виробництва агропродуктів області; • здійснено техніко-технологічне переоснащення підприємств агропромислового комплексу; • налагоджено комунікацію, співпрацю між виробниками агропродукції на рівні області та поза нею, впроваджено культуру відповідальності та кооперації у рамках реалізації інтеграційних кластерних програм регіонального масштабу; • розширено ринки збуту та створено власні реалізаційні мережі; • нарощено ділову активності виробників; • створено нові робочі місця; • підвищено рівень життя та умови праці сільського населення поряд з розвитком сільських територій; • виробництво якісних, безпечних продуктів харчування, що відповідають міжнародним харчовим стандартам.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Зростання рентабельності продукції та прибутковості підприємств, нарощування виробництва продукції з високою доданою вартістю, створення ланцюгів переробки та збуту ведуть до наповнення місцевих бюджетів.
	соціальний вплив	Підвищення доходів населення, створення нових робочих місць.
	екологічний вплив	Збільшення екологічності ведення виробничої діяльності.
8.	Основні заходи проєкту	• формування керівної групи по супроводу кластерних ініціатив на базі Агенції регіонального

		розвитку Чернігівської області; • розробка практичних методологічних та освітніх матеріалів щодо розвитку агрокластерів, який вміщає доцільність, механізм та особливості організації кластерів у агропромисловій галузі Чернігівщини;• створення електронної карти підприємств-учасників кластерів АПК, де виділено їх чисельність, географічне розташування, продукцію/сировину для збуту (по кожній з громад Чернігівщини на базі географічної концентрації);• удосконалення організаційно-технологічних аспектів виробництва з урахуванням сучасних підходів щодо зменшення витрат сукупної енергії та ресурсів у процесі виробництва сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки;• удосконалення системи стратегічного управління якістю виробництва сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, з охопленням усіх стадій життєвого циклу;• проведення низки навчальних сесій, програм по обміну практичним досвідом на базі успішно діючих суб'єктів для інтенсифікації співпраці та кооперації виробників агропродуктів;• постійний моніторинг та евалюація проблемних питань та пріоритетних інтересів ключових гравців кластерних ініціатив у галузі АПК області, дотримання методології реалізації інтеграційних програм, оцінка та обговорення реалізованих кейсів;• запровадження екологічних стандартів у виробництві;• стимулювання виробництва та переробки нішевих культур;• дорадча підтримка потенційних виробників нішевих культур у формуванні інвестиційних планів та програм;• консультування виробників нішевих культур щодо потреб ринку;• технологічне консультування виробників нішевих культур;• фінансова підтримка проектів з вирощування та переробки нішевих культур на конкурсних засадах (надання дотації на 1 га посівної площі нішевих культур);• підтримка об'єднань виробників нішевих культур;• надання допомоги у спільному брендуванні нішевих культур;• підтримка наукових досліджень щодо вирощування та переробки нішевих культур.

9.	Періодреалізації проєкту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовнийобсягфінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	6 000,0	6 000,0	6 000,0	18 000,0
	у т.ч. державний бюджет	3 000,0	3 000,0	3 000,0	9 000,0
	місцевий бюджет	300,0	300,0	300,0	900,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	2 700,0	2 700,0	2 700,0	8 100,0

1.	Назва проєкту	4.2. Підтримка органічного виробництва в Чернігівській області.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	4.1.2. Розвиток органічного землеробства та виробництва екологічно чистих продуктів харчування.
3.	Мета та завдання проєкту	Збільшення частки органічної продукції у загальному обсязі валової продукції сільського господарства області. Забезпечення населення продуктами харчування, що безпечні для здоров'я.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Суб'єкти виробничої діяльності в агропромисловому комплексі області усіх форм власності, сільські території.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Розвиток органічного виробництва є досить актуальним на сьогодні через низку явних екологічних, економічних та соціальних переваг, що притаманні цій сфері діяльності. Інтенсифікація сільського господарства, яка останнім часом відбувається в усьому світі, має негативний вплив не лише на навколишнє середовище, але і виснажує природні ресурси, без яких ведення агровиробництва неможливе. Тому органічне сільське господарство має екологічні переваги, сприяє скороченню викидів вуглекислого газу, закису азоту й метану, які сприяють глобальному потеплінню. Органічне сільське господарство має високий потенціал для забезпечення життєдіяльності сільського населення і пожвавлення роботи дрібних фермерських господарств. Разом зі зростанням органічного сектора зростатиме і працевлаштування місцевого населення, оскільки органічне землеробство менш механізоване і потребує, як правило, більше ручної праці. Як результат, органічне виробництво може стати ефективним інструментом збереження традиційних знань ведення господарства у кожному регіоні, а також зменшення міграції сільського населення до мегаполісів.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Зростання кількості виробників органічної продукції та її обсягів.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Заходи передбачені проєктом мають позитивний вплив на прибутковість підприємств.

	соціальний вплив	Підвищення доходів населення, створення нових робочих місць.			
	екологічний вплив	Збільшення екологічності ведення виробничої діяльності. Зменшення використання хімічних засобів при вирощуванні сільгоспсировини позитивно вплине на екологічний стан середовища.			
8.	Основні заходи проєкту	• фінансова підтримка органічного виробництва в Чернігівській області шляхом компенсації витрат на підтвердження відповідності виробництва органічної продукції (сировини); • запровадження екологічних методів ведення сільського господарства та виробництва екологічно чистого продовольства; • проведення для сільгоспвиробників семінарів, навчань з питань виробництва екологічно чистих продуктів та органічного землеробства.			
9.	Періодреалізації проєкту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовнийобсягфінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	250,0	250,0	250,0	750,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	250,0	250,0	250,0	750,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога				

Технічні завдання Напряму 4.2. Розвиток «зелених» технологій та біоекономіки

1.	Назва проєкту	4.3. Виробництво вітчизняних біопрепаратів для підвищення продуктивності сільського господарства.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	4.2.1. Підтримка розвитку інновацій у сфері «зелених технологій» та біоекономіки.
3.	Мета та завдання проєкту	Створення нового підприємства з виробництва вітчизняних біопрепаратів для підвищення продуктивності сільськогосподарських культур і тварин та захисту посівів і господарських споруд від шкодочинних гризунів.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Споживачем продукції є аграрні підприємства рослинницького і тваринницького напрямів в т.ч. товаровиробники та власники присадібних ділянок.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Тривале і постійно зростаюче застосування хімічних засобів захисту рослин призводить до забруднення навколишнього середовища, яке, за даними ВООЗ, є однією з найголовніших причин високої смертності у світі. Майже чверть

		населення планети помирає саме через погані екологічні умови: екологічні ризики зумовлюють виникнення понад 100 найнебезпечніших хвороб. Хімічні засоби захисту рослин можуть: • пригнічувати біологічну активність ґрунтів, знищувати корисні мікроорганізми та біози, а також знижувати загальну родючість; • забруднювати екосистему отруйними хімікатами, які призводять до загибелі корисних комах, птахів, тварин, риб; • впливати негативно через продукти харчування на стан здоров'я людини.			
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Створено міні-завод з виробництва вітчизняних біопрепаратів. Запропоновано випуск нових, більш технологічних форм мікробних препаратів. Навчено персонал для роботи з виробництва біопрепаратів.			
	бюджетна ефективність реалізації проєкту	Надходженні до бюджетів усіх рівнів у сумі близько 20,0 млн грн у перші 5 років функціонування проєкту.			
	соціальний вплив	Споживання сільськогосподарської продукції, виробленої за використання мікробних препаратів, є безпечним для здоров'я людини.			
	екологічний вплив	Мікробні біопрепарати не забруднюють довкілля, при їх використанні продукція рослинництва не містить пестицидних залишків. Після збору урожаю мікроорганізми продовжують функціонувати, завдяки чому відновлюється біологічний нормоценоз ґрунтів.			
8.	Основні заходи проєкту	• розроблення бізнес-плану проєкту; • проведення маркетингових досліджень біопрепаратів; • розроблення плану організації виробництва інноваційного продукції; • проведення аналізу потенційних ризиків; • створення міні-заводу з виробництва вітчизняних біопрепаратів; • підготовка персоналу для виробництва біопрепаратів.			
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	31 160,0	1 795,0	-	32 955,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет				
	приватні інвестори	31 160,0	1 795,0	-	32 955,0
	міжнародна допомога				

Технічні завдання Напряму 4.3. Розвиток інформаційних, інформаційно-комунікаційних технологій та їх впровадження у різних сферах життєдіяльності і виробництва

1. Назва проєкту	4.4. STEM-Коледж на базі ЧНТУ.
2. Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	4.3.1. Сприяння якісній підготовці фахівців ІТ-індустрії та поглиблення цифрової освіченості суспільства.
3. Мета та завдання проєкту	Метою даного проєкту виступає створення організаційного і навчального відокремленого структурного підрозділу на базі ЧНТУ (далі – коледж), метою діяльності якого виступатиме надання освітніх послуг з підготовки студентів на ґрунті концепції “STEM-освіти” та на базі повної загальної середньої освіти, базової середньої освіти. Крім того, до завдань підрозділу відноситимуться активізація наукових досліджень та розробка інноваційних технологій, форм і методів удосконалення вищої освіти. Ключові завдання: • забезпечення набуття студентами знань у галузі STEM-освіти, підготовка їх до професійної діяльності у сфері ІТ; • здійснення освітньої діяльності, яка включає навчальну, виховну, наукову, культурну, методичну та інші види діяльності; • відбір обдарованої, професійно спрямованої молоді для здобуття освітньо-кваліфікаційних рівнів «молодший спеціаліст» та «бакалавр» на базі університету; • виховання морально, психічно і фізично здорового покоління громадян, що володіють конкурентоспроможними професійними навичками та знаннями; • розвиток креативного потенціалу молоді; • іформування вступників і студентів про ситуацію, що панує на регіональному ринку праці; • просвітницька діяльність. Таким чином, STEM-Коледж послужить трампліном на шляху до спеціалізованої повної вищої освіти та потужним рушієм до розбудови освітньої інфраструктури регіональної галузі ІТ.
4. Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5. Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Діти середнього та старшого шкільного віку, студентська молодь, регіональна ІТ-спільнота, викладачі та науковці, представники підприємств, установ, організацій, які братимуть участь в навчально-виховному процесі.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Оскільки в Чернігівській області ІТ-галузь, в тому числі й освіта, обрані пріоритетом для розвитку, постає нагальне питання відбору та підготовки

		фахівців, що будуть задіяні на регіональному ринку праці. Дану проблему пропонується вирішити шляхом створення коледжу STEM-освіти при Чернігівському національному технологічному університеті. STEM-освіта – аббревіатура з англійської – Science, Technology, Engineering, Math, що в перекладі означає науку, технології, інженерію та математику як дисципліни вивчення - це послідовність курсів або програм навчання, яка готує молодь до успішного працевлаштування, до освіти після школи, вимагає різних і більш технічно складних навичок, зокрема із застосуванням математичних знань і наукових понять. Це програма, заснована на ідеї навчання дітей за чотирма профільними дисциплінами у міждисциплінарному та прикладному спрямуваннях.
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	• впровадження STEM-освіти дозволить змінити економіку регіону, зробити її більш інноваційною та конкурентоспроможною; • забезпечення кадровим потенціалом регіональних ІТ-компаній, їх динамічний ріст та подальший розвиток; • виховання якісно нового покоління дітей, що мають розвинені навички життя у світі, який надзвичайно швидко змінюється, вміють реагувати на ці зміни, критично мислити, бути загально розвиненою творчою особистістю. Діти, що будуть виховані за такою системою, беззаперечно стануть лідерами соціуму, легко адаптовуватимуться та знайдуть своє місце в професійному житті.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Оскільки інвестиції в людський капітал – найбільша цінність для конкурентоспроможного регіонального та національного розвитку в умовах глобальної економіки знань, пропонуваній проєкт має високу бюджетну ефективність.
	соціальний вплив	Проєкт дозволить реалізувати інтеграцію різних суспільних груп Чернігівщини до використання ІТ-технологій у своїй повсякденній діяльності, здійснювати вчасну профорієнтацію серед молоді, що не має доступу до опанування ІТ-навичками, інтенсифікувати суспільне обговорення можливих проєктів співпраці між освітніми установами різних рівнів, органами публічної влади та регіональним ІТ-кластером.
	екологічний вплив	Проєкт не передбачає ризиків чи екологічних загроз.
8.	Основні заходи проекту	• розробка концепції діяльності STEM-Коледжу та міждисциплінарної робочої групи з її впровадження; • розробка освітніх програм та курсів, базованих на концепції “STEM-освіти”; • організація забезпечення коледжу матеріально-

		технічною базою та освітніми матеріалами; • забезпечення участі в науково-виховному процесі представників підприємств, установ, організацій регіональної ІТ галузі; • проведення моніторингу та оцінки якості освітніх послуг коледжу; • можливість участі студентів у міжнародних стажуваннях, конкурсах та програмах, здобуття ними вичерпного корпусу практичних знань і навичок у ході навчання.			
9.	Період реалізації проекту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет				
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0

1.	Назва проекту	4.5. Інформаційно-освітня програма для загальноосвітніх шкіл області з підвищення кваліфікації вчителів та популяризації ІТ-знань серед шкільної молоді.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	4.3.1. Сприяння якісній підготовці фахівців ІТ-індустрії та поглиблення цифрової освіченості суспільства (підтримка розвитку STEM-освіти).
3.	Мета та завдання проекту	• розробка та просування інноваційних освітніх продуктів, базованих на концепції STEM-освіти та інших методологічних підходів; • стимулювання розширення застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій у навчальному процесі; • підтримка розвитку співробітництва у сфері післядипломної освіти та передачі практичних знань від ІТ-підприємств з метою здійснення ранньої профорієнтації учнів та підвищення якості шкільної освіти у відповідності до запитів ринку праці; • заохочення більшої кооперації бізнесу та навчальних закладів всіх рівнів; • розробка та реалізація освітніх програм/стажувань у сфері навчання вчителів точних наук та інформатики у школах м. Чернігова зокрема та Чернігівської області загалом.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Об'єднані територіальні громади Чернігівської області, мешканці області, мешканці громад та вчителі сільських, міських шкіл, молодь шкільного та старшого шкільного віку, регіональна ІТ-індустрія.

6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На відміну від класичного, за умови сучасного, інноваційного педагогічного піходу дитина отримує набагато більше автономності. На процес навчання набагато менше впливають стосунки, які склалися між учнем та вчителем, що дає можливість більш об'єктивно оцінювати прогрес. За рахунок такої автономності дитина вчиться бути самостійною, приймати самостійні рішення та брати за них відповідальність. Відтак, окремий корпус навичок і вмінь для впровадження даного освітнього концепту має бути здобутий, в першу чергу, вчителями. Для підвищення їх розуміння сутності STEM-освіти та методології практичного впровадження її в ході педагогічної діяльності, провідні ІТ-компанії області долучаться до процесу розбудови педагогічного потенціалу вчителів. Фокус уваги буде зосереджено на педагогічних кадрах ОТГ Чернігівщини – по перше, через брак доступу в останніх до інноваційних методик викладання та, по-друге, задля реалізації ранньої профорієнтації учнів й розвитку у них навичок критичного мислення та методики опанування ними наукових знань. Навчання за STEM дозволять виховати покоління новаторів та міждисциплінарних, конкурентоспроможних і фахівців на ринку праці.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	Розроблено короткострокову освітню програму для перепідготовки вчителів шкіл ОТГ та міст Чернігівщини
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Фахівцями Чернігівського ІТ-кластеру та іншими професійними тренерами проведено щонайменше 10 освітніх сесій впродовж року
	соціальний вплив	Розроблено та впроваджено комплексну програму підвищення кваліфікації педагогічних кадрів загальноосвітніх шкіл у сфері інноваційної STEM-освіти.
	екологічний вплив	Проєкт не передбачає екологічних ризиків та загроз.
8.	Основні заходи проєкту	• розробка освітньої-інформаційної програми зі STEM-освіти та низки інших інноваційних методологій; • розробка освітньо-інформаційних, роздаткових матеріалів; • розробка плану-графіку реалізації програми у ОТГ області; • підготовка груп учасників з числа вчителів ЗОШ у ОТГ Чернігівщини; • закупівля та встановлення обладнання у школах ОТГ Чернігівщини; • реалізація освітньої програми відповідно до плану-графіку; • проведення моніторингу та аналіз якості наданих освітньо-інформаційних послуг, аналіз

		зворотного зв'язку від учасників програми.			
9.	Період реалізації проекту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	2 300,0	2 300,0	2 300,0	6 900,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	1 300,0	1 300,0	1 300,0	3 900,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	1000,0	1000,0	1000,0	3 000,0

1.	Назва проекту	4.6. Надання адміністративних послуг в електронній формі
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	4.3.3. Розвиток електронних публічних послуг, відкритості та прозорості влади для громадян, представників бізнесу та громадських організацій.
3.	Мета та завдання проекту	Підвищення якості надання адміністративних послуг, надання адміністративних послуг в електронній формі, з використанням онлайн-сервісу державних послуг - Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, у тому числі через інтегровані з ним інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Населення Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Одним із критеріїв успіху реформи децентралізації є надання якісних адміністративних послуг, Змінюється формат діяльності ЦНАП, постійно збільшується перелік послуг, які надаються через ЦНАП. Для максимального спрощення і прискорення будь-якої взаємодії людини з державою, необхідно зробити максимум процесів електронними та автоматичними, державні послуги прозорими, зручними та рівними для всіх.
7.	Очікувані результати від реалізації проекту	Покращено якість та стандарти надання адміністративних послуг.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Надано більшість публічних послуг в електронній формі.
	соціальний вплив	Створено процеси надання державних послуг прозорими, зручними та рівними для всіх.
	екологічний вплив	Проект є нешкідливим для довкілля.
8.	Основні заходи проекту	• підключення та використання онлайн-сервісу державних послуг – Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, у тому числі інтегровані з ним інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування; • навчання адміністраторів та спеціалістів громад; • інформаційна компанія серед населення та

		суб'єктів-отримувачів послуг.			
9.	Період реалізації проекту.	2021-2023 роки			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	1 000,0	500,0	500,0	2 000,0
	у т. ч. державний бюджет	500,0	100,0	100,0	700,0
	місцевий бюджет	200,0	100,0	100,0	400,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	300,0	300,0	300,0	900,0

Технічні завдання до Програми 5. Посилення спроможності громадянського суспільства

Технічні завдання Напряму 5.1. Підвищення ефективності діяльності інститутів громадянського суспільства

1.	Назва проекту	5.1. Інституційний розвиток організацій громадянського суспільства Чернігівщини.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	5.1.1. Посилення інституційної спроможності організацій громадянського суспільства.
3.	Мета та завдання проекту	Забезпечення участі організацій громадянського суспільства області у формуванні та реалізації державної та регіональної політики, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. Основними завданнями є: • налагодження ефективних механізмів комунікації між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування з організаціями громадянського суспільства; • створення належних умов для розвитку організацій громадянського суспільства, реалізації прав на участь у формуванні державної політики; • вивчення суспільної думки жителів області, у тому числі з залученням до цього організацій громадянського суспільства; • залучення організацій громадянського суспільства до вирішення проблем життєдіяльності територіальних громад області через співпрацю з місцевими органами влади; • надання інформаційної підтримки діяльності організацій громадянського суспільства.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Ініціативні групи, ОГС, активні представники ОТГ та органів місцевого самоврядування.
6.	Опис проблеми, на вирішення	Низький рівень участі жителів області в діяльності

	якої спрямований проєкт	громадських організацій, низький рівень правової та політичної культури населення, недостатній рівень досвіду консолідованої роботи серед громадських організацій. Потреба у збільшенні рівня фінансової підтримки ініціатив ОГС з місцевих бюджетів.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• системне залучення громадськості до формування та реалізації державної та регіональної політики; • підвищення ефективності діяльності ОГС, рівня участі жителів області у діяльності громадських об'єднань; • впровадження кращих практик управління в організаціях громадянського суспільства; • реалізація ОГС суспільно важливих проєктів.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	
	соціальний вплив	Посилення інституційної спроможності та налагодження сталого розвитку організацій громадянського суспільства. Підвищення ефективності їхньої діяльності, підвищення рівня участі жителів області у життєдіяльності громад.
	екологічний вплив	Не несе екологічних загроз.
8.	Основні заходи проєкту	• проведення соціологічних опитувань, фокусних груп, експертних опитувань • залучення організацій громадянського суспільства до розроблення нормативно-правових актів • залучення організацій громадянського суспільства до роботи у складі оргкомітетів, експертних та робочих груп, консультативно-дорадчих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування • проведення навчальних тренінгів, семінарів, навчань для державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, представників ОГС щодо ефективних комунікацій; • підтримка діяльності Громадської ради при облдержадміністрації; • проведення спільних просвітницьких заходів (конференцій, семінарів, круглих столів тощо) за участю представників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства; • проведення конкурсу проєктів, розроблених організаціями громадянського суспільства, на виконання (реалізацію) яких надаватиметься фінансова підтримка з обласного бюджету; • проведення обласного форуму організацій громадянського суспільства.
9.	Період реалізації проєкту	2021-2023 роки.

10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	1 050,0	1 050,0	1 050,0	3 150,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	550,0	550,0	550,0	1 650,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	500,0	500,0	500,0	1 500,0

1	Назва проєкту	5.2. Освітня кампанія «Право на життя» зі зниження рівня стигми та дискримінації людей, які мають соціально небезпечні захворювання.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	5.1.2. Підвищення рівня правової і політичної культури жителів області.
3.	Мета та завдання проєкту	Зниження рівня стигми та дискримінації в суспільстві щодо людей, які мають соціально небезпечні захворювання, через підвищення рівня знань населення щодо ВІЛ/СНІДу, туберкульозу, вірусних гепатитів шляхом проведення освітньої кампанії.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Жителі Чернігівської області, зокрема молодь.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Не зважаючи на всю інформаційно-освітню роботу, що проводиться в інформаційному просторі області, рівень стигми та дискримінації серед населення залишається високим. Це говорить про недостатній рівень знань щодо соціально небезпечних захворювань. У зниженні рівня стигми та дискримінації щодо людей, які мають соціально небезпечні захворювання (ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити), освітні кампанії грають надзвичайно важливу роль. Особливої уваги потребують правові аспекти проблеми, адже міжнародне та національне законодавство регулює норми прав та обов'язків людей, які мають соціально небезпечні захворювання.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• зниження рівня стигми в суспільстві; • формування толерантного ставлення до людей, які мають соціально небезпечні захворювання; • підвищення рівня обізнаності населення про шляхи передачі соціально небезпечних захворювань, симптоми, засоби захисту, можливість лікування; • мотивування тих, хто зіткнувся з хворобами, звернутися за медичною допомогою; • сприяння в подоланні епідемій та соціально небезпечних хвороб.

	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту				
	соціальний вплив	• зниження рівня стигми та дискримінації стосовно людей, які мають соціально небезпечні захворювання; • підвищення рівня знань населення області про соціально небезпечні хвороби; • формування толерантного відношення до людей, які мають соціально небезпечні захворювання. Через це вони відчувають менше осуду та тиску з боку інших, не бояться відвідувати медичні заклади, проходити вчасно діагностику та лікування.			
	екологічний вплив				
8.	Основні заходи проєкту	• розробка концепції освітніх занять про соціально небезпечні захворювання; • проведення комплексу інформаційно-освітніх заходів для населення області, зокрема молоді; • розробка та виготовлення тематичних інформаційних матеріалів для розповсюдження серед цільової аудиторії; • поширення матеріалів освітніх занять серед зацікавлених організацій, закладів, установ; • створення та поширення інформаційного контенту в мережі Інтернет та засобах масової інформації області.			
9.	Період реалізації проєкту	2021-2022 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	75,0	75,0		150,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет	25,0	25,0		50,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	50,0	50,0		100,0

1	Назва проєкту	5.3. Розвиток молодіжної інфраструктури.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	5.1.3. Підтримка громадських ініціатив населення, у т.ч. молоді, молодіжних та дитячих громадських організацій. Розвиток молодіжної інфраструктури..
3.	Мета та завдання проєкту	Створення та розвиток мережі молодіжних центрів (просторів, хабів), спрямованих на вирішення питань соціального становлення та розвитку молоді. Основні завдання: • створити систему надання необхідних для молоді послуг, можливостей проведення вільного часу та всебічного розвитку в кожному адміністративному центрі сільської, селищної, міської об'єднаних громад та райони;

		• організаційне та фінансове забезпечення об'єктів молодіжної інфраструктури області; • удосконалення системи добору молодіжних працівників та підготовки кваліфікованих кадрів; • створення умов для професійного самовизначення молодих людей через реалізацію програм стажування, профдіагностики, профорієнтації тощо; • популяризація серед молодого покоління здорового способу життя; • заохочення активної громадської позиції та ініціативності молоді; • розвиток молодіжного самоврядування, молодіжної участі та молодіжного громадського контролю; • розвиток неформальної освіти молоді та удосконалення системи отримання додаткових знань, розширення можливостей корисного й змістовного дозвілля молоді, її інтелектуального та духовного розвитку; • формування й розвиток інститутів громадянського суспільства; • залучення до молодіжної роботи представників громадських об'єднань та бізнесу.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Цільові групи проєкту: ініціативні групи, ОГС, вмотивовані, активні представники ОТГ та органів місцевого самоврядування. Кінцеві бенефіціари: молодь Чернігівської області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Низький рівень активності молоді, недостатня підприємливість і мобільність, великий розрив між компетенціями та потребами ринку праці, демографічні проблеми, високий патерналізм (переконання, що хтось має прийти і вирішити мої проблеми), серйозні безпекові виклики, зростання поширеності функціональних розладів та хронічних хвороб серед підлітків, погіршення показників їхнього фізичного розвитку і фізичної підготовленості, збільшення поширеності поведінкових чинників ризику на тлі епідемії ВІЛ-інфекції й дедалі більшого вживання алкоголю та наркотиків, соціальна незрілість, зростання рівня криміналу актуалізувало завдання створення ефективної системи молодіжної роботи. В той же час, процес децентралізації влади переміщує акцент з централізованого управління на місцеве самоврядування, визначає пріоритет

		громадського залучення та соціальної активності молоді, формує новий підхід організації діяльності – від «роботи з молоддю» до «молодіжної участі». Досвід розвитку демократії європейських країн засвідчує важливе значення активної участі молодих людей в процесі ухвалення рішень і діяльності на місцевому і регіональному рівні. Створення умов життєзабезпечення та розвитку молоді в об'єднаних територіальних громадах є умовою збереження кадрового потенціалу, що є основою економічної спроможності та перспективою подальшого розвитку громади. Також якщо людина зможе реалізувати себе у позитиві, то в алкоголі чи наркотиках не буде потреби. В умовах децентралізації ядром молодіжної інфраструктури територіальних громад стають молодіжні центри або молодіжні простори, які є осередком практичної роботи з молоддю та об'єднання суспільно активної молоді. Напрями роботи молодіжних осередків формуються відповідно до потреб та інтересів молоді населеного пункту, що є основною умовою їхньої ефективної роботи. Найбільш проблемне питання – забезпечення приміщенням, вирішується за рахунок створення нових об'єктів інфраструктури чи на базі існуючої, що не використовується або мало використовується в територіальній громаді: клуб, бібліотека, загальноосвітній навчальний заклад тощо.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• в кожному адміністративному центрі сільської, селищної, міської об'єднаних громад та районі створено сучасний молодіжний простір; • створено програми стажування, можливості для профорієнтації, профдіагностики, умови для того, щоб молода людина могла себе знайти на ринку праці; • збільшено кількість молоді, яка веде здоровий спосіб життя; • створено органи молодіжного самоврядування та молодіжного громадського контролю, молодіжні консультативно-дорадчі органи; • забезпечено реалізацію різних форм неформальної освіти молоді, корисного й змістовного дозвілля, її інтелектуального та духовного розвитку; • створено нові активні молодіжні інститути громадянського суспільства, налагоджено міжгалузеву та міжсекторальну взаємодію у

		молодіжній роботі; розроблена та впроваджена система інформаційної підтримки щодо започаткування та ведення бізнесу для молоді.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	Створення умов життєзабезпечення та розвитку молоді в об'єднаних територіальних громадах є умовою збереження кадрового потенціалу, що є основою економічної спроможності та перспективою подальшого розвитку громади.			
	соціальний вплив	Реалізація проекту сприятиме зменшенню негативних суспільних явищ у молодіжному середовищі та розвитку громадянського суспільства.			
	екологічний вплив				
8.	Основні заходи проекту	облаштування сучасних, комфортних, доступних молодіжних просторів шляхом створення нових об'єктів молодіжної інфраструктури чи на базі вже існуючих; підготовка та навчання кваліфікованих кадрів, молодіжних працівників; організація та проведення навчальних заходів із започаткування та ведення власної справи та бізнес-планування; вивчення становища молоді в громаді, визначення пріоритетності потреб та інтересів молоді, найбільш соціально вразливих категорій; організація та проведення різноманітних за формою та напрямком інформаційних, культурних, освітніх, інтелектуальних, розважальних та інших заходів з залученням молоді; організація роботи тематичних гуртків, клубів за інтересами, груп взаємодопомоги тощо; створення консультативно-дорадчих органів, органів молодіжного самоврядування.			
9.	Період реалізації проекту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	20 000,0	20 000,0	20 000,0	60 000,0
	у т.ч. державний бюджет	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
	місцевий бюджет	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0

Технічні завдання Напряму 5.2. Покращення доступу громадськості до інформації

1.	Назва проєкту	5.4. Розвиток та захист інформаційного простору Чернігівщини.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	5.2.2. Посилення спроможності місцевих (локальних) ЗМІ.
3.	Мета та завдання проєкту	Забезпечення інформаційної безпеки в регіоні через посилення спроможності місцевих телерадіоорганізацій та підвищення якості контенту. Завдання: • розширення зони покриття території Чернігівщини вітчизняним радіосигналом; • створення дієвих ЗМІ для ОТГ – радіо громад; • максимальна підтримка теле- та радіомовників Чернігівської області, посилення їхньої технічної спроможності, підтримка у створенні якісного контенту; • підвищення кваліфікації працівників місцевих медіа у створенні контенту, менеджменті та маркетингу; • задоволення потреби населення у доступі до локального інформаційного контенту; • створення можливості для оперативного інформування про надзвичайні ситуації через місцеве радіо.
4.	Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Телерадіоорганізації області, жителі області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Питання інформаційної безпеки – надзвичайно актуальне для Чернігівської області, адже з 22 районів регіону 7 – прикордонні. Чернігівська область межує з Гомельською областю Республіки Білорусь та Брянською областю Російської Федерації. Тому специфічною характеристикою саме Чернігівщини є багаторічне засилля як російських, так і білоруських теле- і радіо мовників, здійснення інформаційної антиукраїнської пропаганди. Ситуація особливо критична в шести прикордонних районах Чернігівщини (Корюківському, Ріпкинському, Городнянському, Семенівському, Н.-Сіверському та Сновському), де проживають близько 200 тис. громадян. Надзвичайно важливо розширити як кількість телерадіоорганізацій в області, так і зону покриття мовленням уже існуючих компаній, а також посилити їхню спроможність. Нагальною потребою для телерадіоорганізацій

		області є оновлення технічного та матеріального обладнання, створення сучасних студій, що значно розширить аудиторію споживачів інформації. Розширити зону покриття області радіосигналом дозволить створення місцевого радіо. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення впроваджує проєкт «Радіо громад». Наразі комунальне радіо діє у Борзнянському районі. У листопаді 2019 року видані ліцензії на місцеве радіомовлення у Чернігові, Носівці, Бобровиці, Гончарівському, Парафіївці, Срібному. Проте потреба у власному інформаційному ресурсі є в кожній об'єднаній громаді. Це – дієвий спосіб доносити до людей суспільно важливу інформацію, а також можливість забезпечити двосторонній зв'язок між місцевою владою та громадськістю, що дозволить громадянам впливати на прийняття рішень. Крім того, радіозв'язок забезпечить оперативне оповіщення місцевих жителів у разі виникнення будь-яких надзвичайних ситуацій, допоможе координувати їхні дії. Однак через брак коштів ОТГ не завжди вважають створення місцевого радіо першочерговим завданням. Реалізація проєкту дозволить залучити кошти для створення місцевих радіоорганізацій.
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• створено місцеві радіоорганізації. Це задовольнить потреби населення в доступі до локального інформаційного контенту та забезпечить оперативне інформування про надзвичайні ситуації; • розширено зону покриття сигналом вітчизняних радіомовників; • посилено спроможність місцевих (локальних) ЗМІ.
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Запровадження мережі радіомовлення підсилить економічну та інвестиційну спроможність ОТГ. Місцеві радіоорганізації як комунальні підприємства у перспективі можуть вийти на самоокупність через розміщення реклами. Проєкт підсилить технічну базу телерадіоорганізацій області, що надасть можливість медійникам створювати та поширювати цікавий, сучасний та більш запитуваний аудиторією контент.
	соціальний вплив	Активізація громадянського суспільства через споживання якісної та сучасної інформації, яка поширюватиметься через місцеві радіо- та телекомпанії. Задоволення потреб населення в доступі до локального інформаційного контенту та забезпечення оперативного інформування про надзвичайні ситуації через місцеве радіо.

	екологічний вплив	Немає.			
8.	Основні заходи проекту	створення та реалізація проекту «Радіо громад» в ОТГ області (придбання обладнання); проведення навчальних семінарів та майстер-класів для представників телерадіоорганізацій області; придбання технічного обладнання для місцевих телерадіоорганізацій, матеріальна підтримка у створенні студій, проведенні прямих ефірів тощо.			
9.	Період реалізації проекту	2021-2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	5 900,0	5 900,0	400,0	12 200,0
	у т.ч. державний бюджет	5 000,0	5000,0		10 000,0
	місцевий бюджет	500,0	500,0		1 000,0
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	400,0	400,0	400,0	1 200,0

1.	Назва проекту	5.5. Онлайн-платформа телерадіоконтенту.
2.	Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	5.2.3. Підтримка місцевих теле- і радіомовників у створенні якісного контенту.
3.	Мета та завдання проекту	Мета проекту: посилити спроможності місцевих телерадіоорганізацій через створення засобу взаємного обміну контентом. Завдання: створення онлайн-платформи обміну та збереження телерадіоконтенту; максимальна підтримка теле- та радіомовників Чернігівської області у створенні якісного контенту.
4.	Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5.	Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Телерадіоорганізації області, жителі області.
6.	Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	З огляду на географічне положення Чернігівської області, надзвичайно важливим є підтримка діяльності телерадіоорганізацій області для захисту інформаційного простору. Разом з тим, матеріальне та технічне забезпечення телерадіокомпаній застаріле, саме тому від більшості цікавих та сучасних проектів журналісти та редактори змушені відмовитися. Нерідко постає проблема пошуку якісного готового контенту для заповнення ефірного часу з метою акумулювання коштів на нові проекти. У той же час, телерадіоорганізації області мають великі архіви власних матеріалів, з якими вже ознайомлена власна аудиторія, і котрими вони готові ділитися безкоштовно. При цьому обмін локальними культурними, освітніми, просвітницькими матеріалами між

		телерадіоорганізаціями різних територій області сприяв би інтеграції і зміцненню відчуття єдності жителів Чернігівщини. На даний час такий обмін ускладнює відсутність єдиної бази даних контенту для взаємного обміну з можливостями ознайомлення і віддаленого завантаження.			
7.	Очікувані результати від реалізації проєкту	• створення онлайн-платформи обміну та збереження телерадіоконтенту; • підтримка місцевих теле- і радіомовників у створенні якісного контенту; • посилення спроможності місцевих (локальних) ЗМІ.			
	економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту				
	соціальний вплив	• задоволення потреби населення в отриманні якісного локального інформаційного контенту; • перспективи активізації громадянського суспільства через споживання якісної та сучасної інформації, яка поширюватиметься через місцеві радіо- та телекомпанії.			
	екологічний вплив	Немає.			
8.	Основні заходи проєкту	Створення єдиної безкоштовної системи/ресурсу контентного наповнення: • розробка проєктно-кошторисної документації; • закупівля обладнання (серверу); • оренда приміщення; • оплата праці адміністратора; • оплата послуг Інтернет-провайдера.			
9.	Період реалізації проєкту	2021–2023 роки.			
10.	Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
	Всього	450,0	150,0	150,0	750,0
	у т.ч. державний бюджет				
	місцевий бюджет				
	приватні інвестори				
	міжнародна допомога	450,0	150,0	150,0	750,0

5. Система моніторингу та оцінки результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року

Моніторинг та оцінка результативності виконання Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року та Плану заходів з її реалізації у 2021–2023 роках проводиться обласною державною адміністрацією відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» та наказу Мінрегіону від 31.03.2016 № 79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації».

Проведення моніторингу і оцінки результативності реалізації регіональної стратегії та Плану заходів здійснюється обласною державною адміністрацією на основі звітів відповідальних за виконання технічних завдань на проекти регіонального розвитку, визначених Планом заходів.

Проведення моніторингу і оцінки результативності реалізації регіональних стратегій та планів заходів включає:

- підготовку щокварталу звіту про результати реалізації технічних завдань на проекти регіонального розвитку, визначених планом заходів, за відповідний період;

- підготовку щороку підсумкового звіту про результати проведення моніторингу виконання плану заходів за відповідний період.

Підсумковий звіт складається на основі даних оперативних звітів та порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності виконання планів заходів з їх прогнозованим значенням. Звіт з оцінки результативності складається на основі даних звіту про результати моніторингу і передбачає оцінку досягнення цілей регіональних стратегій розвитку шляхом порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності виконання плану заходів з їх прогнозованим значенням у відповідному періоді.

Результати моніторингу та оцінки результативності підлягають оприлюдненню на офіційному веб-сайті обласної державної адміністрації.

Звіти про результати моніторингу та оцінки результативності реалізації плану заходів з реалізації регіональної стратегії подаються обласною державною адміністрацією на затвердження обласній раді в установленому порядку.

Затвержені звіти про результати моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації подаються обласною державною адміністрацією Мінрегіону України.

6. Індикатори (показники) результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку області на період до 2027 року

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2018 р., факт	2019 р., очікув.	Прогноз				
				2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	
Стратегічна ціль 1 Розвиток людського потенціалу								
частка випускників закладів загальної середньої освіти, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання 160 балів і вище, у загальній кількості учнів, що проходили тестування з цих предметів	англ. мова	%	26,0	28,4	28,6	28,7	28,9	29
	укр. мова та література	%	39,4	37,1	37,5	38	38,1	38,3
	математика	%	25,1	27,3	27,5	27,7	27,8	27,9
	історія України	%	19,2	22,1	22,3	22,4	22,6	22,7
охоплення дітей (віком від трьох до шести років) дошкільною освітою у закладах дошкільної освіти		%	96,3	96,9	97,3	97,5	97,8	98
чисельність дітей у закладах дошкільної освіти у розрахунку на 100 місць		осіб	111	110	109	108	107	106
чисельність випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти працевлаштованих на перше робоче місце		осіб	1743	1275	1340	1700	1750	1800
рівень народжуваності/ смертності населення		на 1 тис. осіб	6,8/19,1	6,3/18,8	6,1/18,7	6,0/18,6	5,9/18,5	5,9/18,4
рівень охоплення імунопрофілактикою населення області		%	75,4	76,2	77,1	77,2	77,2	77,3
частка дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, охоплених сімейними формами виховання		%	92,8	94,0	94,1	94,2	94,3	94,4
співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків		%	80,1	81,1	81,3	81,5	81,7	82,0
рівень зайнятості населення у віці 15-70 років (за методологією МОП)		%	57,3	58,3	58,7	58,7	58,9	58,9
кількість осіб, працевлаштованих на створені нові робочі місця		осіб	11408	10200	10250	10300	10340	10500

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2018 р., факт	2019 р., очікув.	Прогноз			
				2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Стратегічна ціль 2. Комфортні та безпечні умови для життя							
відремонтовано доріг загального користування місцевого значення	км	45	50,5	85	100	125	150
відремонтовано штучних споруд на дорогах загального користування місцевого та значення	пог. м/од.	-	230,5/3	48,6/5	70/4	80/4	100/6
кількість створених ОСББ	одиниць	43	68	70	70	70	70
площа відремонтованих доріг комунальної власності	тис. м ²	890,2	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0
частка населених пунктів, у яких впроваджено роздільне збирання твердих побутових відходів, у загальній кількості населених пунктів регіону	%	1,9	3,0	3,5	4,0	5,0	6,0
частка бюджетних установ регіону, щодо яких було укладено енергосервісні договори, до загальної кількості бюджетних установ регіону	%	0,0	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8
рівень впровадження енергозберігаючих джерел світла у зовнішньому освітленні населених пунктів, % до загальної кількості світлоточок	%	59,1	69,3	79,5	84,0	89,0	92,0
частка сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіоні, до загальної потужності котелень регіону	%	16,2	16,3	16,4	16,5	16,6	16,7
площа земель природно-заповідного фонду	га	261,244	262,400	262,500	262,500	262,500	262,500
Стратегічна ціль 3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки							
ВРП на 1 особу	грн	62381,2	64969,0	72606,0	81000,0	90000,0	97000,0
обсяг освоєних капітальних інвестицій	млн грн	8971,3	8800	9600	10500	11500	12500
обсяг залучених прямих іноземних інвестицій (наростаючим підсумком) на кінець року	млн дол. США	433,7	442	455	465	475	485
обсяг виробництва валової продукції сільського господарства	млн грн	12138,1	12226,8	12540,5	12854,0	13175,0	13504,0
обсяг реалізованої промислової продукції	млн грн	35997,1	36500,0	40400,0	44000,0	50000,0	52000,0
кількість суб'єктів малого і середнього підприємництва на 10 тисяч осіб наявного населення	одиниць	60	62	64	67	71	75

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2018 р., факт	2019 р., очікув.	Прогноз			
				2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
темп зростання експорту товарів та послуг	%	120,2	104	105,0	105,1	105,3	105,3
кількість відвідувачів туристичних об'єктів області	тис. осіб	1056,7	1120,1	1187,3	1258,5	1321,4	1387,5
Стратегічна ціль 4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності							
кількість промислових підприємств, що впроваджують інновації	одиниць	15	15	16	18	20	21
обсяг реалізованої інноваційної продукції	млн грн	886,9	912,5	1050,4	1232,0	1450,0	1560,0
питома вага реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції	%	2,5	2,5	2,6	2,8	2,9	3,0
Стратегічна ціль 5. Посилення спроможності громадянського суспільства							
кількість активних ОГС в області	одиниць	70	70	70	80	80	85
кількість громадських рад, що діють при органах влади	одиниць	22	18	18	18	20	20
кількість молодіжних інститутів громадянського суспільства	одиниць	104	104	110	110	110	110
кількість створених об'єктів молодіжної інфраструктури	одиниць	4	4	25	50	75	101
кількість радіоорганізацій місцевого мовлення (частот)	одиниць	10	12	13	15	17	19
кількість зареєстрованих телерадіоорганізацій на онлайн-платформі	одиниць	-	-	18	20	22	24

Директор Департаменту розвитку економіки та сільського господарства обласної державної адміністрації

Олександра ХОМИК

ЗВІТ

про стратегічну екологічну оцінку Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року на 2021-2023 роки

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПЛАНУ ЗАХОДІВ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	4
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ПЛАН ЗАХОДІВ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)	5
3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ	27
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ	28
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ СТРАТЕГІЇ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ЇЇ ПІДГОТОВКИ.....	29
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ, ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ	31
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ.....	36
8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ	37
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	40
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ).....	42
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ	43
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	44

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у регіональній політиці набуває концепція сталого розвитку, спрямована на гармонізацію економічної, соціальної та екологічної складових. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань у процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку регіонів.

Стратегічна екологічна оцінка стратегій, планів і програм дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення, використовувати результати цього аналізу для нівелювання або пом'якшення екологічних наслідків у процесі стратегічного планування.

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, котрий базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

Стратегічна екологічна оцінка Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року на 2021-2023 роки (далі План заходів) здійснювалася робочою групою науковців Чернігівського національного технологічного університету (далі Робоча група) у складі:

– керівник – Дерій Жанна Володимирівна, доктор економічних наук за спеціальністю 08.00.07 “Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика”, професор, магістр промислової екології, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки Чернігівського національного технологічного університету;

– відповідальний виконавець – Мініна Оксана Валеріївна, кандидат економічних наук за спеціальністю 08.00.05 “Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка”, магістр з економіки довкілля і природних ресурсів, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Чернігівського національного технологічного університету;

– виконавець – Зосименко Тетяна Іванівна, кандидат економічних наук за спеціальністю 08.00.03 “Економіка та управління національним господарством”, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Чернігівського національного технологічного університету;

– виконавець – Шадуро-Никипорець Наталія Тимофіївна, кандидат економічних наук за спеціальністю 08.00.05 “Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка”, магістр з економіки довкілля і природних ресурсів, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Чернігівського національного технологічного університету.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПЛАНУ ЗАХОДІВ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

На виконання Стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року (далі – Стратегія) розроблено План заходів з її реалізації (далі – План заходів). План заходів являє собою документ державного планування, що розрахований на два періоди: 2021-2023 рр., 2024-2027 рр. План заходів на 2021-2023 рр. містить перелік технічних завдань, запропонованих відповідно до стратегічних цілей, визначених Стратегією.

План заходів розроблено на підставі Законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», Указу Президента України №722/2019 від 30 вересня 2019 року «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Постанови Верховної Ради України 4 жовтня 2019 року №188-IX «Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України», відповідно до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року №932 зі змінами), Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій та планів заходів з їх реалізації» (затверджена Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 року №79 (із змінами).

Реалізація Плану заходів, який є формою втілення стратегічних цілей сталого розвитку Чернігівської області визначених Стратегією, спрямована на вирішення спільних проблем і завдань щодо ефективного розвитку продуктивних сил регіону, раціонального використання ресурсного потенціалу, створення комфортних умов життя населення, підтримання його здоров'я, забезпечення екологічної безпеки та вдосконалення територіальної організації суспільства.

Для досягнення визначених у Стратегії довгострокових цілей у рамках Плану заходів сформовано технічні завдання, розраховані на реалізацію у 2021-2023 рр., окреслено основні заходи щодо їх здійснення; визначено очікувані результати від їхньої реалізації; встановлено територію та цільові групи, на які проєкт матиме вплив; обсяги фінансування. Запропоновані технічні завдання згруповано у напрямки відповідно до стратегічних та оперативних цілей Стратегії.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ПЛАН ЗАХОДІВ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Чернігівська область розташована в північній частині України, на північному заході вона межує з Гомельською областю Республіки Білорусь, на півночі – з Брянською областю Російської Федерації, на сході – з Сумською, на заході та південному заході – з Київською та на півдні – з Полтавською областями України. Область займає територію у 31,9 тис.км² (на 1 червня 2019 р.), що становить 5,286% від загальної території України, та посідає 3 місце за розмірами. За чисельністю населення область посідає лише 22 місце (станом на 01.01.2019 р. становила 1005,8 тис. осіб, що складає 2,386% від наявного населення України). Таким чином, за характеристиками локалізації населення Чернігівщина обіймає позиції аутсайдера.

Обласним центром є місто Чернігів, у якому сконцентрована третина населення і основні екологічно небезпечні об'єкти.

Регіональна господарська система Чернігівської області має агропромислову спрямованість: третина у структурі обласного виробництва за обсягами продукції приходить на сільське господарство та третина на промисловість. Провідними галузями промисловості регіону є харчова промисловість, машинобудування, целюлозно-паперова промисловість, енергетика, добувна промисловість. Спеціалізація сільського господарства – зернові та технічні культури.

Специфікою регіону є те, що у ньому майже відсутні великі промислові підприємства, але є сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу (невеликі за розміром міста, близькість до кордону, наявність багатой і доступної сировинної бази, наприклад, деревини).

Надра Чернігівщини багаті корисними копалинами. На території області Державним балансом запасів нараховується 323 родовища (282 родовища і 41 об'єкт обліку) з шістьох видів корисних копалин, таких як горючі (газоподібні, рідкі, тверді) та неметалічні (гірничо-хімічні, нерудні для металургії, будівельні). Розробляється 106 родовищ (72 родовища і 34 об'єкти обліку). Залишаються нерозробленими 176 родовищ.

Чернігівщина – лісовий край, лісистість області становить 20,9%, що більше середнього по Україні (15,9%). Також Чернігівщина має значний туристично-рекреаційний потенціал. До рекреаційного потенціалу відносяться території та об'єкти природно-заповідного фонду. Найбільшими з них в області є Ічнянський (площею 9,66 тис. га) та Мезинський (площею 31,03 тис. га) національні природні парки, частина національного природного парку «Залісся» (площею 1,28 тис. га), регіональний ландшафтний парк «Міжрічинський» (78,75 тис. га), регіональний ландшафтний парк

«Ніжинський» (6,12 тис. га), регіональний ландшафтний парк «Ялівщина» (168,7 га).

Інфраструктура (транспортна, житлово-комунальна, видалення та поводження з відходами, соціальна тощо) Чернігівщини перебуває на низькому рівні.

Основні екологічно небезпечні об'єкти області представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Перелік екологічно небезпечних об'єктів Чернігівської області

№ з/п	Підприємства (найбільші забруднювачі)	Вид економічної діяльності
1	2	3
1	КЕП «Чернігівська ТЕЦ» ТОВ фірми «ТехНова»	Виробництво електричної енергії
2	ПАТ «Чернігівське Хімволокно»	Виробництво хімічних волокон
3	КП «Чернігівводоканал»	Надання послуг із водопостачання та водовідведення
4	ПАТ «ЧеЗаРа»	Виробництво електронних приладів
5	ПрАТ «КСК «Чексіл»	Виробництво тканин
6	Полігон твердих побутових відходів Чернігівської міської ради	Видалення відходів
7	Ставки-накопичувачі рідких промислових відходів	Видалення відходів
8	КП «Бахмач-Водсервіс»	Надання послуг із водопостачання та водовідведення
9	Бобровицька філія ТОВ «Буринський молокозавод»	Виробництво продуктів харчування
10	КП «Господар», смт Варва	Надання послуг із водопостачання та водовідведення
11	Гнідинцівський газопереробний завод ПАТ «Укрнафта»	Переробка природного газу
12	Городнянське ВУЖКГ (очисні споруди)	Надання послуг із водовідведення
13	КП «Козелецьводоканал»	Надання послуг із водопостачання та водовідведення
14	Куликівське ВУЖКГ (очисні споруди)	Надання послуг із водовідведення
15	ПрАТ «Новгород-Сіверський сирзавод»	Виробництво продуктів харчування
16	ПАТ «Слов'янські шпалери-КФТП»	Виробництво шпалер
17	Філія «Менський сир» ППКФ «Прометей»	Виробництво продуктів харчування
18	Полігон твердих побутових відходів Ніжинської міської ради	Видалення відходів
19	КП «Ніжинське управління водопровідно-	Надання послуг із

№ з/п	Підприємства (найбільші забруднювачі)	Вид економічної діяльності
1	2	3
	каналізаційного господарства»	водовідведення
20	Мринське виробниче управління підземного зберігання газу філії УМГ «Київтрансгаз» ПАТ «Укртрансгаз»	Зберігання природного газу
21	ТОВ «Носівський цукровий завод»	Виробництво цукру
22	ПрАТ «А/Т тютюнова компанія В.А.Т.- Прилуки»	Виробництво тютюнових виробів
23	Полігон твердих побутових відходів Прилуцької міської ради	Видалення відходів
24	КП «Прилуkiteпловодопостачання»	Надання послуг із водопостачання та водовідведення
25	ПрАТ «Линовицький цукровий завод «Красний»	Виробництву цукру
26	Чернігівське лінійне виробниче управління магістральних газопроводів філії УМП «Київтрансгаз» ПАТ «Укртрансгаз»	Транспортування природного газу
27	ПрАТ «Комунальник»	Надання послуг із водопостачання та водовідведення

Серед найбільших забруднювачів навколишнього природного середовища Чернігівщини одне з перших місць займає промисловий комплекс, зокрема підприємства житлово-комунального господарства. Так, лідером за обсягами викидів у атмосферне повітря залишається КЕП «Чернігівська «ТЕЦ» ТОВ фірми «ТехНова» – 38% від загального показника. За скидами забруднених стічних вод – КП «Чернігівводоканал» Чернігівської міської ради.

Низький рівень доходів населення області (більшість населення отримує зарплату на 30-35% нижчу від середнього рівня по Україні), незрілість екологічного світогляду, відсутність необхідної інфраструктури формує архаїчну модель поводження з відходами.

Атмосферне повітря

За даними Державної служби статистики України у 2018 р. Чернігівська область за обсягами викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря займала тринадцяту позицію в Україні, викидаючи 1,58% загального обсягу забруднюючих речовин по країні (у тому числі стаціонарними джерелами – тринадцяту позицію, 1,18% загального обсягу по Україні, пересувними – дев'ятнадцяту позицію, 2,3%).

Основними джерелами забруднення атмосферного повітря Чернігівської області є промислові підприємства та автотранспорт, викиди яких протягом останніх десяти років розподіляються приблизно 50:50.

Найбільші обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря мають підприємства: енергетики – 12,086 тис. т, або 40,7% від загальних викидів стаціонарними джерелами по області; сільського господарства, мисливства – 9,463 тис. т, або 31,98%; добування сирової нафти та природного

газу – 0,411 тис. т, або 1,4%. Серед населених пунктів найбільшого антропогенного навантаження зазнає атмосфера міста Чернігова – 169,609 т/км², 45,803 кг у розрахунку на душу населення.

Найбільшим забруднювачем атмосферного повітря на Чернігівщині залишається КЕП «Чернігівська ТЕЦ» ТОВ фірми «ТехНова», яке розташоване в м. Чернігів. Викиди в атмосферне повітря складають близько 38% викидів області, 85,1% викидів стаціонарних джерел підприємств м. Чернігів.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в Чернігівській області у 2009-2018 рр. (рис. 1) свідчить про загальну тенденцію до зниження їхніх обсягів: загальні обсяги викидів забруднюючих речовин скоротилися на 35%, обсяги викидів стаціонарними джерелами – на 30,93%, пересувними – на 38,5%.

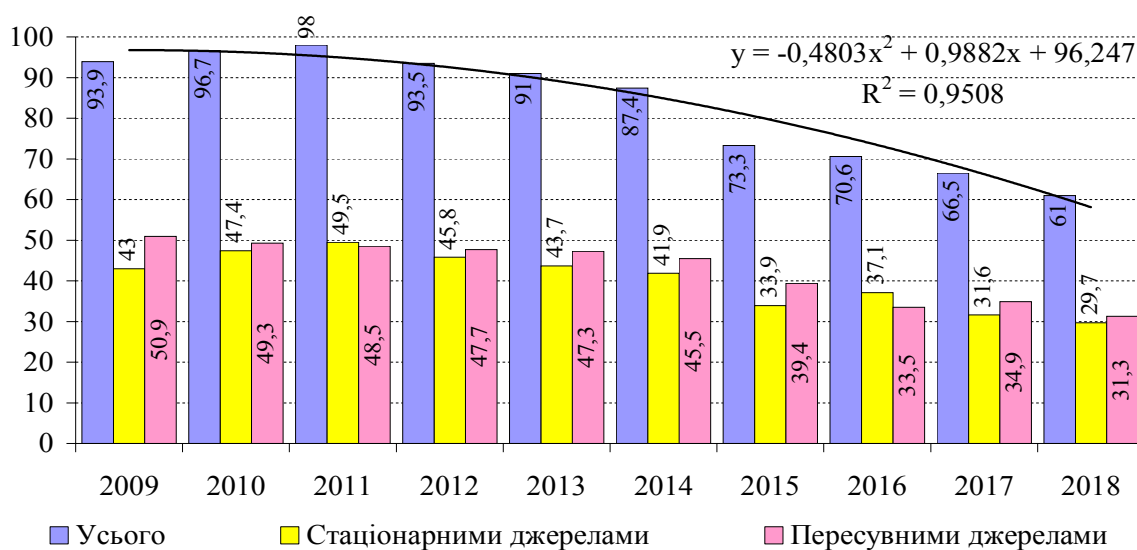

Рис. 1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, тис. т*

* – дані про викиди від пересувних джерел забруднення за 2016-2018 роки відображають лише викиди від автомобільного транспорту

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря Чернігівської області за останні десять років має досить чіткі тенденції. Зокрема, достовірна трендова модель (з коефіцієнтом детермінації 95,08%) викидів всіма джерелами описується поліномом другого ступеня (рис. 1), тобто вказує на прискорений у часі спад обсягів вказаних викидів.

Аналогічну динаміку мають викиди за джерелами (рис. 2).

Високі значення коефіцієнтів детермінації в побудованих трендових моделях свідчать про їх достовірність, що дозволяє будувати адекватні інерційні прогнози, проте дані моделі не відображають дію різних факторів на обсяги викидів забруднюючих речовин, що чинять вплив на їхню динаміку і можуть змінювати вказані тенденції.

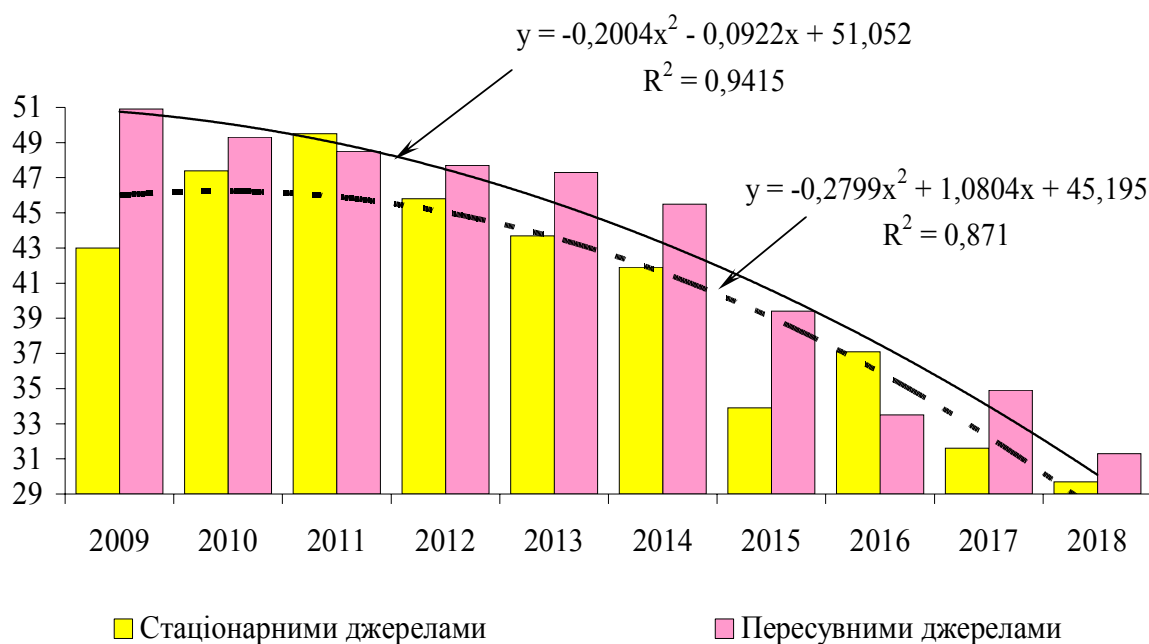

Рис. 2. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними та пересувними джерелами, тис. т*

* – дані про викиди від пересувних джерел забруднення за 2016-2018 роки відображають лише викиди від автомобільного транспорту

Найпоширенішими забруднюючими речовинами, що потрапляють в атмосферне повітря Чернігівської області від стаціонарних джерел, є пил, діоксид азоту, діоксид сірки та оксид вуглецю. У 2018 р. їхні частки в загальному обсязі викидів склали: пил – 13,86%, діоксид сірки – 21,06%, діоксид азоту – 11,03%, оксид вуглецю – 8,26%. У 2009 р. їхні частки відповідно склали: 9,8%, 28,39%, 9,0%, 5,4%.

Динаміка викидів пилу, діоксиду азоту, діоксиду сірки та оксиду вуглецю від стаціонарних джерел у 2009-2018 роках представлена на рис. 3.

Найбільшу частку в загальних обсягах викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами Чернігівської області є діоксид сірки. Він утворюється переважно в результаті спалювання вугілля, газу, нафтопродуктів. Природним джерелом його викиду в атмосферу є пожежі (лісові, торфові, вугільні), проте на сьогодні це єдиний з найпоширеніших забруднювачів атмосферного повітря, антропогенна емісія якого значно (у 5-7 разів) перевищує обсяги природних джерел.

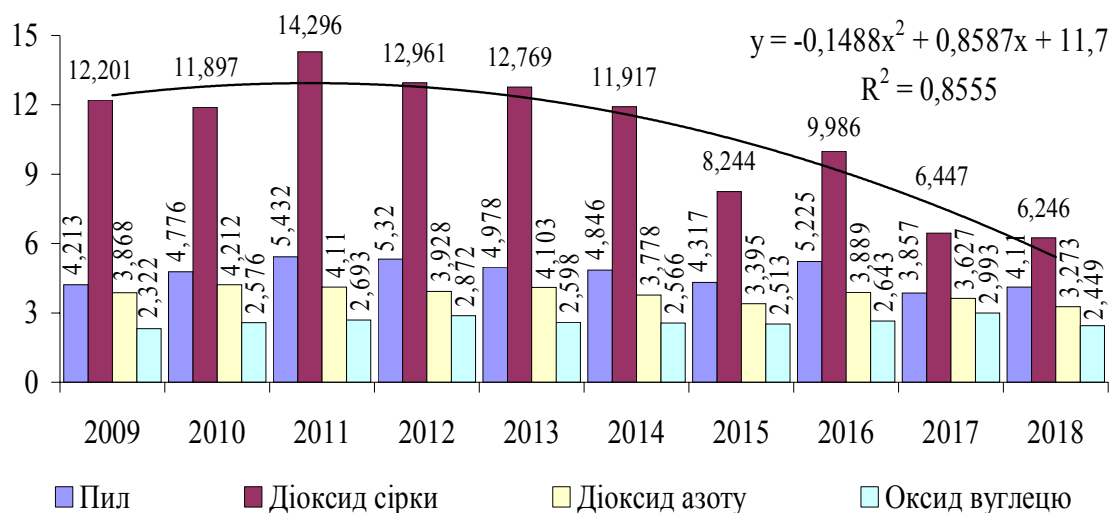

Рис. 3. Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами Чернігівської області у 2009-2018 роках, тис. т

Зважаючи на галузеву структуру викидів (40,7% загальних обсягів викидів в атмосферу стаціонарними джерелами формуються в галузі постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря), таке становище має об'єктивне пояснення. Доцільно оцінити динаміку викидів діоксиду сірки в аналізованому періоді з огляду на його вагомість у викидах (рис. 3). Як можна бачити, одержана трендова модель поліному другого ступеня є достовірною (коефіцієнт детермінації складає 85,55%) і може бути використана для прогнозування за умови збереження існуючих тенденцій та незмінності дії відповідних факторів, що знаходяться поза моделлю.

За результатами досліджень, загальний рівень забруднення повітря в місті Чернігів за індексом забруднення атмосфери (ІЗА) оцінювався як низький.

Водні ресурси

Гідрографічна мережа Чернігівщини належить до басейнів великих річок Десна та Дніпро. Ці басейни згідно з Державним водним кадастром у межах області розбито на водогосподарські ділянки (басейн р. Дніпро – 7 ділянок, басейн р. Десна – 6 ділянок).

Усього на території області протікає 1570 річок загальною довжиною 8369 км. Відповідно до класифікації річок України всі річки Чернігівщини поділяються на: 2 великі річки – Дніпро (124 км) та Десна (505 км), 8 середніх – Сож, Трубіж, Супій, Удай, Судость, Сейм, Снов, Остер (загальна протяжність 723 км), 1560 малих річок (загальна протяжність 7017 км), з яких 160 мають довжину більше 10 км. Головною водною артерією області являється р. Десна.

Загальний забір води по області за останні 10 років скоротився на 16%, проте чітка тенденція до його скорочення спостерігалася лише в період з 2012 по 2017 рр. із незначним підвищенням у 2016 р. За вказаний період забір води скоротився на 39%, а в період з 2009 по 2012 рр. він зріс на 12,65%. У 2018 р. по області, згідно з даними державного обліку водокористування форми №2ТП-

водгосп, становив 128,5 млн. м³. У порівнянні з 2017 р. забір свіжої води збільшився на 22,26%. Це пов'язано зі збільшенням об'ємів використання води КЕП «Чернігівська ТЕЦ» ТОВ фірми «ТехНова».

Динаміка забору води у Чернігівській області за останні десять років представлена на рис. 4.

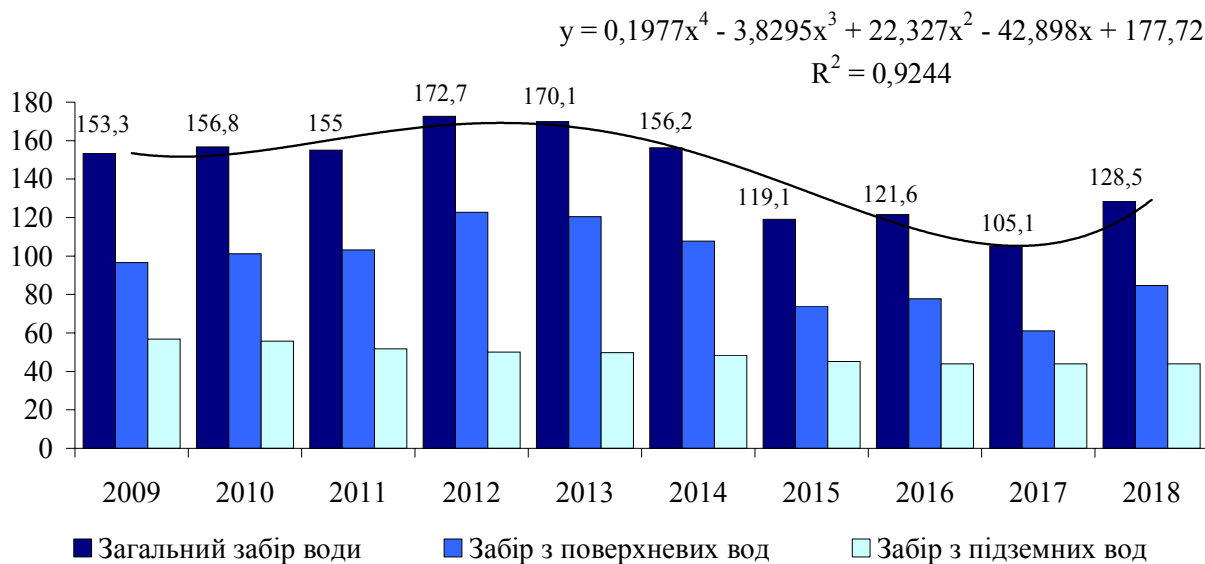

Рис. 4. Динаміка забору води в Чернігівській області у 2009-2018 рр., млн. м³

Трендова модель загального забору води в області з високим ступенем достовірності описується поліномом четвертого ступеня і визначається, в першу чергу, динамікою забору з поверхневих вод. Що ж стосується динаміки забору води з підземних вод, то вона описується спадною лінійною функцією з коефіцієнтом детермінації 93,75% (рис. 5), тобто протягом аналізованого періоду забір води з підземних джерел в області невинно спадає – за 10 років він скоротився на 22,6%. Періодичне збільшення загального забору води в цей період здійснюється лише за рахунок поверхневих вод.

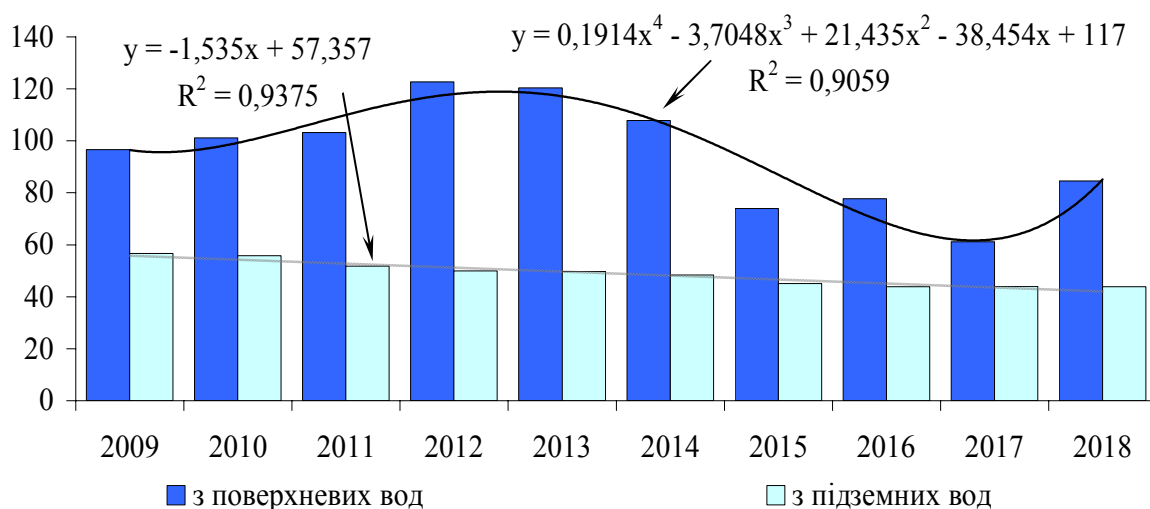

Рис. 5. Динаміка забору води з поверхневих і підземних вод, млн. м³

Найбільшим споживачем води в області є промисловість – її частка в загальному заборі коливається в межах 55-65% (рис. 6). Другим за величиною споживачем є комунальне господарство (частка в межах 20%), третім – сільське господарство (близько 15%), причому левову частку води використовує рибництво.

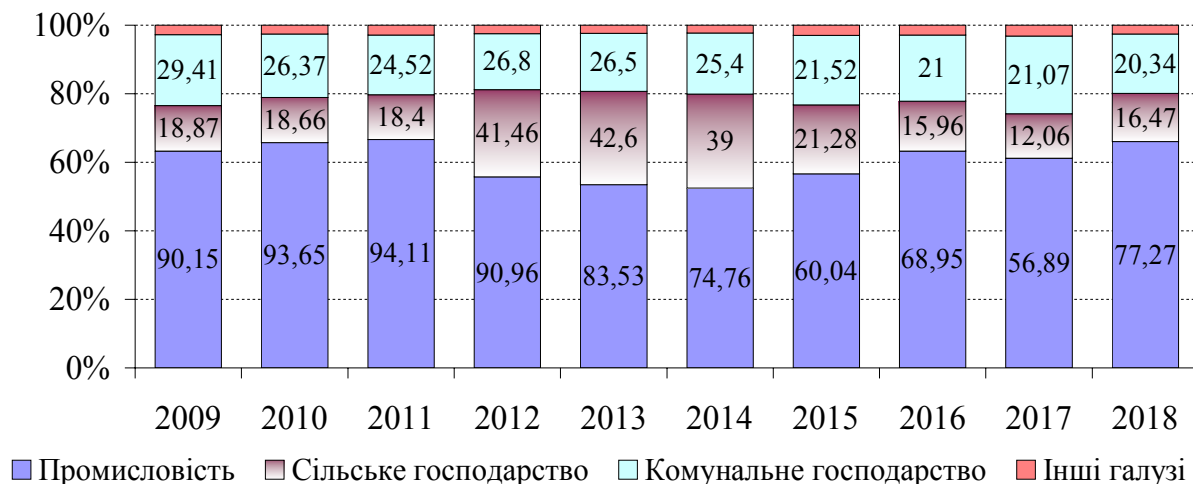

Рис. 6. Галузева структура використання води в Чернігівській області в 2009-2018 рр.

Динаміка використання води промисловістю області описується поліномом третього ступеню, сільським господарством – поліномом четвертого ступеня (рис. 7).

$$y = 0,3726x^3 - 5,934x^2 + 22,364x + 71,781$$

$$R^2 = 0,9087$$

$$y = 0,1505x^4 - 3,1666x^3 + 20,8x^2 - 44,599x + 45,552$$

$$R^2 = 0,8741$$

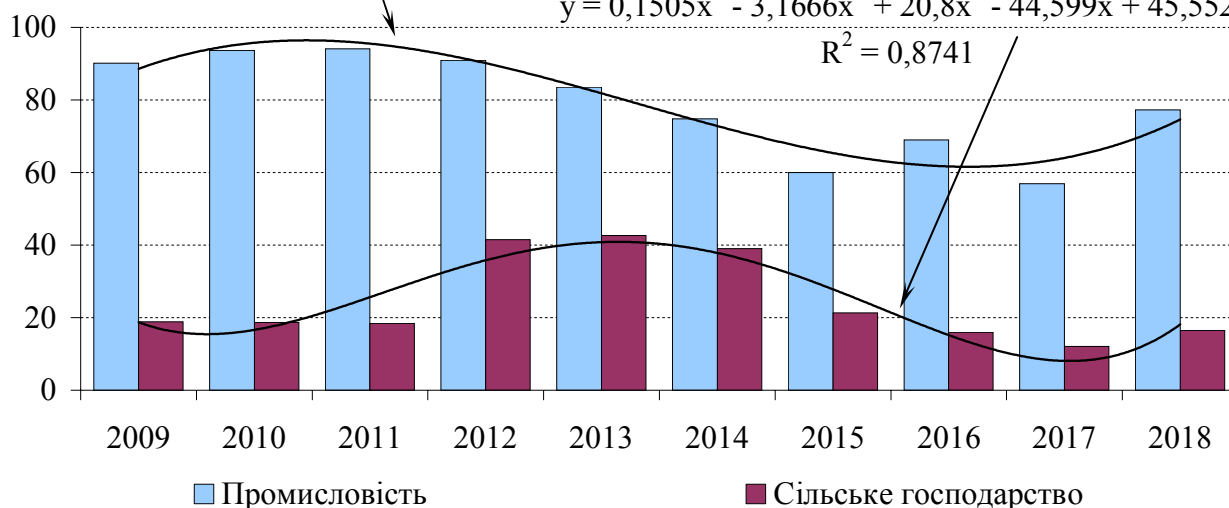

Рис. 7. Динаміка використання води промисловістю і сільським господарством Чернігівської області в 2009-2018 рр.

Десятирічна динаміка скиду зворотних вод представлена на рис. 8, у

загальному об'ємі яких найбільшу частку займають нормативно чисті без очистки води – 65-75%. Частка нормативно очищених вод коливається в межах 3,5-5,5% і лише у 2015-2016 рр. збільшується до 16-19%, а частка забруднених в ці роки відповідно зменшується до 6-7%, решту досліджуваного періоду вона коливається в межах 13-18%.

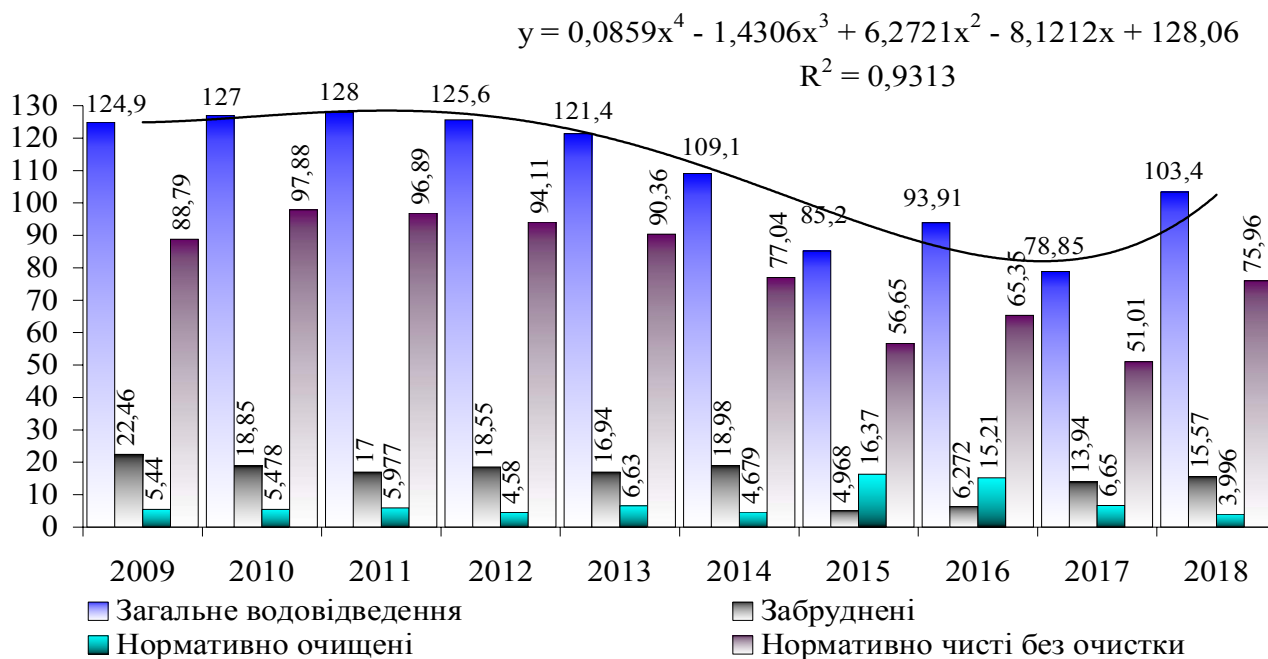

Рис. 8. Динаміка скиду зворотних вод у водні об'єкти області, млн. м³

За даними суб'єктів системи моніторингу Чернігівської області, упродовж аналізованого періоду на території регіону гідрохімічні показники якості поверхневих вод у створах спостереження в цілому не зазнали значних змін і переважно відповідали гранично допустимим концентраціям для водойм рибогосподарського призначення.

На екологічний стан поверхневих вод області впливали скиди недостатньо очищених стічних вод внаслідок неефективної роботи каналізаційно-очисних споруд, невнесення в натуру прибережних захисних смуг і водоохоронних зон, а також їх недодержання, насамперед у населених пунктах, засмічення водойм побутовими відходами. Головні джерела забруднення поверхневих водних об'єктів – це підприємства житлово-комунального господарства.

Основні проблеми при очищенні зворотних вод виникають на комплексах очисних споруд, які експлуатуються зазначеними підприємствами. Загалом ці проблеми пов'язані з недовантаженістю, зношеністю обладнання та відсутністю коштів на проведення поточних ремонтних робіт чи реконструкції в цілому.

Основними забруднюючими речовинами транскордонних водотоків є: органічні речовини, залізо загальне, марганець, іони амонію, фосфатіони.

Динаміка скиду забруднюючих речовин у поверхневі водні об'єкти Чернігівської області представлена на рис. 9 і може бути описана поліномом

четвертого ступеню ($R^2 = 0,9212$). Їхній загальний обсяг за останні десять років скоротився на 21%, проте обсяг скиду забруднюючих речовин з перевищенням ГДС залишаються досить високими, суттєве їх зниження відмічаються лише у 2015-2016 рр. (скорочення втричі порівняно з попереднім періодом).

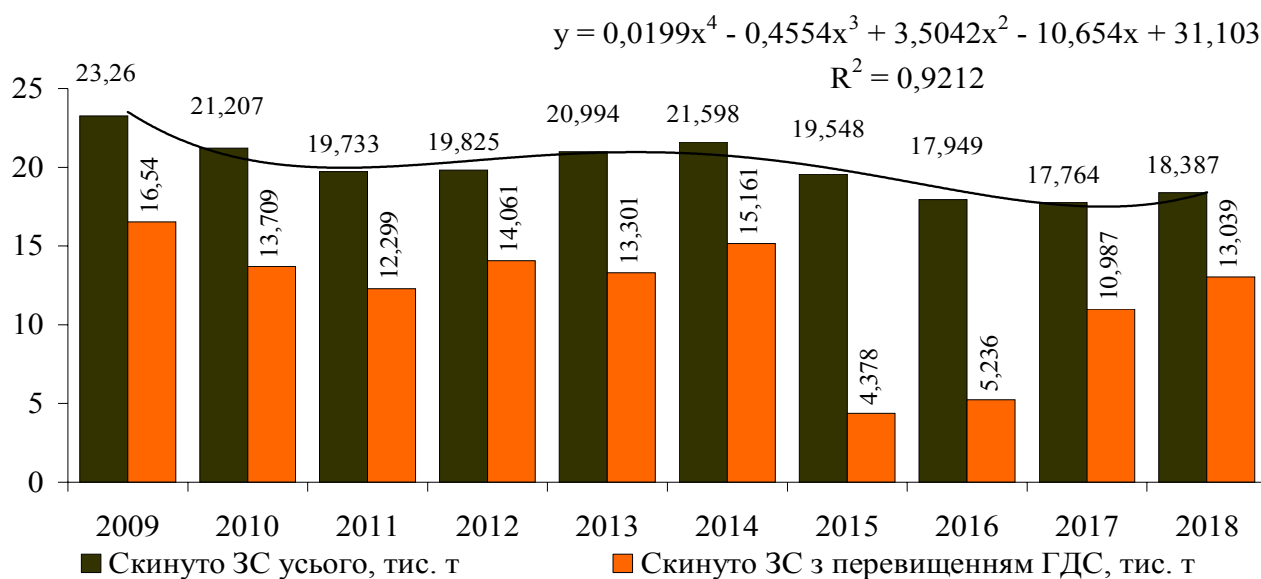

Рис. 9. Динаміка скиду забруднюючих речовин у поверхневі водні об'єкти Чернігівської області, тис. т

Основними забруднювачами водних об'єктів області є підприємства галузі комунального господарства. У перерахунку на душу населення маса скинутих забруднюючих речовин у поверхневі водні об'єкти у 2018 р. становила 18,02 кг.

В області діють 22 комплекси очисних споруд повної біологічної очистки; 4 комплекси очисних споруд повної біологічної очистки, які працюють, як накопичувачі; 1 комплекс фізико-механічної очистки та 41 комплекс полів фільтрації. Усі очисні споруди, які не забезпечують достатнього очищення стічних вод, належать до комунальної сфери, знаходяться в незадовільному технічному стані, недовантажені, потребують реконструкції чи капітального ремонту.

Одним з найбільших забруднювачів водних об'єктів недостатньо очищеними зворотними водами в Чернігівській області є КП «Чернігівводоканал» (у 2018 р. було скинуто 14,9016 млн. м³).

Земельні ресурси та ґрунти

Земельний фонд області станом на 1 січня 2019 р. складає 3190,3 тис. га. У структурі земельного фонду найбільша частка (64,6%) приходить на сільськогосподарські угіддя (2060,4 тис. га), другою за вагомістю складовою є ліси та інші лісовкриті площі (700,0 тис. га) – 21,9%, забудовані землі (127,7 тис. га) та відкриті заболочені землі (126,3 тис. га) обіймають по 4,0%. Протягом останнього десятиріччя значних змін у структурі земельного фонду не відбувалося, однак варто відзначити, що структура земель за цільовим призначенням має довільний характер і не має достатньої економічної та

екологічної обґрунтованості.

Експлікація ґрунтів сільськогосподарських угідь області включає 253 ґрунтові відміни, які об'єднують в 10 агровиробничих груп. Найбільшого поширення набули дерново-підзолисті ґрунти, котрі займають 30% орних земель та лучно-чорноземні і лучні ґрунти – 38%.

Головною проблемою у сфері землекористування є те, що незважаючи на значні генетичні відмінності між різними групами ґрунтів, для всіх них характерний понижений щодо їхніх типових ознак рівень природної родючості. Це пов'язано з легким гранулометричним складом, малогумусністю, підвищеною кислотністю, значною оглеєністю, засоленістю ґрунтів тощо. Як наслідок, вони мають нестійку структуру, низьку ємність вбирання, невисоку буферність, малу насиченість ґрунтовими колоїдами, що призводить до погіршення водного, повітряного та поживного режимів ґрунту.

Така ситуація вимагає проведення регулярних заходів, спрямованих на усунення та попередження деградації земель:

- родючість ґрунту, як безцінний вичерпний важкопоновлювальний ресурс, потребує систематичного поповнення використаних речовин. Одним з найефективніших ресурсних засобів підтримання родючості ґрунтів на оптимальному рівні є застосування органічних та мінеральних добрив. Однак необхідно уважно стежити за балансом поживних речовин, процесами їхнього перетворення, щоб не зашкодити природному середовищу, не забруднити його й найбільш економно витратити ресурси, відповідно до планового врожаю;

- проведення сівозмін та посів сидеральних культур;

- раціоналізація структури сільськогосподарських земель (оптимізація співвідношення ріллі, сіножатей і пасовищ) та зниження рівня інтенсифікації ведення агровиробництва;

- для малопродуктивних і деградованих ґрунтів доцільно проводити консервацію та рекультивацію земель.

Проблеми відтворення й підвищення родючості ґрунтів не можна вирішувати ізольовано від проблеми ерозії та зсуву ґрунтів. Разом із природними факторами розвитку ерозійних процесів сприяє висока ступінь розораності території (рис. 10), яка перевищує 65% і виявляє тенденцію до зростання. Також слід враховувати, що діяльність потужних агровиробників, котрі орендують масиви орних земель, що налічують десятки тисяч гектарів, веде до максимального спрощення агроландшафтів. Окремі поля, зайняті зерновими культурами, досягають площі багатьох сотень гектарів, на яких відсутнє належне невиснажливе чергування сільськогосподарських культур у сівозмінах.

Основними чинниками антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти у Чернігівській області є наслідки діяльності сільського господарства, промисловості, енергетики, транспорту та оборонної діяльності.

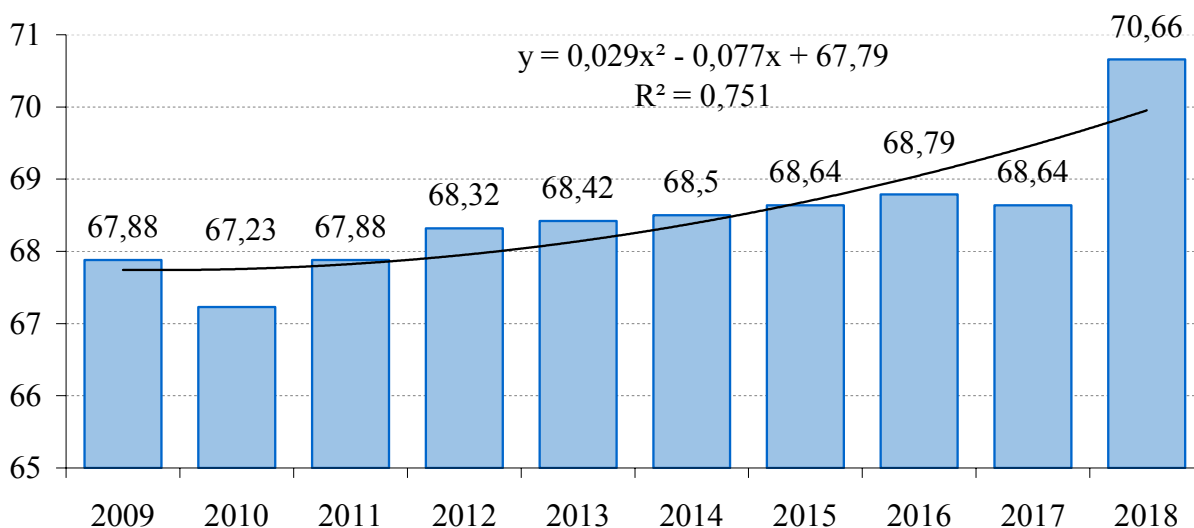

Рис. 10. Динаміка рівня розораності сільськогосподарських земель Чернігівської області, (%)

Вплив сільського господарства на природний комплекс починається зі знищення на великих площах спільноти природної рослинності й заміни її культурними видами. Крім того істотних змін зазнає ґрунт: у природних умовах ґрунтова родючість постійно підтримується тим, що взяті рослинами речовини знову повертаються в ґрунт із рослинним опадом, а у землеробських комплексах основна частина елементів ґрунту вилучається разом із урожаєм, що особливо типово для однорічних культур. Схожа ситуація повторюється щороку, тому існує ймовірність того, що через кілька десятків років запас основних елементів ґрунту буде вичерпано. Для заповнення вилучених речовин в ґрунти вносять в основному мінеральні добрива (рис. 11, рис. 12).

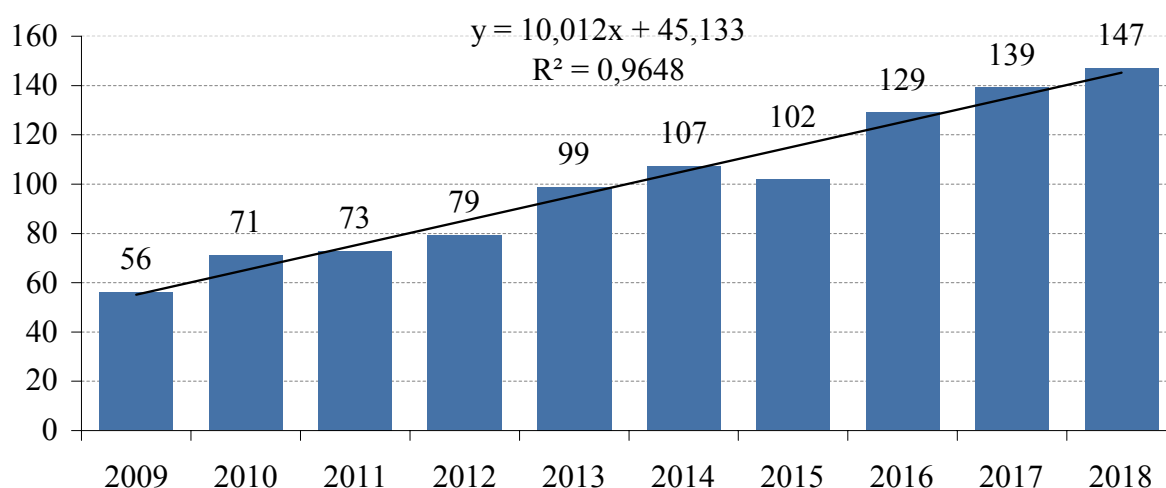

Рис. 11. Динаміка обсягів внесення мінеральних добрив на один гектар посівної площі сільськогосподарських культур у Чернігівській області, (у поживних речовинах; кг/га)

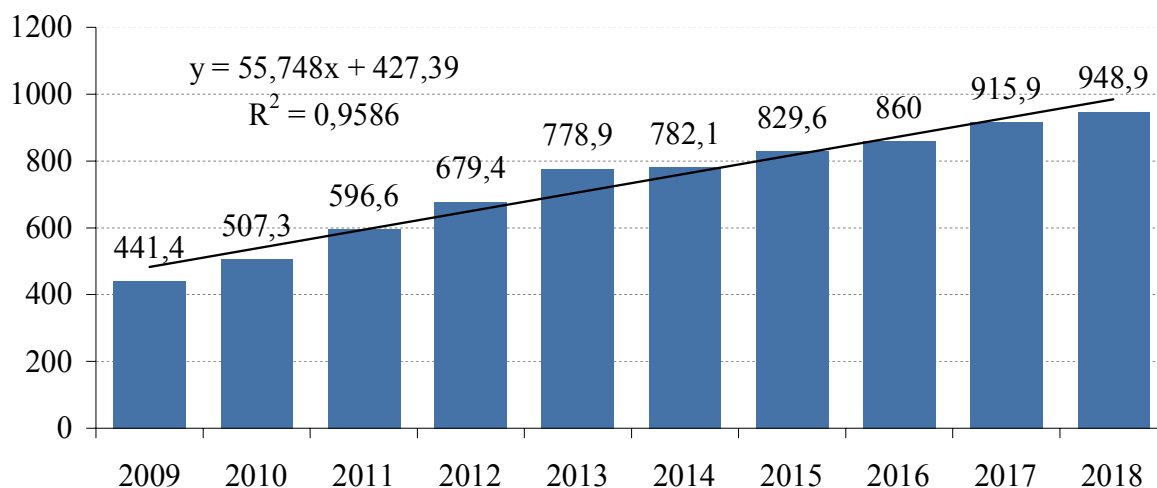

Рис. 12. Динаміка площі сільськогосподарських культур, що удобрена мінеральними добривами у Чернігівській області, тис. га

Це має як позитивні наслідки – поповнення запасів поживних речовин у ґрунті, так і негативні – забруднення ґрунту, води й повітря. В області сформувалася тенденція до підвищення як площ, удобрених мінеральними добривами, так і до концентрації їх внесення, що значно перевищує загальнонаціональні показники. При цьому потенціал використання органічних добрив повністю не використовується, натомість сформувалася тенденція до зменшення їх використання (рис. 13).

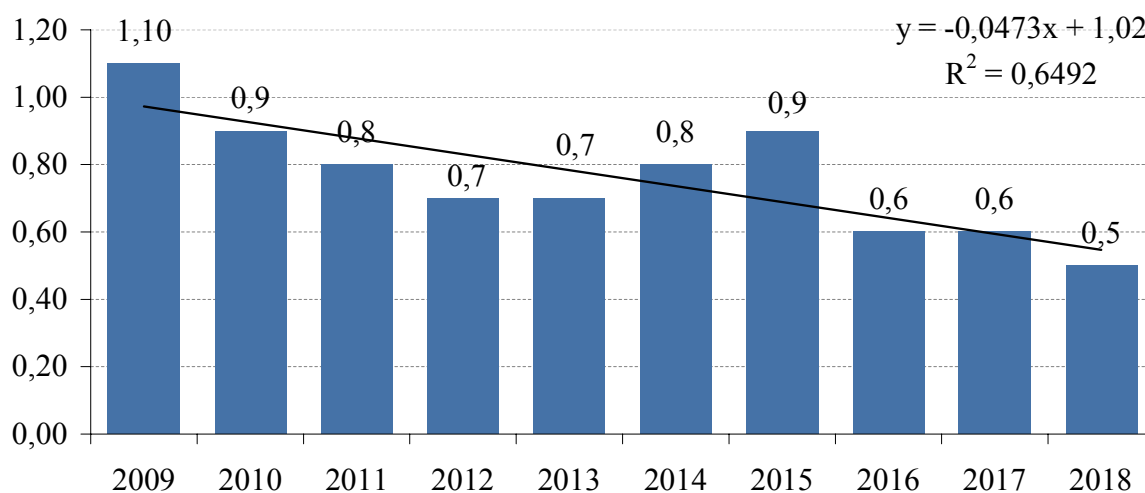

Рис. 13. Динаміка обсягів внесення органічних добрив на один гектар посівної площі сільськогосподарських культур у Чернігівській області, (т/га)

Крім мінеральних добрив, у ґрунт вносяться різні хімічні речовини для боротьби з комахами (інсектициди), бур'янами (пестициди), для підготовки рослин до збирання. Більшість цих речовин дуже токсичні, не мають аналогів серед природних сполук, дуже повільно розкладаються мікроорганізмами, тому

наслідки їх застосування важко передбачити. Прирощення площ їх використання вдвічі за останні десять років вказує на сформовану загрозово-негативну тенденцію (рис. 14).

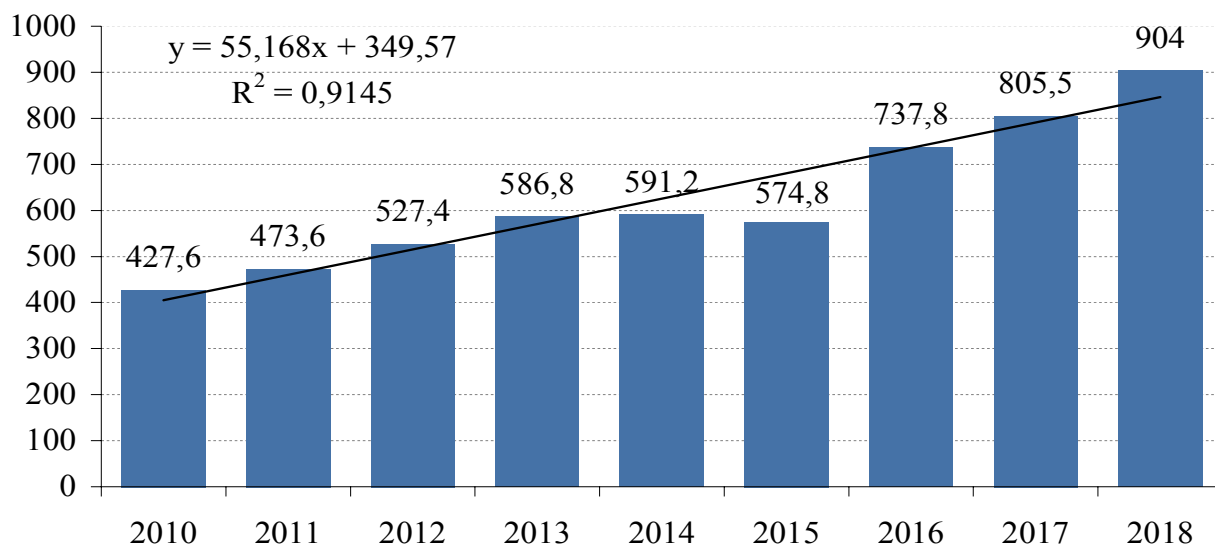

Рис. 14. Динаміка площі на якій застосовувалися пестициди, тис. га

Лісові ресурси

Що стосується лісів, то за останні десять років у Чернігівській області їх площі носили доволі волатильний характер (рис. 15). Це вимагає особливої уваги до моніторингу їхнього стану, площ рубок та процесів відтворення.

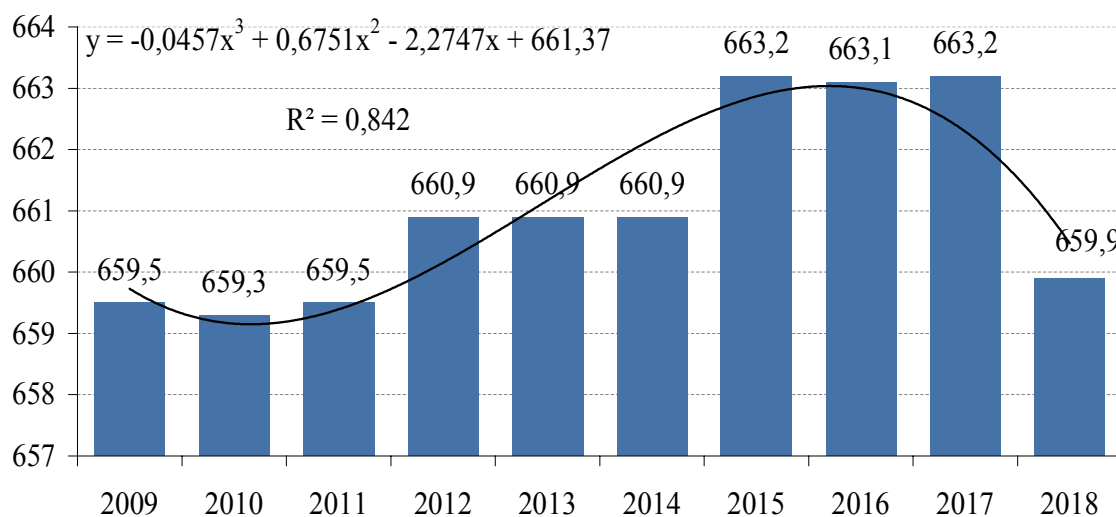

Рис. 15. Динаміка площі лісів у Чернігівській області, тис. га

За останнє десятиріччя в області сформувалася тенденція до нарощення обсягів заготовленої деревини (рис. 16) – приріст становить 56%, що на думку експертів лісогосподарської галузі знаходиться в межах потенціалу даної

сфери. Однак важливо узгоджувати виробничі процеси по заготівлі деревини із заходами по відновленню лісових ресурсів території.

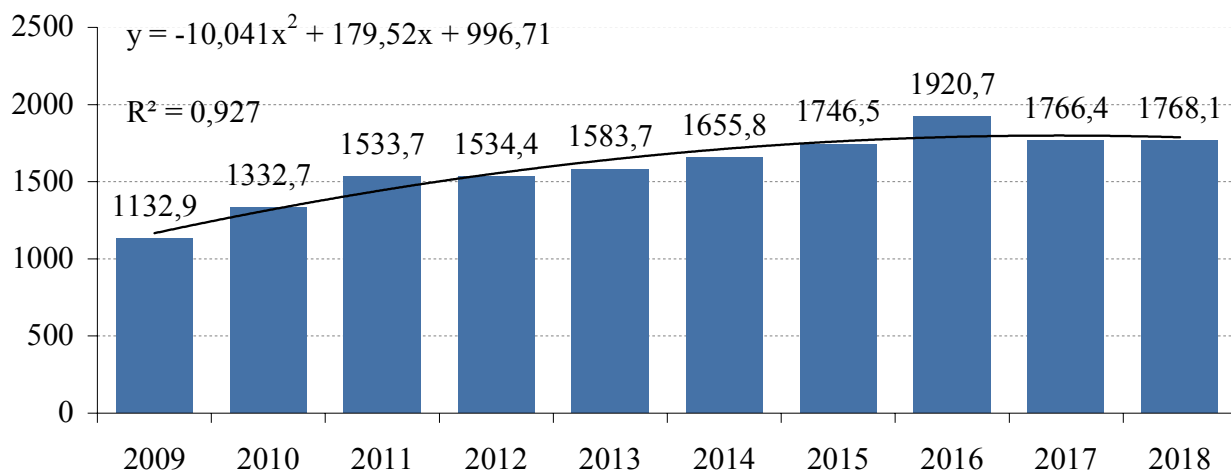

Рис. 16. Динаміка кількості заготовленої деревини в області, тис. м³

Комплексно оцінити відповідність заходів із лісовідновлення та лісорозведення дозволяє коефіцієнт відтворення лісів (рис. 17) рівень та динаміка котрого в межах Чернігівської області вказують на формування екологічної загрози у разі збереження виявленого тренду.

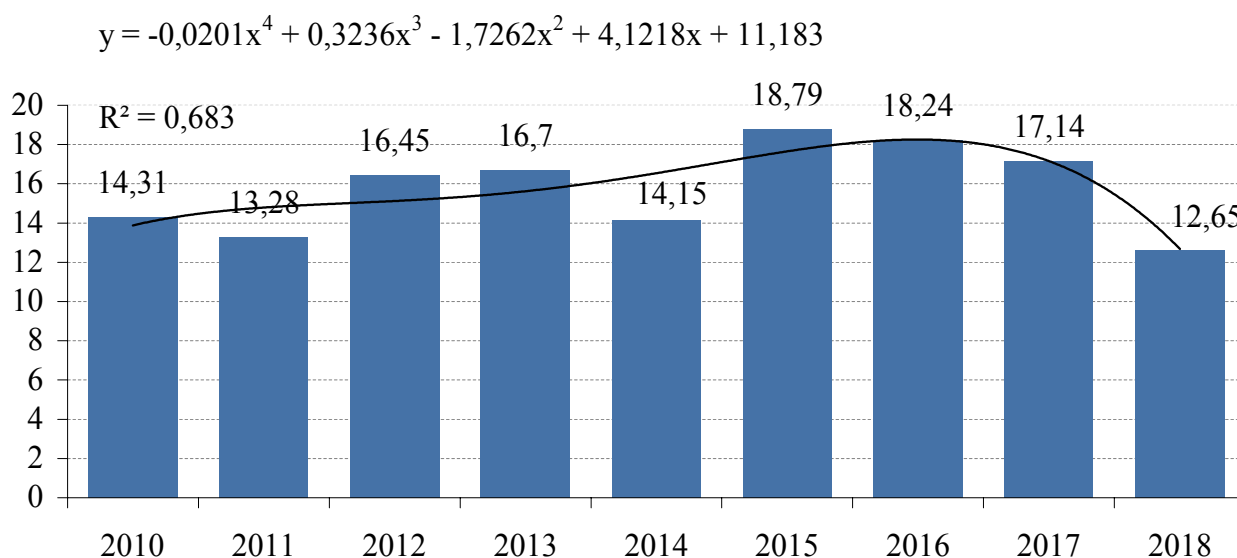

Рис. 17. Динаміка коефіцієнта відтворення лісів у Чернігівській області, %

Окрім господарської діяльності на стан лісів впливають і інші чинники природного та антропогенного характеру, ключову негативну роль серед котрих можна віддати лісовим пожежам (усереднено за 2010-2017 рр. 15,9% площ загиблих лісів), хворобам лісу (усереднено за 2010-2017 рр. 15,8% площ загиблих лісів) та впливу несприятливих погодних умов (усереднено за 2010-2017 рр. 57,6% площ загиблих лісів). Дослідження показують, що динаміка

площі загиблих лісових насаджень агреговано (рис. 18) та в розрізі окремих компонент (рис. 19) не виявляють усталеної тенденції, а носять випадковий характер, що ускладнює процеси планування стратегічної діяльності.

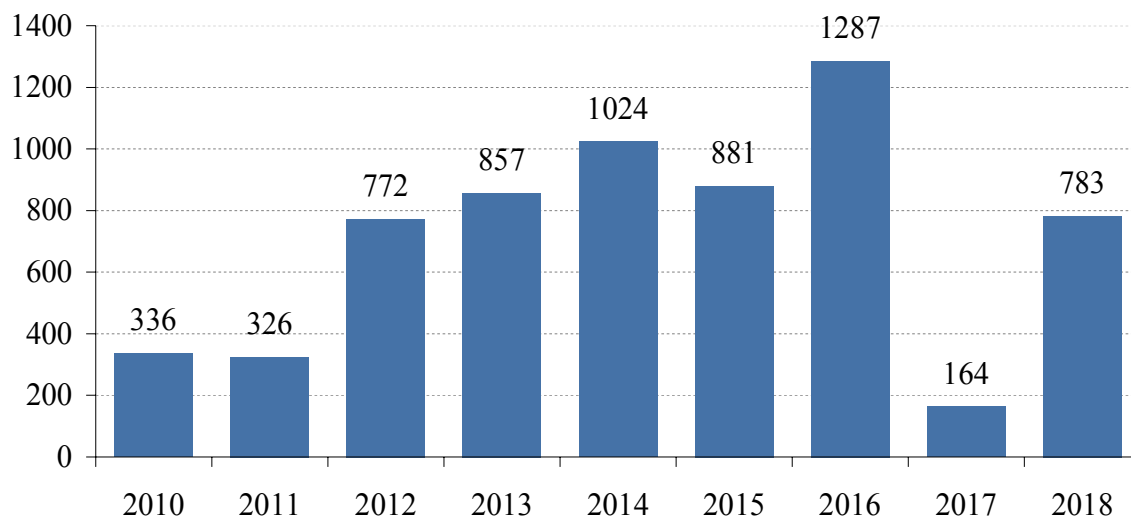

Рис. 18. Динаміка площі загиблих лісових насаджень в області, га

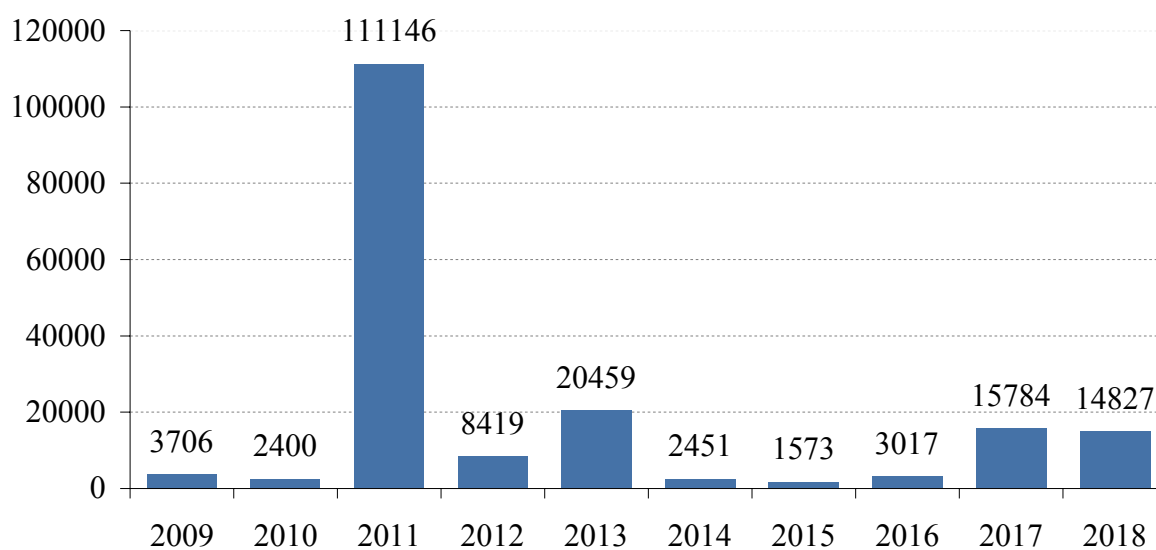

Рис. 19. Динаміка площ осередків шкідників і хвороб лісу, що виникли у звітному році у Чернігівській області, га

Охорона лісів від пожеж – один із найбільш важливих напрямків діяльності лісокористувачів. Значна частка хвойних насаджень, наявність територій, забруднених радіонуклідами, зумовлюють високий та середній клас пожежної небезпеки. Так, показник пожежної небезпеки лісів Чернігівського обласного управління лісового та мисливського господарства становить 2,49, частка лісових земель з I класом пожежної небезпеки складає 24 % від загальної площі лісів державних підприємств Чернігівського обласного управління лісового та мисливського господарства.

Флора, фауна та природно-заповідний фонд

Рослинний світ області характеризується значною різноманітністю видового складу. Природна рослинність представлена великою кількістю видів вищих і нижчих рослин. Серед видів лісової рослинності поширеними є сосна, ялина, дуб, вільха, береза. Уздовж залізниць, автомобільних доріг насаджені лісосмуги, які мають важливе значення для очищення повітря від шкідливих викидів транспортних засобів. У зниженнях з надмірним зволоженням розвивається болотна рослинність. Болота мають значні запаси торфу. В їх рослинному покриві переважають трав'яні і трав'яно-мохові угруповання.

Головні загрози біорізноманіттю пов'язані сьогодні з діяльністю людини. Вони полягають у знищенні природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин, їх фрагментації та деградації (включаючи забруднення), у глобальній зміні клімату, екологічно-незбалансованій експлуатації видів людиною, поширенні чужорідних видів, розповсюдженні хвороб тощо.

Знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин відбувається внаслідок розорювання земель, вирубування лісів, осушення або обводнення територій, промислового, житлового та дачного будівництва тощо. Серед видів антропогенної діяльності, що негативно впливають на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття Чернігівської області найбільш поширеними є: надмірна розораність території; прогресуюча деградація полезахисних лісосмуг; надмірне рекреаційне навантаження на узбережжя водних об'єктів та інших рекреаційних ділянок; інтенсивне забруднення сільськогосподарських земель та інших угідь хімікатами, промисловими та побутовими відходами.

Кількість рослин, грибів та тварин, що охороняються є незмінною з часу проведення спостережень за довкіллям.

Рослинний світ дуже чутливо реагує на зміни екологічних факторів і є чітким показником обсягу антропогенного впливу на природу. Охорона рослинного світу передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження просторової, видової різноманітності і цілісності об'єктів рослинного світу, охорону умов їх місцезростання, збереження від знищення, пошкодження, захист від шкідників і хвороб, а також невиснажливе використання.

Тваринний світ області виділяється різноманітністю, для нього характерні представники як лісової, так і степової фауни. Чернігівську область населяє близько 425 видів хребетних тварин, серед яких понад 65 видів ссавців, близько 290 вид птахів, більше 45 видів риб.

Біорізноманіття та його невиснажливе використання в області розглядається як один із пріоритетів у сфері природокористування, екологічної безпеки та охорони природи, невід'ємна складова збалансованого економічного й соціального розвитку регіону. На території області спостерігається катастрофічне зменшення площі територій водно-болотних угідь, природних лісових екосистем, які є основою для збереження біорізноманіття.

Одним із основних антропогенних чинників, що негативно впливає на структурні елементи екологічної мережі та біорізноманіття Чернігівської

області, є значний ступінь господарського освоєння її території. Сучасна структура земельного фонду Чернігівщини свідчить про надзвичайно високе антропогенне навантаження на природні екосистеми, яке призвело до їх зміни та скорочення площ. До інших видів антропогенної діяльності, що негативно впливають на структурні елементи екологічної мережі, біологічне та ландшафтне різноманіття в Чернігівській області, відноситься забруднення довкілля атмосферними викидами. Забруднення довкілля призводить до включення забруднюючих речовин до біохімічних ланцюгів рослин і тварин та їх хронічної інтоксикації.

З метою збереження біологічного різноманіття, розширення мережі об'єктів і територій природно-заповідного фонду постійно ведуться роботи з виявлення територій можливих до заповідання.

Природно-заповідний фонд (ПЗФ) Чернігівщини станом на 1.01.2019 р. (рис. 20) нараховує 666 об'єктів загальною площею 261244,31 тис. га, що становить 7,83% площі області, Зростання площі ПЗФ у Чернігівській області становить порівняно з 2011 р. лише 2%. ПЗФ складають 8 категорій об'єктів: Ічнянський (площею 9665,8 га) та Мезинський (площею 31035,2 га) національні природні парки, частина національного природного парку «Залісся» (площею 1287,5 га), регіональний ландшафтний парк «Міжрічинський» (78753,95 га), регіональний ландшафтний парк «Ніжинський» (6 122,6991 га), регіональний ландшафтний парк «Ялівщина» (площею 168,7 га), 449 заказників, 137 пам'яток природи, 19 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 52 заповідні урочища, дендропарки «Тростянець» загальнодержавного значення та «Прилуцький» місцевого значення, Менський зоопарк загальнодержавного значення.

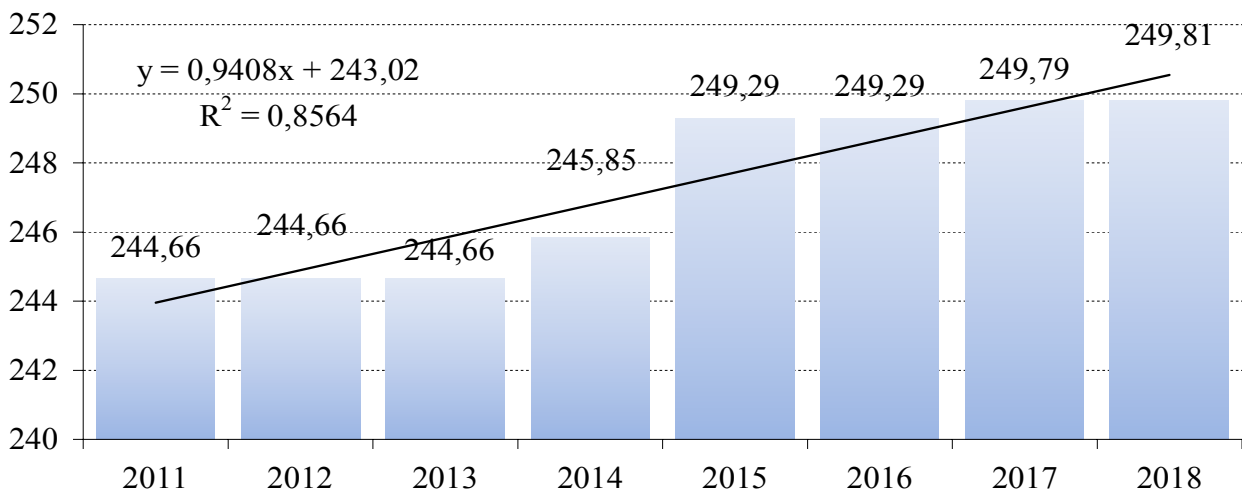

Рис. 20. Динаміка площі ПЗФ Чернігівської області, тис. га

ПЗФ Чернігівської області характеризується значною кількістю об'єктів невеликої площі (більше половини об'єктів мають площу до 100 га), переважна більшість з яких гідрологічні (11 заказників загальнодержавного і 438 заказників місцевого значення). Об'єкти розташовані досить нерівномірно

на території області. При загальному відсотку заповідності по області 7,6%, в центральних районах – Носівському, Ніжинському, Бахмацькому, Борзнянському, в першу чергу за рахунок розораності земель, він не досягає і 3%, що не може негативно не впливати на екологічну стабільність території.

Існуюча мережа заповідних територій, проведення природоохоронних заходів сприятиме стабілізації видового складу фауни та флори, збереженню цінних природних комплексів.

На збереження об'єктів природно-заповідного фонду, значною мірою, впливає наявність проектів землеустрою з організації та встановлення їх меж. Однією з головних причин, що значно стримує виконання зазначених робіт, є брак коштів у місцевих бюджетах при значній кількості об'єктів.

Відходи

Проблема поводження з відходами є однією з найбільш гострих серед низки екологічних проблем, які мають місце в області. Відходи як один із найбільших забруднювачів довкілля накопичуються в Чернігівській області в масштабах суттєво вищих, ніж відбувається їх знешкодження та використання (рис. 21). Слід відзначити, що загальна тенденція щодо утворення відходів в області, починаючи з 2015 р., характеризується сповільненням.

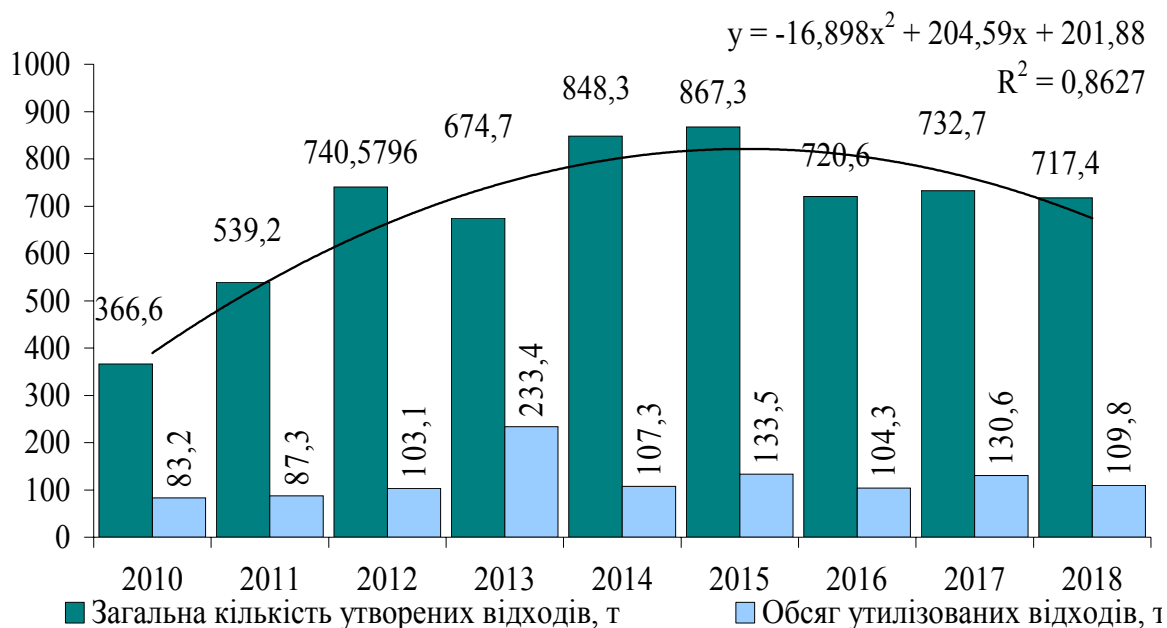

Рис. 21. Утворення та утилізації відходів у Чернігівській області, тис. т

Враховуючи природні та економічні фактори, основну складову в загальній масі відходів, що утворюються в області, займають тверді побутові відходи та виробничі відходи IV класу небезпеки, які, в основному, видаляються на полігони, сміттєзвалища, накопичувачі тощо.

Зміна обсягів відходів, видалених у спеціально відведені місця чи об'єкти (рис. 22), також демонструє тенденцію до зниження – у 2018 р. порівняно з 2010 р. показник знизився на 71,65%.

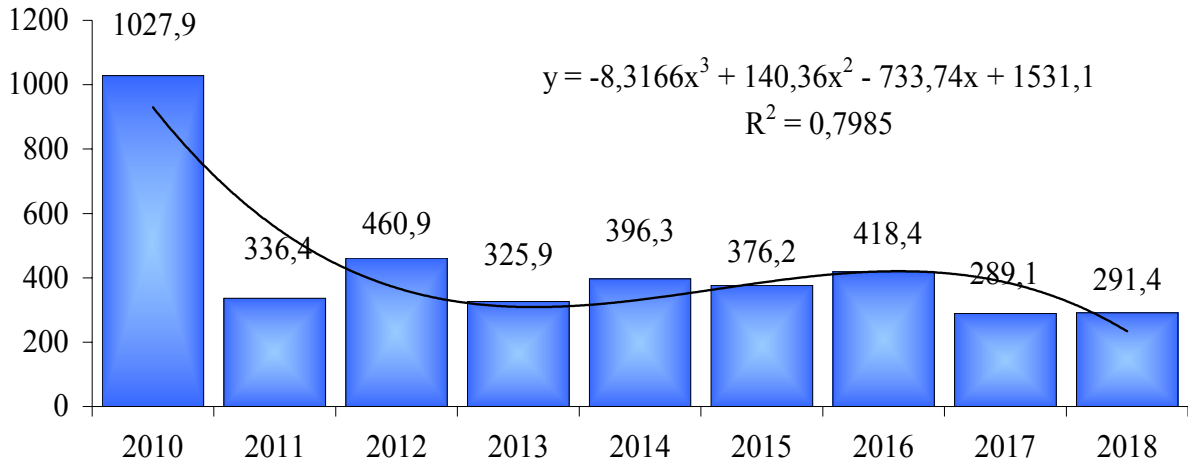

Рис. 22. Обсяги відходів, видалених у спеціально відведених місцях, тис. т

Проте загальні обсяги накопичених відходів характеризуються усталеною тенденцією до нарощення: в середньому щорічний приріс складає 284,4 тис. т, або 6,5% (рис. 23). Виключення становить 2018 р., коли вперше за досліджуваний період показник знизився на 3%.

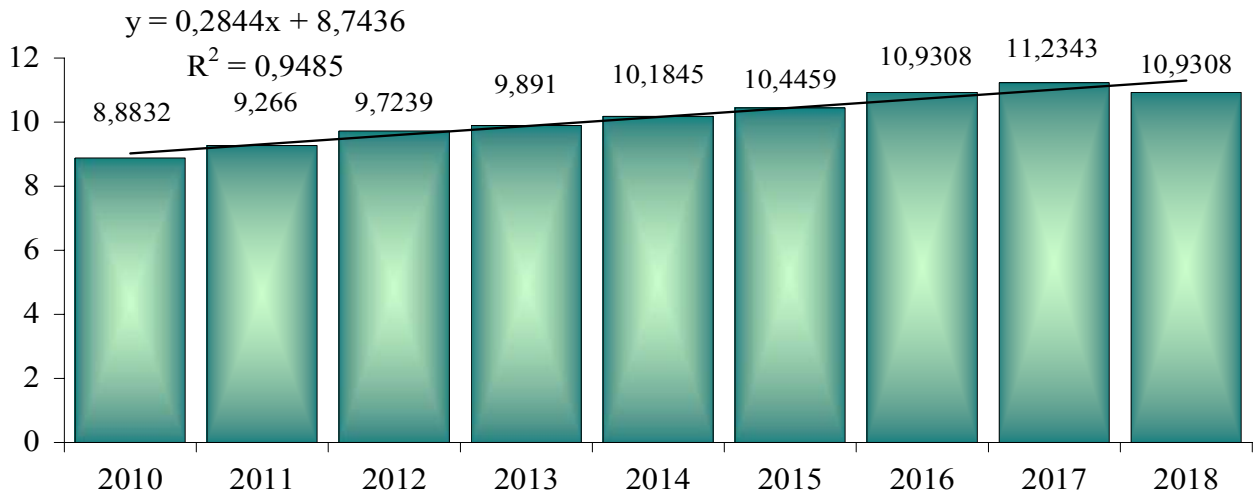

Рис. 23. Динаміка загального обсягу відходів, накопичених протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об'єктах, млн. т

Аналізуючи рівень концентрації відносно площі території області (індекс локалізації) та чисельності наявного населення (середньодушовий індекс) (рис. 24), стає зрозумілим, що, незважаючи на скорочення чисельності мешканців Чернігівщини, обсяг накопичених відходів, що приходить на одну особу, зростає з прискоренням. Збереження такої тенденції формує загрози для екологічно збалансованого розвитку області.

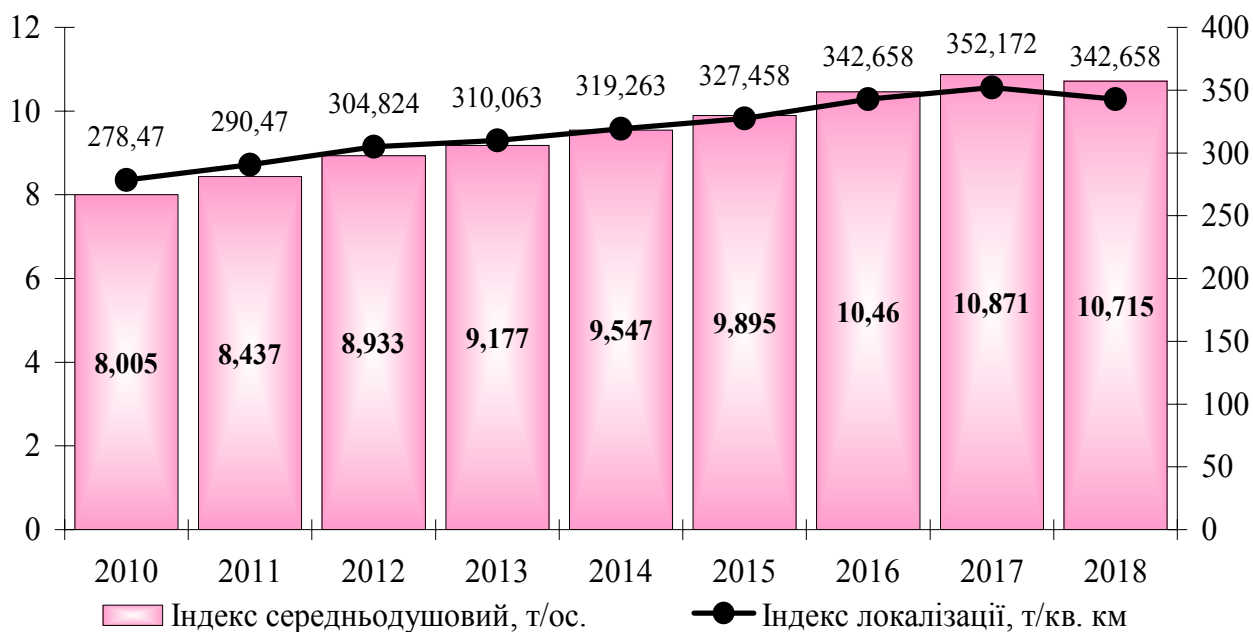

Рис. 24. Показники рівня концентрації загального обсягу накопичених відходів у Чернігівській області

В області практично вирішена проблема поводження з промисловими відходами I-III класів небезпеки. Вжиття організаційних та адміністративних заходів дало змогу виключити їх розміщення в навколишньому природному середовищі – частина утилізується на існуючих установках, інші – передаються для знешкодження на відповідних потужностях за межі області.

Через відсутність на території області сміттєпереробних та сортувальних комплексів на полігони та сміттєзвалища потрапляє значна частина відходів, які мають ресурсну цінність і підлягають переробці та утилізації. Основну масу відходів як вторинної сировини складають тара (упаковка) від продуктів харчування та продукції споживання населенням.

Здоров'я населення

За показниками скидання забруднених вод, викидів шкідливих речовин в атмосферу, утворення відходів Чернігівська область відноситься до регіонів із середнім рівнем негативного впливу на стан здоров'я населення. Посилення забруднення довкілля призводить до зростання захворюваності з цілого ряду хвороб. Загальна тенденція уперше зареєстрованих випадків захворювання населення Чернігівської області носить мінливий характер і може бути описана поліноміальною регресійною моделлю третього ступеня (рис. 25): періодичні спади чергуються з нарощенням рівня захворюваності.

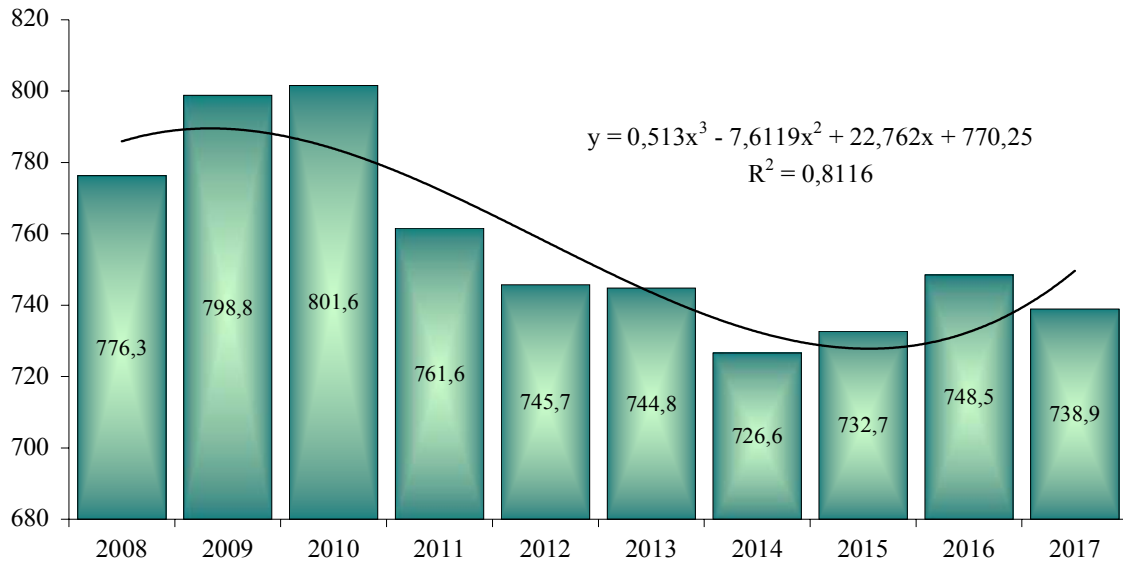

Рис. 25. Кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань населення Чернігівської області, тис. од

Близько половини усіх уперше зареєстрованих випадків захворювань припадає на хвороби органів дихання (рис. 26). В області зафіксовані одні з найвищих по країні показники захворюваності дітей на хвороби органів дихання.

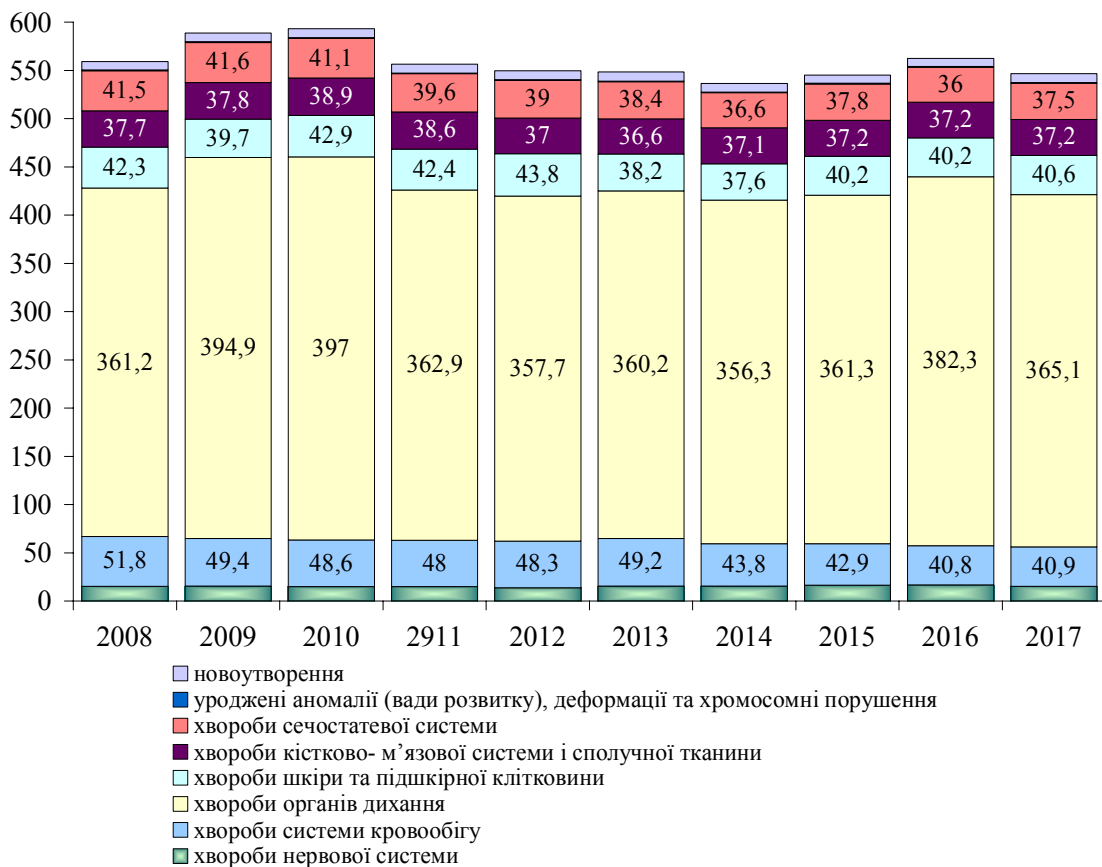

Рис. 26. Кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань населення Чернігівської області за класами основних хвороб, тис. ос.

Суттєві частки (понад 5%) припадають на хвороби ока та придаткового апарату, системи кровообігу, шкіри та підшкірної клітковини, кістковом'язової системи та сполучної тканини, сечостатевої системи. Чернігівська область відноситься до регіонів, де показники захворюваності населення на злоякісні новоутворення є вищими за середній рівень по країні (340-370 хворих на 100 тис. населення). Одними з найвищих по Україні є показники захворюваності сільського населення на туберкульоз.

Що ж стосується причин смертності, то основна частка приходить на хвороби системи кровообігу (74%) та новоутворення (11%), при цьому за коефіцієнтом смертності Чернігівська область (18,4) значно випереджає національні показники (14,5). Загалом можна відзначити, що стан здоров'я населення території виявляє доволі тривожні тенденції і вимагає постійного моніторингу.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ

Реалізація Плану заходів може здійснити негативний вплив на довкілля та здоров'я населення опосередковано через фактори забруднення атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, ґрунтів, знищення зелених насаджень в містах, лісів та інше.

За інформацією МОЗ, найбільш несприятливому впливу шкідливих факторів підлягає населення, яке мешкає в межах санітарно-захисних смуг промислових підприємств, що є порушенням вимог «Державних санітарних правил планування та забудови населених місць»: у міських поселеннях 3,4% проб атмосферного повітря містять забруднюючі речовини у концентраціях, що перевищують гранично допустимі, у сільських поселеннях – 1,3%. Тому технічні завдання Плану заходів, які реалізуються на територіях міських поселень, мають розглядатися як зони підвищеної уваги.

З даними Держгеонадр, головними чинниками забруднення ґрунтових вод на більшій частині території України є стоки тваринницьких комплексів, мінеральні добрива, продукти сільгоспхімії, свинець, марганець, нафтопродукти. Забруднення міжпластових підземних вод носить локальний характер, залежить від техногенного навантаження на геологічне середовище та захищеності підземних вод. Ділянки забруднення міжпластових підземних вод знаходяться, переважно, у зоні впливу поверхневого комплексу утилізації дренажних вод гірничовидобувних робіт, невпорядкованих складів зберігання промислових відходів, мінеральних добрив та отрутохімікатів, тваринницьких комплексів, нафтопереробних заводів та інших локальних об'єктів, що впливають на стан підземних вод. З огляду на це, технічні завдання Плану заходів, які реалізуються у сфері АПК та орієнтовані на її прискорений інноваційний розвиток мають розглядатися як зони підвищеної уваги.

Концентрація об'єктів захоронення відходів у місцях локалізації

виробництва та населення, превалююче забруднення довкілля основними суб'єктами ЖКГ, значний вплив транспортної інфраструктури на комфортність умов проживання населення зумовлюють розглядати всі технічні завдання Плану заходів, спрямовані на модернізацію соціальної та виробничої інфраструктури області як зони підвищеної уваги.

Оскільки Планом заходів передбачено технічні завдання, спрямовані на забезпечення комфортних та безпечних умов для життя населення області, то його реалізація з високою ймовірністю має зменшити негативний вплив на довкілля і здоров'я населення, від чого можна очікувати позитивні результати на всій території Чернігівської області.

Зазначені зони ризику пов'язані з реалізацією технічних завдань, визначених відповідно до стратегічних цілей: №2 «Комфортні та безпечні умови для життя», №3 «Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки» Стратегії, тому саме вони будуть виступати предметом СЕО.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

Прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних проєктів з Плану заходів досить складно (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), оскільки вплив на здоров'я часто неспецифічний і носить опосередкований характер, має пролонгований прояв, характеризується наявністю часового лагу між моментом виникнення та проявом наслідків. Можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з декількома видами господарської діяльності. Так, наприклад, захворювання дихальної системи можуть бути наслідками впливу як об'єктів паливно-енергетичного комплексу, так і транспорту.

Заходи Стратегії, посилені економічною підтримкою держави, мають забезпечити поступове виконання природоохоронних заходів і як наслідок, подолання ключових екологічних проблем Чернігівської області, серед котрих нижчеперелічені:

1) забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств та автотранспорту;

2) забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства;

3) проблеми щодо умов скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти;

4) забруднення підземних водоносних горизонтів;

5) порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону;

6) підтоплення земель та населених пунктів регіону;

- 7) поводження з відходами I-III класів небезпеки;
- 8) утилізація відходів гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості;
- 9) організація контролю радіаційної безпеки щодо впливу на довкілля АЕС, об'єктів з радіоактивними відходами, при ліквідації накопичувачів (хвостосховищ) відходів виробництв з підвищеними рівнями радіоактивності та рекультивації земель, що мають радіоактивне забруднення;
- 10) поширення екзогенних геологічних процесів;
- 11) охорона, використання та відтворення дикої фауни і флори;
- 12) проблеми природно-заповідного фонду;
- 13) загроза втрати земель через розмив берегів та відрізання територій;
- 14) проблеми накопичення заборонених і непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР).

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ СТРАТЕГІЇ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ЇЇ ПІДГОТОВКИ

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, яка внесена до виконання плану заходів з виконання Угоди Про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, який затверджений постановою КМУ від 25 жовтня 2017 р. №1106, Бернської Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існуючих в Європі.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» (ухвалено Верховною Радою України 28 лютого 2019 року).

Державна екологічна політика спрямована на досягнення таких стратегічних цілей:

Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва.

Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України.

Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття

рішень щодо соціально-економічного розвитку України.

Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення.

Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління

Основним практичним інструментом реалізації стратегічних завдань у сфері екологічної безпеки Чернігівської області виступає Програма охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області (Програма), яка узгоджується з положеннями Закону «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

Мета Програми та її стратегічні цілі представлені на рис. 27.

Рис. 27. Мета та стратегічні цілі Програми

Програма розроблена Департаментом екології та природних ресурсів

облдержадміністрації за участі Управління капітального будівництва облдержадміністрації, Департаменту житлово-комунального господарства, регіонального розвитку та інфраструктури облдержадміністрації. Ініціатором розроблення Програми виступила Чернігівська обласна державна адміністрація.

Координацію та контроль за ходом виконання програми покладено на Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації, а організацію процесу виконання – на районні державні адміністрації та виконавчі комітети міських рад в межах їхніх адміністративно-територіальних одиниць.

Робоча група з СЕО встановила, що План заходів відповідає регіональним стратегічним екологічним цілям.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО, СЕРЕДНЬО-ТА ДОВГОСТРОКОВИХ, ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

План заходів включає ряд проєктів, які з високим ступенем ймовірності будуть мати вплив на довкілля, у тому числі на здоров'я населення. Проаналізувавши зміст технічних завдань до проєктів, Робоча група виявила можливі екологічні наслідки для довкілля та здоров'я населення, детальний опис яких подано у табл. 2.

Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення проєктів Плану заходів

Номер завдання Стратегії	Назва проєкту	Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення
2.1.1.	2.1. Розбудова дорожньої інфраструктури	Після будівництва та реконструкції обходів населених пунктів області зменшується забруднення довкілля в населених пунктах викидами забруднюючих речовин, які утворюються при спалюванні палива
2.1.2.	2.2. Відновлення міжнародних та міжрегіональних пасажирських авіаперевезень	Авіаційний шум, викиди від роботи двигунів повітряних суден і спецавтотранспорту; забруднення ґрунтів стічними водами та відходи, що утворюються у процесі господарської діяльності авіаперевізника, а також місця їх зберігання
2.1.3.	2.3. Відновлення водно-річкового потенціалу області	Поліпшення екологічного стану – попередження (призупинення) подальших ерозійних процесів руйнації р. Десни та стабілізація берегової лінії
2.1.4.	2.4. Розвиток мережі автотранспортних підприємств	Придбання нових автобусів з двигуном, що відповідає екологічним стандартам Євро-5 призведе до зменшення рівня забруднення довкілля
2.1.5.	2.5. Реконструкція, капітальний ремонт мережі міського електротранспорту та оновлення рухомого складу	Сприяння розвитку екологічного виду транспорту – міського електротранспорту та зменшенню втрат електроенергії за рахунок нового енергоефективного обладнання
2.2.1.	2.6 Забезпечення містобудівною документацію населених пунктів області	Екологічний вплив відсутній
2.2.1.	2.7. Коригування (оновлення) схеми планування Чернігівської області	Позитивний вплив на довкілля
2.2.2.	2.8. Геоінформаційна система містобудівного кадастру Чернігівської області	Впровадження стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації та моніторингу стану довкілля
2.3.1.	2.9. Підвищенні якості надання комунальних послуг – запорука добробуту людей	Поліпшення стану екологічної безпеки територій, скорочення обсягу викидів парникових газів в атмосферу (CO ₂)
2.3.2.	2.10. Будівництво та модернізація водопровідно-каналізаційних систем	Поліпшення стану екологічної безпеки територій, зменшення концентрацій азоту та фосфору до нормативних вимог на скид в водні об'єкти. Поліпшення стану екологічної безпеки територій, стану підземних ґрунтових вод
2.3.3.	2.11. Підвищення ефективності управління спільною власністю співвласниками багатоквартирних будинків	Покращення екологічної ситуації

	2.12. Поліпшення житлових умов проживання населення	Покращення екологічної ситуації
2.3.4.	2.13. Створення комфортного громадського простору	Покращення екологічної ситуації
	2.14. Забезпечення сталого управління побутовими відходами	Зменшення екологічних ризиків та максимальне використання вторинних ресурсів. Зменшення шкідливого впливу на довкілля та здоров'я людей
2.4.1.	2.15. Підвищення енергоефективності будівель бюджетної сфери та житлового фонду	Скорочення обсягу шкідливих викидів парникових газів (CO ₂) за рахунок зменшення споживання будівлями паливно-енергетичних ресурсів
2.4.2.	2.16. Розвиток альтернативної енергетики - шлях до економічного розвитку та енергонезалежності	Сонячні, вітряні та геотермальні електростанції не забруднюють довкілля, тому є безпечними для нього. В кінцевому результаті виходить повністю чиста енергія без відходів і негативного впливу на довкілля. На відміну від нафти, газу, вугілля та інших природних копалин, альтернативні джерела енергії мають необмежений запас. Їх можна використовувати впродовж сотень років без загрози вичерпання
2.5.1.	2.17. Поліпшення технічного та екологічного стану водних об'єктів області	Покращення екологічної ситуації, поліпшення санітарного та екологічного стану водних об'єктів та прилеглих територій, збереження біологічного різноманіття
	2.18. Будівництво туристично-рекреаційного центру «Green weekend» на території регіонального ландшафтного парку «Міжрічинський»	Збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів, підвищення рівня екологічного виховання населення
2.5.2.	2.19. Ефективне управління і безпека населення та територій в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів	Зменшення кількості пожеж та надзвичайних ситуацій і їх впливу на довкілля
2.5.3.	2.20. Проведення заходів еколого-просвітницького спрямування	Зниження рівня забруднення довкілля
3.1.1.	3.1. Сприяння залученню та впровадженню програм міжнародної технічної допомоги, поглибленню співпраці з міжнародними донорами	У разі реалізації проектів відповідної направленості будуть впроваджуватися заходи по запобіганню забруднення водних об'єктів, атмосферного повітря; дотримуватись санітарні норми, що в цілому сприятиме поліпшенню якості життя населення та зниженню забруднення навколишнього середовища
3.1.2.	3.2. Створення індустріальних парків	При проектуванні та будівництві індустріальних парків будуть впроваджуватися заходи по охороні повітря (встановлення сучасних систем газоочищення, пилоуловлювальних систем, заходів по зниженню рівня шумів), водних ресурсів (оптимізація водопостачання, спорудження систем для попереднього очищення стічних вод), охорони та раціонального використання земельних та рослинних ресурсів (спорудження дренажних систем, зливової каналізації, впровадження

		технічних процесів з переробки та утилізації промислових побутових відходів, організація безвідходного виробництва, благоустрій та озеленення територій)
3.1.3.	3.3. Створення інвестиційних продуктів	Відсутній
3.1.4.	3.4. Формування ефективної системи менеджменту залучення інвестицій	Відсутній
3.2.1.	3.5. Технічне переоснащення АПК області	Збільшення екологічності ведення господарства за рахунок використання більш продуктивної та енергоощадної техніки та обладнання
3.2.2.	3.6. Сприяння розвитку аграрного ринку регіону	Збільшення екологічності ведення господарства за рахунок використання нових технологій
2.3.3.	3.7. Розвиток фермерських господарств	Немає впливу на екологію
3.2.4.	3.8. Розвиток сільськогосподарського дорадництва	Немає екологічного впливу
3.2.5.	3.9. Підтримка розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації	Збільшення екологічності ведення господарства за рахунок використання нових технологій
3.3.3.	3.10. Впровадження інноваційної моделі розвитку економіки Чернігівської області	Комплексне використання ресурсів. Впровадження маловідходних, екологічно чистих, енергозберігаючих технологій
3.3.4.	3.11. Підтримка місцевих товаровиробників	Відсутній
3.4.1.	3.12. Забезпечення діяльності Центру підтримки підприємництва, інновацій та стартапів Чернігівської області	Проекти є нешкідливими для довкілля
	3.13. Створення молодіжних бізнес-центрів на базі навчальних закладів	
	3.14. Підвищення готовності суб'єктів МСП Чернігівщини виходити на зовнішні ринки	Проект матиме позитивний вплив у середньо- і довгостроковій перспективах завдяки підвищенню рівня безпечності харчової та промислової продукції, як чинника, що безпосередньо впливає на стан здоров'я населення
3.4.2.	3.15. Фінансово-кредитні інструменти розвитку бізнесу	Пріоритетна підтримка бізнес-проектів, стартапів, ідея яких полягає у розробці або впровадженні технологій, що скорочують шкідливий вплив на клімат і зменшують витрати енергії
	3.16. Центр сприяння залученню грантів	Покращення екологічного стану за рахунок наявності вимоги обов'язкового включення екологічної компоненти в усі проекти, що фінансуються міжнародними донорами

3.4.3.	3.17. Створення публічних просторів для підтримки підприємництва, інновацій, соціального партнерства та інституційного розвитку	Проекти є нешкідливими для довкілля
	3.18. Підвищення інституційної спроможності Агенції регіонального розвитку Чернігівської області	
	3.19. Інформаційно-консультаційна підтримка суб'єктів підприємництва та осіб, що бажають відкрити власну справу	
	3.20. Молодіжна школа бізнесу	
	3.21. Розвиток мережі Центрів підтримки підприємництва на базі ЦНАПів області	
	3.22. Належний ЦНАП	
	3.23. Стимулювання розвитку підприємництва в сільській місцевості	
3.4.4.	3.24. Інноваційна бізнес-освіта як стимул розвитку підприємницького потенціалу громад Чернігівщини	Проект є нешкідливим для довкілля
3.5.1.	3.25. Створення умов для повноцінного співробітництва області з регіонами іноземних країн	Проект є нешкідливим для довкілля
3.5.2.	3.26. Підтримка зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіону	Відсутній
3.6.1.	3.27. Створення сучасних конкурентоспроможних туристичних продуктів та послуг	Реалізація проекту не несе за собою негативного впливу на довкілля, сприятиме формуванню екологічно-орієнтованого мислення відпочиваючих
3.6.2.	3.28. Розвиток туристично-рекреаційного потенціалу області	Забезпечення територіальної цілісності природного комплексу, як природного містобудівного кордону, що створює психологічно і екологічно комфортний простір. Збереження та відтворення природних екосистем, рослинного і тваринного світу, садово-паркового середовища, лісопаркових угідь
	3.29. Створення мережі інтерактивних туристично-інформаційних центрів та пунктів	Реалізація проекту не викличе негативного впливу на довкілля
3.6.3.	3.30. Популяризація сільського зеленого, подієвого та активного видів туризму	Підвищення рівня екологічної свідомості в напрямку раціонального використання наявних природних ресурсів під час ведення підприємницької діяльності

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ

Нижче запропоновані доцільні та досяжні заходи (ДДЗ), які передбачається вжити на етапах розробки Плану заходів з реалізації Стратегії, його виконання та моніторингу Департаментом розвитку економіки та сільського господарства.

План заходів включає технічні завдання у рамках п'яти стратегічних цілей, з яких 2 та 3 мають безпосередній вплив на довкілля та здоров'я населення, а цілі 1, 4, 5 хоч й не мають прямого впливу але можуть генерувати вторинні, кумулятивні та синергетичні ефекти у короткостроковій, середньо- та довгостроковій перспективах.

Для запобігання, зменшення, пом'якшення негативних наслідків реалізації проєктів Плану заходів, а також вжиття заходів щодо їх усунення, пропонується три групи ДДЗ:

1. Методичної та експертної підтримки.
2. Техніко-інструментального забезпечення.
3. Інформаційно-консультаційного супроводу.

Група заходів методичної та експертної підтримки включає:

– розробку системи індикаторів реалізації Плану заходів (з фокусуванням на випереджаючий аналіз кількісних та якісних характеристик стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на території Чернігівської області).

– організацію і впровадження на території Чернігівської області ефективної системи постійного моніторингу фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я реалізації Плану заходів, включаючи добір висококваліфікованих експертів, формування зворотного зв'язку та здійснення процедур можливого коригування чи внесення змін до Плану заходів за даними моніторингу;

– забезпечення системи постійного моніторингу стандартизованими методиками оцінювання стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я;

Група заходів техніко-інструментального забезпечення включає:

– забезпечення системи постійного моніторингу необхідними технічними засобами (аналітичні приладові комплекси та регіональні мережі їх розміщення на території області) і комп'ютерною технікою та ліцензованим програмним забезпеченням;

Група заходів інформаційно-консультаційного супроводу охоплює:

– формування системи своєчасного, адекватного та ефективного інформування громадськості та організації громадського обговорення щодо запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків впливу на складові довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я виконання Плану заходів, у т.ч. на основі даних моніторингу та з формуванням пропозицій і рекомендацій громадськості.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

В процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки було розглянуто наступні альтернативи:

Альтернатива 1 «Нульовий сценарій» – опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження Плану заходів.

Заходи з покращення довкілля будуть здійснюватися без чітко визначеного плану, яким передбачено цілі та завдання з охорони довкілля. Це призведе до збереження тенденцій, що сформувалися у Чернігівській області стосовно стану довкілля та здоров'я населення. Такий подальший розвиток не відповідає пріоритетам державної екологічної політики.

Альтернатива 2 «Прийняття Плану заходів» – опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку затвердження Плану заходів.

Заходи з покращення довкілля будуть здійснюватися відповідно до стратегічних цілей та завдань. Це призведе до зміни тенденцій, що сформувалися у Чернігівській області стосовно стану довкілля та здоров'я населення. Такий сценарій відповідає пріоритетам державної екологічної політики.

Опис оцінки ймовірного негативного впливу на довкілля та стан здоров'я населення відповідно до контрольного переліку за альтернативними варіантами наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Оцінка ймовірного негативного впливу на довкілля та стан здоров'я населення відповідно до контрольного переліку за альтернативними варіантами

Чи може реалізація спричинити	Негативний вплив	
	Нульовий сценарій	Прийняття Плану заходів
1	2	3
Повітря		
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?	+/-	+/-
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?	+	+
Погіршення якості атмосферного повітря?	+	-
Появу джерел неприємних запахів?	+/-	-
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?	+/-	-
Водні ресурси		
Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?	+/-	+/-
Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?	+	+/-

Чи може реалізація спричинити	Негативний вплив	
	Нульовий сценарій	Прийняття Плану заходів
1	2	3
Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?	–	–
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?	–	–
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?	+	–
Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?	+	+/-
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?	+	+/-
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?	+	–
Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?	–	–
Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?	+/-	–
Забруднення підземних водоносних горизонтів?	+/-	–
Відходи		
Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?	+	–
Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?	+	–
Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?	+	+/-
Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?	+	–
Утворення або накопичення радіоактивних відходів?	+/-	–
Земельні ресурси		
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?	+	+/-
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?	+	–
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?	+	–
Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?	+	–
Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?	+	–
Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад?	+	–
Біорізноманіття та рекреаційні зони		
Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?	+	–
Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?	+/-	–
Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?	+	+
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів	+	+/-

Чи може реалізація спричинити	Негативний вплив	
	Нульовий сценарій	Прийняття Плану заходів
1	2	3
тварин?		
Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?	+	-
Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?	+	-
Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?	+	-
Населення та інфраструктура		
Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?	+	+
Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?	-	-
Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?	+	-
Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?	+	+/-
Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?	+	+/-
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?	+	-
Екологічне управління та моніторинг		
Погіршення екологічного моніторингу?	+	-
Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?	+	-
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?	+	+/-
Інше		
Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?	+	+/-
Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?	+/-	-
Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?	+	-
Суттєве порушення якості природного середовища?	+	-
Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?	+	-
Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?	+	+/-

На основі проведеного аналізу Робоча група встановила, що найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованого Плану заходів.

У ході виконання СЕО Робоча група зіткнулася з рядом проблем, які

суттєво ускладнюють більш повне і глибоке здійснення СЕО для Стратегії, зокрема:

1. Недостатність джерел і аналізу інформації. Інформація щодо виникаючих проблем у сфері охорони довкілля та охорони здоров'я і громадського здоров'я характеризується такими основними структурними компонентами – атмосферне повітря; водні ресурси в усіх їх видах; земельні ресурси та ґрунти; біорізноманіття (рослинний і тваринний світ, лісові ресурси, об'єкти і території ПЗФ); відходи (ТПВ, відходи промислового виробництва, небезпечні, токсичні і медичні відходи, радіоактивні відходи, відходи сільськогосподарського виробництва тощо); промислові і комунальні стоки; охорона здоров'я і медицина загалом. Державна статистична служба України (ДССУ) не структурує і не аналізує достатньо глибоко і повно перелічені вище компоненти сфери охорони довкілля та природокористування для Стратегії на регіональному та місцевому рівнях.

2. Слабкість і нерозвиненість ефективних форм партнерської взаємодії в трикутнику «влада – екологічна громадськість – науковці і експерти». Причин і чинників зазначеної слабкості і нерозвиненості ефективних форм взаємодії задля більш повного і глибокого здійснення СЕО доволі багато. Подібне ускладнення, в першу чергу, викликане тим, що досвіду і практики подібної взаємодії в рамках імплементації Угоди Україна – ЄС, нового екологічного законодавства (ЗУ «Про стратегічну екологічну оцінку», 2018 р. та ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля», 2017 р. тощо) ще дуже мало.

3. Відсутність досвіду і практики організації ефективного і комплексного моніторингу стану довкілля на рівні регіону та системи реагування на його результати.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Плану заходів. Значущі наслідки для довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я повинні відслідковуватися під час реалізації Плану заходів, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Протокол про СЕО встановлює необхідність здійснення моніторингу значного впливу на довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я від реалізації затвердженого Плану заходів. Результати моніторингу мають бути доведені до відома природоохоронних органів і органів охорони здоров'я, а також громадськості.

Моніторинг може бути використаний для:

– порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про стан довкілля, умов життєдіяльності населення та стан його здоров'я у ході реалізації Плану заходів;

– отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);

– перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;

– перевірки того, що План заходів виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Моніторинг фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я у ході реалізації Плану заходів здійснюється Департаментом розвитку економіки та сільського господарства, який визначає періодичність моніторингу, перелік індикаторів, забезпечує доступ до вихідних даних та результатів моніторингу. Із заздалегідь визначеною та доведеною до відома громадськості періодичністю відповідно до встановлених строків оприлюднює результати проведених моніторингів.

Для проведення моніторингу можуть бути використані як існуючі засоби та методи, так і спеціально удосконалені та удосконалені для цілей СЕО інструменти.

Департамент розвитку економіки та сільського господарства може залучати до моніторингу представників органів місцевого самоврядування, громадськості і бізнесу.

Моніторинг базується на використанні переліку щонайменше із нижченаведених показників (індикаторів) за кожної із проблемних сфер. Система запропонованих в Плані заходів індикаторів включає еколого-економічні та екологічні індикатори (табл. 4).

Кількість екологічних індикаторів може бути розширено шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до запитів.

Таблиця 4

Екологічні індикатори для моніторингу виконання Плану заходів

№	Індикатор
Забруднення атмосферного повітря	
1.	Викиди найпоширеніших забруднюючих речовин (оксид вуглецю, пил, діоксиди азоту та сірки) в атмосферне повітря
2.	Якість атмосферного повітря в міських населених пунктах
3.	Індекс забруднення атмосфери
4.	Викиди в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, т на рік
5.	Викиди у атмосферне повітря КЕП «Чернігівська «ТЕЦ» та ТОВ «ТехНова»
Водні ресурси	
6.	Обсяги забору та використання свіжої води
7.	Обсяги скидання зворотних вод у водні об'єкти

8.	Обсяги скидання очищених і недостатньо очищених зворотних вод у водні об'єкти
9.	Якість води у річках області
10.	Обсяги скидання забруднених стічних вод КП «Чернігівводоканал»
Земельні ресурси та землекористування	
11.	Рівень розораності земель
12.	Внесення мінеральних і органічних добрив на 1 га посівних площ
13.	Внесення пестицидів на 1 га оброблювальної площі
14.	Рівень утилізації заборонених і непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин
15.	Рівень відновлення лісів
Енергетика	
16.	Споживання енергоресурсів населенням на 1 тис. мешканців
17.	Енергомісткість регіональної господарської системи
18.	Енергоспоживання на основі відновлювальних джерел
19.	Питомий обсяг енергоспоживання мережі освітлення
20.	Використання природного газу на тепlopостачання
21.	Використання енергії з відновлювальних джерел енергії на тепlopостачання
Відходи	
22.	Обсяги утворення, накопичення та утилізації ТПВ
23.	Обсяги утворення, накопичення та утилізації промислових відходів, в т.ч. небезпечних (токсичних) I-III кл. небезпеки
24.	Утворення промислових відходів на одиницю ВРП
25.	Утворення ТПВ відходів на душу населення
Здоров'я населення	
26.	Кількість новоутворень у жителів області
27.	Рівень смертності
28.	Рівень захворюваності
29.	Очікувана тривалість життя при народженні

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

За приведеною оцінкою відсутня ймовірність транскордонних наслідків в результаті прийняття Плану заходів.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

1. За підсумками СЕО підготовлено «Звіт про стратегічну екологічну оцінку Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на 2021-2023 рр.», щодо якого організовано інформування та обговорення громадськості регіону.

2. План заходів загалом враховує концепцію сталого розвитку Чернігівської області, розроблений у відповідності до конституційного принципу пріоритету інтересів людини у регіональній політиці та зорієнтований на поліпшення стану довкілля та умов життєдіяльності населення і його здоров'я.

3. Аналіз трендів стану довкілля в області виявив тенденції зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, скорочення забору свіжої води та зменшення скидів зворотних вод, скорочення обсягів утворення відходів, однак зростання обсягів їх накопичення. Відзначається зростання рівня захворюваності та найвищі в Україні показники смертності.

4. Проєкти, розроблені на виконання Стратегії, за умов їх належного виконання не несуть негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, а також враховують можливості і переваги, які продукуються в результаті покращення екологічної ситуації у формі кумулятивних, мультиплікативних та синергійним ефектів в межах регіональної господарської системи.

5. У Звіті СЕО Плану заходів на виконання обґрунтованих рекомендацій запропоновано впровадити інструменти ефективного і багатостороннього моніторингу впливів на довкілля, у тому числі на здоров'я населення. Запропоновано систему індикаторів проведення моніторингу відповідно до ключових екологічних викликів та потенційних ризиків реалізації Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на 2021-2023 рр.

З огляду на зазначене, можна стверджувати, що в цілому розроблення Плану заходів було проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та стан здоров'я населення з прагненням нівелювати негативні наслідки. Реалізація Плану заходів за умов дотримання екологічних вимог має сприяти зменшенню антропогенного навантаження на довкілля, поліпшенню здоров'я населення та умов його життєдіяльності.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».
2. Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».
3. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».
4. «Методичні рекомендації із здійснення екологічної стратегічної оцінки документів державного планування» затверджені Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України №296 від 10.08.18 р.
5. «Зміни до методичних рекомендацій із здійснення екологічної стратегічної оцінки документів державного планування» затверджені Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України №465 від 29.12.18 р.
6. Розпорядження КМУ №820-р від 08 листопада 2017 р. «Про схвалення «Національної стратегії з управління відходами в Україні до 2030 року».
7. ПКМУ №413 від 7 червня 2017 р. «Стратегія удосконалення механізму управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними».
8. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції ЄС про оцінку впливу на довкілля в транскордонному контексті, 2003 р.
9. Програма охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2014-2020 роки.
10. Екологічні паспорти Чернігівської області за 2012-2018 роки.
11. Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області у 2018 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eco.cg.gov.ua>
12. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
13. Головне управління статистики у Чернігівській області [Офіційний сайт]. – Режим доступу: <http://www.chernigivstat.gov.ua/books/silgosp.php>
14. Постанова КМУ №827 від 14.08.2019 р. «Про деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря».

РОБОЧА ГРУПА З РОЗРОБКИ СЕО

Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на 2021-2023 роки:

Керівник:

Ж.В. Дерій

Відповідальний виконавець:

О.В. Мініна

Виконавець:

Т.І. Зосименко

Виконавець:

Н.Т. Шадура-Никипорець